RADU TUDORAN

AL TREILEA POL AL PAMINTULUI

roman

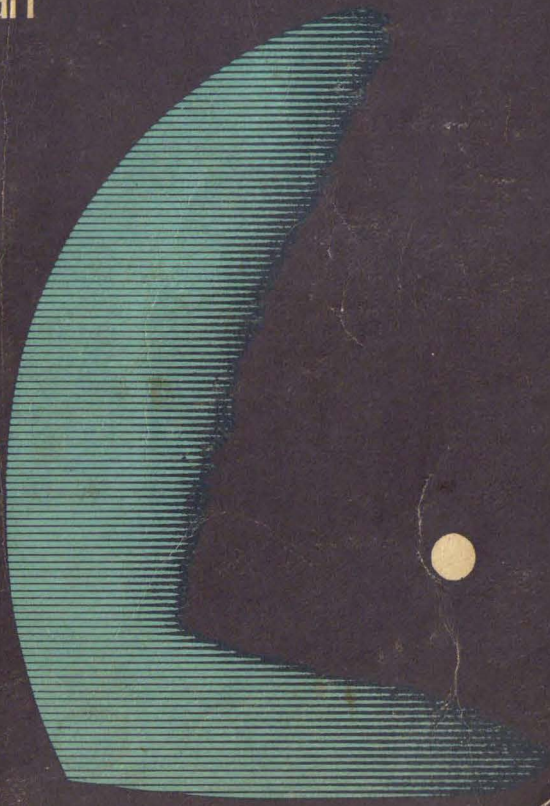

RADU TUDORAN

AL TREILEA POL AL PĂMÎNTULUI

Coperta de
DONE STAN

AL TREILEA POL AL PĂMÎNTULUI

ROMAN

EDITURA
ION CREANGĂ
1971

1

ACUM CÎŢIVA ANI, într-unul din drumurile mele prin lume, m-am oprit seara la un han din marginea şoselii. Ajunsesem pe o colină, la poalele căreia se vedea marea, uşor însîngerată de soarele pe cale să apună. În urmă lăsasem o colină asemănătoare, aşezată cam la aceeaşi distanţă de ţărmul mării ; această simetrie rar întîlnită în natură m-a făcut să cercetez locurile cu mai multă luare-aminte şi atunci am descoperit, spre înlăuntrul ţinutului, o a treia colină, mai înaltă decît primele două şi aşezată la jumătatea intervalului dintre ele. Triunghiul pe care îl marcau înălţimile acestea părea echilateral, cu laturile de vreo două mile.

Mai tîrziu, cînd am făcut fotografii aeriene şi am completat harta regiunii, destul de săracă, am descoperit, cu rigla şi cu raportorul în mînă, că nu mă înşelasem decît cu vreo cincizeci de metri, în ceea ce priveşte distanţele ; unghiurile triunghiului în schimb erau riguros egale, ceea ce devenea o mare ciudăţenie.

Din locul unde mă aflam se vedeau două istmuri, cu mult în afara colinelor, înaintînd în largul mării şi arcuindu-se unul spre altul ca şi cum ar fi vrut să închidă drumul pe apă ; golful creat astfel părea o capcană, mai ales la ora aceea a serii. Şi cele două promontorii mi s-a părut că alcă-

tuiesc o simetrie, ceea ce mai tîrziu mi-au confirmat fotografiile. Baza triunghiului alcătuit de coline se sprijinea pe centrul golfului și ocupa o treime din lungimea lui, astfel că țărmul, între un istm și altul, avea de trei ori cîte două mile.

În spatele hanului se înălța un tăpșan, ca un punct de observație de unde se vedea tot peisajul, de partea mării și a uscatului. Mai departe pămîntul, arid, albit de soare, fără pic de iarbă, ci numai cu pîlcuri de plante spinoase, un soi de arbuști tropicali cum nu mai văzusem vreodată, cobora lin în valea largă dintre coline, și tot atît de lin începea să urce în partea cealaltă.

Deși cerul în amurg era limpede, roz și albastru, înălțimea aceea unde se sfîrșea urcușul și care închidea vederea mai departe îți dădea, în singurătatea ei, o nedumerire și-o strîngere de inimă ; putea fi în ele și tristețe, și teamă.

Dar tot ce intra în privire era pustiu, și pe uscat, și pe mare. De ce fusese construită autostrada, dacă nu trecea nici o mașină ? În acest peisaj ar fi fost potrivit să călătorești călare, sau cu diligența, așteptînd ca de la creastă să năvălească pieile roșii. Hanul, la rîndul lui, ce rost avea într-un colț de lume unde părea că nu se oprește nimeni ? Și eu, de ce mă oprisem ?

Aș fi putut să mai merg cîteva mile pînă ce se făcea întuneric, nu eram obosit, încă nu-mi era foame, aveam și benzină. Dar, îndată ce trecusem de prima colină, lăsată acum în urmă, busola pe care o port totdeauna cu mine începuse să dea semne de neliniște. Acul ei nu mai arăta nordul, ci se rotea bezmetic spre toate punctele cardinale.

Îi cunoșteam toanele, știam că dacă-i așa nu-i bine să merg mai departe. Încercasem în cîteva rînduri să mă sustrag, să-mi continui drumul, socotind că nu depind de nici o voință străină, dar a doua zi făcusem calea întoarsă, pocăit și cu capul în pămînt de rușine.

Mă oprisem, așadar, și priveam uimit busola, care se liniștise, arătîndu-mi ferm intrarea hanului unde nu se vedea nimeni. Și iată că deodată se auzi un glas lîngă mine.

— Bună seara ! spuse un tînăr răsărit ca din pămînt în marginea șoselei.

Ar fi necinstit dacă n-aș mărturisi că glasul și apariția lui îmi dădură o tresărire.

— Bună seara ! am bîiguit, cu regretul că nu am o armă la mine.

Spre liniștea mea am văzut că era și o fată în umbra tînărului.

— Ce faceți prin pustietatea aceasta ?

— Culegem cantușii.

La vreo cincizeci de metri am descoperit cu întîrziere o camionetă, trasă în afara șoselei, aproape plină cu fructe roșii, culese din arbuștii aceia cum nu mai văzusem în nici o parte a lumii. Numele lor îl auzeam acum prima oară și nu l-am găsit niciodată în enciclopedii sau în dicționare. Fructele, din care am gustat îndată la îndemnul tînărului, mi s-au părut bune, probabil foarte hrănitoare, ca un aluat dulce, cu stafide și cu aromă de vanilie. Cît am întîrziat pe acolo mi-au fost singura hrană în unele zile, dar nu mă plîng, ci, dimpotrivă, nu pot decît să regret vremea aceea.

— Ce faceţi cu ele ? am întrebat, ca să încep o conversaţie şi poate să leg o prietenie.

— Le ducem la tîrg, peste frontieră.

— Le vindeţi bine ?

— Binişor. Destul ca să ne scoatem benzina, o haină, o rochie şi cîte o prăjitură.

Tînărul mă examină de sus pînă jos, cu destulă mirare.

— Vrei să înnoptezi la han ?

— Da.

— Faci o mare nesocotinţă !

— De ce ?

— Nu pot să-ţi spun !

— Iar eu nu pot face altfel, i-am răspuns, uitîndu-mă la busola care, oricum mă întorceam, îmi arăta uşa hanului.

— Domnule, stărui el, îmi ţin gura nu ca să păstrez o taină, ci fiindcă nu m-ai crede. Dacă vrei să dormi liniştit, du-te mai departe !

— Nu ! Am să înnoptez aici !

— De-o fi să ai nevoie de mine, mai zise tînărul, mîine mă găseşti pe şosea, la mila cinci sute nouă.

Fata zîmbi, salută cu mîna şi porni după prietenul ei care îmi întoarse spatele fără alte vorbe.

Abia după plecarea lor, rotindu-mi din nou privirea asupra peisajului, cu topografia lui atît de simetrică, am descoperit încă o colină, mult mai mică decît celelalte şi aşezată la distanţă egală de fiecare. Din depărtarea unde mă aflam, mi s-a părut că era ca o insulă, înflorită şi colorată, într-o ciudată nepotrivire cu locurile înconjurătoare, dar

n-am stat să mă mir, fiindcă văzusem în viață multe lucruri inexplicabile.

În ușa hanului atîrna un felinar, iar sub el o firmă cu litere gotice de fier forjat : LA MARGARETA. Înăuntru, într-o încăpere cît o sală de bal, nu era aprinsă încă nici o lumină ; fără să fie de loc frig, pe vatra din mijloc, alcătuită dintr-o piatră de moară cu un cotlon de tablă neagră, ardea focul, trosnind și răspîndind în jur scîntei, nu roșii, ci aurii. În penumbră se distingeau mese pătrate și scaune de stejar greu. Pe lîngă pereți erau lavițe, iar în fața lor mese lungi. După tejghea se desena o umbră omenească, firavă. Cu un șal negru pe umeri, aplecată în față, cu tîmplele sprijinite în mîini, era pare-se o femeie micuță, poate o bătrînă, înțepenită acolo cu ochii la televizor. De la patru metri, ecranul fluorescent îi prefăcea obrazul într-o pată lividă, ștergîndu-i trăsăturile și lăsînd să se vadă numai ochii, nefiresc de scînteietori.

După ce se dumiri asupra celor din jur, cel ce vă povestește zise destul de sfios :

— Bună seara, mătușă !

Exact în clipa aceea în televizor se auzi un pocnet, imaginea se tulbură și parcă aparatul se mișcă din loc. Ai fi putut crede că trăsnise afară, dacă n-ar fi fost liniște și senin. Tot în prima clipă, din locul unde era femeia izbucni un țipăt de fiară, pe care hăul încăperii îl amplifică groaznic. O vietate țîșni din umbră, poate de sub șalul femeii sau de pe umerii ei, făcu un salt pînă în tavan și căzu pe tejghea în patru picioare. Atunci se des-

luşi că nu era decît o pisică, o mîţă neagră, cu spinarea arcuită în sus şi cu părul zburlit.

— Potoleşte-te ! o mustră femeia.

Avea glasul limpede şi bine timbrat. Îi urmăream gesturile uimit, plin de nedumerire. Fără să-şi lepede şalul, ea ieşi de după tejghea, merse lîngă vatră, luă de jos un sfeşnic mare de alamă şi apropie lumînarea de flacără. Înainte de a sfîrşi mişcarea, o scînteie mare se desprinse din vîlvătaie, desenă cîteva spirale prin aer, apoi se opri deasupra lumînării, care începu să ardă. În clipa următoare femeia era în faţa mea, cu un zîmbet întrebător.

Am un obicei învăţat din copilărie, cînd urmăream curios şi uneori pizmaş purtarea oamenilor în toată firea : să nu mă aşez sub nici un cuvînt, cînd în faţa mea o femeie stă în picioare. De data aceasta m-am pomenit pe scaun, fără voie, nu că m-am aşezat, ci mi s-au tăiat picioarele.

Fiinţa căreia îi spusesem mătuşă se vădea atît de tînără, că ar fi părut o copilă dacă n-ar fi avut privirea temătoare şi un văl de îndurerare pe faţă. Erau semne limpezi că viaţa nu o răsfăţase într-una, sau poate n-o răsfăţase decît la naştere, dîndu-i o frumuseţe din acelea care se potrivesc cu toate timpurile şi nu se ofilesc niciodată.

— Fii bine venit, domnule ! spuse ea, în timp ce punea lumînarea pe masă. Sînt sluga dumitale, gata să-ţi ghicesc gîndurile şi să-ţi îndeplinesc poruncile. Doreşti cina şi adăpost pentru noapte ?

În loc să răspund că într-adevăr acestea îmi erau dorinţele, m-am pomenit punînd o întrebare, potrivită poate mai tîrziu, nicidecum în clipa aceea.

Dar simţeam o ciudăţenie în lumînarea care pîlpîia pe masă.

— Nu aveţi lumină electrică ?

— Nu, domnule. Linia e la o depărtare de zece mile.

M-am ridicat în picioare :

— Atunci cu ce merge televizorul ?

Obrazul femeii se făcu întîi roşu ca flacăra de pe vatră, apoi auriu ca scînteile.

— Nu... nu ştiu !

Este de necrezut şi de neînţeles : televizorul nu avea nici baterii. M-am întors la masă destul de intrigat şi de neliniştit. Poate tulburată la început, hangiţa între timp îşi regăsise stăpînirea de sine.

— Ce doreşti de mîncare ?

Sau nu văzusem bine la venire, ceea ce se prea poate, sau broboada de pe umeri se transformase prin vrajă, fiindcă în locul ei avea o năframă de gaz auriu, subţire şi străvezie. Auriu îi era şi obrazul, şi grumazul, şi braţele ; părul semăna cu paiul de grîu, în primul ceas după seceriş ; numai sprîncenele, negre, păreau date cu cărbune. Sub ele, ochii nu-şi arătau culoarea, ci doar sclipirile, care uneori deveneau orbitoare, şi la fel de orbitor luceau dinţii, cînd tînăra femeie şi-i arăta în lumină. Ca să-mi vin în fire, am spus :

— Înainte de toate, doamnă, fii bună şi-mi dă o cană de vin !

Culoarea băuturii nu se vedea în ulceaua de lut ; după gust părea să fie un vin rubiniu. Probabil era foarte tare, căci după primele înghiţituri l-am simţit cald în genunchi, iar cîteva clipe mai tîrziu mi-a dat o ameţeală binecuvîntată, starea

aceea cînd nu te mai temi, nu te îndoiești de nimic, și nu mai crezi decît în bucurie și fericire.

— Și acum, stimată doamnă și frumoasă gazdă, am început, cu vorbe care nu-s nicidecum ale mele, ba chiar îmi fac silă cînd le aud la alții, ai bunăvoința și dă-mi ceva de mîncare.

— Supă de broască țestoasă și ciuperci umplute cu țipar și verdeață.

Am încuviințat cu multă satisfacție :

— Nu cred să fie pe lumea noastră supă mai bună decît cea de broască țestoasă, iar dacă pe deasupra este gătită de mîinile dumitale, presupun că întrece chiar supele de pe lumea cealaltă !

La aceste vorbe, spuse cu încîntare, televizorul scoase iar un pocnet. Gazda merse și-i dete un pumn într-o coastă. Cînd se întoarse, avea o privire iscoditoare ; mi s-a părut foarte primejdioasă, numai că îmi pierdusem simțul temerii.

— Vinul meu îți place ?

— E strașnic !

Nu mai eram sigur pe ceea ce spun, se năștea în mine îndoieli și nedumeriri : unde mă aflam, ce căutam aici, ce voise să spună băiatul cu fata ?

Femeia rîdea, cu mîinile în șolduri.

— Nu-i vin, ci mătrăgună stoarsă în spirt cu zahăr. Acum ai să dormi pînă mîine dimineață, iar cînd ai să te trezești, o să fii cu mințile pierdute pe toată viața ! Ca să nu te mai amesteci în treburile altora ! Nu-mi plac iscoadele. Noapte bună, fîrtate !

Poate vi s-a întîmplat în vis să vedeți cum se apropie o avalanșă, sau o locomotivă de cale ferată, sau ape mari, revărsate, sau un incendiu care

pîrjolește totul în cale, și să nu vă puteți da la o parte. În chip ciudat, atunci te cuprinde mai întîi ciuda, nu groaza; îți vine nu să urli, ci să scîncești, spunîndu-ți: „Cum e cu putință să mi se întîmple tocmai mie una ca asta?"

Scîneeam în mine, cu capul căzut pe masă, în vreme ce hangița dănțuia în fața televizorului, cu pisica în brațe. Poate dormeam, dar vedeam și auzeam totul, ca prin vis, ca din ceață. Și-n încăperea unde nu mai erau alte personaje, se auzi deodată, cam gîjîită și întretăiată de foșnituri, de pocnete, voce bărbătească:

— Cine e?

Hangița se opri în fața televizorului; imaginile de pe ecran erau tulburi, nu se deslușea nimic decît linii întrerupte, care alunecau de sus în jos și cădeau sub ecran ca într-o prăpastie.

— Te-am întrebat cine e? repetă glasul.

Cu toată starea jalnică în care căzusem, era ceva în mine încă treaz și pus pe pîndă, un simț de pe urma căruia am mult de pătimit în zilele bune, că nu-mi îngăduie să dorm o dată cu toată lumea, ci îmi aduce gînduri peste gînduri pînă la ziuă și mă silește să fac presupuneri peste presupuneri, despre una, despre alta sau despre nici unele, că aș umple o bibliotecă dacă m-aș apuca să le trec pe hîrtie. Fără să văd și fără să înțeleg nimic din cîte se întîmplau în odaia hanului, mi-am dat seama că hangița, atît de vioaie mai devreme, se făcuse palidă, înțepenită în fața televizorului. Pisica îi sărise pe umeri și stupea mînioasă ecranul.

— Nu vrei să răspunzi?! se auzi, mînios și ironic, glasul, care nu știam de unde vine și al cui e.

Ea bîigui, legănîndu-se pe picioare :

— Nu pot ! Nu ştiu ! Nu mă chinui pînă mîine !

— Să te duci la Brutar cît e vreme, şi să-l zgîlţîi, nemernicul ! zise glasul în continuare. Că o să vă ia mama dracului şi pe el, şi pe tine ! Şi vezi ce faci cu fata Boiangiului. Ori taie-i limba, ori înfundă-i o cîrpă în gură !

Femeia fugi într-un colţ al hanului, unde începu să plîngă, cuprinsă de spasmuri, că îţi făcea milă :

— Nu mai pot ! Nu mai vreau să ştiu nimic ! Mai bine mă spînzur !

Asupra acestor bocete am simţit o durere adîncă în creier, însoţită de un junghi în inimă. Odată ştiusem şaptesprezece vorbe magice, un descîntec prin care poţi da afară din sînge toate otrăvurile cunoscute în lume. Mi le dezvăluise un călugăr budist, fără să ceară nimic în schimb, decît bună ziua. Descîntecul rămînea aproape acelaşi pentru orice otravă, de la arsenic pînă la curara, de la cianură pînă la veninul de viperă, numai ordinea cuvintelor era alta.

— Să nu le uiţi ! mi-a spus călugărul atunci, în India, unde umblasem trei mii de kilometri să-l caut, şi mersesem tot timpul călare pe un elefant leneş. Cu descîntecul meu, un singur venin îţi mai poate arde inima : minciuna omului în care te-ai încrezut. Dar pentru asemenea rău nu-i leac pe lume !

— De ce nu ?! Să nu crezi în nimeni, de la început !

— Ferească-ne cine crezi că ne poate feri ! Aceasta este otrava cea mai rea din cîte cunosc ! Mai bine să suferi, decît să nu crezi !

Acum, cu minţile învălmăşite, mă străduiam să regăsesc vorbele magice. Pe ecranul televizorului continuau să alunece linii strîmbe, cînd deodată femeia conteni din plîns, se ridică în picioare, se şterse la ochi degrabă şi îşi potrivi rochia. În faţa hanului oprise o motocicletă.

Se auziră paşi, se deschise uşa şi intrară doi jandarmi, un sergent şi un căprar, cu penaje şi eghileţi şi cu pistoale-mitralieră agăţate la centură. Erau chipeşi în tunicile frumos ajustate pe trup şi pline de podoabe, dar păreau amîndoi cam nătîngi.

— Bună seara, hangiţă ! zise cel tînăr, căprarul, răsucindu-şi mustaţa subţire.

Sergentul, mai vîrstnic, cu o mustaţă groasă căzută pe gură, intrase cu o figură posacă.

— Ai vreo ştire ? întrebă el acru.

Hangiţa scutură capul — nu.

— Cîte luni au trecut de atunci ?

— Ştii bine că patru !

— Încă n-ai primit vreo propunere să-l răscumperi ? Nu ţi-a cerut nimeni bani ?

— Nu !

— Înseamnă că nu-i răpit !

Căprarul întinse mîna şi dădu s-o cuprindă pe hangiţă de umeri. Ea se feri, în timp ce televizorul scotea pocnete. Sergentul se uită pe ecran ; nu se vedea nici o imagine limpede.

— Ce-o fi cu ele ? Că nici al meu nu merge totdeauna. Nu merge bine nici unul, în toată ţara.

— Domnule sergent, zise caporalul, am auzit că nu merg nici cele de peste frontieră.

— Asta nu-i treaba noastră, ci a ministerului de externe.

Hangița porni spre ușă, cu pisica pe umeri.

— Acum închid, nu vă fie cu supărare !

Dar iată că tocmai atunci sergentul dădu cu ochii de mine. Căutam cu disperare în amintire descîntecul, ca să-mi vin în fire.

— Cine ești dumneata ? mă întrebă jandarmul, măsurîndu-mă cu priviri bănuitoare.

Toate acestea se petreceau aproape fără să știu ; le înregistram prin acel simț care mă chinuiește atît, iar cînd a venit vremea le-am reconstituit, cu eforturi de necrezut.

— Sînt un drumeț, am răspuns. Vreau să mănînc și să dorm aici.

— Ce acte ai ?

Aveam destule : pașaport, permis de condus automobilul, permis de mers pe jos, de stat la soare, de înot, de fotografiat și de scris. Pînă să le cerceteze pe toate, din ce în ce mai bănuitor, fiindcă erau prea multe ca să nu par suspect, căprarul o înduplecase pe hangiță să-i dea o cană de vin. Căzusem cu capul pe masă, lîngă lumînarea care mă dogorea.

— Ai băut mult ? mă întrebă sergentul.

— Nu ! Sînt obosit. Te rog, dă-mi o mînă de ajutor. În cîte sîntem azi ?

— Douăzeci și trei.

— A cîtea zi a săptămînii ?

— A cincea.

— Și ce oră-i acum ?

— Zece fix.

— Adică douăzeci și doi ? Douăzeci și doi (ora), din douăzeci și trei (data zilei), fac unu ; plus cinci

(a cincea zi a săptămînii), fac şase. Cîţi oameni se află la han în afară de mine ?

— Trei !

— Pune patru ! Simt că mai e cineva aici. Şase şi cu patru fac zece. Iată un carnet, deschide-l la pagina zecea !

— Domnule, n-am chef să glumesc. Aici văd desenat un măgar !

Începeam să-mi amintesc.

— Da, e un măgar ! El are cheia. Ştii încotro e nordul ?

— Bineînţeles că ştiu ! Am busolă !

— Atunci fă doi paşi spre nord, unul spre răsărit, o jumătate de pas spre sud şi întoarce-te cu faţa spre apus.

Sergentul se supuse, în timp ce însoţitorul său căpăta a doua cană de vin.

— Acum, uită-te în carnet !

— E de neînţeles ! Măgarul a dispărut !

— Nu ! Înseamnă că s-a întrupat şi este pe aici ! Hai să-l căutăm !

Era în staul. Semăna cu desenul ; jandarmul îl recunoscu, dar nu putea să înţeleagă. Măgarul veni în faţa mea, ridică ochii şi mă privi cu blîndeţe. În ochii lui înlăcrimaţi îmi vedeam imaginea, clară, dar de la altă vîrstă, foarte îndepărtată — şi pe loc mi-am amintit tot ce uitasem. Am spus formula magică, mi s-a limpezit capul, ca prin farmec.

Sergentul nu contenea să se minuneze :

— De unde a răsărit animalul acesta, domnule, şi al cui este, că parcă te cunoaşte ?

M-am făcut că nu aud ; nu vroiam să mă destăinuiesc.

— Să nu fi văzut cu ochii mei, continuă el, cam năuc, aş spune că-s basme... Ia stai puţin. Te ştiu de undeva ! Nu ne-am mai întîlnit astăzi ?

L-am privit cu atenţie, în timp ce ne întorceam în odaia hanului.

— Aş spune că ne-am mai văzut, dacă n-ai fi jandarm, ci vameş.

El îşi dădu cu palma peste frunte, şi se lumină la faţă.

— Va să zică de-acolo te ştiam ! Ai trecut frontiera mai acum două ceasuri ! Păi noi sîntem şi jandarmi, şi vameşi.

— N-am mai auzit de una ca asta !

— Să vezi, statul nostru e prea mic să aibă de toate şi nu prea ne îngăduie finanţele. Dar, în afară de noi doi mai este şi comandantul jandarmeriei ; tot el este şi vameş şef, cred că se înţelege.

— Dacă aşa stau treburile, ce nevoie aţi avut să faceţi o asemenea autostradă ?

— N-am făcut-o noi !

Căprarul bea a treia cană de vin, pe cînd sergentul îmi dădea explicaţii :

— Vezi dumneata, au făcut-o alţii. Şi nu le-a trebuit decît ca să treacă o dată. Au închiriat partea de intră în mare pe stînga, dacă priveşti din uşa hanului, şi-au dus acolo maşini şi uzine de geme pămîntul sub ele.

— Ce urmăresc, de-şi îngăduie atîta cheltuială ?

— Fac rampe de lansare, fel de fel de instalaţii şi acareturi de toate felurile. Vor să zboare în ceruri, dar nu s-a aflat în al cîtelea dintre ele.

— Şi ce nevoie aveau să închirieze acele locuri ? Nu puteau face la fel la ei în ţară ?

— Nu. Fiindcă aici e burioul pămîntului. E ca o deschizătură ; numai pe-aici se poate merge în ceruri... Pe la ce oră pleci mîine, domnule ?

— Nu ştiu bine. Poate pe la ora prînzului, sau mai tîrziu, dacă nu cumva mai devreme.

— Vroiam să ştiu, ca să fim la vamă. Frontiera e la trei mile.

— După cîte înţeleg, păziţi amîndouă vămile ! Se poate una ca asta ?

— De ce nu ? Avem motocicletă şi mergem repede unde e nevoie. Oricum, dacă nu ne găseşti acolo, lasă-ne un bilet în uşă, să-ţi ştim de urmă, şi mergi cu bine !

Cînd să iasă, căprarul îi şopti sergentului :

— Domnule sergent, omul de colea a trecut pe la vamă mai acum două ceasuri !

Sergentul se înfurie dintr-o dată :

— Şi de ce-mi spui abia acum, nătărăule ?

Măgarul stătea cuminte în uşa hanului. Rămase acolo toată noaptea, dar dispăru înainte de a răsări soarele.

2

BĂIATUL ȘI FATA culegeau cantuși la mila cinci sute nouă, după numărătoarea continentală, cu cifre negre; după numerotarea statului, înscrisă cu cifre roșii, ne aflam la mila a șaptea; o milă mai departe era frontiera și dincolo de ea se vedea orașul de unde am înțeles că veneau băiatul și fata. El abia împlinise douăzeci de ani, dar părea ajuns la maturitate, fiindcă avea o figură gînditoare, deși caldă și luminoasă, ca floarea de cantus, cum am văzut-o două luni mai tîrziu, cînd a împodobit încă o dată arbuștii aceia fără asemuire și a răspîndit lumina ei roză în tot ținutul din jurul colinelor.

Fata, care împlinise nouăsprezece ani, nu-și arăta vîrsta nici pe departe, fiind, cel puțin în aparență, o făptură firavă, dar sprintenă ca o căpriță.

M-au văzut de la distanță și au venit să mă întîmpine cu destulă mirare; după cum mi-au mărturisit chiar ei mai pe urmă, nu le venea să creadă că eram teafăr și nu-mi lăsasem mințile la hanul unde dormisem peste noapte.

Dormisem bine, spre a spune adevărul, numai că auzisem în mai multe rînduri miorlăitul pisicii.

— N-ai văzut pe acolo un ţap negru ? mă întrebă băiatul.

— Da de unde ! Era un ied, gingaş şi cuminte. A dormit în camera mea, la picioarele patului.

Se priviră unul pe altul. În aerul ei copilăros şi-n mişcările unduite elastic, fata avea ceva dintr-o căpriţă simpatică.

— Aici se petrec fapte ciudate ! spuse băiatul.

— Dacă-i aşa, am să le aflu !

M-am uitat la busolă ; acul se întorsese de-a-n-daratelea şi oscila neliniştit între cele trei coline din urmă.

★

Ştiu că povestea însăilată aici va părea multora de necrezut, şi le dau dreptate, dar m-am hotărît s-o las aşa cum am aflat-o, ca să rămîn credincios faptelor şi să nu mă mai supun fanteziei mele care mă scoate cu prea mare uşurinţă din toate încurcăturile. Sătul să născocesc întîmplări şi să le pun pe hîrtie în aşa fel ca oamenii să creadă în ele, m-am hotărît de data aceasta ca, măcar o dată, să scriu o istorie adevărată. Mi-am dat seama, pornind să adun date, că e foarte greu să reconstitui întîmplările cărora nu le-ai fost martor, chiar dacă s-au petrecut într-o vreme apropiată. Oamenii uită uşor, denaturează, şi mai ales fiecare vede lumea în altfel. Ba chiar propriul tău ochi te înşeală cîteodată.

Mi s-a întîmplat în timpul războiului să mă prindă bombardamentele de mai multe ori în ace-

lași loc, la marginea unui oraș mare, pe cînd mă pregăteam să-l străbat cu motocicleta. Repetarea întîmplării n-ar fi tocmai o ciudățenie. Plecam la o oră, dimineața, și trebuia să ajung undeva către seară. Făceam des drumul, și nu-i de mirare că soseam în marginea orașului aproape întotdeauna cu avioanele, care aveau și ele un orar, ca și mine.

Ciudat rămînea numai faptul, ca o predestinare, că locurile pe unde-mi căutam adăpost, prin pădurici, pe sub dîmburi, prin rîpe, făceau parte din peisajul copilăriei mele, erau prima mea geografie, aceea unde hoinărisem făcînd primele descoperiri despre lume.

Descoperisem multe între timp, deși eram încă tînăr. Îmi mai rămîneau însă multe de văzut, printre altele lupta aeriană. Clădirea pe care o întîlneam mai întîi, după ce înceta alarma, și îmi reluam drumul, era gara orașului. O cunoșteam bine, fiindcă, fascinat de trenuri, de depărtările spre care se duceau, mi-am petrecut multă vreme printre linii și printre peroane, prin fața biroului de mișcare și telegraf, prin sălile de așteptare, unde nu aveam de așteptat nimic și pe nimeni, decît pe mine în forma mea viitoare. Gara era importantă și modernă pentru vremea aceea, avea chiar și tuneluri ca să ajungi la peroane fără să treci peste linii, avea un restaurant cît un hangar de aviație, unde te-ai fi putut plimba cu automobilul, dacă n-ar fi fost mesele și consumatorii. Mă mîndream cu toate acestea, de parcă ar fi fost ale mele, și erau poate, poate mai sînt și astăzi.

După primul bombardament, cînd am trecut, prin fum și printre ruine, gara mea zăcea la pămînt, fărîme. Mi s-a rupt inima. A doua zi, cînd făceam drumul înapoi, pe lumină, fumul se risipise, praful se așezase și gara mi-a apărut în față așa cum o știam din copilărie, doar cu o aripă ciuntită și cu geamurile sparte. M-am rușinat, fiindcă dusesem la cunoscuți vestea despre distrugerea ei deplină ca unul care trecusem pe acolo și văzusem cu ochii mei ruinele.

De multe ori s-a întîmplat la fel. M-am oprit să văd bine, atît cît îmi îngăduia forfota mulțimii ieșită din adăposturi, năucă și înspăimîntată. Vedeam fum, moloz și ziduri prăbușite. A doua zi gara era în picioare.

Prevenit, cum se vede, despre cîte greutăți îți stau în față cînd pornești să reconstitui o întîmplare și să descoperi adevărul, mi-am propus să procedez cu rigoare, spre a nu se strecura nici o greșală în cercetările mele. Nu am să descriu metoda în întregime, dar nu ca s-o păstrez pentru mine, căci n-am s-o mai folosesc niciodată; mă abțin fiindcă e prea încîlcită și probabil, oricît m-aș strădui să fiu de sincer și de limpede, nu m-ar crede nimeni. Oamenii acceptă mai ușor născocirile, dacă sînt înșirate cu dibăcie. Iată numai o statistică sumară privind eforturile pe care mi le-a cerut cercetarea. Într-un interval de două luni fără cîteva zile, căutînd mărturii, dovezi și informații de toate felurile, am parcurs douăzeci și nouă de mii de mile, folosind toate vehiculele

cunoscute, şi chiar unele uitate, cum ar fi bihunca şi rădvanul. Am mers de asemeni cu bicicleta, apoi călare şi foarte mult cu piciorul. N-am pus la socoteală drumurile pe mare, în apropierea coastei, cu şalupe şi bărci de pescuit sau cu bărci de salvare. Am vizitat cincisprezece şcoli unde am răscolit arhiva ultimilor treizeci de ani, la fel cum am făcut la cinci judecătorii şi trei tribunale. Aceste cifre din urmă ar părea ridicole pe lîngă celelalte, dacă n-aş adăuga că am ajuns la ele prin eliminări sistematice; iniţial erau prevăzute de vreo şapte sau opt ori mai multe. Am stat de vorbă, în total, cu o mie două sute trei oameni, de toate vîrstele şi de toate profesiunile. Cu acest prilej am constatat că femeile au mai mult spirit de observaţie decît bărbaţii şi că informatorii cei mai preţioşi sînt copiii, care numai rareori deformează realitatea; dacă nu-i derutezi, au precizia unui obiectiv fotografic. Mai am să adaug că în răstimpul arătat am citit treizeci de tomuri ştiinţifice, majoritatea studii de drept şi criminalistică, pe lîngă tot ce ştiam dinainte. Am cercetat, pagină cu pagină, două mii de ziare şi hebdomadare, am vizionat trei sute şapte filme, am trimis, la diferite adrese, nouă sute patruzeci de chestionare şi am citit patru sute de răspunsuri, majoritatea cred că nesincere şi foarte încurcate. Am întreţinut corespondenţă cu trei sute patruzeci de persoane, cu un cîştig pe care în orice altă împrejurare nici nu l-aş fi luat în seamă; acum, cuvîntul nimic avea alt sens în cercetările mele, şi cifra zero altă valoare. Nimic nu trebuia lăsat la voia întîmplării.

În sfîrşit, am făcut ridicări topografice, spre a completa hărţile zonei unde s-au petrecut faptele, am montat trei punţi de aluminium, transportabile, peste rîpe care nu puteau fi traversate altfel, neexistînd poduri şi drumuri. Am dormit trei nopţi într-o peşteră, treizeci de nopţi n-am avut drept adăpost decît tufele de cantuşi de pe cîmp, iar cincizeci de nopţi n-am închis ochii nici cît ai clipi, fiindcă pîndeam, şi ceea ce pîndeam putea să treacă şi să se piardă în timp ce aş fi aţipit. Deoarece locul unde, după ce culesesem multe informaţii, deduceam că ar putea să se ascundă cheia misterului, se afla dincolo de un perete stîncos pe care nu-l trecuse niciodată un om de pe planeta noastră, am pus la cale să se sape în piatră un tunel de optzeci şi şase de metri, ceea ce însemna cheltuială imensă şi irecuperabilă. Nici un aviator din cîţi îi rugasem să zboare cu mine peste creastă n-a vrut să-mi dea satisfacţie, deoarece din partea aceea se ridicau aburi violeţi, ceea ce dovedea că locurile sînt blestemate.

Un explorator care se încumetase să treacă prin Matto Grosso şi mai departe descoperise o ţară necunoscută, încă nedezvăluită nimănui, s-a oferit să se alăture cercetărilor mele, să mă ducă pînă la capăt, iar o societate de televiziune s-a angajat să finanţeze aventura, cu condiţia, firească de altfel, de a avea în exclusivitate filmul escaladării, cu urmarea de peste creastă.

Pregătirile erau înaintate, cînd într-o zi, pe cînd îmi triam iarăşi informaţiile, în computer a inter-

venit un impuls neprevăzut, o fișă în aparență neînsemnată nu fusese înseriată, și numaidecît aparatul mi-a arătat, cu coordonate clare, că locul căutat se afla în altă parte. Adevărul, încă o dată de necrezut, este că se afla foarte aproape, în centru triunghiului alcătuit de cele trei coline, numai să nimeni n-ar fi putut să-l bănuiască, întrucît se ascundea la șaptezeci și cinci de metri de suprafața pămîntului.

3

PE FIECARE COLINĂ era cîte o casă, asemănătoare cu hanul, şi nici una nu părea să aibă mai multă explicaţie, în ţinutul acela pustiu, unde rar se vedeau oameni şi unde nu creşteau decît cantuşi.

Cele ce urmează se petreceau într-o seară, cu paisprezece luni înainte de venirea mea acolo, dar întîmplarea are o origine mult mai veche. Am ajuns la ea greu şi tîrziu, de aceea mi s-a părut şi mai onest, şi mai potrivit cu intenţiile mele, să pornesc din punctul despre care am avut cele dintîi informaţii. Era ora cînd primul echipaj, care încercase să intre pe poarta cerului şi nu izbutise, se întorcea, din fericire teafăr, urmînd să amerizeze peste puţină vreme, într-un punct încă nedezvăluit mulţimii. Pe meridianul colinelor cădea amurgul. În cele trei case se pregătea cina. La han, stăpînul stătea în uşă, cu ochii spre largul mării. Spre capătul primului promontoriu se profila pe cer o imensă schelărie metalică, o turlă ca o dantelă.

În spatele hanului se auzi fîlfîit de aripi : o pasăre de o speţă necunoscută venea dinspre uscat, ducînd în cioc un sul de hîrtie, căruia îi dădu drumul să cadă la picioarele Hangiului. Omul desfăcu hîrtia, îşi puse ochelarii şi citi încruntat un text cu litere în aparenţă bizare, neîntîlnite în nici o scriere. În realitate erau litere latine, dar aproape

indescifrabile, scrise de o mînă greoaie și nededată cu condeiul. Pasărea avea două perechi de aripi și bătea din ele în așa fel, că putea să stea nemișcată în aer. Stătu deci pînă ce Hangiul sfîrși lectura.

— Bine ! spuse el la urmă. Am să răspund astă-seară.

Pasărea se duse către casa de pe a treia colină, aceea dinlăuntrul țării. Acolo, un om aștepta la intrare, sub firma neîntîlnită nicăierea, care spunea că în acea casă ar fi „Brutărie și cizmărie". Brutarul și cizmarul nu s-au asociat niciodată, există între aceste meșteșuguri o nepotrivire pe care n-o acceptă nimeni. Dar și mai nepotrivit era locul, pustietatea ținutului năpădit de cantuși. Pentru cine ghete și pîine ?

Pasărea, capabilă să zboare în toate sensurile, ca elicopterul, își dădu drumul vertical pe hornul casei, ajunse jos și se opri în gura cuptorului de pîine, rece la ora aceea.

Între timp, la hanul de deasupra mării, Hangiul aprinse felinarul de la intrare. Hangița îl strigă de la bucătărie :

— Vino la masă, că-i vremea !

— Așteaptă ! răspunse omul.

Un timp se uită la schelăria de pe promontoriu, cu o mulțumire ascunsă în sine. Pe urmă intră, străbătu odaia mare cu mese de stejar negru, descrisă mai înainte, trecu după tejghea, deschise un chepeng greu și coborî scările. La vedere, în pivniță nu erau decît butoaie de toate mărimile, printre care o bute gigantică, de aproape două vagoane. Hangiul bătu cu ciocanul în cercul

din margine, îl dădu afară, pe urmă își propti umărul în fundul butoiului, care se mișcă pe axa lui verticală, pînă ce dezvălui interiorul. Spre uimirea cui ar fi fost martor la întîmplare, în butoi era amenajată o odaie, cu rafturi de cărți într-o parte, în alta cu retorte, eprubete, ulcele și borcane. Pe o mesuță, în fund, se vedea o mașină de scris, primitivă, iar alături un abac școlăresc cu bile. Deasupra lor, agățate în perete, care nu era nicidecum fundul butoiului, se vedea un carton cu tabla înmulțirii. În acest decor omul duse o convorbire ciudată, ba chiar inexplicabilă, fiindcă în afară de el nu mai era nimeni de față. Dar se auzea un glas, puțin cam metalic, pornit parcă dintr-o mașinărie. N-am putut să aflu ce s-a vorbit acolo; știu doar că Hangiul punea întrebări, iar glasul răspundea scurt, aproape monosilabic.

La sfîrșit, stăpînul butoaielor scrise la mașină cîteva rînduri, făcu hîrtia sul, o vîrî într-un tub de aluminiu, de mărimea cartușelor de vînătoare, și pe urmă dădu la o parte cartonul cu tabla înmulțirii; în peretele de piatră apăru un orificiu, ca o țeavă de pușcă. Omul introduse în el tubul, puse o măsură de pulbere explozivă, apoi o capsă și un dop pe care îl înfundă cu ciocanul. Nu-i mai rămase decît să percuteze capsa cu un cui de oțel ascuțit bine. Urmă o detunătură înăbușită, iar în pivniță se răspîndi, abia simțit, mirosul ierbii de pușcă.

Sfîrșite fiind toate acestea, personajul destul de misterios, cum se vede, închise la loc butoiul, urcă scările, se spălă pe mîini la bucătărie și se așeză la masă, nu înainte de a-și face rugăciunea cu o sme-

renie exagerată ; zărise în geam un ochi omenesc care îl spiona de afară ; nu putea fi decît jandarmul.

*

Cu privire la cele descrise mai înainte, am numai trei mărturii, culese anevoie, explicabil, prin partea locului rar trecînd oameni. Întîmplarea cu Hangiul e o reconstituire. La început am descoperit indicii mai vechi, fapte petrecute în afara hanului de doi ani şi mai bine. Primul informator a fost un evadat de la închisoarea statului, aflată la trei mile. Parcursese numai atîta distanţă într-o noapte, fiindcă îşi scrîntise piciorul, iar ziua următoare stătuse ascuns în valea dintre cele trei coline, hrănindu-se cu fructe de cantus, abia pîrguite. La căderea întunericului, pe cînd se pregătea să-şi reia drumul, auzi un fîşîit venind de departe, printre arbuşti, cu o viteză inexplicabilă, fiindcă în cîteva secunde parcurse distanţa de la orizontul lui auditiv, pînă la orizontul opus. Iar la mijlocul intervalului, pe cînd zgomotul devenise maxim, pămîntul îi şerpui sub picioare, scurt şi fără nici o cauză vizibilă. Întîmplarea îl tulbură în asemenea măsură, încît o socoti un avertisment divin şi peste noapte făcu drumul înapoi, întorcîndu-se la închisoare, unde lipsa lui — de necrezut — nici nu fusese observată.

Directorul şi gardienii chestionaţi de mine susţin că aventura n-ar fi fost posibilă cu nici un preţ, că deţinutul avusese probabil halucinaţii, şi la fel credea toată lumea. Aş fi crezut şi eu în-

tocmai ca ei, dacă n-ar fi existat mărturia saltimbancului.

Acesta mergea cu casa lui pe roate, între un bîlci și altul, cînd îl prinse noaptea după ce depășise hanul cam cu o milă — să fi fost la o lună după întîmplarea cu evadatul. La han nu se oprise, pe de o parte ca să facă economie, pe de alta din cauza cîinelui, care, ajuns aproape, începuse să urle și să se zbată. (Era legat de osia căruței, între roțile din spate.) Drumețul necăjit, căci nu adunase mai nimic la ultimul bîlci, trase în afara șoselei, deshămă calul, îi puse în față un braț de fîn, neexistînd iarbă să pască, dădu drumul cîinelui, care continua să se zbată și să scncească și, în sfîrșit, aprinse focul, cu găteje de cactus, spre a-și pregăti sărmana lui masă. Și-atunci se petrecu acea întîmplare, de pe urma căreia putea să înnebunească. Abia pusese ceainicul pe pirostrii, cînd, întocmai ca evadatul, auzi un șuier, trecînd fulgerător între o zare și alta. Focul, abia aprins, se smulse din loc, luat de o forță necunoscută, și începu să gonească, lăsînd în urmă o coadă de jăratic, ca o cometă. Cîinele, neliniștit tot timpul, se puse pe fugă după flacără și se topi în noaptea întunecoasă. Că ajunsese flacăra, că n-o ajunsese, de întors nu se mai întorsese niciodată. Iar saltimbancul, fiind prea bătrîn să mai dreseze altul, rămase singur să dea reprezentații, din ce în ce mai searbede, pînă căzu într-o mizerie neagră. L-am găsit la azil, unde mi-a povestit întîmplarea; întrebat ce părere avea despre toate cele narate, mi-a spus că la mijloc nu putea fi decît mîna necuratului.

Deoarece aveam altă părere, mi-am dus investigaţia mai departe. Al treilea informator a fost botanistul. Acesta făcea cercetări despre durata vieţii la cantuşi, astfel că petrecuse săptămîni la rînd în ţinutul dintre cele trei coline. Într-o seară, cîteva luni după ce trecuse pe acolo saltimbancul, fenomenul descris de ceilalţi doi martori se produse în faţa lui în condiţii cu totul asemănătoare. În uşa cortului avea, înfiptă în pămînt, cazmaua cu care făcea săpături ziua la rădăcinile cantuşilor, iar noaptea o ţinea la îndemînă, să se apere de vreo dihanie, căci răufăcători nu întîlnise prin partea locului şi nici nu erau semne că ar exista vreunul. O dată cu fîşîitul auzit ca şi de ceilalţi, coada cazmalei începu să vibreze. Fenomenul nu ţinu mult, şi omul poate nici nu i-ar fi dat prea multă importanţă, dacă a doua zi n-ar fi descoperit că unealta, pe care o ştiuse întreagă, era perforată în mijloc, parcă de glonţ, ceea ce pentru el rămase o ciudăţenie nedezlegată.

Punînd alături aceste trei informaţii, cu amănuntele lor nerelatate aici, am ajuns la două concluzii iniţiale. Prima : observaţiile fuseseră făcute cam la aceeaşi oră a serii, dar la date indiscutabil diferite, ceea ce dovedea că întîmplarea se repetase, probabil în multe rînduri, poate chiar cu regularitate. A doua concluzie era că fenomenul inexplicabil se propagase în direcţii felurite. După declaraţia evadatului, zgomotul, venit dinspre han, se pierduse în partea opusă, pe un drum paralel cu marea. Indubitabil, în cazul saltimbancului făcuse calea întoarsă, deoarece, în goana lui după flacără, cîinele dispăruse în partea unde se afla hanul. În

sfîrşit, locul de observaţie al botanistului se afla cu totul în altă parte şi, după declaraţia lui, mişcarea obiectului ciudat, (dar ce putea fi acela ?) care îi perforase cazmaua la douăzeci de centimetri sub pămînt, era orientată de la han către înălţimea dinlăuntrul ţinutului, numită de mine, de aici încolo, Colina Brutarului.

★

A treia casă, aşezată deasupra mării, ca hanul, era o boiangerie. De streaşina şopronului aflat în faţă, spre partea şoselei, se vedea fixată oblic o prăjină şi de ea atîrnau, în loc de firmă, fuioare de lînă colorată. Peste zi, Boiangiul primise vizita jandarmilor — sergentul şi caporalul. Trecuse de-atunci multă vreme.

— Bună ziua, jupîne !

Boiangiul fierbea vopsea roşie, într-un cazan, pe soba de la bucătărie. În fiecare zi a săptămînii vopsea tot în altă culoare, ceea ce era scris pe un carton în uşa prăvăliei : „luni, albastru ; marţi, verde ; miercuri, negru ; joi, roşu ; vineri, galben ; sîmbătă, violet ; duminică, ziua Domnului".

— Ce faci aici ? întrebă sergentul.

Caporalul se uita pe geam, în curte, unde fiica Boiangiului spărgea lemne. Era pistruiată şi cîrnă.

— Pregătesc vopseaua, răspunse Boiangiul.

— Ce ai de vopsit ?

— Nimic pînă în clipa de faţă.

— Atunci la ce fierbi vopseaua degeaba ?

— Ca sergent de jandarmi, se cuvine să ştii carte. Apoi, rogu-te, uită-te la uşa din faţă ! Este joi astăzi ?

— Este. Și ce dacă ?

— Scrie pe tabelă că joi se vopsește în roșu ? În cazan e vopsea roșie ? Ce mai vrei altceva ? La mine toate sînt ordonate !

Sergentul se trase puțin de-a-ndaratelea.

— Dacă vine un om la ușa mea, urmă Boiangiul, trebuie să am vopseaua gata ?

— De cînd ai deschis prăvălia, cîți oameni au venit să vopsească ?

— Pînă azi, nici unul.

— Și atunci ce mai stai aici, să încurci lumea ?

— Nu încurc pe nimeni, că n-am pus casa în mijlocul drumului, și stau unde îmi convine. Legea nu mă oprește !

— Dar din ce trăiești, omule ?

— Ia, te rog, domnule jandarm, să nu te amesteci unde nu-i treaba dumitale ! Trăiesc din ce am, și ce am mă privește numai pe mine. Vino să mă iscodești, dacă afli că am făcut vreo nelegiuire !

— Impozitul l-ai plătit ?

— Știi bine că pe casă nu-s dator să plătesc nimic cinci ani de zile, și-s numai trei de cînd am făcut-o, iar pe venituri ce să plătesc, dacă pînă azi n-am cîștigat nimic, după cum ți-am spus adineaori ?

— Cu cine te vezi de pe-aici ?

— Cu Sfîntul Francisc din cînd în cînd, că port numele lui. Hei, domnule caporal, fă bine și nu te mai zgîi la fata mea, că ai să rămîi șașiu !

Jandarmii se duseră cu motocicleta.

— Hai și pe la Brutar, zise sergentul.

— Dă-l dracului ! răspunse caporalul.

Brutarul n-avea nici nevastă, nici fată ; trăia singur,

ca un huhurez. Şi-apoi pînă la el nu era şosea asfaltată, nici drum pietruit, ci doar o potecă pe care motocicleta zgîlţîia groaznic.

— Atunci mergem la han ! hotărî sergentul.

Sosiră în zece minute.

— Bună ziua, jupîniţă ! Unde ţi-e bărbatul ?

— În pivniţă. Pritoceşte vinul.

— Ori îl botează ?

— Dovedeşte !

Hangiţa era mînioasă, aprinsă la faţă şi îi scînteiau ochii. Caporalul simţea că pentru ochii ei ar putea să şi dezerteze.

Coborîră în pivniţă. Într-adevăr, Hangiul trăgea vinul cu furtunul, dintr-un butoi în altul ; drojdia de la fund o spăla şi-o dădea porcilor, care se îmbătau şi guiţau pînă la miezul nopţii.

— Doriţi cîte o cană de vin, domnilor ?

— Poate că da, negustorule. Dar mai întîi, ia spune-mi, cît vin ai cu totul ?

— Scrie pe fiecare butoi. N-ai decît să faci socoteala.

Erau butoaie şi de zece vedre, cu vinuri mai rare, şi de cincizeci de vedre, cu vinuri alese, de o sută, cu vinuri bune, de cinci sute, bunicele, de o mie, cu vinuri bunişoare şi mai uşurele, şi, în sfîrşit, butea cea mare, de două mii de vedre, cu vin pentru mulţime. Dar toate erau vechi, de cel puţin trei ani de zile, de cînd se aşezase Hangiul pe colina dintre şosea şi marginea mării, că atunci le adusese pe toate, cu vaporul, şi pe urmă nu mai adusese de nici unele.

Sergentul se plimbă prin faţa butoaielor, pînă ce se opri la butea cea mare.

— Eu aş dori o cană din vinul acesta, dacă nu-ţi este cu supărare.

— Nu vreau să te păcăleşti, domnule. Acolo nu-i un vin pentru dumneata, ci pentru golănime.

— Dacă ţi-am cerut, fă-mi hatîrul !

— Ai să te căieşti ! zise Hangiul.

Sergentul ciocăni în fundul butoiului.

— După sunet, n-aş crede că-i un vin de ocară !

— Poftim bărdaca, deschide caneaua şi lasă să curgă după pofta inimii dumitale. Dar dacă nu ţi-o place, să nu dai vina pe nimeni.

Mîna sergentului tremura cînd atinse caneaua ; avea o bănuială neclară, mai degrabă o presimţire, că în butea aceasta, mult prea mare pentru păstrarea vinului, hangiul prepara marihuana.

Învîrtită, caneaua scîrţîi ca de uscăciune şi nu îngădui să curgă nici o picătură.

— Jupîne, mi se pare că butea e goală !

— Te înşeli, domnule ! E plină ochi, poţi să te urci şi să te uiţi pe vrană !

Sergentul era greoi, îl puse pe căprar să inspecteze.

— E plină ! zise acesta, de sus. N-ar mai încăpea nici un deget.

— Atunci de ce nu curge caneaua ?

— E înfundată, răspunse Hangiul. N-am umblat la ea niciodată.

Incredul, sergentul se aplecă, puse gura la canea şi suflă din toate puterile, gata să-i plesnească obrajii. Se stîrni o fierbere la baza butei gigantice, un gîlgîit care plesni în afară şi vinul ţîşni, sîngeriu, cu broboane negre. În clipa aceea, dintr-o parte a pivniţei se auzi un behăit de ţap — de

fapt era ied — iar din celălalt un miorlăit de pisică.

Sergentul începu să rîdă, ca să-și ascundă spaima. Era o prostie : Hangiul avea în casa lui și ied, și pisică, animale domestice, le știa doară !

Își umplu cana și o dete de dușcă. Îndată i se făcu rău la măruntaie, toate se zvîrcoleau în el, de parcă ar fi băut otravă. Îi curse venin verde pe gură, la urmă venin roșu, iar pe urmă dete afară și vinul, altfel nu și-ar fi venit în fire.

Plecă istovit, cu gîndul să-și dea demisia din jandarmerie și să rămînă numai vameș.

Noaptea trecută pîndise sub geamurile hanului pînă aproape de ziuă, dar nu băgase de seamă că Hangiul, după ce trăsese obloanele și stinsese luminile, ieșise din casă și se pierduse în valea întunecată dintre coline.

4

DACĂ AI FI TRASAT bisectoarele triunghiului alcătuit de cele trei coline, la intersecția lor ai fi găsit locul unde se afla a patra colină, cum o văzusem din depărtare, înflorită și colorată. Acolo se dusese Hangiul într-o noapte, dar întîmplarea, cum am spus din vreme, se petrecea cu paisprezece luni înainte de venirea mea pe acele meleaguri. Pe atunci locul era neted, nu exista a patra colină, chiar dacă va părea de mirare.

Hangiul plecase de acasă pe la ora unsprezece și un sfert, mersese întins prin beznă și printre cantuși și ajunsese cu puțin înainte de miezul nopții. Brutarul și Boiangiul sosiseră de puțină vreme; avea întîlnire stabilită cu ei, prin mesaje subpămîntene. Se așezară în cerc, aproape unul de altul, și vorbiră în șoaptă.

— De mîine, zise Hangiul la urmă, nu mai folosim proiectilele. Prea se vorbește. Au simțit ceva, unii și alții, dar cel mai grav este că netotului pe care l-am crezut spion, și nu era decît botanist, i-a găurit casmaua; e o dovadă palpabilă. Spre norocul nostru, deocamdată, oamenii n-au destulă imaginație.

— Eu v-am spus că nu-i bine! replică Brutarul.

Se împotrivise sistemului, fiindcă nu putea să suporte detunăturile. Primea mesajele, dar răspunsul

îl trimitea cu pasărea elicopteră. Din necazuri, pasărea, îndrumată de dimineață la boiangerie, se întorsese de la jumătatea drumului, împușcată în aripă. Cine putuse să tragă? (Trăsese caporalul, fără intenție; îi scăpase o rafală pe cînd încărca pistolul-mitralieră.)

— De mîine folosim numai bumerangul!

Așa hotărîse Hangiul. Sfatul lor ținu pînă aproape de ziuă. Socotiră că nu mai puteau pierde vremea și trebuiau să termine treburile cît mai degrabă.

— N-o să ne mai putem strecura multă vreme. Jandarmii ne urmăresc seară de seară: norocul nostru este că ne bănuiesc doar de contrabandă cu stupefiante, fiindcă e o modă în toată lumea.

Așa spuse Hangiul. Iar Boiangiul adăugă, spre neliniștea celorlalți:

— Aud că în clipa de față se experimentează o mașină care poate citi gîndurile. De fapt nu citește chiar gîndurile, ci descoperă minciunile, ceea ce e aproape totuna. Îți pun un pol la tîmplă, altul pe carotidă, și te potopesc cu întrebările. Dacă minți, se aprinde o lumină roșie.

— Da, nu se poate, trebuie să începem săpăturile. Aduceți fiecare ce se cuvine.

— De ce adîncime vorbeai? se adresă Brutarul, Hangiului.

Abia discutaseră, dar era greu de minte și n-avea nici memorie bună.

— Șaptezeci și cinci de metri; ți-am mai spus o dată.

— Cît socotești că se poate săpa într-o noapte?

— La început doi metri; pe urmă numai unul, iar spre sfîrșit abia jumătate.

— În jos e pămîntul mai tare ?

— Nu, dar e mai greu să-l scoţi afară.

Brutarul întrebă :

— Şi dacă-l scoatem, unde-l ducem ? Eu zic să facem alt puţ, alături, şi să-l aruncăm acolo.

— Iar pămîntul din puţul al doilea, unde să-l arunci ?

— În alt puţ. Facem puţuri pînă la malul mării, şi p-ormă aruncăm pămîntul în apă, se înţelege de la sine.

În timp ce asculta, Hangiul se întreaba cum de pornise la drum cu o astfel de podoabă umană ? Dar cîţi ca el nu învîrteau lumea pe degete şi făceau să le tremure mulţimi la picioare ? Iar ideea lui ar fi fost bună, la urma-urmelor, dacă n-ar fi săpat ei, ci ar fi pus pe alţii, cum pusese Keops să-şi facă piramida gigantică.

— Există un mijloc mai simplu, spuse. O să înălţăm o colină.

— Păi n-au s-o vadă jandarmii ?

— N-au să-şi dea seama, fiindcă o să crească pe nesimţite. La urmă, n-au să mai ştie că au fost trei, şi nu patru.

Începură să sape, dar abia două luni mai tîrziu decît proiectaseră. Şi, într-adevăr, jandarmii nu-şi opriră ochii la movila de pămînt care se ridica între cantuşi. O descoperi băiatul. Pe atunci avea nouăsprezece ani, exact un an mai puţin decît la întîlnirea noastră, şi culegea prima oară fructe de cantus, atît de gustoase, şi totuşi necunoscute de oameni. La început venea cu bicicleta, nu avea camionetă, iar fructele, patruzeci de kilograme, le ducea în două coşuri. Cu dusul şi întorsul, fiecare

transport îi cerea două zile, pînă la oraş erau cincisprezece mile, pedala din greu, mai ales la înapoiere ; astfel, putea veni de trei ori într-o săptămînă. Dumineca făcea baie în mare, se ducea la cinematograf, la fotbal, la dans, doar să se uite de pe margine, nu îndrăznea să intre în vorbă cu fetele. Banii cîştigaţi pe fructe îi ajungeau pentru haine, pentru cărţile de şcoală şi de lectură, căci îi plăcea să citească, în serile de iarnă, bineînţeles — vara n-avea vreme. Citea mai ales despre explorări geografice şi regreta că pămîntul nu are trei poli, să rămînă şi pentru el unul. Spera să descopere ceva într-o zi, poate alte izvoare ale Nilului, sau un alt Nil.

Pentru început descoperise colina, abia în formaţie, şi se socoti în drept să-i dea nume, dat fiind că el ajunsese primul acolo. Colina avea numai vreo doi metri şi jumătate, un dîmb mai degrabă, dar se vedea că are să crească. O boteză Aurelia. Nu cunoştea nici o fată s-o cheme astfel, numele îi plăcea prin el însuşi, şi cel mai mult între altele ; cînd îl pronunţa, în ochi îi apăreau imagini abstracte, văluri, ceţuri de dimineaţă, înroşite de soare, printre care se strecurau fiinţe fără contur, presupuneri, dorinţe, speranţe.

Datorită colinei, Aurelia devenea o realitate, şi începu s-o iubească. O iubea ca pe o fată, ar fi vrut s-o mîngîie şi-i spunea : „Colina mea dragă !“ Apoi se întrista foarte tare : „La iarnă ce-am să fac fără tine ?“ Iar colina creştea văzînd cu ochii, dar nu devenea trufaşă, ci rămînea blîndă şi lină. El aduse de departe tufe de leandru, le plantă pe

înălțime, și în mijlocul cantușilor țepoși se născu o grădină.

În prima duminecă ploioasă, stătea lipit de peretele îmbrăcat în hîrtie violetă, în sala de dans plină de lume tînără. Nu era nimeni în mulțimea de-acolo mai chipeș ca el, și nimeni nu-l întrecea în statură. Și cu toate acestea, nu îndrăznea să invite la dans pe nici una din fetele care treceau pe lîngă el, aruncîndu-i ocheade. Pînă ce una se opri în fața lui și-l apucă de mînă.

— Hai de dansează, băiete !

Era o fată micuță, o pierdea pe la subțioară, dar cînd îi puse mîna pe umăr simți că n-avea nevoie de altă statură, n-avea nevoie de alt umăr, nu mai avea nevoie de nimic și de nimeni, uită chiar și de colină ; mai tîrziu îi fu rușine. Dar fata îi intrase în inimă. Dansară și pe urmă se plimbară prin ploaie, mînă în mînă, cu capetele goale. Părul ei atîrna pe umeri și flutura în noapte ca o făclie. Era un păr de aramă și flacără și întunericul nu-i stingea vîlvătăile. Din ochii ei, cînd se uita în sus, cum o silea statura băiatului, izvora atîta bucurie, că el uită încă o dată colina și se gîndi : „Ea e iubita mea, pe veșnicie !“

Fata spuse :

— Am să-ți fiu iubită, pe veșnicie. Dar nu știu cum te cheamă.

— Baltazar.

— Neobișnuit nume !

— Nu-i un nume de pe la noi. Tatăl meu l-a adus de departe, dintr-o țară unde în loc de iarbă creșteau safire și smaralde și s-a numit Bizanț în vechime, dar astăzi nu mai este. După ce mi-a dat

numele, tatăl meu a plecat iarăşi, pleca în fiecare an, şi nu s-a mai întors niciodată.

— Te doare inima tare din cauza aceasta ?

— Uneori, noaptea, cînd e linişte şi o aud cum bate.

— Vrei să-ţi dau inima mea ? Nu te-ar durea de loc ; în amintirile mele n-am nici o nefericire.

— Nu ! Nu-i bine să schimbi inima cu nimeni. Pe tine cum te cheamă ?

— Aurelia !

— Da ! zise el. Nu se putea altfel !

Merse cu ea pînă în faţa casei şi se opri la portiţă.

— Pe unul din cei trei magi nu-l chema Baltazar ? întrebă fata.

— Nu ştiu.

— Credeam că ştii tot de pe pămînt şi de dincolo. Oricum, fii magul meu, du-te şi du veste în în lume că sînt fericită.

A doua zi el merse la şcoală, şi de acolo nu avu răbdare să se repeadă pînă acasă, spre a lăsa cărţile, ci se duse drept la portiţa unde se despărţise de fată. Ajuns, o strigă tare, de auziră vecinii :

— Aurelia !

Ea se ivi la fereastră, somnoroasă şi atît de îmbufnată, că parcă era alta.

— Cine ţi-a dat voie să-mi spui pe nume ? Şi ce cauţi aici ? Ce vrei cu mine ?

— Nu te înţeleg ! Nu mi-ai spus să fiu magul tău şi să duc vestea fericirii tale ?

— Oh, va să zică eşti din cei care crezi în vorbe şi te îmbeţi cu ele ! Îţi plîng de milă !

— Ai spus că vei fi iubita mea pe vecie !

— Sînt atîtea vecii în fiecare ! De la veciile de o viaţă, pînă la cele de numai o oră !

— Eşti prea tînără să gîndeşti astfel ! Spuneai că nu ai nici o nefericire în amintirile tale.

— Nu am nici una şi nu-mi pasă de nimeni.

— Bine, dar eu am clădit pentru tine o lume !

— Cînd ai avut timp ?

— Toată noaptea.

— N-am nevoie de o lume făcută doar într-o noapte, în loc de şase zile. Du-te cu bine ! Şi dacă vrei să mă asculţi, schimbă-ţi numele !

Băiatul îşi luă bicicleta şi pe scară ajunse la colină ; nu mai ploua, era puţin frig, îl durea rău inima. „Draga mea colină !“ Leandrii îşi scuturau florile. Rămase pînă tîrziu, ghemuit la poalele înălţimii, cuprins de remuşcări şi de amărăciune. Se lepădase prea uşor de-o dragoste statornică, fiindcă era născocirea lui, pentru una care nu era nici măcar o născocire. Era un vis ? Nici atît ! Era ceva care nu putea fi descoperit niciodată, un gol, fără contur şi fără greutate.

Pe cînd gîndea astfel, zări trei umbre omeneşti urcînd pe colină. Uită durerea, îşi ascuţi auzul şi privirile şi se aşeză la pîndă.

5

CEI TREI SOSISERĂ în ţinut toţi în acelaşi timp şi îşi construiseră case pe cele trei coline, puse în peisaj parcă pe porunceală. Acestea se întîmplau cu trei ani înainte de venirea mea acolo. Legile statului nu împiedicau pe nimeni să se aşeze unde-i era voia, şi nimeni nu trebuia să dea socoteală de treburile sale, atîta timp cît nu se descopereau pe seama sa fapte rele. În această privinţă, interogatoriul la care fusese supus într-o zi Boiangiul, şi nu doar el, şi nu singura oară, însemna un abuz din partea jandarmilor şi s-a văzut că inoportunatul cunoştea legile, de vreme ce nu se speriase cu una, cu două.

În schimb, la două mile de han, în locul unde ţărmul se arcuia spre a da naştere promontoriului sudic, începea zona unde orice nou-venit era luat în primire de poliţia spaţială şi descusut multă vreme. Dar nu venea nimeni acolo de florile mărului, ca să se afle în treabă. Toţi erau trimişi cu misiuni speciale şi cu recomandaţii. Nimic nu putea trece nebăgat în seamă în acea zonă, ca un semicerc cu raza de cinci mile, al cărui centru se afla la capătul promontoriului. Detectoare de toate felurile împînzeau locul, o reţea aeriană de cabluri încărcate cu electricitate de înaltă tensiune făceau

imposibilă aterizarea vreunui paraşutist, la adăpostul întunericului. Pe lîngă toate, poliţia patrula fără încetare, cu cîinii care depistau chiar şi-o respiraţie umană, pînă la jumătate de milă.

Dar ce căutau tocmai aici, în vecinătatea unei zone atît de păzite, cei trei oameni de pe coline, cu ocupaţiile lor foarte ciudate? Chiar dacă nu călcau legea şi n-aveau altă supărare decît vizitele jandarmilor, aşezarea lor, fără explicaţie, era măcar neconfortabilă; de vreme ce făcuseră astfel, însemna că nu aveau de ales altă cale.

Baltazar înţelese primul, dar nu dintr-o dată, ce plănuiau ei acolo. În seara cînd descoperi cele trei umbre, îşi dădu seama că se petreceau fapte necurate şi îşi puse în gînd să le descopere, fără ca măcar să bănuiască pînă unde aveau să ajungă. Dacă ar fi spus tot ce aflase la urmă, se găsea în primejdie să-l închidă la balamuc, ca pe cei cu minţile rătăcite.

Descoperirea lui din seara cînd venise nedumerit şi doborît la colină era o salvare; fără preocuparea născută atunci, ar fi suferit rău, nu pentru o iubire pierdută, ci pentru nedreptate.

Aşadar, apucîndu-se de treabă după un plan chibzuit toată noaptea, a doua zi se duse la boiangerie, unde se retrăsese unul din personaje, cel pe care îl urmărise, căci nu le putuse urmări pe toate. Acolo citi anunţul de pe uşă; n-avea încotro, trebuia să aştepte pînă la sfîrşitul săptămînii. Sîmbătă, îndată după orele de şcoală, reveni, cu un pachet în mînă. Boiangiul fierbea vopsea la bucătărie.

— Vreau să-mi vopsiți o cămașă, domnule.

— Bag-o în cazan !

— Vreau o culoare violetă.

— Nici nu se poate alta sîmbătă. La mine toate sînt ordonate.

În cinci minute cămașa era vopsită. Boiangiul își chemă fata :

— Pune-o să se usuce și pe urmă calc-o. Băiete, ai de așteptat o jumătate de oră. Dacă în acest timp vrei să tai lemne nu te costă nimic vopsitul cămășii.

Baltazar se uita fascinat la fată ; fără pistrui, ar fi părut sora celeilalte.

— Bucuros, domnule.

Venise să-și arunce ochii prin gospodăria Boiangiului, dar acum ispita era alta. Fata îl conduse în curtea din spate și-i puse toporul în mînă.

— Îți mulțumesc ! Altfel ar fi trebuit să tai singură tot maldărul.

— Dar n-am să le termin pe toate în jumătate de oră.

— Poți să rămîi pînă seara. Am să te poftesc la masă, și pe urmă, dacă vrei, putem să ne plimbăm pe malul mării. Astă-seară e lună plină.

Băiatul se învoi și începu să spargă lemnele.

— Semeni cu cineva, zise, cînd se opri să se odihnească.

— Da ? Și cu cine ?

— Cu o fată pe care am s-o iubesc toată viața.

— O pizmuiesc pentru această dragoste, și-o plîng dacă seamănă cu mine.

— De ce s-o plîngi ?

— Înseamnă că-l o fată foarte urîtă !

— Ești foarte frumoasă. Nici nu băgasem de seamă.

— De ce nu mi-a fost dat să mă iubești pe mine ? Măcar o parte din viață.

Băiatul își reluă lucrul și se gîndi pînă făcu altă pauză.

— Ar fi fost bine, dar nu se poate. Trebuie să rămîn credincios celeilalte.

— Cum o cheamă ?

— Aurelia !

Ea îl privi cu luare-aminte.

— Care din noi e închipuire ? Și pe mine mă cheamă tot Aurelia. Nu putem să existăm amîndouă.

— Ai dreptate. De fapt iubesc o colină pe care a chemat-o Aurelia, înainte de a ști că sînteți și voi pe lume.

— Ce colină ?

Baltazar avu o tresărire. Glasul fetei se schimbase deodată, era iscoditor și se simțea în el o neliniște.

— O colină din altă parte a țării. Ca să ajung acolo trebuie să iau trenul și să fac șase ore. Merg cu mărfarul de noapte ; nu mă costă parale, dar e frig afară.

Fata se liniștise : zîmbea ispititor, să-l amețească.

— Ai să mă iei și pe mine o dată ?

În clipa aceea se auzi bătînd la poartă. Boiangiul ieși fuga și se duse să deschidă. Aplecat asupra lemnelor, izbind viforos cu toporul, Baltazar

trăgea cu coada ochiului. Și ceea ce văzu, fără ca fata să creadă că putuse să vadă, îl umplu de uimire. La poartă nu era un om, ci doar un ciomag arcuit, de vreun metru lungime, care plutea în aer și se hîțîna, izbind în scîndură, cînd cu un cap, cînd cu altul. Boiangiul îl prinse cu amîndouă mîinile, îl strînse zdravăn, să-i potolească mișcările, apoi îi dădu drumul. Ciomagul țopăi de două ori, se izbi în stîlpul porții, ricoșă și porni de-a rostogolul.

Nefiind îngăduit să se uite fățiș, Baltazar nu putuse să bage de seamă tot ce se întîmplase : ciomagul adusese ceva, sau luase ? Boiangiul nu-l ținuse degeaba cu mîinile. Și de ce venise la poartă, și nu la ușa din față ?

După multă chibzuială, pe seară ajunsese măcar la o lămurire : ciomagul nu era o vrăjitorie, ci un bumerang, folosit încă și astăzi de păstori în prerie. Chiar și el avusese unul, i-l adusese tatăl lui din Argentina, și chiar învățase să-l mînuie. Odată, din greșeală, în loc să-l arunce în rasul pămîntului, îi dăduse drumul în sus, și bumerangul nu se mai întorsese ; poate ajunsese în lună. (Credea așa din naivitate ; adevărul este că i-l furase cineva — s-ar fi crucit dacă afla cine.)

Știind însușirile acestei ciudate unelte, sau arme, că era și una și alta, își dădu seama că bumerangul, care nu-și poate schimba direcția, se oprise în poartă fiindcă venea perpendicular pe ea, adică de-a lungul mării. Iar, în sfîrșit, după poziția pe care o luase Boiangiul cînd îi dăduse drumul, mai înțelese că nu-l trimisese înapoi, ci spre mijlocul ținutului, într-o direcție care făcea un unghi de

vreo şaizeci de grade cu direcţia de venire.

Îndată ce termină de spart lemnele, îşi luă cămaşa de pe frînghie.

— Stai s-o calc.

— Nu-i nevoie.

— Şi nu rămîi să mănînci cu mine ?

— Nu ; am întîrziat fără să-mi dau seama.

— Nu vrei să ne plimbăm pe malul mării ? În curînd are să răsară luna.

— Nu. Poate data viitoare, cînd va fi din nou lună plină.

Anină cămaşa violetă într-un leandru, la poalele colinei. Se întoarse în oraş şi se opri la portiţa Aureliei. Era întuneric, nu se vedea nimic în stradă, dar ea îl simţi şi se repezi afară.

— Of, pe unde-ai umblat o oră întreagă ? Am avut nevoie de tine. (Îi luă mîinile, îşi lipi obrazul de ele.) Ce mîini mari ai şi ce bune ! De ce-ai fost rău cu mine ?

— Nu m-ai alungat ? N-ai spus să plec pentru totdeauna ?

— Ţi-am spus că am să fiu iubita ta pe veşnicie !

El se gîndi : „E cascada Niagara !“ Apoi întrebă :

— Azi după-amiază nu ţi s-a întîmplat să uiţi cum te cheamă ?

— Dar cum mă cheamă ? murmură ea, gînditoare.

— Aurelia.

— Aşa e ! Uitasem. Ce se întîmplă cu mine ? Sîntem în ce zi a săptămînii ?

— Sîmbătă !

— Și cînd ne-am văzut ultima oară ?

— Luni după-amiază !

— De la plecarea ta, timpul meu n-a mai înaintat decît o oră. Fără tine aș fi moartă. Mergem să dansăm mîine seară ? Mai stai ! Dă-mi înapoi săptămîna !

6

LUNI, Baltazar se duse la boiangerie.

— Vreau să-mi vopsiţi o cămașă, domnule.

— Albastru !

— Bineînţeles.

— Atunci bag-o în cazan ; la mine toate sînt ordonate.

Peste cinci minute Boiangiul își chemă fata. N-o recunoscu, se sluţise, era pistruiată pînă în ochi și-avea nările sumese, că ar fi putut să plouă în ele. Își păstra numai mlădierea trupului.

Pînă să se usuce cămașa, merse în curte să spargă lemne.

— Cum te cheamă ? o întrebă pe fată.

— Teodosia ; ca pe bunică-mea.

— Nu te-a chemat niciodată altfel ?

Ea se făcu palidă.

— Te-a chemat Aurelia, într-o după-amiază !

— Da ! zise fata, zguduită de lacrimi. Am fost atît de frumoasă în după-amiaza aceea ! Mai dă-mi o după-amiază !

— Ar însemna să mi-o iau mie !

Între timp, Baltazar repera direcţia în care se dusese bumerangul. Își luă cămașa, necălcată, și porni grabnic. Nu-i fu greu să nimerească la colina Brutarului, unde ajunse pe seară. Citi mirat firma, pe urmă intră în prăvălie. Brutarul frămînta

aluatul de pîine ; într-un colţ huruia o maşinărie, o moară după formă, dar cu ce mergea era greu să se ştie.

— Ce doreşti ?

— O pereche de ghete, domnule, şi o pîine.

— Ce număr porţi la picioare ?

— Patruzeci şi trei.

— N-am decît patruzeci şi nouă.

— Astea-s ghete pentru căpcăuni !

— Să-ţi măsori vorbele, tinere, cît eşti la mine în prăvălie !

Brutarul îşi ieşise din fire. Era seară şi locul pustiu. Baltazar îşi muşcă limba în gură.

— Iertaţi-mă, domnule, nu mi-aţi putea face ghete pe măsură ?

— N-am calapod. Şi nici timp. Vezi bine că nu stau cu mîinile în sîn.

— Atunci daţi-mi măcar o pîine !

— Dacă vrei una veche, ia-o de colo, şi du-te.

Coşul morii era plin cu pîini mucegăite.

— Ce faceţi cu ele ?

— Le macin să scot făină, pentru pîinea proaspătă.

— Dar moara cu ce merge ? Că nu văd să aibă motor.

— Cu greutăţi, ca pendulele.

— Unde-s greutăţile ?

— Greutăţile sînt chiar pîinile.

— Şi cînd se termină ?

— Pun altele.

La ce-ar mai fi întrebat ? Răspunsul era gata de mult. Îl ştiau şi jandarmii, care fuseseră aici pe la prînz.

— Pîinea proaspătă cînd are să fie gata ?
— Peste două ceasuri.
— Am să aştept.
— Afară ! Şi cît mai departe de casă.

Întocmai ceea ce vroia şi băiatul ! Ieşi, merse o sută de paşi spre răsărit, şi se aşeză într-un loc de unde, în lumina lunii, se vedeau toate colinele ; se deslușea neclar chiar şi a patra, dar acolo n-avea ce să pîndească decît de la miezul nopţii.

S-a înţeles că şeful trinităţii ciudate era Hangiul. Mi-a fost uşor să pun pe hîrtie o observaţie verificată de altul. Descoperirea aparţinea lui Baltazar, şi el o făcuse în seara cînd aştepta să se coacă pîinea.

Trecuse peste o oră de cînd stătea la pîndă, mutîndu-şi ochii în cele trei puncte ale triunghiului, cînd pe colina Hangiului sclipi o lumină. În spatele lui, la brutărie, sclipi alta, foarte clară, fiind atît de aproape. Cum avea atenţia trezită, nu-i fu greu să descopere încă o licărire, în depărtarea unde se afla colina Boiangiului. Era limpede că se schimbau semnale. Nu se osteni să le însemne pe hîrtie, nu era atît de îngîmfat să creadă că ar fi în stare să le dezlege. Dar le urmări atent multă vreme, pînă ce încetară. Jocul luminilor, chiar nedescifrate, îl dusese la o observaţie preţioasă : la fiecare perioadă, semnalele porneau de la han şi ţineau o vreme, în care timp celelalte două puncte rămîneau în întuneric. Apoi începeau să emită lumini, amîndouă deodată. Însemna, fără doar şi poate, că din primul loc se dădeau dispoziţii, pe care ceilalţi le recepţionau cu supunere.

Concluzia indiscutabilă rămînea că Hangiul era șeful asociației.

Cînd simți coborînd mirosul de pîine coaptă, se duse la bucătărie. De data aceasta zăbovi numai timpul cît să plătească. Băgă pîinea în sîn, merse la poalele colinei sale și puse cămașa albastră într-o tufă de leandru, în partea opusă locului unde flutura ușor prima cămașă. Direcția dintre un loc și altul cădea pieziș pe calea lactee, într-un unghi de zece grade. Baltazar începu să mănînce din pîine.

7

NU MI-A PLĂCUT NICIODATĂ să mă laud cu prietenia unor oameni de seamă, dar mi-e imposibil să ocolesc adevărul și, pentru buna desfășurare a povestirii, am să mărturisesc, firește cu mîndrie, că directorul zborurilor interspațiale îmi fusese coleg de clasă la școală, ba chiar ultimii ani stătusem în aceeași bancă. Acum nimeni nu se mai îndoiește de mintea lui genială, dar în vremea adolescenții noastre, colegii, cărora le vorbea imprudent despre un sistem neuzitat de propulsare a corpurilor în spațiu, îl luau peste picior și-i făcuseră chiar o poezie :

Erick nebu-nu
Trage cu tu-nu
În lu-nă
Că și ea e
Nebu-nă.

Mă îndoiam și eu de teoriile lui, ca și alții, dar nu cu batjocură, ci cu îngîndurare, și-l întrebam, după ceasuri de meditație :

— Din moment ce nu poți face experiențe la asemenea scară, crezi că se poate să te bizui numai pe calcul ?

— Dar nici măcar nu-i vorba de calcul ! Principiul meu e mai vechi decît pămîntul ; pe el se bizuie mişcarea corpurilor cereşti şi facerea lumii.

Mărturisesc ruşinat că ridicam din umeri. Iar prietenul meu, sacrificîndu-şi banii de bomboane, cumpăra artificii, le meşterea nu ştiu cum, le lega de un băţ, şi trăgea de sfoară. Artificiile ţîşneau spre cer lăsînd fum în urmă.

— Într-o zi, spunea el, una ca asta o să ajungă în cer !

Iar eu socoteam, cu uimire şi cu o perplexitate sublimă :

— Dar poate că una mai mare !

— Of, pe Wothan şi pe Walkirii ! izbucnea el. De un milion de ori mai mare, de un milion de ori mai mică ! E tot una !

Trecuseră aproape trei luni de cînd îi cunoscusem pe Baltazar şi pe Aurelia. Cu mult ajutor din parte-le, cercetările mele mai aveau puţin pînă la capăt. Erau cincisprezece luni de cînd băiatul îşi începuse observaţiile. Avusese şi de învăţat pe deasupra, fiindcă toamna se prezenta la Universitate.

Venea octombrie, dar pe latitudinea aceea iarna nu se simţea niciodată.

În vara abia depănată, cînd Baltazar îşi luase bacalaureatul, se întîmplau fapte bizare la Baza de lansare în spaţiu. Al doilea zbor spre poarta cerului, pregătit pînă la ultimul detaliu, fusese amînat dintr-o dată ; cauza se cunoştea, în parte, şi ziarele o interpretau unul mai senzaţional decît altele. Ceea ce se ştia sigur era că interveniseră perturbaţii în spaţiu, inexplicabile, care denaturau comunicaţiile şi făceau imposibilă ghidarea unei nave

cosmice. Pe mari întinderi ale pămîntului, emisiunile de radio și televiziune erau bruiate total, și pare-se iremediabil, așa că multe posturi își încetaseră emisiunile. Plutea amenințarea de șomaj pentru o întreagă categorie de oameni. Unul din cei cinci coechipieri, trimiși în concediu *sine die* cînd era pregătit pînă la ultima fibră a trupului și a sufletului să zboare în cer, avusese o depresiune gravă și părea că n-o să-și revină. „Acum știu că ne-ați păcălit ! Cerul nici nu există !“ „Cum poți spune așa ? Colegii tăi l-au văzut, au ajuns pîn la porțile lui !“ „Nu ! I-ați hipnotizat, i-ați închis într-o capsulă, i-ați aruncat în mare și pe urmă i-ați scos cu elicopterele și cu portavioanele !“

Întîmplarea căreia Baltazar îi fusese martor și pe care izbutise s-o clarifice în bună parte, dădea naștere la o dramă de proporții intercontinentale. După o convorbire încordată, băiatul conveni că trebuie să destăinuim totul, dar încă se îndoia că oamenii au să creadă.

— Cunosc pe cineva care a crezut toată viața într-o idee, și nu s-a dat bătut pînă nu a materializat-o. El va trebui nu să creadă, ci să știe. Va pune vorbele noastre în calcule.

Și am cerut audiență la directorul zborurilor interspațiale.

★

Deși trecuseră ani de cînd nu ne mai văzusem, l-am recunoscut cu ușurință, fiindcă televiziunea, ziarele și revistele ilustrate mă obișnuiseră cu ima-

ginea lui, și aproape nu-mi dădeam seama că se schimbase. El, în schimb, mă privea cu o nedumerire disimulată : eram eu, și nu-i venea să creadă.

Am început prin a schimba cuvinte de ocazie. Nu aveam nevoie să-l întreb nimic ; era o personalitate mondială, știam tot despre viața și gloria lui. El în schimb uitase că exist.

— Ce faci ? Cu ce te ocupi ?

— Scriu cărți.

— A !... (Părea incredul și dezamăgit.) Și despre ce scrii ?

— Despre cîte-n lună și-n stele !

— Ce să-i faci !?

Nu mă simțeam jignit ; avea dreptate. Într-adevăr, ce poți face !?

— Și cu ce scop ai venit aici ? Sînt gata să te ajut.

Mă înfurie oamenii care vor să mă ajute, și toți au vrut, de cînd mă știu. Îți vine să tragi cu tunul ! M-am stăpînit și am spus :

— *Eu* am să te ajut !

Convorbirea a durat o oră ; îmi dădeam seama că nu crede — și totuși era dator să creadă, n-avea altă scăpare. În ultimul minut al ceasului se încovoie deodată.

— Nu mai știam ce putem face să ieșim din încurcătură. Poate aș fi ajuns să mă sinucid ! Vreau să merg acolo !

— Dar numai noi doi, fără poliție, și fără gălăgie.

— Nu mi-e îngăduit să ies fără pază.

— Deghizează-te, fă ce crezi, strecoară-te, evadează !

— Știi bine că nu se poate. Sînt aici cinci mii de oameni, și mișcarea fiecăruia dintre ei e înregistrată automat, chiar dacă se deplasează numai un milimetru.

— Atunci e înregistrată și convorbirea noastră !

— Bineînțeles ! Dar nu-ți fie teamă. Convorbirile mele sînt transpuse direct într-un cod pe care nu-l poate descifra nimeni, în afară de mine.

Am simțit un fior pe șira spinării. E îngrozitor ca un om să nu-și mai aparțină lui însuși. La acest stadiu de civilizație începe, neștiută, o nouă preistorie.

— Afară, am spus, așteaptă tînărul de care ți-am vorbit. Îi vei datora foarte mult. Îți propun să-l lași pe scaunul tău, să-ți țină locul în spațiu, cît vei lipsi.

— E inutil ! Detectoarele înregistrează toate datele unui om, nu doar statura și greutatea, culoarea părului, a ochilor, a hainelor, ci pînă și personalitatea lui.

Am zîmbit.

— La anumite ore ale zilei, și noi le cunoaștem, aparatele voastre înregistrează totul anapoda. Nu v-ați dat seama, fiindcă ați fost preocupați de celelalte perturbații, mai grave, dar care au una și aceeași cauză.

— Cînd putem merge ?

M-am uitat la ceas.

— Fenomenul începe peste treizeci și cinci de minute și ține destul ca să ieșim pe poartă. Se repetă exact la o oră și jumătate. Nu ne trebuie mai mult, ca să ne întoarcem.

Baltazar se supuse și luă locul savantului.

Pe cînd străbăteam incinta centrală, umbrită de racheta care nu aştepta decît să fie deplasată pe şine de un metru lăţime, la cinci kilometri, în capătul promontoriului, unde se afla rampa de lansare, am întrebat, cu capul dat pe spate, făcînd aluzie la artificiile de odinioară :

— E într-adevăr de un milion de ori mai mare ?

Erick rîse :

— Să ştii că am avut şi eu această curiozitate şi am pus să se calculeze. N-ai să crezi : e de cincizeci şi cinci de milioane de ori mai mare !

— Groaznic sîntem de bătrîni ! am spus, dar fără mîhnire.

El n-a răspuns nimic ; n-a înţeles, pare-se !

A patra colină făcea de mult parte din peisaj şi nimeni nu se întreba cum apăruse acolo. Oamenii nu-şi dădeau seama, li se părea că aparţinuse dintotdeauna naturii.

Baltazar continua să se îngrijească de leandrii. Acum nu mai avea ce pîndi, timpul îi rămînea pentru reverie. La data aceea, Hangiul şi Boiangiul erau dispăruţi de şapte luni încheiate. Rămăsese Brutarul, care trăia cuprins de panică. În socotelile lor se strecurase o greşeală catastrofală ; cineva, nebănuit, le încurcase iţele, fără putinţă de îndreptare.

Se făcuse ora prînzului cînd am ajuns acolo cu vechiul meu prieten din şcoală. Într-o margine a colinei, pe o rază care noaptea cădea perpendicular pe calea lactee, într-o tufă de leandru atîrna o

cămașă portocalie, cu o grație care stîrnea un zîmbet și o uimire.

— Ce-i cu cămașa aceea ?

Prietenul meu tresărise ; îl speria orice nu avea explicație.

— E a lui Baltazar.

— Și de ce-a lăsat-o aici ?

— Are mai multe ; iată încă una la sud ; altele sînt în partea cealaltă a colinei.

— Nu înțeleg nimic. Ce scop poate să aibă ?

— Propovăduiește culorile.

N-am insistat ; nu eram în stare să dau explicații, și ne-am văzut de treburile noastre.

O îngrăditură de cantuși țepoși închidea gura puțului ; nimănui nu i-ar fi dat prin minte să treacă gardul ; cantușii nu lasă niciodată impresia că ar putea să ascundă o enigmă.

Alesesem ora cu premeditare ; soarele, spre zenit, își trimitea razele în adîncime.

— Iată ! am spus.

Se uită în jos, îndelung, consternat și mut. După un timp izbuti să bîiguiască :

— E inimaginabil, de necrezut !

Privi spre capătul promontoriului rampa de lansare profilată pe orizontul violet. Stătea în picioare și părea doborît.

— Am izbutit ceea ce visasem, dar cu eforturi stupide. Soluția ideală e aici !

Restul convorbirii a urmat la întoarcere, în biroul lui, de data aceasta în prezența lui Baltazar.

— Tinere, cum să te răsplătim ?

— Pentru ce ?

— Nu-ți dai seama ce ai făcut ?

— Ba da, ştiu de mult.

— Cere-mi ceva ! Altfel mă simt umilit.

— Daţi-mi cămaşa dumneavoastră ! (Erick avea o cămaşă de un gri argintiu, parcă metalizat, cu sclipiri cosmice.) Îndrăznesc atît de mult, reluă Baltazar, fiindcă altfel n-am cum să mi-o procur. Las-că Boiangiul nici nu mai e aici, dar şi să fi fost, nu vopsea argintiu în nici o zi.

— Îţi dau o sută de duzini, o mie, toate cămăşile argintii de pe pămînt !

— Nu, mulţumesc ! Aceasta îmi e deajuns.

— Şi acum, ce credeţi că trebuie făcut ?

Eu aveam un plan, Baltazar altul. Erick se asocie cu al lui. M-am suspus ; azi recunosc că planul lor era mult mai bun.

— Sper să înfrîng inerţia şi scepticismul Consiliului, încheie Erick. Situaţia noastră e gravă, şi nu-i timp de pierdut. O să aveţi tot ce e nevoie, cît de curînd.

— Transportul trebuie făcut în cel mai mare secret, am spus. Dacă Brutarul simte ceva, tot planul e compromis !

Tot noi eram datori să ne batem capul, să găsim mijloacele ! Mă simţeam iritat. Poate cedasem prea uşor. Planul meu era mult mai simplu şi mai sigur de dus la îndeplinire. E adevărat că planul celălalt bătea mai departe, în schimb crea o dificultate care acum mi se părea de netrecut. Brutarul trebuia să primească un mesaj de la Hangiu şi cred că nimeni nu ştia codul lor.

În faţa acestei obiecţii, Baltazar răspunde cu seninătate :

— Îl ştie Hangiţa, şi o s-o avem aliată.

Am exclamat :

— Și de ce taci ?

— Fiindcă nu m-am gîndit pînă în clipa de față. Dar uitasem să-ți spun : am găsit bumerangul !

Am sărit în picioare ; putea să te înnebunească.

— Bumerangul lor ?

— Al lor, dacă vrei. Numai că fusese al meu, mi-l furaseră.

8

PUŢUL avea şaptezeci şi cinci de metri şi ceruse mai multe zile de lucru decît prevăzuse Hangiul; în afara argilei albe, răspîndite în regiune, întîlniseră straturi dese şi groase de roci grele. Uneltele erau primitive: tîrnăcoape, sape, lopeţi şi cazmale, iar lucrul trebuia făcut cu precizie milimetrică. Nu se îngăduia nici o deviere şi nici o decalibrare. Din săpătură se cerea să rezulte un cilindru perfect vertical, cu diametrul de doi metri şi jumătate.

Îndîrjirea Hangiului în această perioadă putea fi admirată, dacă lăsai la o parte scopul asociaţiei. De multe ori ceilalţi doi se descurajaseră; la un moment lucrul părea irealizabil.

— Nu mai pot! se văita Brutarul. Mă dor şalele!

Pe Boiangiu îl durea capul, lipsa de aer îi dădea ameţeli şi nu putea să stea mai mult de un ceas sub pămînt. Noroc că unul trebuia să rămînă sus, să tragă găleata; făceau cu schimbul. Colina creştea atît de încet încît, aşa e, nimeni nu ar fi putut s-o observe.

Văzîndu-i pe cei trei oameni prefăcuţi în cîrtiţe, săpînd trudnic, făcînd bătături la mîini şi rupîndu-şi şalele, cine ar fi crezut că lăsaseră în urmă situaţii din cele mai importante? Toate cele dina-

inte, şi care au să urmeze, le-am aflat trunchiate, şi aşa le pun pe hîrtie. De multe ori au rămas nelămuriri, prelungite multă vreme ; dacă mi-aş fi îngăduit să născocesc, nimic n-ar fi fost mai uşor decît să pun lămurirea de la mine. Am preferat să aştept cu răbdare, ceea ce va trebui să facă şi cititorul.

Iată rezumatul şi interpretarea primelor fişe, privind viaţa celor trei personaje :

Brutarul, cu toată încetineala lui de minte, era proprietarul celui mai mare trust de ziare, omul care făcea şi desfăcea guvernele după cum i se părea că e bine. Miniştrii şi foştii miniştri aşteptau în antecamera lui cu duzinile ; unii se alegeau cu făgăduieli, alţii cu mustrări ; unii ieşeau de la el radioşi, alţii palizi, cu coada între picioare. După trei ani de cînd nu-l mai văzuse nimeni, trustul încă exista, prin inerţie, şi stîrnea teamă. Guvernul nu se schimbase în această vreme, nu suferise nici o remaniere ; opoziţia, în lipsa omului care s-o orienteze, stătea în espectativă, neîndrăznind să întreprindă nici o campanie. Scandalul cu pieile de focă, o afacere de miliarde, aştepta să izbucnească, însă nimeni nu primea instrucţiuni în această privinţă.

Bineînţeles, lipsa şefului nu putuse să fie ascunsă multă vreme, dar fiecare din cei doi consilieri principali era încredinţat că secretul se află în posesia celuilalt, că acesta primeşte instrucţiuni directe şi, necontrazicîndu-se unul pe altul, trustul funcţiona fără să scîrţîie, ba chiar prosperase. Se credea că şeful este retras undeva, să se odihnească,

sau să pună la cale planuri şi se aştepta ca la întoarcerea lui să se zgîlţîie temeliile statului.

Nimeni, aşadar, nu ştia unde se află el, şi mai ales nimeni n-ar fi bănuit că proiectele lui eşuaseră. Să le fi ştiut cineva, i-ar fi îngheţat oasele.

Profesiunile pe care şi le alesese fiecare din ei, în retragerea lor şi-n noua lor identitate, puteau să pară copilăroase şi să dovedească lipsă de imaginaţie. E adevărat că imaginaţia le lipsea cu desăvîrşire ; succesul lor în viaţă şi în afaceri se datora îndrăznelii, lipsei de scrupule şi cruzimii. Însă, cît priveşte împrumutarea acestor profesiuni caraghioase, nu se poate spune că ar fi mai nepotrivite decît oricare altele. Ele trebuiau să le ascundă în primul rînd nu identitatea, ci intenţiile, de inimaginat şi de zeci de ori scelerate.

Boiangiul, dispărut în condiţiuni identice cu Brutarul, nu era un om cu mai puţină vază. El deţinea nouăzeci şi cinci la sută din acţiunile „Uzinei de ace“ şi era prezidentul Consiliului de Administraţie. Restul acţiunilor le deţinea fiică-sa, actriţă de cinematograf, care făcuse cincisprezece filme, supraproducţii în cîte două serii ; costaseră o sută cincizeci de milioane, iar încasările se ridicaseră la şapte sute cincizeci de mii şi cîteva sute. În interesul cercetărilor, am văzut trei din aceste filme ; spre surprinderea mea, nu erau rele, iar fata, uneori, mi s-a părut încîntătoare. Lipsa succesului rămînea inexplicabilă, pînă cînd am descoperit că, la cele o sută cincizeci de milioane băgate în filme, tatăl adăugase o altă sută de milioane, ca să le saboteze. Dorinţa lui era ca fata să nu devină vedetă, ci călugăriţă. Era dispus să

investească oricît într-o mănăstire, unde ea să fie stareţă, sau măcar econoamă.

Iniţial, uzina fabrica ace de toate felurile, de cusut, ace cu gămălie, de siguranţă, ace de patefon şi ace de seringă. Curînd îşi întinsese activitatea, începuse să fabrice degetare, apoi seringi, patefoane şi maşini de cusut. Mecanica fină în care se specializase dusese la fabricarea de revolvere, pe urmă de puşti şi mitraliere. Obligată să-şi asocieze oţelării importante, legate la rîndul lor de o vastă industrie minieră, uzina ajunse curînd în situaţia de a avea prea multă materie primă. Era obligatoriu să treacă la fabricarea unor obiecte care absorb cele mai mari cantităţi de oţeluri, şi aşa se ajunse la tunuri, la tancuri, iar în curînd la cuirasate şi portavioane. Uzina acoperea în ultima vreme toate nevoile de armament ale statului şi îşi exporta produsele în douăzeci şi patru de ţări din lume. O concurenţă neprevăzută făcuse ca producţia de ace să devină nerentabilă, şi încetase. Dar numele întreprinderilor rămăsese cel vechi, singular şi modest : „Uzina de ace, societate anonimă".

Şeful şi stăpînul acestei uriaşe reţele industriale dispăruse ; se credea că îşi dirijează din umbră afacerile colosale. Între timp, el fierbea vopsele în bucătăria casei de pe colină, unde în total vopsise şase cămăşi, în culorile săptămînii.

Vîrf la toate le punea Hangiul, dar nu atît datorită veniturilor lui, nici măcar controlabile, ci nevestei, socotită cea mai frumoasă femeie din lume, declarată în patru rînduri „Miss Universum". La a cincea alegere ea nu se mai prezentase, se îngrăşase cu trei sute de grame şi desco-

perise un fir alb în sprînceană. Juriul, în unanimitate, o reconfirmase în lipsă, doi ani la rînd, pînă ce dispăruse, împreună cu bărbatul. Dar chiar și în cei trei ani de cînd plecase și n-o mai văzuse nimeni, continua să fie reconfirmată „Miss Universum", la sfîrșitul fiecărui decembrie, în noaptea revelionului.

Deși din acești oameni azi n-a mai rămas nici măcar cenușă, numele lor încă ar putea să înspăimînte lumea, de aceea mă feresc să le dezvălui; în cuprinsul povestirii, le-am convertit profesiunea în nume propriu, și așa se explică de ce o scriu cu majusculă.

Rolul de conducător al Hangiului, în asociația lor din pustietate, era o continuare. Situația celorlalți doi fusese tot timpul în mîinile lui, putea oricînd să-i desființeze, el gira și le finanța afacerile, stăpînea cel mai mare consorțiu bancar din cîte existau pe fața pămîntului. Sucursalele și agențiile lui împînzeau globul, legînd în rețele proprii de telecomunicații multe capitale din lume.

Pe măsură ce strîngeam aceste date, îmi era mai greu să mențin în închipuirea mea relația dintre cei trei magnați și oamenii retrași pe coline. Uneori mă întrebam dacă nu există în mine o dereglare, o tendință a exagerării, dusă pînă la un absurd încă nepracticat de oameni. Fișele mele, alcătuite pe bază de documente verificate, nu cuprindeau nici o informație dubioasă; fiecare dată reținută avea două confirmări, dacă nu mai multe. De altfel, e greu să găsești capătul firului; pe urmă el se deapănă de la sine. Greutatea, după ce ince-

pusem să culeg materialul, a constat nu în a descoperi surse de informații, ci în a renunța la unele, fiind prea numeroase.

Mi s-a oferit, de pildă, dar le-am refuzat fiindu-mi inutile în această cantitate, treisprezece kilograme de unghie omenească, adunată de la una și aceeași persoană — primul dintre eroii mei — de către manichiurista Hangiului. Mi-era necesară, și am obținut-o, o singură unghie. Se mai află și acum în arhivă, iar la timpul potrivit a avut un rol de mare importanță, ajutîndu-mi să trag concluzia că Hangiul fusese ucenic de măcelar pînă la vîrsta cînd plecase în armată, și calfă nu devenise niciodată.

Multe alte mărturii și documente pot să pară la fel de neserioase, de copilărești sau de caraghioase, și totuși, unul singur să fi lipsit, concluzia finală nu se putea trage.

După trei luni de muncă, împotriva prevestirilor optimiste, puțul ajunsese abia la jumătate. Colina căpătase formă evidentă și Baltazar o iubea cu statornicie. La data aceea lucrul fu suspendat zece zile ; Brutarul suferea de sciatică, iar Boiangiul făcuse astenie nervoasă, care putea să devină gravă, fără îngrijiri serioase. De luni pînă a doua joi, cazanul cu vopsele rămase rece, tocmai în timpul cînd Baltazar adusese cămașa albastră, s-o revopsească, deoarece se decolorase. (Mult prea degrabă.)

Fata stătea pe un scăunel, în ușa prăvăliei.

— Tata e bolnav, spuse. Îmi pare rău că ai venit degeaba, dar mă bucur să stai puţin cu mine. La oraş nu există boiangerie ?

— Nu, oamenii de la noi nu disting culorile. Au un viciu ocular, colectiv, din timpul războiului.

— Groaznic ! Şi copiii ?

— Nici ei nu văd ; viciul se moşteneşte, şi, pare-se, după spusele savanţilor, pînă la a noua generaţie.

— Va să zică, la noi nu vin filme colorate !

— Nici nu s-a auzit de ele !

— Ce păcat ! suspină fata.

Apoi întrebă, prefăcîndu-se nepăsătoare :

— Ai văzut „Venus şi soarele ?"

Baltazar îi aruncă o privire piezişe ; nu-i scăpa nimic, niciodată, se născuse cu însuşirea de a le vedea pe toate. Simţise în glasul ei un tremur şi pe urmă băgase de seamă că îşi frămînta mărunt poalele rochiei.

— E un film ? N-am auzit de el niciodată.

Trebuia să-l vadă negreşit, simţea că are să afle ceva ; filmul se juca tocmai astăzi. Se ridică să plece, ca să ajungă la timp pentru reprezentaţie. Fata devenise bănuitoare, deodată.

— Dar tu de ce-ţi vopseşti cămăşile ? Deosebeşti o culoare de alta ?

— La început nu le deosebeam ; pe urmă le-am învăţat. La noi la şcoală a venit un copil din altă parte şi mi le-a arătat. Zile în şir, lua benzi de hîrtie, cenuşii, mi le punea în faţă şi spunea : „Iată verde, iată albastru, iată roşu." Săptămîni în şir, luni ; îi ajutam să-şi facă problemele la matematici. Îi spuneam : „a plus b plus x la puterea

treia...“ Iar el : „a verde, b galben, x albastru.“ Mă durea rău capul, pînă ce într-o zi mi s-a luat o ceață de pe ochi și le-am văzut pe toate ; tot spectrul.

Se aplecă spre fată, cu un aer enigmatic :

— Știi ceva ? Le văd și noaptea !

La cinematograf merse cu Aurelia ; ea ținea capul pe umărul lui, iar el îi mîngîia mîna. Deși atent la film, gestul lui nu era gol și mecanic ; pe fiecare milimetru de piele punea un cuvînt ; să le fi adunat pe toate și să le fi trecut pe hîrtie, ar fi făcut zeci de volume. Dar nu se putea ; erau gîndurile lui pentru ea, nu pentru toată lumea : „Cînd voi descoperi o nouă culoare, am s-o numesc Aurelia“. Nu poți să spui așa în auzul oamenilor. Te faci de rîs, dacă nu cumva unul merge pînă acolo că te reclamă directorului să te dea afară din școală.

La cinematograful de peste drum se juca : „Meridianul albastru“. Nu se vedeau oameni la intrare ; după toate semnele, sala era goală. Un copil, agățat de geanta maică-sii, silabisea afișul de pe fațadă.

— Mamă, ce-i aia „albastru“ ?

— Nu mă mai întreba toate prostiile !

Aurelia întrebă, la sfîrșitul filmului :

— Ți-a plăcut fata ?

Baltazar spuse, cu gîndul în altă parte :

— Se leagă !

— Ce se leagă ?

— Toate !

— Dar fata ți-a plăcut ? De ce te ferești să spui ? E foarte frumoasă !

La cinematograful de peste drum, copilul încă trăgea de geanta maică-sii și tot nu vroia să meargă acasă.

— Nu mă mișc de-aici, pînă ce nu-mi spui ce-i aia albastru !

Un domn bătrîn, cu țăcălie albă, se opri și se aplecă spre el, plin de bunătate :

— Albastru, puiule, e ceea ce nu se află !

— Nu-i adevărat ! Mă mințiți toți. Albastru e un crocodil care nu mai trăiește astăzi ! Nu vreți să-mi spuneți, știu eu !

Baltazar se uită pe cer, apoi se uită în ochii Aureliei.

— Cum ți se pare lumea astă-seară ?

— Din ce în ce mai colorată !

— Ce fericit sînt că te-am învățat s-o vezi astfel !

El o învățase culorile. Zile la rînd, săptămîni, mersese la colină și-i arătase cămășile aninate în leandri.

— Iată albastru ; închide ochii și încearcă să-l vezi în tine. Există ! Trebuie doar să-i găsești lungimea de undă.

Ea bătea aerul cu mîinile.

— Amețesc ! Simt că vine ! Dumnezeule, acesta e albastrul ? Ce minune !

Baltazar invoca pe rînd puterea culorilor și privea în jur printre gene...

E de la sine înțeles că vizitele acestea la colină stîrniseră bănuială. Boiangiul primi însărcinarea să descopere intențiile flăcăului.

— Îl cunosc, spuse el. Își vopsește cămășile la mine.

— În ce scop ?

— Dacă toţi boiangiii din lume s-ar întreba în ce scop îşi vopsesc muşterii lor cămăşile, s-ar produce criza mondială a coloranţilor chimici !

După Boiangiu, care refuza să complice un lucru atît de simplu, primi Brutarul însărcinarea să cerceteze.

— Îl ştiu ! O dată a cumpărat o pîine la mine.

Se supuse şi-l urmări o săptămînă. Era spre sfîrşitul vacanţei de vară, cu un an înainte ca eu să-i cunosc pe cei doi tineri, şi Baltazar venea în fiecare zi cu Aurelia, s-o înveţe culorile. Îl simţea pe Brutar tupilîndu-se printre cantuşi şi rîdea în sine.

La sfîrşitul săptămînii, Brutarul spuse că tînărul care venea la colină nu era chiar în toate minţile şi habar n-avea despre lume.

9

ÎNTR-UNA DIN ZILELE cînd nu se lucra la puţ, Hangiul se închise în pivniţă toată noaptea, apoi toată dimineaţa următoare şi pritoci vinul alb din butoaiele de o mie de vedre. Era un vin limpede, încărcat de arome. În pivniţă pluteau mirosuri ameţitoare. Pe la prînz, hangiţa coborî scările, cu lumînarea în mînă, să-i aducă mîncarea. În lumina jucată, care îi trecea pe faţă în valuri, făcînd-o cînd ca aurul, cînd ca arama, avea o frumuseţe neîntîlnită de oameni decît în crîmpeie de vis, uitate pînă te trezeşti, visele acelea care te fac să zîmbeşti toată ziua, fără să ştii cauza bucuriei.

— Stinge lumînarea ! urlă Hangiul. Vrei să sărim în aer ?

Hangiţa suflă în lumînare, şi în jur se făcu beznă ; faţa însă îi strălucea mai departe, pielea obrazului ei păstra lumina cu ceasurile.

Deasupra butei unde lucra Hangiul ardea un bec cu învelitoare. De unde curent electric ? Tot de-acolo de unde-l lua şi televizorul !

— Spune-mi, îl întrebam pe Baltazar mai pe urmă. N-a descoperit nimeni nimic ? Nimeni n-a pus o întrebare ?

— Nimeni !

— Dar jandarmii ? Cunoşteau hanul, şi doar ştiau de existenţa televizorului !

— Desigur că ştiau ! Veneau să vadă meciurile de fotbal. Barem pe timpul întrecerilor olimpice stăteau înţepeniţi acolo toată săptămîna.

— Atunci cum îţi explici că nu remarcau ciudăţenia ?

— Televizorul este chiar el o ciudăţenie atît de mare, că umbreşte pe oricare alta. Apoi, cred că asupra multor oameni are putere hipnotică.

— Se prea poate. Am văzut pe unii atît de înţepeniţi în faţa ecranului, încît cred că nu s-ar fi ridicat de acolo decît dacă se dărîma casa.

Revenind la Hangiu, acesta luă becul cu el şi coborî să mănînce la o masă din mijlocul beciului. Becul era slobod, n-avea nici o sîrmă şi stătea în aer, unde îl puneai, de parcă era prins în cuie.

— Să fi fost vreo vrăjitorie ? mă întrebă Baltazar, după ce află întîmplarea.

Aflam eu una, el alta, şi ne împărtăşeam nedumeririle. Nu, nu credeam că era vrăjitorie, dar adevărul l-am aflat cu multă întîrziere, cînd am descoperit pe acoperişul hanului, ascunsă vederii, o oglindă cu sute de feţe, care capta razele solare. Restul nu mai are nevoie de explicaţii ; transformată în electricitate, energia trimisă de soare aprindea becurile, prin iradiaţie, făcînd inutile firele. La fel se întîmpla cu televizorul, care mă pusese pe gînduri în prima seară, ba chiar îmi dăduse o teamă.

— Am auzit vorbă sus ; e cineva în prăvălie ? întrebă Hangiul după ce sfîrşi masa.

— Băiatul şi fata care culeg fructe de cantus.

Cînd hangiţa săltă chepengul, Baltazar adulmecă în aer :

— Nu ţi se pare că vine un miros ciudat, ca de benzină ?

— Ba da, răspunse Aurelia.

Seara, după ce sfîrşi pritoceala, Hangiul deschise butea cea mare şi iar duse o convorbire inexplicabilă, cu cineva care nu se vedea la faţă şi se exprima foarte laconic, cu un vădit timbru metalic. Pe măsură ce se desfăşura dialogul lor, omul se făcea mai negru la faţă. Cînd sfîrşi, se duse sus cu spinarea frîntă în două. Nevasta nu-l mai văzuse aşa niciodată. Îl aştepta în cămaşă de noapte.

— Îmbracă-te ! îi porunci el, aspru.

— Dar ce e ?

— Să facem o promenadă.

Cum ieşiră în noaptea de afară, Hangiul spuse deodată :

— Nu ştiu ce s-a întîmplat. Lipseşte un litru de congaz. Sau a fost o scurgere, sau o greşeală de calcul.

Mult mai tîrziu am aflat ce era congazul.

— Păcat ! zise hangiţa.

Deşi presimţea o primejdie, rîdea în sine cu şiretenie ; de ce, urma să aflu.

Era unu şi jumătate după miezul nopţii ; merseră pe marginea şoselei, peste frontieră, pînă intrară în tunelul betonat care proteja autostrada într-o zonă primejdioasă. Acolo se ascunseră într-o firidă care răspundea spre mare. Departe se vedea capătul promontoriului, luminat ca ziua. Marea era calmă, argintată de lună ; abia se auzea murmurul valurilor. Hangiţa zise :

— Aş vrea să se termine o dată cu neliniştea şi cu teama. Să ducem şi noi o viaţă ca oamenii.

— Nu se poate ! răspunse Hangiul.

— Să mergem, într-o vară, în insulele grecești ; sau în Bermude, să mîncăm ananas și banane, de-a dreptul din pom, să ne ardă soarele !

— Nu ți-e îngăduit să ai gusturi ca toți oamenii !

Peretele firidei se aprinse : erau farurile cisternei, o dihanie de două vagoane, pe opt osii. Mergea la pas, prin tunelul sinuos nu s-ar fi putut altfel. Era foarte ușor să te arunci pe scară și să pui mîna pe clanță. Nu se vedeau alte vehicule, sau vreo escortă.

— De ce n-are pază ? întrebă femeia.

— Fiindcă-i blindată.

Hangiul scoase pistolul mitralieră de sub haină, îi dădu piedica la o parte. De ce, se gîndea Hangița, dacă tot nu putea să atace cisterna ? Și, mai ales, de ce-ar fi atacat-o ? Cisterna trecu prin față, numai la un metru distanță ; la volan era un băiat roșcovan, cu părul căzut în ochi, cu o salopetă galbenă. Conducea atent, cu ochii în patru, dar cînta voios, atît de tare că se auzea prin pereții blindați și prin parbrizul incasabil. Avură timp să-l vadă ca într-un film încetinit, îi descifrară pînă și monograma de pe buzunarul stîng, așezat deasupra inimii. Asemenea monograme la șoferii de noapte înseamnă o imprudență, dar nimeni nu învață minte, și mulți continuă să fie împușcați drept în inimă. Pe banchetă, în dreapta lui, era o chitară electrică legată la bateria mașinii ; pe tabloul de bord, prinsă cu un ineluș alb, o vază mică și în ea un trandafir galben, ca salopeta ; alături, fotografia unei fete în trening. Pe podea, aluneca dintr-o parte în alta o minge de fotbal.

Cisterna trecu, făcînd să duduie tunelul şi să vibreze betonul. Hangiul îşi băgă pistolul mitralieră sub haină. Farurile se îndepărtau, se făcea întuneric.

— Vezi marea jos ?

Hangiţa începu să tremure.

— De ce m-ai adus aici ?

— Ca să-ţi spun o poveste.

Ena povestea primei lui dispariţii.

În vremea aceea trăia în altă parte, într-o ţară de la Marea Nordului, însurat cu o dansatoare de muzic-hol, pe care venea s-o admire chiar un prinţ de coroană — trecea frontiera de două ori pe săptămînă, incognito, se înţelege. Vreme de un an nu se alesese nici măcar cu un zîmbet din partea dansatoarei. Într-o zi, Hangiul, care nu era altceva decît crupier la ruletă, o urcă în dirijabil, la Hamburg. Dirijabilul arse în timp ce ateriza în America.

Hangiţa tremura tot mai tare ; nu se mai auzea motorul cisternei, nu se mai vedeau farurile.

— Ce-ţi făcuse ? întrebă străduindu-se din greu să pară nepăsătoare.

— A uitat să mă deshumeze.

La data aceea, Hangiul trebuia negreşit să dispară, fără urme, şi pentru totdeauna. Îşi luase chiar bilete de vapor, fireşte pe alt nume. Cu două zile înaintea plecării, dansatoarea îi anunţă moartea la primărie şi publică fair-partul în ziare. Murise subit, abia întors acasă, noaptea, după ce se închisese cazinoul. Nu era nimic suspect ; îl înmormîntară.

Pentru un om viu, asemenea încercare e infinit mai grea decît moartea adevărată. Auzea cîntările

preoţilor, orga, copiii din cor, murmurul mulţimii, simţea mersul cu dricul, recunoştea drumul la cimitir, număra cotiturile. Pe urmă îl coborîră, îl năpădi mirosul florilor, rece şi umed. Puseră capacul sicriului, îl lăsară jos cu frînghiile, începură să cadă bulgării. Cînd sunetele se stinseră, înăbuşite, unul cîte unul, se lăsă liniştea din partea cealaltă a lumii, cel mai îngrozitor dintre chinuri. Hangiul înţepenise, n-avea voie să mişte nici cît îi îngăduia sicriul, ar fi simţit lipsa aerului, respira încet, prelung, cu economie. Îl înmormîntase la cinci după-amiază, urmau şapte ore pînă la miezul nopţii, cînd trebuia să-l scoată la lumină; avea de numărat de şapte ori trei mii şase sute, cîte secunde sînt într-o oră, în total douăzeci şi cinci de mii; poţi să înnebuneşti oricît ai avea firea de tare! Scăparea este să alungi orice gînd, să numeri în neştire. Cînd îşi reveni prima oară, numărase pînă la cincizeci de mii două sute una. I se zbîrli părul şi-i îngheţă pielea: trecuse miezul nopţii, acum afară era ziuă. Cînd ajunse la şaptezeci de mii, ştiu că e vremea prînzului. Şi deodată îl cuprinse foamea, foamea morţilor, feroce şi neiertătoare; nu-i era frig, nu-i era frică, nu simţea înţepeneala oaselor, nici lipsa aerului, ci numai nevoia să mănînce, mult şi repede. Îşi muşcă buza adînc, o crestă cu dinţii şi supse sîngele; se linişti o vreme, simţi un pic de pace şi de căldură şi îl cuprinse toropeala. Mai tîrziu se dezmetici, îşi dădu seama, cu groază, că pierduse şirul cifrelor, nu mai numărase, nu ştia cît timp putuse să treacă. Şi tot nu-i era frică, avea numai furnicături de furie, ştia că e pierdut, nu-i păsa de moarte, nici

de chinuri ; suferinţa lui, nemiloasă, nedomolită, era gîndul că niciodată nu mai putea să se răzbune pe ticăloasa de nevastă, care îl abandonase în groapă. Cum se ştia fără scăpare, ar fi putut să-şi înghită limba, să-şi astupe beregata şi să se înăbuşe ; ar fi fost o izbăvire. Dar fierbea în el atîta ură, că n-o putea duce pe lumea cealaltă, ci trebuia s-o păstreze şi s-o hrănească atîta timp cît o parte din fiinţa lui rămînea vie.

Timpul nemaiexistînd nici măcar ca noţiune, nu ştia dacă era înmormîntat de o zi, de două sau de o lună, cînd auzi zgomotul cazmalei şi simţi că ţărîna se vălureşte deasupra sicriului. Îl cuprinse leşinul, în ultima clipă de aşteptare, la capătul ultimei fărămiţe de putere, cînd începuseră să scîrţîie cuiele.

Nu zăcu mult, numai cîteva clipe, nu apucaseră să-l scoată la lumină, se vedea sus un dreptunghi de cer nocturn, de un metru lat, de doi metri lungime. O mînă butucănoasă îi pipăia degetele, cu grabă şi nedumerire. Un glas gros, răguşit, slobozi o înjurătură ; pe fundul gropii se răspîndi mirosul de băutură. Desluşi deasupra, bălăbănindu-se în dreptunghiul de cer un cap bărbos, neţesălat, încîlcit. N-avu putere să se ridice. Aşa cum stătea nemişcat pe spate, întrebă cu glasul stins :

— Cine eşti ? Ce cauţi aici ?

Bărbosul nu se sperie să audă mortul vorbind. Înjură groaznic.

— Cînd ţi-a luat inelele, că n-ai nici unul şi am numărat cinci ?!

Îşi mişcă degetele, nedumerit ; aşa e, nu mai avea inelele, şi le avusese la cimitir.

— Gașperița ți le-a șterpelit, cînd și-a luat rămas bun. Trage de ici o dușcă de rachiu ! Și dacă nu ești mort, hai sus !

La sfîrșitul povestirei, Hangița întrebă, cu un nod în gît :

— Și ea, ce-a făcut cînd te-a văzut ?

— Dormea ; am trezit-o din somn. „Cît e ceasul ?“ a întrebat. Altceva n-a mai spus.

— Nu te-a rugat s-o ierți ? Nu ți-a căzut în genunchi ?

— Nu ! Și-a pierdut și graiul, și mințile... Norocul ei că dirijabilul a luat foc și a pierit. Au pierit treizeci și șase de oameni ; s-au făcut scrum.

— Nu crezi că erau prea mulți ?

— N-am stat să-i număr. Numărasem destul. Hai acasă, că s-a făcut frig.

— De ce-am venit aici, dacă ai lăsat cisterna să treacă ?

— M-am gîndit că așa, poate, ai să-ți aduci aminte unde-i litrul care lipsește.

Hangița își venea încetul cu încetul în fire, după groaza prin care trecuse.

— Mai degrabă cred că ai greșit calculele !

Era sigură că le greșise, ceea ce însemna că puterea lui nu rămînea fără limite. Fiindcă, după știința ei, lipseau doisprezece litri !

Dar calculele erau foarte bune ; neînțelegerea se datora cifrei doi, pe care, uluit de ceea ce aflase, Hangiul uitase s-o scrie după cifra unu.

10

ÎN A TREIA LUNĂ de cînd se cunoşteau, Aurelia şi Baltazar şedeau pe o bancă în grădina publică. Treceau băieţi şi fete, ţinîndu-se de mînă. Unii rîdeau, alţii mergeau tăcuţi, cu privirile în pămînt, alţii păreau că dorm de-a-npicioarele; erau frumoşi şi urîţi, înalţi şi scunzi, graşi şi slabi, în toate felurile cîte se ştiau pe pămînt.

— Tu nu poţi să ai asemuire în lume! zise Aurelia, după ce văzu zeci de băieţi trecînd prin faţă.

— Tu nici atît; nu poţi să ai asemuire nici în lumile care au fost, nici în cele care vor fi! răspunse Baltazar, după ce văzu zeci de fete trecînd.

— Dar de mîine vreau să nu ne mai vedem, reluă Aurelia. Pînă la iarnă. În parcul din faţa casei noastre e un stejar bătrîn; la înălţimea capului are o scorbură. Să vii în fiecare zi să pui flori acolo; am să mă uit pe geam, dar am să mă prefac că nu te văd. Am să mă duc să privesc florile abia peste două săptămîni, de la distanţă, şi pe furiş. Mai tîrziu, ai să pui şi un bilet, numai un rînd, să declari că mă admiri. Am să citesc biletul fără să-l ating, dar ai să mă urmăreşti din boschet şi ai să-ţi dai seama că am luat cunoştinţă de gîndul tău; ai să fii foarte fericit. Eu am să fiu tulburată, am să mă gîndesc la tine seara, cînd mă culc, am să mă întreb cine eşti şi cum vei fi arătînd. Ai să-mi

scrii din nou peste trei zile, să-mi spui că sînt unicul tău gînd. Eu am să mă întreb dacă e adevărat, dacă nu cumva urmăreşti doar să mă scoţi din minţi. Dar tu ai să pui buchete de flori în fiecare zi. Peste alte două săptămîni ai să scrii : „Dacă stăruinţa mea nu te jigneşte şi nu mă socoteşti cu totul netrebnic, te rog ia din acest buchet măcar trandafirul galben, în semn că îmi dai dreptul să sper". Ai să ştergi ultimele cuvinte, nu de tot, ca să le pot desluşi pe jumătate, şi în locul lor ai să scrii : „ca să-mi dai dreptul să mai respir". Am să iau trandafirul galben, şi-am să-l pun într-un pahar de cristal la căpătîiul patului ; am să-l îngrijesc şi am să mă uit la el mult, am să fiu fericită, dar n-am să-ţi spun niciodată. Sîmbăta următoare ai să-mi scrii astfel : „Dacă nutreşti pentru mine cea mai firavă simpatie şi eşti încredinţată că n-am să-ţi fac rău nici în gînd, că am să te iubesc (ştergi), că am să te admir toată viaţa, îngăduie-mi să te privesc mai de aproape şi vino la liturghie mîine dimineaţă. Am să stau între credincioşi, n-am să-ţi ies în faţă, n-am să întreprind nimic care să-ţi displacă".

Aurelia se opri, încurcată.

— Ce punem în loc, că eu nu merg la biserică ? Vrei la stadion ?

— Dar e prea mare îmbulzeală ! Cum aş putea să te văd între zece mii de oameni ?

— Nici nu-i nevoie să mă vezi. E destul să ştii că sînt acolo.

Baltazar se întristase.

— E foarte frumoasă povestea ta, dar noi nu mai putem s-o trăim, din păcate !

— E povestea străbunicii mele, Ernestina ; n-am născocit-o eu, n-am atîta imaginație. De ce nu putem s-o trăim și noi la fel ? Nu avem aceeași alcătuire ? Ce ne desparte de ea ?

— Un secol, șapte războaie și zborul în spații.

— Sîntem mai răi ?

— De ce ? Sîntem noi ! Poate mai buni.

— Avem timp mai puțin ?

— Dimpotrivă, mai mult. Dar nu ne dăm seama, fiindcă, deși mergem mai repede, drumurile noastre sînt mai lungi. În toate privințele, viața noastră înseamnă mai mult. Știm mai multe, înțelegem mai repede. Avem mai multe cuvinte, întrebuințăm mai puține, ceea ce de fapt e un „mai mult". Uneori ne înțelegem fără să vorbim, și nu fiindcă am citi unii în ochii altora, ci printr-un sens comun de a gîndi și a trăi.

— Ai dreptate ! încuviință Aurelia. Altfel n-aș fi cu tine aici. Dar să-mi pui măcar o dată o floare în scorbura copacului.

— Ți-am pus în fiecare zi de cînd ne cunoaștem ! Merseră să vadă. Florile erau acolo, uscate.

— De ce nu m-am uitat niciodată ? În ce n-am crezut ?

— În tine !

— Mă înveți să cred ?

— Te învăț de cînd te cunosc. În curînd ai să fii tu însăți, ca în clipa nașterii.

— Prin ce am să mă deosebesc de cea de astăzi ?

— Nu vor fi deosebiri, ci o trecere, ca o tălmăcire dintr-o limbă în alta.

În vremea aceea Aurelia încă învăța culorile — nu mai mult de două pe lună. Seara veniră la

colină, și Baltazar îi arătă cămașa galbenă, proaspăt scoasă de la boiangerie ; o vopsise a treia oară.

— Dar cunosc culoarea ! exclamă fata. E întocmai cu a trandafirului care s-a păstrat de la străbunica mea Ernestina !

— Atunci trecem la negru. Stai jos și privește !

Căzuse noaptea, fără lună ; pe cer erau stele puține. Ședeau lipiți unul de altul, să-și dea căldură.

— Străbunica mea Ernestina ar fi îngrozită să ne vadă așa, noaptea, singuri și în pustietate.

— Nu ; ar fi fermecată. Părul tău miroase a ozon. Ce culoare i-ai da nopții ?

— Cred că-i albastră, dar altfel decît cămașa. Sînt multe culori albastre ?

— Cîte încap în imaginație. Una singură, sau miliarde. Iată culoarea neagră !

La poalele colinei se iviseră trei umbre încovoiate. Pe vremea aceea puțul ajunsese la jumătate. O umbră avea casma, alta tîrnăcop, a treia găleată.

— Vezi culoarea ? întrebă Baltazar.

— Foarte clar ! răspunse fata. Mai negru decît atîta se poate ?

— Nu ! Negrul are o singură nuanță. E o culoare totală. Culoarea tiparului.

— De ce o folosesc oamenii în semn de doliu ?

— Fiindcă-i definitivă.

Băiatul era încordat, foarte atent la mișcările celor trei. Unul șchiopăta, nu-și dădea seama dacă era Brutarul sau Boiangiul. Pe Hangiu îl văzuse după-amiaza ; mergea bine. Hangița stătea în ușă, cu o floare în păr. Îl urmărise cu privirea pînă

departe. Hangiul zîmbea ironic. Nimeni nu-și cunoștea soarta.

— Aș vrea să fim la ecuator, spuse Aurelia. Mi-e frig.

— Dacă pămîntul ar avea trei poli, pe al treilea aș vrea să-l descopăr eu, spuse Baltazar.

— Caută-l ; sînt sigură că ai să-l găsești. Cred că pămîntul are mulți poli.

Ea tresări.

— Dar noi unde sîntem ? Ce mare e în față ?

— Încă n-are nume.

— În ce țară trăim ? Pe ce continent ?

— Încă nu sînt în geografie.

— Ce limbă vorbim ?

— O limbă a noastră, născocită de noi. Părul tău miroase a ozon. În toate limbile se spune la fel.

11

DAR TRECUSE TIMP ca săpăturile să ajungă la jumătate, cum s-a spus în paginile din față. La zece metri apăruse primul izvor; îl izolară. Pînă la douăzeci de metri se tot luptară cu apa. Pe urmă întîlniră izvoare calde. În vremuri pașnice ar fi deschis aici o stațiune termală, un oraș cu vile și hoteluri luxoase. Acum săpau în clisă, plini de glod pînă în albul ochilor, cu o cazną inadmisibilă în vremea cînd peste tot în lume munceau mașinile în locul omului. Era o întoarcere în urmă, pînă aproape de începutul istoriei.

La ziuă, cînd fiecare se ducea acasă, Hangiul se apuca de făcut calcule.

La patruzeci de metri găsiră sare, sub ea sulf și mai jos pirită. Geologia era capricioasă și haotică. Găsiră laolaltă antracit, cupru, argint și diamante. Trecură și printre acestea din urmă cu tîrnăcopul, le duseră sus și le aruncară pe colină, avînd grijă să le umple de glod, spre a nu atrage vreo privire; erau averi, dar nu puteau să le folosească. La șaizeci de metri, dădură peste un cazan cu bani de aur, monede vechi, cu inscripțiile tocite; nu se putea ști ce împărați le bătuseră și-n ce istorie. Aurul ar fi atras mai ușor privirile; îl aruncară în mare, și a doua zi, pînă la prînz, marea rămase învelită în poleială. Mai tîrziu, departe de

locul acela, dincolo de frontieră, pescarii prinseră peşti cu solzii de aur, dar nu-i cumpără nimeni, socotind că era doar o amăgire.

Într-o zi Aurelia văzu sticlind ceva pe colină; era un diamant cît aluna; crezură că-i sticlă. Găsiră încă unul, pe urmă o mulţime. Baltazar le culese, le şterse pînă luciră, le puse pe aţă şi o împodobi pe Aurelia, împletindu-i şiragul printre şuviţele părului; şiragul fiind lung, rămase destul să-i îmbrace grumazul şi umerii. Semăna cu o constelaţie care încă nu-şi avea cerul.

— Spune-mi că sînt diamante, că atîtea podoabe preţioase şi strălucitoare n-a avut nici o prinţesă, din nici o lume.

— Erau sticlă goală, dar bineînţeles că s-au prefăcut în diamante, dacă s-au atins de tine!

Seara merseră la giuvaergiu; dacă-i plăcea vreuna din sticlele acelea, s-o pună la un inel ieftin, suflat cu argint, poate căpătau bani pentru cinematograf şi pentru o prăjitură. Le ticăia inima.

— Cît ne dai pe această sticlă lucioasă?

Giuvaergiul se uită cu lupa; ochii i se bulbucară, mîna începu să-i tremure.

— Vreţi s-o vindeţi? Aş cumpăra-o, dar n-am destule parale.

— Nu vrem mult. Daţi-ne cît credeţi, dar repede, că începe filmul.

— N-am înşelat niciodată pe nimeni, răspunse giuvaergiul, de aceea nu am decît ce se vede în această odaie.

Aurelia îi şopti lui Baltazar:

— Pot să renunţ la prăjitură!

Giuvaergiul scoase din sertar un teanc de bancnote de toate felurile.

— Iată toţi banii mei. Piatra face zece mii; aici nu-i decît o mie.

— Ne mulţumim cu o sută! zise Baltazar.

— Cu cincizeci! îl corectă Aurelia.

— Primiţi o mie?

— Nu, domnule, nu se cuvine.

Se tocmiră; n-avură încotro, ajunseră la o mie, cum susţinea giuvaergiul.

— Ce să vă mai dau? Luaţi tot ce vreţi din prăvălie.

Nu era o prăvălie bogată, dar ai fi avut de luat cîte unele, cercei, broşe, inele. Aurelia luă un ghiveci mic, de la geam, cu un singur fir de iarbă.

— Să-l uzi! o povăţui giuvaergiul.

— Ce-ai să faci cu el? întrebă Baltazar, pe stradă.

— O pajişte.

La cinematograf, diamantele răspîndeau atîta solipire, că trebui să se oprească reprezentaţia. Dar nu se supără nimeni, şi cînd Aurelia se ridică, ruşinată, să iasă din sală, toţi o aplaudară, ca pe vedeta filmului. (Vedeta adevărată era fata Boiangiului.)

— Ce facem cu atîtea diamante? Giuvaergiul nu mai are bani să cumpere încă unul.

— Împarte-le!

— Cui?

— Gîndeşte-te cui le-ai lăsa, dacă ai şti că mori mîine.

— Zece le-aş da mamei; pe cele mai frumoase.

— La început dă numai cîte unul; s-ar putea să n-ajungă pentru toată lumea.

— Ai dreptate. Unul mamei, unul ţie...

— Mie dă-mi-l pe ultimul!

Pînă acasă nu mai vorbiră; Aurelia îşi împărţea diamantele. La poartă se opri; se uită la el consternată:

— Ce să fac? Le-am dat pe toate şi pentru tine n-a mai rămas nici unul. Trebuie să iau înapoi, dar de la cine? Am să născocesc în mine o duşmănie.

— Pentru tine ai păstrat unul?

— Nu. Nu mi-am dat seama.

— Atunci eşti egală cu mine. Haide pe la oameni, să le înmînezi darurile.

— Dorm toţi la ora aceasta.

— Le punem în prag; au să le găsească mîine dimineaţă.

Dimineaţa pragurile caselor străluceau în lumina soarelui. Buimaci de somn, grăbiţi să plece la treburi, oamenii trecură peste diamante, fără să le vadă, le luară cu piciorul; căzură în pietrişul curţii, sau în ţărînă, şi se pierdură. Pe altele, crezîndu-le cioburi de sticlă, gospodinele de adunară în făraş şi le duseră la gunoi, în fundul grădinii. Unul singur, cel mai frumos dintre toate, căzuse în iarbă. Stăpîna crezu că-i un fir de rouă.

12

O SĂPTĂMÎNĂ după ce aruncaseră cazanul cu bani, într-un port din cealaltă parte a mării sosi un vapor cu carena îmbrăcată în aur. Însemna că descoperise în sfîrşit Eldorado. Dar cînd oamenii se uitară în Jurnalul de Bord, să afle de unde venea vaporul, văzură că numele portului era şters cu cerneală neagră, iar comandantul nu-l ţinea minte.

După ce se descotorosiră de aur, îşi continuară săpăturile, cu o întîrziere de două zile.

Mai jos merseră prin piatra vîrtoasă, roci necunoscute, pe care dalta abia putea să le zgîrie ; uneori nu înaintau decît zece centimetri pe săptămînă.

Între timp, de pe promontoriu se lansase încă o navă cosmică, urmărind să treacă prin poarta cerului. (E bine să amintesc că la data aceea nu începuseră perturbaţiile în spaţiu.) Pe cînd racheta îşi lua zborul, pămîntul se cutremura şi vuia văzduhul. Hangiul rînjea cu binoclul la ochi :

— Poate vă-ţi rupe gîtul !

Oamenii reveniră teferi pe pămînt, după cincisprezece zile, dar nici de astă-dată nu găsiseră poarta pe unde să treacă.

Luna următoare puţul ajunsese la capăt. Hangiul îşi freca mîinile, plin de satisfacţie. Ceilalţi doi, care se îndoiseră, erau năuci şi dîrdîiau de frică. Întors

acasă spre zorii zilei, Boiangiul își trezi fata din somn și-i spuse, pierdut :

— E ultima clipă cînd am mai putea fugi !

Îndată ce sfîrși aceste cuvinte se auzi o izbitură în poartă. Era bumerangul, venit de la han. Boiangiul se duse să primească mesajul.

— Ce-a spus ? întrebă fata.

— Că e prea tîrziu ! Nu mai e nici o scăpare ! A izbutit să-mi citească și gîndurile !

Da de unde ! Cum să i le citească ? Toată boiangeria era căptușită cu microfoane, și el nu le văzuse. Exista unul pînă și în stiva de lemne din curte.

Noaptea următoare începură să care vinul alb, cu canistrele. Mirosea a benzină pe o rază de jumătate de milă, dar jandarmii nu aveau de ce să se mire ; li se părea că mirosul vine de la carburatorul motocicletei. Și-apoi umblau prea puțin pe drum. Erau foarte ocupați la vamă, fiindcă năvăleau turiști cu miile, de unde pînă atunci abia de venea unul pe lună. Doar Baltazar știa ce se întîmplă și ce era în realitate cu vinul Hangiului. La data aceea Aurelia învățase toate culorile.

13

NIMENI în afară de Baltazar și de Aurelia nu auzi detunătura și nu văzu flacăra.

Numărul privitorilor se ridica la cinci sute de mii de oameni, după relatările ziarelor. Veniseră din multe părți ale lumii, cu săptămîni înainte, ca să ocupe loc pe al doilea promontoriu, de unde se vedea rampa de lansare. De astădată, zile la rînd, șoseaua atîta timp goală gemuse de automobile și de autocare. Zile la rînd, la vamă, jandarmii nu mai puseseră geană pe geană.

Era prima dată cînd se admiteau spectatori, la această nouă încercare de a se trimite oameni pe poarta cerului. Dacă experiența se sfîrșea cu bine, în cîțiva ani putea să urmeze debarcarea, și paradisul să devină un domeniu al muritorilor.

Însă se făceau presupuneri sumbre, nimeni nu credea că ar fi posibil. E drept că foarte puțini își exprimau pesimismul; cu prețul unei catastrofe, ei erau dornici să asiste la spectacol, și nu vroiau să descurajeze viitoarele victime.

La data aceea senzaționalul se uzase. Pe cine ar mai fi uimit zborul avionului pe spate și căderea liberă a parașutistului, de la zece mii de metri, dacă parașuta se deschidea totdeauna, iar avionul se răsucea în poziție normală și ateriza pe roate? De mult un om își dăduse drumul în cascada Nia-

gara, într-un butoi de cauciuc; foarte puţină lume venise să vadă. Ar fi fost altfel dacă omul făcea aceeaşi ispravă în costum de baie şi cu mîinile legate.

Reprezentaţia cu cele două trenuri lansate unul spre celălalt, pe o linie dreaptă, la cîmpie, nu mai atrăgea spectatori; tribunele rămîneau goale, şi organizatorii nu-şi scoteau nici măcar costul cărbunilor. Şi totuşi, ciocnirea rămînea un spectacol care putea încă să cutremure asistenţa şi s-o îngrozească. Se ajunsese la viteze neatinse de trenurile cele mai rapide: două sute cincizeci de kilometri pe oră. Cînd două mase de oţel, de zeci de mii de tone se întîlneau cu de două ori această viteză, materia nu sfîrşea în deformări monstruoase, ci ajungea pînă la dezagregare; praful şi pulberea se alegea din locomotive şi din vagoane! Dar dura atît de puţin, că nu merita să te deplasezi într-o cîmpie bătută de soare, şi să mai dai şi bani pe deasupra; s-ar fi schimbat socoteala, dacă trenurile ar fi fost pline de oameni.

Un timp avură succes avioanele explodate în aer, după ce pilotul se salva cu paraşuta. Spectatorii urmăreau prăbuşirea, cu speranţa ca măcar o parte din epava incendiată să cadă pe acoperişul unei case, sau în mijlocul unei cirezi cuprinse de groază, sau măcar într-un lan care să se aprindă. Succesul s-ar mai fi menţinut o vreme, dacă pilotul ar fi convenit să cadă o dată cu avionul.

Alt timp stîrniră interes bătăliile navale. În mijlocul unei rade bine expuse privirilor, ca să încapă cît mai mult public, se ancora o escadră de cuira-

sate gigantice, cinci, şase, uneori zece şi chiar mai multe nave de optzeci de mii de tone, toate cu pavilioanele în vînt, ca la paradă. La primele spectacole, mulţimea era uriaşă ; s-au numărat, o dată, pînă la două milioane de oameni, ca la ultimul să nu mai vină decît vreo mie, deşi erau puse în joc cantităţi imense de oţel, şi forţe care ar fi trebuit să cutremure lumea.

La ora hotărîtă se declanşa atacul, din toate direcţiile şi pe toate căile. Bateriile de coastă, aflate departe în spatele mulţimii, făceau să vibreze pămîntul, în vreme ce proiectilele, trecînd pe deasupra capetelor, sfîşiau cerul cu o brutalitate înfricoşătoare. De la orizont răspundeau gurile de foc ale unei flote întinse de la o zare la alta, şi printre norii de pulbere se vedeau înaintînd etravele distrugătoarelor, una lîngă alta, invincibile şi necruţătoare. Cetăţi zburătoare zgîlţîiau cerul cu miile lor de motoare, şi, ajunse în mijlocul radei, îşi descărcau povara ; bombele curgeau şiroaie, cum curge pietrişul din basculante. Alte avioane, mai iuţi şi mai şirete, veneau pe urma lor şi atacau în picaj, repezindu-se în jos ca ereţii. Pe apa răvăşită de atîtea elici şi atîta detunătură, îşi încrucişau siajul torpilele, ţesînd parcă rada în urzeală şi bătătură. La fund navigau submarine, gata să iasă la suprafaţă şi să atace cu tunurile. Vedete rapide, încărcate cu dinamită, săreau din val în val (teleghidate, spre dezamăgirea spectatorilor !), şi cînd îşi atingeau obiectivul, aruncau oţelul în aer, ca pe surcele.

Ţinta întregii dezlănţuiri astfel descrise era escadra aflată la ancoră. Lupta se dădea între me-

tale, nu între oameni, dar spunea multe și putea să te îngrozească.

După ce din vasele condamnate nu mai rămînea nici unul, cînd escadrele aeriene și cele navale se regrupau în liniște, cînd se risipea fumul bătăliei, fața mării era argintie; peștii uciși de explozii pluteau cu burta în sus, și, să nu fi fost morți, ar fi exprimat multă nedumerire. Atîta pește ar fi îndestulat, măcar o zi, măcar jumătate din omenire. Valurile îi aruncau la țărm, unde alcătuiau șiruri de dune în putrezire. Duhoarea lor stăruia în aer cu lunile și ar fi putut să otrăvească răsuflarea altei jumătăți din omenire.

Cînd bătăliile navale nu mai atraseră lumea, un om vesti că va trece cu motocicleta peste un canion adînc de cinci sute de metri, și lat de o sută nouă. Nu mai putea fi un salt, ci un zbor, cu toate că motocicleta nu avea aripi. Fiind convinși că au să asiste la o sinucidere, spectatorii veniră într-un număr care amintea vremurile bune. Era pe un cîmp plin de ciulini cenușii, unde nu crescuseră niciodată grîne. Canionul, făcut parcă de un satîr kilometric, tăia locul în două; nefiind ținuturi mănoase, neexistînd de o parte nimic care să atragă pe cineva din partea cealaltă, nici pădure, nici apă, nu-l trecuse nimeni pînă în ziua aceea. Țara de dincolo nici nu exista pe hartă.

Motocicleta fu coborîtă dintr-o dubă adusă sub pază. Construcția ei era un secret, n-o văzuse nimeni în afară de mecanici, toți oameni de încredere și legați prin jurămînt să nu trădeze. Dar n-avea nimic să intrige ochiul cunoscătorului, decît că era ceva mai lungă și atîrna cu vreo cincizeci

de kilograme mai mult decît cele mai mari motociclete de pe şosele. Secretul stătea în puterea motorului, un wankel cu patru rotoare, care, în chip uimitor, deşi nu depăşea dimensiunile unui aspirator de praf şi nu cîntărea mai mult decît o maşină de cusut, dădea şase sute de cai putere, la cincisprezece mii de turaţii pe minut. Raportul între greutatea motocicletei şi puterea motorului fiind astfel de numai trei sute de grame pe cal putere, se înţelege că năzdrăvanul vehicul putea atinge viteza proiectilelor.

Uimirea cea mai mare o stîrni omul; veni cu elicopterul, în pantaloni scurţi şi într-o bluziţă fără mîneci; în cap avea şapcă de jocheu, iar în picioare, pantofi de tenis. Nici tu cască, nici tu genunchiere, nici tu pieptar de burete — nici o protecţie! Iar ca să pună capac la toate, temerarul era o znamenie, o stîrpitură, să-l iei de ceafă, ca pe un pisoi, şi să-l pui de ici, colo. Nici nu vorbea limpede, spuneau cei care apucaseră să-l vadă de aproape, se bîlbîia, se opintea un minut pînă să scoată un cuvînt neînţeles de nimeni.

Motocicleta abia o ţineau doi oameni, să nu se răstoarne. Ce putea face cu ea stîrpitura? Lumea începuse să murmure, unii cereau banii înapoi, cîţiva huiduiră. Dar omuleţul se urcă în şa, se întinse ca un burlan să ajungă ghidonul şi dădu drumul motorului. Atunci toţi încremeniră, cu mîna la gură. Omul şi motocicleta se făcuseră una, şi, dacă porniră, pămîntul se încreţi sub roata din urmă, de parcă era unt topit sau smîntînă. Cînd fu deasupra prăpastiei, znamenia luă mîinile de pe ghidon şi începu să trimită bezele mulţimii, pe urmă se ră-

suci în şa şi merse cu spatele înainte, făcînd semne de veselie.

Pînă în locul unde roţile atinseră pămîntul, rămăsese spaţiu pentru încă trei canioane.

Acrobatul şi maşina lui înfricoşătoare fură aduşi înapoi cu elicopterul.

La exchibiţiile care se repetară, echipajul ajunse tot mai departe, doi kilometri, patru, pînă ce într-o zi se pierdu în zare şi nu se mai întoarse. Oamenii aşteptară cîteva ceasuri, să vină elicopterul plecat în recunoaştere. Credeau că vor vedea motocicleta făcută zob, şi pe motociclist cu oasele fărîmate.

Nu mai era nimeni la faţa locului o săptămînă mai tîrziu, cînd omul sosi din partea cealaltă şi ateriză la un pas de prăpastie. Nu se aşteptase nici el la această ispravă, făcuse ocolul pămîntului pe nepusă masa. Motocicleta însă nu avea frîne, nefiind concepută pentru circulaţia pe stradă, şi se prăbuşi în prăpastie.

După ce corbii încetaseră să se rotească pe sus, sosiră şi organizatorii, intrigaţi tardiv de afluenţa păsărilor de pradă într-un loc unde n-aveau ce să caute. Din motociclist găsiră doar oasele, albe, şi atunci îşi spuseră că totul fusese o farsă, că zborurile peste canion nu reprezentau decît cazuri de sugestie în masă, că victima întîmplării probabil se prăbuşise la prima încercare, pe cînd spectatorii aveau impresia că pluteşte în aer, zbenguindu-se în şa şi făcînd bezele.

Singurii care ar fi putut restabili adevărul ar fi fost Hangiul cu ajutoarele sale; ei organizaseră spectacolul şi finanţaseră construcţia motocicletei colosale. La data aceea însă, cu mulţi ani înainte de

a începe povestea aici relatată, se aflau în altă parte ; aveau o crescătorie de tauri în Spania și construiau o arenă mondială, pentru cinci milioane de oameni, cu sisteme optice patentate, datorită cărora, cel mai îndepărtat spectator, de la doi kilometri și jumătate, să aibă impresia că-i în primul rînd, la cinci metri de taur.

Nu mi-a fost greu să aflu că tot lor se datorau și bătăliile navale. În celelalte spectacole, mai modeste, nu aveau nici un amestec.

14

SECUNDELE SE NUMĂRAU DE-A-NDĂRATELEA. Aparatele de radio şi televizoarele din toată lumea transmiteau tic-tac-ul ceasului. Cei cinci sute de mii de oameni cîţi încăpeau pe promontoriu stăteau cu binoclurile la ochi, îngheţaţi şi ţepeni. O vreme masa lor se tălăzuise, ca marea ; erau obosiţi, aşteptau aşa din ajun, stătuseră toată noaptea în picioare, foindu-se pe sfertul de metru pătrat cît îi revenea fiecăruia. Pe măsură ce se apropia ora, mişcarea mulţimii era tot mai înfrînată, pînă ce, în ultimul minut, toţi încremeniră. Să fi căzut ploaie din cer, să fi venit taifunul din inima continentului sau ciclonul de pe mare, n-ar fi clintit pe nici unul. La a treizecea secundă nu mai respira nimeni ; la a zecea, se opriră şi inimile. Era un chin amplificat prin chinul vecinilor, ridicat la puterea a cinci suta mie, o moarte prelungită în ea însăşi, împotriva biologiei, o moarte compusă, trecută în atemporalitate, dimensionată în toate sensurile, în intensitate şi în durată. La secunda zero viaţa se restabili prin explozie. Inimile se descătuşară o dată cu izbucnirea flăcării pe promontoriul din faţă. La început fu doar o scînteie, la bază ; ea se propagă în înălţime, atît de lent că fumul şi aburii i-o luară înainte şi-o învăluiră. Rămase un nor, ca o ciupercă, alungindu-se oblic deasupra zării ; nava cosmică era acolo, în

nebuloasa aceea din care parcă aveau să se nască lumi viitoare ; populaţia lor se reducea deocamdată la cinci oameni, cîţi alcătuiau echipajul. Alţi doi le urmau, pe altă cale, fără să ştie decît un al treilea, care îi ajutase să-şi ia zborul. Iar pe deasupra, şi neprevăzuţi de ei, mai ştiau Baltazar cu Aurelia. Dacă aceştia din urmă ar fi spus, era firesc să nu-i creadă nimeni.

În acele ultime şaizeci de secunde scurse ca nişte picături de metale incandescente, în fundul puţului dintre coline, într-o celulă sferică, plumburie, Hangiul cu Boiangiul urmăreau, pe ecranul unui televizor cît o farfurioară, mişcarea acului care, coborînd la cincizeci, la patruzeci, mergea cadenţat către zero. Adăpostit într-o galerie laterală, cu casca la ureche şi cu mîna pe pîrghia declanşatorului, Brutarul aştepta ordinul...

Măsurat riguros prin goniometrie, din acest punct pînă la promontoriu erau trei mile, adică cinci mii cinci sute cincizeci de metri, la care se adăugau şaptezeci şi cinci în adîncime. Ca ultim calcul, Hangiul împărţi suma la trei sute şaizeci şi cinci ; cifra poate fi uşor recunoscută ca distanţă pe care o străbate sunetul într-o secundă. Obţinu cincisprezece şi două zecimi ; adăugă două, pentru momentele de inerţie, la darea comenzii şi la executarea ei. Cînd acul pe care îl urmărea omenirea întreagă mai avea două zecimi pînă la secunda şaptesprezecea înainte de zero, Hangiul porunci, precipitat : foc ! — şi îşi astupă urechile. Boiangiul se ghemuise pe podeaua

metalică. În galerie, Brutarul apăsă pe declanşator, apoi căzu pe spate, leşinat de frică.

Astfel, detunătura, deşi produsă cu peste un sfert de minut mai devreme, ajunse pe promontoriu în secunda zero, suprapusă peste explozia aşteptată de atîta lume, şi nimeni n-o auzi, deşi făcuse să se cutremure pămîntul şi să hăuie cerul. De văzut, cine să vadă norul de fum dintre coline, dacă toţi ochii erau pironiţi în altă direcţie ?

15

ÎNAINTE DE A DEZLEGA întreg misterul, am aflat originea faptelor și am reconstituit scena inițială. Dacă respectam regula, povestirea ar fi trebuit să înceapă chiar din ziua aceea cînd asociații s-au adunat în consiliu, cu aproape un an înainte de apariția lor în ținutul colinelor și cu patru ani înainte de venirea mea acolo. Așa însă, puse în ordine clasică, faptele ar fi putut să pară roadele unei închipuiri bine organizate. Îmi propusesem altceva, și vreau să rămîn credincios intenției mele, nu de a scrie o carte despre o întîmplare fantastică, ci de a arăta cum am ajuns la fapte. N-am să ascund nici măcar lungile orbecăieli prin întuneric, șovăiala, întoarcerile din drum, îndoielile, decît atunci cînd am să-mi dau seama că pierd creditul cititorului.

Cînd începu sfatul, orele pe pămînt stăteau astfel :

La Grenwich, Londra, Paris, Madrid, Alger și-n Insula Sf. Elena, unde muri Napoleon acum cincisprezece decenii, era miezul nopții.

La Stokholm, Viena și Capetown, era unu noaptea. La Riga, Cairo, Pretoria și Durban, ora două.

La Bagdad, ora trei, al doilea cîntat al cocoşilor.

La Bombay, cinci dinspre ziuă.

La Calcuta şase dimineaţa, la Pekin opt, la Tokio nouă, la Sidney zece, iar la Wellington miezul zilei.

La Ancorage, în Alaska, două după-amiază. La San Francisco patru, şase la New Orleans şi-n insulele Galapagos.

La New York, Havana şi Santiago din Chile, şapte seara, la Rio de Janeiro nouă, în insulele Azore zece, unsprezece la Reykjavik, Dakar şi Las Palmas.

În mişcările lui, atît de bine dovedite, pămîntul se învîrtea în jurul propriei axe şi îşi urma liniştit traiectoria în jurul soarelui.

Deşi ziuă, în sala de consiliu nu pătrundea nici o lumină dinafară; draperii grele dublau pereţii de sticlă, acoperind şi soarele, şi oraşul. Se pare că draperiile nu fuseseră niciodată date la o parte şi rostul sticlei nu era decît să păstreze unitatea faţadei. Lumina din încăpere nu avea nici o sursă precisă, nu se vedea de unde vine, părea că ar fi o fluorescenţă a aerului; ea scădea egal din toate direcţiile şi ajungea egală în toate ungherele, astfel că nu existau umbre, nici măcar tonuri.

Toţi trei purtau ochelari de soare, cu lentile atît de întunecate, că dincolo de ele putea să se ascundă orice, chiar şi o prăpastie. Cel care prezida adunarea şi mai tîrziu avea să fie Hangiul, era la data aceea un om de cincizeci de ani, de statură mijlocie, bine legat la trup şi încă foarte suplu, brun, cu trăsăturile bine desenate, cu fruntea neregulată, teşită

puţin într-o parte, proeminentă în alta, torturată de cute adîncite şi aspre ; avea nas acvilin cum se spune cu exagerare, atunci cînd acest element al figurii prezintă o oarecare arcuire ; în cazul lui, desenul depăşea denumirea, căci nici un cioc de vultur nu ajunge la această curbură. În mijlocul obrazului livid, nasul, congestionat, aproape vînăt şi de o duritate metalică, avea o agresivitate mai mare decît a oricărei păsări de pradă. Fizionomia se întregea printr-o gură crispată, cu buzele vinete ca şi nasul şi care nu dezveleau dantura decît în rare ocazii ; o gură circumspectă, dispreţuitoare şi sceptică. Mai trebuie spus un cuvînt despre bărbie, terminaţia figurii, de formă trapezoidală, ascuţită pe muchii, ca o teslă de dulgherie. În sfîrşit, sprîncenele, sure şi stufoase, cădeau pînă în pupile, astfel că şi fără ochelari privirea avea o pavăză şi putea să pîndească, neinterceptată de nimeni.

Nimeni nu ştia de unde venise acolo omul acesta, după cum nimeni nu ştia de unde venise aici, în golful colinelor.

— Mult timp am crezut că e Necuratul, îmi spunea Baltazar, în primele zile ale întîlnirii noastre. Umbla îmbrăcat orăşeneşte şi cu ghete în picioare, aşa că n-aveai cum să-i descoperi copita şi coada. Cît despre coarne, dacă te uitai la fruntea lui, s-ar fi putut crede prea bine că fuseseră extirpate ; mi se părea că au mai rămas urme din rădăcinile lor osoase. L-am pîndit să-l văd odată în picioarele goale, dar nu-şi lepăda încălţările decît poate noaptea, dacă nu cumva dormea cu ele în picioare. Într-o

zi l-am surprins la scaldă, pe malul mării. Am stat pitit după dune, și l-am văzut despuiat. Are pe trup fel de fel de cicatrice și tatuaje, dar nici urmă de coadă și copite. Nu poate fi Necuratul. Dar atunci cine să fie, dacă are puteri neîntîlnite la oameni ? M-au pus pe gînduri cicatricele de sub umeri ; puteau fi urmele unor aripi tăiate, și în acest caz, jupînul nostru s-ar trage din Zmeu, că nu e cazul să-l crezi descendentul vreunui arhanghel.

Aurelia întări spusele băiatului :

— E zmeul, cu siguranță !

Fiindcă terminase de mult cu învățatul culorilor, era în ea o nemulțumire, îi lipsea ceva, nu știa ce să mai învețe.

— E foarte posibil ca personajele din basme să trăiască azi printre oameni, mi-am dat părerea în încheiere. Însă, în acest caz, Hangița cine să fie ? E prea tînără, și prea frumoasă, ca s-o iei drept vreo vrăjitoare.

— Eu cred, zise Aurelia, că este o domniță răpită de Zmeu și ținută în robie.

— Dacă-i așa, de ce nu se plînge jandarmilor ?

— Nu poate ; desigur că e legată prin vrajă !

— E Loreley ! spuse deodată Baltazar, cu o fermitate melancolică. Am auzit-o într-o seară cîntînd în ușa hanului.

Pentru a dezlega enigma, eram dator să stabilesc identitatea personajelor. În lunga anchetă pe care am întreprins-o și despre care am mai amintit cîteodată, am cules multe informații inutile, căci nu puteam ști de la început importanța tuturora. Unele,

deşi nu se leagă de povestire şi nu încap în cuprinsul ei, rămîn interesante prin ele însele şi ar putea să formeze subiecte întregi, de sine stătătoare. Aşa, bunăoară, am să citez cazul lui Sfarmă-Piatră, care posedă în clipa de faţă o mică fabrică de ciment, foarte primitivă, unde lucrează cu mîinile lui, nemecanizat, nespornic, şi aproape fără cîştig.

— De ce nu renunţi ? l-am întrebat.

Era foarte bătrîn, alb de praf, cu buzele veştede şi fără dinţi.

— Nu pot să renunţ, mi-a răspuns. E o vocaţie !

L-am înţeles ; pe vremea basmelor se numea blestem. Numai că vocaţia e o suferinţă de care nimeni nu vrea să se lepede.

— Ce faci cu cimentul ? Îl vinzi ?

— Cine să-l cumpere, cînd fabrica de alături îl dă pe nimica toată ? Îl păstrez pentru mine ! E o bucurie — mă înţelegi ?

— Cum să nu !

Mai tîrziu l-am întrebat :

— Aveai un prieten, Strîmbă-Lemne. Mai ştii ceva despre el ?

Ştia ; mi-a dat adresa. Lucra la o cale ferată transcontinentală, îndrepta traversele strîmbe, şi erau foarte multe, cîştiga bine, avea o dexteritate neîntîlnită la nimeni, nu se găsea cine să-l concureze.

— Deci tot vocaţia ! i-am spus, după ce ne-am dat bună ziua. Dar o vocaţie inversată ! Nu mai strîmbi, ci îndrepţi lemne !

— Neînțelegerea pornește de la cuvinte, mi-a răspuns el fără ezitare, dovadă că mai dăduse și altcuiva acest răspuns, sau măcar îl gîndise. Strîmbi sau îndrepți, gestul rămîne același, dictat de aceeași pornire lăuntrică. Vocația mea e să *îndoi* lemne, adică să schimb structura moleculară a copacului.

I-am găsit și pe alții, dar n-o să spun aici toate basmele.

Nimic nu m-a surprins făcînd aceste descoperiri; personajele nu puteau să rămînă în urma vremii și, odată basmele învechite, trebuiau să-și găsească un rost printre oameni. Scufița Roșie s-a măritat cu un inginer silvic, și iarna împușcă lupi în pădure. Albă ca Zăpada ține o pensiune, la Insbruck, într-o casă cu turnulețe și cu balcoane. Chiriașii ei sînt șapte domni bătrîiori și atît de mărunți, că lumea ar întoarce capul după ei, pe stradă, dacă nu s-ar ști că lucrează la circ; au un număr mai degrabă trist decît hazliu, dar oamenii vin să-i vadă; nu poți tot timpul să rîzi!

Între atîtea personaje cîte am găsit, unul singur n-a putut să se adapteze și a rămas stingher în secolul nostru, Păcală, care a uimit oamenii în secolul lui. A încercat să facă de toate, a fost și explorator polar (a făcut parte din expediția cu dirijabilul care s-a prăbușit), a fost și capel-maistru, și clovn, și alergător ciclist, fără succes, și din ce în ce mai deprimat, pînă ce a ajuns să scrie cărți vesele. E personajul care și-a ignorat totdeauna vocația, și-a ignorat-o și de data aceasta, fiindcă ar fi trebuit să scrie cărți triste.

I-am găsit pe toţi, ce mai încoa' şi încolo, în afară de personajele păcătoase, ceea ce nu înseamnă că au dispărut. Stau ascunse, şi desigur îşi păstrează şi ele vocaţia, dovadă că pe pămînt se întîmplă atîtea nenorociri.

Am şi eu, ca Baltazar, unele bănuieli în legătură cu Hangiul şi asociaţii lui, dar, în lipsă de dovezi, nu mă pot pronunţa. E adevărat că însuşirile lor par uneori supranaturale ; ei bine, cu tehnica de azi te poţi aştepta la orice !

16

BUNĂOARĂ, sala de consiliu nu avea nici o ușă. Pe unde intraseră personajele ? Și, înaintea lor, pe unde ieșiseră constructorii, începînd cu zidarii ?

Fiecare din asociați își făcu raportul de activitate. La început vorbi Brutarul ; aproape totdeauna, la adunările de afaceri, primul cuvînt se dă prostănacului. În timp ce el vorbește, ceilalți își freacă mîinile pe sub masă. Cu fiecare vorbitor, numărul mîinilor frecate scade ; ultimul care se bucură este președintele consiliului de administrație.

Brutarul vorbi cam bîlbîit, despre tirajul ziarelor sale, în creștere și tot mai mult luate în considerație de opinia publică mondială. Își dezvălui intenția ca în viitor să le tipărească în șase limbi, pe șase coloane, ca să-și asigure o răspîndire și mai mare.

Hangiul asculta impasibil. Boiangiul spuse :

— Hîrtie înnegrită de pomană ! De ce șase coloane, cînd e de ajuns să se tipărească una, într-o limbă universală ? Propun ca societatea noastră de filologie să pună în studiu un nou esperanto.

Pe chipul Hangiului nu se citea nici aprobarea, nici dezaprobarea. Sentimentele lui, ascunse, erau alcătuite dintr-un amestec de ironie și silă. Se mulțumi să ridice din umeri.

Brutarul își continuă expunerea, dezorientat, bîlbîindu-se din ce în ce mai tare, deși toate din administrația sa mergeau pe căile cele mai bune. Beneficiile pe anul în curs depășeau orice prevedere, și perspectivele erau strălucite.

În așteptarea cuvîntului, Boiangiul își freca mîinile pe sub masă. Împotriva regulii, Hangiul nu și le freca pe ale sale, ci stătea nemișcat, cu fața înghețată.

Bilanțul Uzinei de ace era de două ori mai fericit decît al trustului de ziare, deși momentan încetase orice război în lume. Nu se mai auzeau împușcături decît cu prilejul devalizării băncilor, și în încăierările poliției cu gangsterii. Din cînd în cînd se mai vindea un pistol, cînd pe un continent, cînd pe altul, pentru o sinucidere sau pentru o crimă pasională. Și totuși, în liniștea aceasta, unele state se înarmau mai vîrtos decît în timpul războiului. Uzina de ace, furnizoare a treizeci și șapte de state (cu un an înainte erau numai douăzeci și șase !), dispunea de șaptezeci și doi la sută din finanța mondială, în vreme ce trustului de ziare îi reveneau numai nouăsprezece procente. Nu se știa bine și cu dovezi ce întreprinderi izbuteau să dețină restul de nouă procente, dar Boiangiul anunță că e pe cale să le descopere ; o rețea deasă de spionaj economic se strîngea în jurul lor. Într-un an, cel mult, aveau să fie absorbite și dizolvate.

Brutarul își mușcă buzele de ciudă ; în cugetul său, oricîtă încetineală de minte ar fi avut, socotea enfaza Boiangiului nejustificată și dezgustătoare. Personal, el nu era de loc mai bogat, nici nu mînca mai bine, iar procentele vînturate cu atîta fanfară

rămîneau doar cifre pe hîrtie ; totul, la urma-urmelor, era controlat de banca Hangiului, și acesta deținea toată bogăția. Dar nu avea dreptul să se plîngă. Înainte de a-și fi întîlnit patronul, ducea o viață mizerabilă, ca gropar onorific în cimitirul Sfînta Magdalena. Gropar onorific înseamnă că trebuia să aștepte cu săptămînile pînă să-i pice o groapă pe mînă, atunci cînd i-o cedau din milă groparii titulari ai cimitirului, sau cînd se întîmpla ca ei să nu mai pridideasca, pe timp de molimă bunăoară.

Nevoia îl silea să cerșească în orele libere, la ușa capelei, dar fără prea mult cîștig, fiindcă era un cimitir al lumii bogate care nu practică milostenia.

Groparul onorific se gîndi să tragă în alt fel folos din bogăție, și porni să dezgroape noaptea ce îngropau ziua groparii titulari. Fusese condamnat ca profanator de morminte și, după ispășirea pedepsei, i se interzisese intrarea în cimitir ; bogătașii se înmormîntau în haine scumpe, cu ceasornice de aur și bijuterii, și chiar dantura putea fi o ispită, astfel că mormintele trebuiau apărate de jafuri. Destituit din funcția de gropar onorific, omul dispăruse, după ce sărise gardul cimitirului noaptea și profanase un ultim mormînt.

M-am prezentat cu o fotografie la administratorul cimitirului Sfînta Magdalena.

— Îl cunoașteți pe acest om ?

Nu-l recunoscu, și pe bun motiv, fiindcă pe vremuri omul avusese o barbă sălbatică, pe cînd acum și-o purta pieptănată, bine potrivită din foarfeci și unsă cu pomezi parfumate.

— Nu, nu știu cine e !

În jurul nostru se strînsese mai multă lume, casierul, grădinarul, cîţiva gropari tineri şi unul bătrîn, care zise :

— Ia te uită !

Exclamaţia lui vorbea de la sine. L-am îmbiat să meargă la cîrciuma din poarta cimitirului.

— Vrei să bem un litru de vin împreună ?

— Bucuros, dacă te învoieşti să dau şi eu unul !

I-am respectat demnitatea şi ne-am luat la întrecere cu filotimia, ceea ce a făcut să ajungem la jumătate de vadră, în doar două ore. Trebuie să mărturisesc însă, oricîtă dezaprobare aş şti că au să-mi arate cunoscătorii, că din zece pahare, nouă le vărsam pe dușumele — tot erau murdare şi duhneau a băutură. În schimb am aflat multe din cîte aveam nevoie, şi de-aici am început să urzesc biografia Brutarului. Viaţa lui n-ar putea să intereseze pe nimeni, e asemănătoare cu a tuturor beţivanilor pe care, prunci fiind, au fost lepădaţi pe pragul cîrciumii, în cartier neexistînd biserică. E o cruzime să dezvălui astfel de existenţe, fiindcă fac să se frîngă inimile sensibile şi-i o imprudenţă, de vreme ce devin exemple nenorocite pentru caracterele păcătoase.

Ca să ajung la concluziile finale am fost nevoit să văd totul, i-am vizitat mahalaua, mi-am vîrît capul pe uşa cocioabei unde locuise în ultima vreme, am stat ceasuri de vorbă cu cîrciumarul care îl crescuse ca băiat de prăvălie şi-l învăţase de mic cum să pună apă în vin şi să fure pe muşterii la socoteală, precum şi toate pungăşiile meseriei. La închisoare, pastorul pe de o parte, pe de alta directorul şi gardienii mi-au dat informaţii contradic-

torii; cu fişele în faţă, nici astăzi nu sînt în stare să aleg adevărul. Ar fi fost oare omul acesta un preacucernic servitor al bisericii, dacă în locul cîrciumarului l-ar fi găsit preotul ?

Povestea lui iese din nebuloasă şi se desenează cu claritate începînd din noaptea amintită în capitolul al noulea, cînd, pe marginea unui coşciug proaspăt dezgropat, deveni umbra Hangiului, al cărui asociat era astăzi.

— Am să te fac om ! spuse salvatul, odată afară din groapă. Ţi-a pus Dumnezeu mîna în cap, ticălosule !

După ce Hangiul îşi orîndui treburile casnice, aşa cum se ştie, şi făcu să ia foc dirijabilul, porniră amîndoi în lume. Ani în şir traseră mîţa de coadă împreună ; Hangiul nu era decît un fugar care îşi părăsise toate bunurile, ca să scape de-o închisoare pe viaţă, sau poate chiar de ghilotină.

Astfel, făcură de două ori înconjurul lumii, tîrîndu-se din port în port şi din gară în gară. Fostul gropar mîrîia nemulţumit şi ameninţa că se întoarce acasă, dar nu cunoştea drumul şi, cinstit vorbind, n-avea nici casă. În sfîrşit, după ani de mizerie, Hangiul dădu o lovitură care, la început modestă, în şase ore, de la deschiderea pînă la închiderea burselor şi birourilor bancare, deveni colosală. El cumpără la licitaţie, cu un sfert de milion, nici mai mult, nici mai puţin, un cargobot de zece mii de tone.

Oricît de mic ar fi fost preţul, un sfert de milion rămîne un sfert de milion. În buzunarele celor doi vîntură-lume bătea vîntul de multe zile ; în ajun nu mîncaseră decît banane stricate, din port, şi seara

Brutarul își bătuse singur pingele la ghete, în vreme ce Hangiul își călca pantalonii, ca a doua zi să facă impresie bună.

La ora opt dimineața se aflau în sala de licitație, în primul rînd de scaune, picior peste picior și plini de ifos, de i-ai fi crezut doldora de parale. La acea primă oră, ofertele erau timide ; cînd Hangiul spuse : „Două sute cincizeci de mii !“ toți ceilalți se abținură.

— Adjudecat ! hotărî portărelul, bătînd cu ciocanul de lemn în scîndura biroului. Fiți bun și depuneți cauțiunea.

Cauțiunea reprezenta numai cinci la sută din suma licitată, restul urmînd să se achite o dată cu intrarea în posesiunea vaporului.

— Vă rog să-mi acordați o păsuire de jumătate de oră, pînă se deschide banca unde am banii.

Este adevărat că, printr-o nechibzuință de organizare, licitațiile începeau cu o oră înainte de deschiderea băncilor. A te sluji de un amănunt neremarcat de nimeni și a deveni milionar de pe urma lui, înseamnă să ai o minte scelerată.

— Cu ce garantați ? fu intrebat Hangiul.

— Asociatul meu rămîne aici, la dispoziția dumneavoastră.

Brutarul nu înțelegea nimic, asista prima oară la o licitație. Stătea năuc pe scaun, gîndind că dacă Hangiul n-o să se întoarcă, o să-i putrezească oasele la închisoarea statului. Dar Hangiul se întoarse cu un pachet de bancnote și depuse pe masă nu douăsprezece mii, ci întreg sfertul de milion. În minutul următor, licita în bloc pentru alte cinci cargouri, care îi fură adjudecate la trei sute de mii

bucata. Și iarăși rămase Brutarul chezaș, mai năuc decît prima dată, și iarăși se întoarse cumpărătorul cu banii, de data aceasta un cec de un milion și jumătate.

Pînă la prînz cumpărase tot ce era de vînzare — o sută de cargouri. Cu o asemenea flotă de transport ar fi devenit armatorul cel mai puternic din lume, dacă în fantastica lui manevră n-ar fi fost nevoit să vîndă o treime din vapoarele cumpărate.

Se spune că unde nu-i cap, vai de picioare. Capul Hangiului lucrase cu o iscusință pe care o au la o sută de ani o dată oamenii de afaceri. Dar, vai de capul lui, dacă în operațiunea aceasta nu l-ar fi ajutat picioarele ! Izbînda se datora iuțelei cu care alergase de la sala de licitații pînă peste drum, la bursa albastră, cum se numea biroul de vînzări și cumpărări al vapoarelor de ocazie.

Legea prevedea ca vapoarele cu o viață mai mare de cincisprezece ani să nu poată fi vîndute decît persoanelor de altă cetățenie ; în felul acesta se diminua numărul vaselor vechi și flota națională se moderniza încontinuu. Printr-o lacună a legii, nimic nu împiedica însă un cetățean al statului să cumpere vapoare oricît de vechi, de la un străin sau de la o persoană particulară.

Hangiul era cetățeanul străin liber să cumpere la licitație vapoare oricît de vechi, iar la bursa albastră se afla un cetățean al statului, dornic să investească o sumă uriașă în vapoare de ocazie.

În cinci minute, Hangiul îi vîndu primul cargou, cu un beneficiu de jumătate de milion. După un sfert de oră îi vîndu două din următoarele cinci, beneficiul de data aceasta fiind de cîte opt sute de

mii la fiecare vapor. Astfel, din primele două operații se alese cu trei cargouri și cu două milioane, bani, în cecuri. Și nu era decît ora nouă dimineața.

La ora două, cînd se închideau și bursa, și licitația, dispunea de șaptezeci de cargouri și de nouăzeci de milioane, dar îl dureau rău și capul, și picioarele. Își luă asociatul, care nu mai știa pe ce lume se află, și-l duse să mănînce la hotelul „König", unde trăgeau vedetele de cinematograf, fotbaliștii, cîntăreții celebri, dirijorii cu renume mondial și capetele încoronate, cîte se mai găseau. Bineînțeles, portarul le puse mîna în piept — înapoi, vagabonzilor!

Un om de nouăzeci de milioane iese din asemenea impas cu o bancnotă de o sută. Hangiul dete portarului o mie, și merseră nestînjeniți pînă în mijlocul holului, unde-i întîmpină alarmat directorul în persoană. Dacă izbutiseră să treacă de ușă, nu mai erau vagabonzi, își dădea și el seama de relațiile cu portarul, însemna că meritau ceva stimă.

— Nu vă supărați, domnilor, ținuta dumneavoastră nu corespunde cu atmosfera localului.

— Ei bine, zise Hangiul, n-ai decît să adaptezi localul la ținuta noastră! Închiriez Salonul Imperial pentru masa de prînz și pentru cină!

17

SALONUL IMPERIAL era o rotondă în care s-ar fi putut instala un circ, cu tot cu menajerie. O cupolă alcătuită din vitrouri în armături de aur deschidea deasupra un cer de cristale colorate, cum din fericire nu este cerul oamenilor, căci să fi fost așa, nimeni pe pămînt n-ar mai fi făcut vreo treabă, ci toți ar fi stat cu capul pe spate, îmbătați de frumusețea acestor constelații născocite, infinit mai strălucitoare decît cele adevărate.

Renumele salonului îl făcuse însă covorul : unul singur în lume ! Avea aproape cinci mii de metri pătrați și fusese țesut pe loc, altfel, oricît de bine strîns, n-ar fi încăput pe uși, deși aveau deschiderea unei scene de teatru. La el lucraseră, timp de patru ani, nouăzeci de călugărițe de la mînăstirea protestantă aflată aproape, renumită pentru tapițeriile pe care le făcea de cinci secole, cu un meșteșug transmis din generație în generație. Aici fuseseră țesute, între altele, vestitele goblenuri ale ultimilor Ludovici și ale Mariei Antoaneta.

Ca să reconstitui atmosfera de la prînzul acela al Hangiului, nu m-am mulțumit să vizitez Salonul Imperial, să admir cupola și covorul, ci am făcut chiar și o vizită la mînăstire. Am găsit-o înconjurată de uzine, care, spre surpriza mea, aparțineau episcopiei și le conducea starețа, cred că prima starețа

din lume cu diplomă de inginer (în textile). De altfel, majoritatea călugăriţelor aveau studii tehnice, şi stareţa nu era singurul inginer al mînăstirii. Uzinele mi-au făcut impresia unei întreprinderi prospere, fiindcă li se adăugau hale noi, iar cele vechi se modernizau ; fabricaţia era pretutindeni automatizată, astfel că fără voia mea m-am gîndit la cele nouăzeci de călugăriţe care ţesuseră patru ani, peste treisprezece mii de zile cu totul, la covorul din Salonul Imperial.

O soră neofită supraveghea trei maşini, o soră veche, cinci pînă la şapte ; una singură din aceste maşini producea pe oră zece metri de covor pluşat. Astfel, munca pusă în covorul din Salonul Imperial ar fi echivalat astăzi cu mult peste un milion de metri pătraţi.

Binevoitoare, stareţa m-a condus pretutindeni şi mi-a dat explicaţii ample, ceea ce m-a mirat, într-o vreme cînd în industrie se face atîta spionaj.

— Nu avem nici un secret, mi-a destăinuit maimarea mînăstirii. Nimeni n-a inventat nimic în cinci sute de ani ; am rămas la urzeală şi bătătură, întocmai ca strămoaşele noastre. Cînd cineva o să născocească un alt sistem de ţesătură, să elimine unul din fire, sau să le elimine pe amîndouă, şi să folosească, bunăoară, aer în loc de lînă, desigur secretul o să ispitească pe toţi fabricanţii din lume.

— Nu vreţi să spuneţi cumva că industria dumneavoastră foloseşte încă lînă de oaie !

— Dar bineînţeles ! Avem o tradiţie de jumătate de mileniu, pe care o respectăm cu sfinţenie.

— Şi de unde atîta lînă ?

Întrebarea mi-a prilejuit un zbor cu elicopterul pe deasupra turmelor de oi ale mînăstirii. În trei ore dus și trei întors nu le-am văzut pe toate. Era un ocean de lînă albă, care pentru mine a rămas, ca toate oceanele, fără capăt. Starețа fiind ocupată în orele acelea, m-a însoțit și mi-a dat explicații șefa contabilă, o tînără călugăriță, doctor în științele economice.

— Pentru noi, mi-a spus ea, greutatea cea mai mare în legătură cu turmele de oi, nu-i hrana lor, îngrijirea, paza și tunsul, ci numărătoarea. Pînă acum un an aveam o contabilitate aproape inabordabilă, cifrele nu încăpeau în coloanele registrelor clasice și depășeau claviatura calculatoarelor. Îmi revine meritul de a fi introdus o unitate de măsură care reduce lungimea cifrelor cu patruzeci de centimetri. Astăzi nu mai numărăm oile cu bucata, ci cu pogonul.

După cum mi-a afirmat pilotul la înapoiere, zburasem peste cincisprezece mii de pogoane, numai într-o direcție. Se pare că direcția perpendiculară era mult mai mare. E nevoie să spun că pilotul pe sub combinezonul de zbor avea rasă de călugăriță ? Cînd și-a scos casca, i-a căzut pe umeri, ca o avalanșă de cărbune, părul negru și greu, că nu știu cum îl ducea elicopterul. Dar îndată și l-a strîns cu smerenie sub scufa monahală și, făcînd o plecăciune, s-a retras în chilie.

M-am folosit de vechea tradiție a mînăstirilor, care dau drumețului găzduire trei zile, și am rămas acolo pînă luni dimineața. (Venisem într-o vineri, cînd postea toată lumea.)

Sîmbătă, cît a fost ziua de lungă, abia am izbutit să văd o parte din expoziția de covoare. Îți venea amețeală — erau miliarde de modele, miliarde de îmbinări între culoare și linii. Imaginația omului nu ajunge atît de departe, decît poate într-o clipă de halucinație.

Mă conducea inginerul șef astă-dată, o călugăriță cu fața severă și cu glasul cam aspru. Nu mi-a fost greu să descopăr că își ascundea firea, obligată de funcția ei importantă.

— Aș vrea să demisionez, mi-a mărturisit după un timp, cînd și-a dat seama că îmi poate vorbi cu toată încrederea. Cea mai mare dorință a mea este să-mi pot țese un covor în fața casei, din cinci mii de flori adevărate, cum s-ar nimeri, la grămadă, să crească la voia întîmplării, fără bătătură și fără urzeală.

Se opri, înspăimîntată.

— Nu, un sfert, a zecea parte ; un metru pătrat de grădină, dar vie și să aibă miresme, iar apoi să-și schimbe culorile, după vreme, să nu pară vopsită cu dresuri și să nu țină o veșnicie ; toamna să se ofilească la prima brumă, să moară la prima zăpadă, și primăvara s-o plantez iarăși.

Își duse mîna la tîmple ; se făcuse palidă.

— Nu mai suport covoarele ! Cînd le văd simt că înnebunesc.

— Roagă-te Domnului ! i-am spus.

— Nu-i timp acum ! În perioadele de vîrf slujbele sînt suspendate. Le recuperăm cînd se termină lîna. Dar se întîmplă rar și ține puțină vreme.

Mai era mult pînă să termin cu expoziţia. Şi-a cerut scuze şi m-a lăsat singur. Se pare că multe din călugăriţe evitau să intre în hala aceea unde erau etalate un milion de covoare, totalitatea modelelor ţesute la mînăstire în cinci sute de ani. Erau covoare finlandeze, scoţiene, mexicane, chinezeşti, persane, oltenești, toate modelele care sînt cunoscute în lume şi unele necunoscute decît de rari exploratori.

Tot ocolul nu avusese alt scop decît să aflu istoria covorului din Salonul Imperial. Stareţa mi-a relatat-o, la despărţire : cîntărea opt kilograme pe metru pătrat, patruzeci de mii de kilograme în total ; patru vagoane ! Prin periere şi prin uzura normală (e vorba de frecări datorită încălţămintei vizitatorilor), se pierdea anual din greutate zece grame pe metru pătrat. Scăzîndu-se uzura actuală, covorul mai avea o viaţă de trei sute patruzeci şi cinci de ani, dacă nu era declarat piesă istorică şi pus sub protecţie. Pentru aceasta însă, neputînd să fie transportat în altă parte, ar fi însemnat ca Salonul Imperial să devină muzeu, ceea ce nu era acceptabil pentru administraţie. Se spunea că pînă la urmă statul va cumpăra rotonda ; deocamdată opoziţia din parlament refuza să voteze creditele, care păreau disproporţionate, atingînd valoarea a zece spitale cu cîte o mie de paturi, plus cincisprezece avioane de bombardament.

Pînă una alta, direcţia hotelului pusese taxe importante pentru accesul publicului în salon, căci mai înainte veneau mulţi gură-cască, şi nu se aşezau la masă, ci se plimbau pe covor, cu ochii la cupola de cristale colorate.

În fața intrării, Hangiul și însoțitorul lui fură rugați să pășească pe o trapă, care, în simplitatea ei, ascundea dedesubt o mașină electronică destul de complexă. Într-o fracțiune de secundă, celor doi vizitatori li se făcu o fișă cu șase rubrici : greutatea corpului, lungimea și lățimea încălțărilor, suprafața de contact cu solul, starea tocurilor și a pingelelor ; ultima rubrică sintetiza într-o singură cifră coeficientul de uzură produsă covorului la o singură călcătură. Pașii erau apoi numărați de o celulă fotoelectrică, mobilă, care îi urmărea pe sub planșeu, discretă și infailibilă.

Cînd se așezară la masă, pe un mic cadran luminos aflat între pahare, în fața fiecăruia, apăru rezultatul : Hangiul făcuse treizeci și nouă de pași. Brutarul cincizeci ; pășea mai repede, se uita zăpăcit în jur, gata să se împiedice. Taxa însă era disproporționată, fără explicație ; pentru unsprezece pași în plus n-ar fi trebuit să plătească de trei ori cît însoțitorul său, mai ales că avea opt kilograme mai puțin.

— Ce-o fi asta ? întrebă Hangiul, numai din curiozitate, fiindcă banii, două sute de la contul lui, cu șase sute de la contul celuilalt, nu puteau să-l sărăcească.

Brutarul mărturisi, cu timiditate :

— Cred că-i din cauza pingelelor. N-am avut rașpel, și cuiele de lemn cam agață.

Își arătă ghetele : nu se înșelase. Cînd puse piciorul jos, cifra de pe cadran crescuse la șase sute zece. Cum făcea o mișcare pe sub masă, cum îl taxa aparatul. Înțepeni, mărginindu-se să respire,

dar chiar și mișcarea toracelui, transmisă prin trup pînă la picioare, era prinsă de aparat și taxată.

— Cînd plecăm o să mă descalț, făgădui, umilit și intimidat.

— Dacă nu ști să cheltuiești banii fără părere de rău, ai să rămîi toată viața un cîrpănos, îl mustră Hangiul. Am să cumpăr un tanc din surplusurile armatei și am să mă plimb cu el pe covorul lor, să-l fac harcea-parcea.

— Dar ce culoare avea covorul ? mă întrebă Aurelia.

Culoarea covorului era schimbătoare, după cum bătea soarele în vitrouri : în zori roz, la prînz argintiu, la cinci după-amiază roșu aprins, în amurg violet, noaptea albastru adînc ; în zilele noroase căpăta o nuanță de gri mort și prăfuit, pînă ce se aprindeau reflectoarele de deasupra cupolei ; atunci covorul lua culorile Aurorei Boreale.

— Se făcea frig ? mă întrebă Aurelia.

— Bineînțeles ! Nu se dădea drumul la calorifere, ar fi alterat strălucirea culorilor. Dar oamenii răbdau din snobism și mîncau dîrdîind.

Hangiul și Brutarul nu-și sfîrșiseră aperitivul, cînd covorul începu să-și piardă strălucirea, și din argintiu deveni de un gri amorf. Se simțiră amîndoi apăsați de-o neliniște inexplicabilă ; suprafața aceea imensă de cenușă moartă emana valuri de presimțiri proaste. Într-o clipă, fără voia lor, prin minte le trecură, fulgerător, cele mai nenorocite întîmplări din viață. Pe cînd era gata să-i prindă plînsul, oricît n-ar fi fost de crezut atîta slăbiciune din parte-le, cupola se limpezi deodată și asupra ro-

tondei coborîră razele spectrului, înghețate. Pe cadranul de pe masă se lumină o coloană nouă: „Reflectoare“ — și cifrele începură să se depene, cinci, zece, o sută, o mie.

— Nu-mi mai pasă de nimic, nu-mi pasă de nimeni! declară înviorat Brutarul. Simt o fericire cum nu cred să fi simțit taică-meu, cînd maică-mea s-a descotorosit de mine!

Vorbind, scotea abur pe gură; vinul în pahare începea să facă pojghiță de gheață.

— Ce fericire! zise și Hangiul. (Dîrdîia cu o plăcere pe care nu o cunoscuse niciodată.) Trebuie să ne facem paltoane.

— Eu te-aș ruga și de-o pereche de pantaloni; cei de pe mine au început să mă lase, și nu am alții.

— Imbecilule! Oamenii ca noi nu-și fac o pereche de nădragi, ca arhivarii. Am să-ți comand zece costume, chiar azi după-amiază.

Și iată că ajung la al treilea din asociație. Cînd ieșiră de la restaurant erau sloiuri de gheață; noroc că norul trecuse, cerul se luminase, soarele dădea o căldură tihnită. Nu trebuiră să meargă departe; geamul croitoriei de peste drum era împodobit cu o coroană, iar dedesubt scria cu poleială de aur: „Furnizorul curții regale“.

— Dar în ce regat se întîmplau acestea? întreabă Aurelia.

— Regatul dispăruse; rămăsese doar croitorul. Și croitorul zise:

— Îmi pare rău, domnilor. Deocamdată nu vă pot lua nici o comandă. Fabrica de ace a ars și nu am cu ce coase.

— Cum, nu se găseşte un ac în tot oraşul ?

— Au unii, dosite, numai că le dau cu o mie bucata.

— Iată o bună afacere !

Merseră la fabricantul de ace. Acesta lăcrima şi răscolea printre ruine, căutînd să salveze ceva din avutul care-i arsese ; nu găsise pînă acum decît o lingură de pantofi şi o foarfecă.

— Ah ! exclamă, cînd îl văzu pe Hangiu. (Şi se făcu galben la faţă.)

— Se cunoşteau dinainte ! observă Aurelia, pe cînd povesteam toate acestea, îndată ce le aflasem.

— Întocmai ! Era între ei o cîrdăşie veche, dar fabricantul de ace trişase, fugise în lume şi îşi schimbase identitatea.

— Şi crezi, continuă fata, că Hangiul dăduse peste el din întîmplare ?

— Nu ! îl urmărea de multă vreme ; are însuşirea să-şi simtă duşmanii de la distanţă.

— E un geniu rău, poate Căpcăunul ! zise Baltazar, care nu-şi explica faptele altfel.

— Cum s-a răzbunat pe cel care trişase ?

— Nu s-a răzbunat pînă acum ; încă i-o coace !

— Ia te uită ! exclamă Aurelia. Norul de colo are o culoare ciudată ! Nu mi-ai arătat-o !

Era în amurg, stăteam la sfat, în nisip, pe malul mării ; soarele apunea în faţa noastră.

— E culoarea roz, răspunse Baltazar. Nu puteam să ţi-o arăt, fiindcă Boiangiul n-o avea. Dar nici nu era nevoie, dovadă că ai descoperit-o singură. Rozul nu-i o culoare prin ea însăşi, ci o derivaţie. Roşu cu mult alb, bine amestecate.

— Observ că roșul din norul acela vine de la soare, zise Aurelia. De unde vine albul ?

— De dincolo de orizont, dintr-un departe unde nu ajunge nimeni, nici măcar cu gîndul.

M-am amestecat în vorbă :

— Ba da ! A ajuns Newton.

— Din neant ? continuă Aurelia, fără să mă audă.

— Nu, de dincolo de neant, răspunse Baltazar. (Se întoarse spre mine.) Ceilalți doi sînt tot genii rele ! Mai mici și mai proaste. Genii subalterne.

În locul făbricuții de ace, se construi o uzină. Al treilea asociat, fugarul, era Boiangiul de astăzi. Hangiul cumpără o tipografie și scoase trei ziare, de dimineață, de prînz și de seară. Oamenii le citeau la masă. Toate făceau reclamă uzinei de ace. Era un succes și pentru ziare, și pentru uzină. Într-un an, Brutarul și Boiangiul deveniră magnații presei și ai oțelului, dar în realitate îi stăpînea Hangiul.

După ce amîndoi își făcură raportul în sala de Consiliu, acesta din urmă zise, cu o rece stăpînire de sine :

— Nu mai avem unde să ne extindem ; controlul nostru e deplin și aproape absolut în toată lumea. Dar în curînd, oamenii vor fi în cer ; pregătirile lor sînt aproape gata. Dacă izbutesc să pună mîna pe imensele bogății de sus, abia imaginate, urmează crachul deplin al finanțelor de pe pămînt. Ne amenință falimentul și sapa de lemn. Trebuie să debarcăm în cer, dacă nu înainte, măcar o dată cu primii oameni, sau imediat după aceea. Vom înființa prima bancă, prima fabrică de armament și

primul trust de ziare. Numai că, pînă să ajungem acolo, ne aşteaptă zile grele. Fiţi mulţumiţi că aveţi drept stăpîn un om ca mine. O să vă scot din toate încurcăturile !

Brutarul bîigui :

— Am auzit că în cer nu-i aer !

— Şi ce dacă ? ! răspunse Hangiul.

Chiar ! Ce dacă ?

18

SPRE A SITUA ÎN TIMP întîmplările care urmează, trebuie să spun că trecuseră aproape patru ani de la acel consiliu și era cu paisprezece luni înainte de întîlnirea mea cu Baltazar și Aurelia. Casele de pe cele trei coline existau de peste doi ani și continuau să pară ciudate jandarmilor, cînd dincolo de frontieră se petrecură trei întîmplări inexplicabile, în aceeași zi, dar în trei puncte diferite ale orașului care găzduia personalul Bazei spațiale.

Maiorul V. K. (se înțelege că nu-i pot transcrie numele), un tînăr aviator de la centrul de antrenament cosmic, sosise acasă de un ceas, prînzise și se apucase să tundă gazonul din fața casei. Locuia, împreună cu părinții, într-un cottage, în cartierul rezidențial de la marginea orașului, și ducea o viață liniștită, așa cum cerea și regulamentul serviciului, meseria lui fiind plină de încercări grele și de riscuri. Putea fi unul din viitorii cosmonauți aleși să debarce în cer, dar deocamdată nu se știa care vor fi favoriții, din cincizeci de piloți care se antrenau fără întrerupere.

Tatăl tînărului maior fusese aviator el însuși, pe vremea avioanelor de pînză, și păstra în amintire palpitantele zboruri de pe atunci, primejdioase dar pline de romantism. Regreta mult că nu se născuse

mai tîrziu şi aproape că îl pizmuia pe fie-su ; să fi avut vîrsta lui, ar fi fost gata să zboare în cer, imediat, fără pregătiri. Uneori se gîndea că ar accepta chiar ideea de a nu mai reveni pe pămînt, cum se vorbea pe atunci ; mijloacele de decolare ale modulului ceresc nu erau încă puse la punct şi unii oameni grăbiţi propuneau să se recurgă la voluntari care să se sacrifice. Din aceştia se găseau destui, dar, din fericire, lumea fu salvată de la această ruşine ; ideea sinuciderilor programate, care ar fi devenit crimele omenirii, fu respinsă.

În timp ce fiul tundea gazonul, tatăl citea ziarele, pe verandă. Mama, fostă institutoare, ieşită la pensie chiar anul acela, împletea o dantelă în sufragerie. Tocmai se oprise o clipă, să-şi şteargă ochelarii care se aburiseră, cînd un necunoscut se opri la poartă.

Ochelarii se aburiseră fiindcă mamei îi scăpase o lacrimă ; nu se împotrivea ca fiul ei să zboare în cer, lumea ar fi dezaprobat-o, înţelegea că oricine avea dreptul s-o dezaprobe, ea însăşi înaintea altora, dar i se rupea inima.

Necunoscutul purta uniforma funcţionarilor municipali, pantaloni mov, veston galben şi caschetă portocalie.

— Ridicole culori ! zise Aurelia.

— Bună ziua, domnule ! Iată legitimaţia mea. Fiţi bun şi opriţi o clipă motorul.

Maiorul se supuse, tăie contactul maşinii de cosit, apoi se apropie de poartă. Necunoscutul ridică ochii.

— Aveţi o pierdere de apă, în grădină, sau în casă.

Apa se distribuia cu economie, regiunea era secetoasă, ceea ce explică abundența cantușilor, care sînt o specie de cactuși capabili să trăiască luni de zile numai cu apa înmagazinată în frunzele lor neobișnuit de cărnoase.

Detectorul din mîna amploiatului înregistra o vibrație în direcția casei. Aparatul prindea cel mai slab susur de apă, pînă la o sută de metri distanță, cu condiția să nu se interpună alte zgomote. De aceea, verificările se făceau noaptea, sau în timpul siestei de după-amiază. Urmînd direcția pe care o indica detectorul, ajunseseră pînă la verandă. Tatăl lăsă ziarul deoparte.

— Pierderea e înăuntru. Îngăduiți-mi să cercetez cauza.

Intrară cu toții în casă...

După-amiaza și seara decurseră pașnic. În casa tînărului maior se aprinseseră luminile, ca în toate zilele, se auzi muzică, apoi radio-jurnalul.

Am în față fișa cu declarațiile doamnei X. (Xenia), o vecină grasă : „Unde erați la ora cincisprezece și trezeci de minute, cînd a apărut funcționarul de la primărie ?“ — „În grădină ; culegeam căpșuni pentru masa de seară ; știți, căpșunele nu îngrașă“. — „Ați putea să-l recunoașteți pe omul acela ?“ — „Cred că da.“ (Doamnei X. i s-au arătat pe rînd cinci fotografii cu oameni diferiți, în uniforma municipală. Despre toți a spus : „El e ! Nu — e altul !“) „Vi s-a părut ceva ciudat ?“ a fost întrebată în continuare. „Atunci nu ; pe urmă m-am gîndit cum de nu se oprise la noi, fiindcă aveam conducta spartă în spatele casei, și țîșnea apa pînă în streașină.“ (Doamnei X. i se aplică amendă pentru vina

de a nu fi anunţat pierderea de apă.); „Dacă-i aşa, nu vă mai spun nimic! Bună ziua v-am dat, belea mi-am căpătat!“ (Doamna X. e amendată pentru refuz de a depune mărturie în folosul justiţiei, şi i se atrage atenţia că recidiva se pedepseşte cu trei zile de închisoare.) „Frumos vă şade să ameninţaţi oamenii! Poftim, întrebaţi-mă“! — „Aţi observat ceva neobişnuit la vecini, în după-amiaza aceea?“ — „Atunci nu; pe urmă mi-am adus aminte că maşina de cosit iarba a rămas toată ziua în faţa casei, ba chiar toată noaptea, fiindcă a doua zi dimineaţa zăcea tot acolo.“ — „Ce oră era cînd a plecat funcţionarul?“ — „Frumoasă metodă să zăpăciţi oamenii! Vreţi să mă prindeţi cu vreo minciună? V-am spus la început că n-am văzut cînd a plecat omul acela!“

Concluzia cercetătorilor (douăzeci de depuneri): *nimeni* nu-l văzuse pe funcţionar ieşind pe poartă!

A doua zi dimineaţa la şase şi patruzeci şi cinci de minute, camioneta Bazei opri în faţa casei. Maiorul ieşi înnodîndu-şi cravata şi fredonînd şlagărul zilei: „Scumpa mea, diseară dărîm Bastilia pentru tine...“

După itinerariul obişnuit, camioneta trecuse mai înainte pe la o fermă, la trei sute de metri în afara oraşului, şi luase pe alt aviator, colonelul N. T., care locuia acolo împreună cu soţia şi doi copii, unul de şapte ani, altul de cinci. Gospodăria, destul de acătării, aparţinea socrului care se ocupa de grădină şi de celelalte culturi, împreună cu doi oameni de ajutor, zileri. Angajat permanent era grădinarul. Tractorul îl conducea singur, iar reparaţiile le făcea împreună cu ginerele.

În ajun, la ora trei și jumătate, un necunoscut se oprise la poartă (era agent de asigurare), intrase în casă, unde înnoise polițele proprietarului și ale familiei. (Ginerele, sosit de o oră, era asigurat la Bază, în cu totul alte condițiuni decît populația.) Fusese chemat grădinarul, în același scop, iar la urmă, agentul îi convocă și pe cei doi zileri, pe care îi convinse să-și asigure viața, cu o primă foarte avantajoasă.

Neexistînd vecini, se recurse la mărturiile trecătorilor, mai greu de găsit ; dar, în sfîrșit, cu multă abilitate, poliția strînse opt declarații, de la oameni care trecuseră succesiv pe drum : nici unul nu-l văzuse pe agentul de asigurare ieșind de la fermă.

Deci, dimineața, cînd sosi camioneta, maiorul se urcă și se așeză pe bancheta din fund. (Zdruncinăturile îi ajutau să se trezească pe deplin și îl puneau în formă pentru ora de exerciții fizice, începutul programului de la Bază.) Pe a treia stradă, camioneta opri la casa adjutantului M. Z., care aștepta în poartă.

Cei trei inși se cunoșteau, firește, erau camarazi, împărțeau aceeași viață, aveau aceleași țeluri, dar, datorită diferențelor de vîrstă, de stare socială, de grade, dar mai ales caracterelor diferite, nu-i lega o prietenie în afara serviciului. Se salutau cu politețe și se despărțeau cu sentimente neutre. Asemenea relații între oameni sînt de obicei confortabile, iar colaborarea lor dă bune roade, fiindcă nu-i expusă niciodată părtinirii și patimei. Nimeni, așadar, în oraș și la Bază, nu știa că ar exista între ei vreo comunicare personală și vreo intimitate. Un observator prevenit și foarte atent, ar fi fost nespus de

surprins în dimineața aceea să descopere că în clipa cînd maiorul se urcase în camionetă schimbase o privire fugară cu colonelul; fiecare din ei înregistrase cu satisfacție existența celuilalt. La fel se întîmplă cu adjutantul; urcîndu-se, se uită la amîndoi pe rînd, și, abia perceptibil, le făcu cu ochiul, mulțumit că erau toți trei acolo.

Și adjutantul primise în ajun o vizită, și tot la ora trei și jumătate, după ce, întors de la serviciu, prînzise în grabă, fiindcă avea întîlnire cu o fată. (Programul impus de Bază îi îngăduia să se plimbe pînă la ora opt seara, cînd trebuia să fie acasă, pentru cină: un whisky, două ouă moi, un biftec fără garnitură, un măr și o felie de pîine. Urma o jumătate de oră de practică yoga, apoi lectură ușoară pînă la zece; culcarea la zece fix obligatoriu.)

Declarația fetei: „Aveam întîlnire în parc la ora patru; l-am așteptat pînă la ora patru și jumătate, cînd am plecat și am trecut prin fața casei lui. Locuiește cu o soră, măritată, care nu mă simpatizează, de aceea nu am intrat, deși am auzit glasuri.“ — „Ați deslușit ceva, o frază, un cuvînt?“ — „Da. Cineva întreba: Care-i deosebirea între Guiana și Guineea? N-am auzit răspunsul. Glasul a întrebat în continuare: Dar între Genova și Geneva? Atunci am văzut că doamna G. (Ginevra) se uita pe fereastră. Doamna G. e sora lui; am plecat repede să nu mă vadă.“ — „Ai recunoscut glasul?“ — „Nu. M-am dus acasă și l-am întrebat pe tata: Care-i deosebirea între Guiana și Guineea? Guineea, mi-a răspuns el, e o monedă veche, englezească. Guiana e o închisoare în America. Aia-i King-Kong! a spus frate-miu. Ești un prost! l-a repezit tata. Vrei

să spui Sing-Sing, dar Sing-Sing e cu totul altceva și mult mai mare !“ — „Răspunde la ce te-am întrebat, domnișoară : deci, n-ai recunoscut glasul ?“ — „Nu !“ — „Mulțumesc, poți să te duci !“ — „Domnule polițist, vreți să-mi spuneți care-i deosebirea între Genova și Geneva ?“ — „Parcă adineaori spuseși Ginevra.“ — „Aia-i sora lui, care nu mă simpatizează.“

Declarația factorului : „La ora cincisprezece și treizeci și cinci de minute ieșeam pe ușă de la familia Z. (a adjutantului), cînd am văzut la poartă un om cu o carte mare în mînă, un fel de registru ; trecînd pe aproape am citit pe copertă : Noul Atlas al pămîntului și al cerului.“

Notă a inspectorului de poliție : „Toate trei casele vizitate, inclusiv ferma, au grădină în față și portiță la stradă. La nici una, în ziua aceea, nu funcționa soneria. Vizitatorii necunoscuți au trebuit să ciocănească, sau să strige, ceea ce a atras atenția vecinilor. (În cazul de la fermă, a trecătorilor.) E explicabil ca plecarea lor să nu fi fost observată, deoarece nimeni nu bate în poartă și nu strigă pe ai casei, cînd pleacă“.

Omul venit la familia adjutantului era agent de librărie și oferea atlasul spre vînzare, în rate, fără aconto și cu dreptul cumpărătorului de a denunța angajamentul, în termen de o săptămînă. Familia adjutantului convenise să cumpere atlasul, cu bani gata, ceea ce ducea la o bonificație de douăzeci la sută. Nimeni nu observase plecarea agentului de librărie și nici nu remarcase ceva anormal la casa cu pricina. Fata nu revenise ; pe seară se întîlnise cu alt băiat și se plimbaseră împreună pînă la zece

trecute, ceea ce pentru ea era o revelaţie, deoarece adjutantul o părăsea totdeauna la opt fără zece, cînd fugea acasă. Baza controla programul cosmonauţilor cu mijloace electronice, necunoscute de ei şi necruţătoare ; nimeni nu putea face un pas fără să se ştie.

Camioneta îşi urmă drumul obişnuit, culese încă şase inşi, toţi aviatori selecţionaţi pentru zborurile cosmice viitoare. Transportul acestora se făcea cu precauţiuni speciale, chiar dacă nu erau vizibile pentru oricine. La Bază se ştia în orice clipă punctul unde se afla camioneta, itinerariul ei apărea pe ecran, şi un eventual accident putea să fie evitat de la distanţă, fără intervenţia şoferului, admiţînd că acesta ar fi avut o clipă de neatenţie sau şi-ar fi pierdut capul. Aparate multiple, cuplate într-o combină de comandă, transmiteau încontinuu starea tehnică a maşinii, viteza, turaţia şi compresia motorului, reacţiile volanului, puterea frînelor, presiunea cauciucurilor, asperităţile drumului. Ecranul acoperea cinci sute de metri din lungimea şoselei, şi orice alt vehicul apărea în această zonă trecea imediat în supravegherea feluritelor celule, bineînţeles fără ştiinţa şoferului. Dacă ar fi existat primejdia să se producă o ciocnire, intenţionat sau din neprevedere, amîndouă maşinile erau blocate automat, în timp suficient ca să nu se atingă una de alta, orice viteză ar fi avut în clipa aceea.

Exista, în plus, şi o supraveghere directă, fiindcă toate precauţiunile erau dublate, uneori triplate, ceea ce nu este de loc o exagerare, căci vorba ceia : nu se ştie niciodată ! — şi vorba cealaltă : paza bună trece primejdia rea ! Camioneta avea două

posturi de conducere, cu două volane şi cu două frîne, iar un al doilea şofer îl secunda pe primul, gata să intervină la o nevoie, admiţînd că n-ar fi intervenit maşinile. O motocicletă deschidea drumul, la o sută de metri în faţă, şi-o alta făcea escorta, la o sută de metri în urmă. Ar fi putut să pară puţin doi motociclişti, faţă de celelalte măsuri, dacă pe deasupra, în lungul şoselei n-ar fi fost puncte fixe de pază, două pe kilometru. În plus, un elicopter urmărea tot timpul mişcarea camionetei şi o comunica prin radio, deşi, aşa cum am spus, aparatele o înregistrau mai prompt decît privirea omenească, oricît ar fi fost ea de ageră. În sfîrşit, pe timpul cît dura deplasarea, trei avioane de vînătoare, cu motoarele încălzite şi cu piloţii la posturi, puteau să decoleze în primele zece secunde din clipa cînd s-ar fi dat alarma, şi să intervină spre a respinge un atac venit pe calea aerului. Nimeni nu prevedea o asemenea posibilitate, dar măsurile de siguranţă depăşeau gîndirea şi logica omenească, erau rezultatul unor calcule, răspunsul maşinilor la programul care le fusese propus şi care cuprindea numai două cuvinte : siguranţă infinită.

Tot acest ansamblu de pază nu depistase nimic anormal în dimineaţa aceea, şi totul făgăduia să fie o zi bună. Ciudăţenia care la început stîrni alarma generală şi creă panică, surveni în clipa cînd, odată camioneta intrată pe poarta Bazei, aviatorii coborîră şi intrară pe rînd în cabina comparatorului.

Acest instrument, despre care nu s-a vorbit niciodată pînă astăzi, era alcătuit dintr-un ansamblu de celule, detectoare şi ochiuri magice, în număr

de cîteva sute pare-se, deşi nu puteau fi văzute, deoarece toate se aflau disimulate sub capitonajul cabinei. Rolul lor era să alcătuiască, instantaneu, fişa completă a oricărui om aflat în supraveghere, culegînd toate datele privitoare la starea lui fizică şi psihică, bunăoară greutatea creierului şi a fiecărui organ în parte, pulsul şi tensiunea arterială, gradul de optimism sau de depresiune, ca să nu citez decît foarte puţine. Spre mai multă lămurire, aparatele înregistrau chiar şi firele de păr căzute, chiar şi începutul celei mai mici carii dentare, şi toate datele, în număr de vreo şapte sute, erau comparate automat cu cele din ajun, de unde rezulta curba evoluţiei diurne. Pe baza ei, ulterior, alte ansambluri de aparate stabileau potenţialul omului la toate orele viitoare ale zilei şi recomandau programul orelor libere, alcătuirea meselor, condiţiile odihnei şi ale somnului, astfel ca, faţă de uzura biologică inerentă, întreg ansamblul uman să fie redresat şi refăcut, şi a doua zi să nu se înregistreze nici o scădere.

Nimeni nu băgase de seamă că trei inşi din lotul pe care îl debarcase camioneta se codeau în faţa comparatorului. Primul ar fi trebuit să intre colonelul, ginerele fermierului. Văzînd cabina, el avu o imperceptibilă mişcare de recul şi se aplecă repede să-şi înnoade şireturile ghetelor. Al doilea, maiorul, făcu un pas spre uşa cabinei, apoi deodată se opri, îşi dădu capul pe spate, şi, cu mîna streaşină la ochi, ţinti ceva pe bolta cerului. Al treilea, adjutantul, făcu la fel, şi-atunci toţi îi imitară, ceea ce se va întîmpla totdeauna cu oamenii. Opriţi-vă la un colţ de stradă, uitaţi-vă în sus cu ardoare, şi îndată

toţi trecătorii vor înţepeni alături, cu capetele date pe spate. Dar nici unul nu va mărturisi că nu vede nimic demn de luat în seamă ; fiecare va crede că îi lipseşte spiritul de observaţie şi va continua să simuleze interesul pentru un fenomen care nu există nici măcar în imaginaţie. Eu unul am păcălit aşa multă lume, în copilărie.

— Ia te uită ! exclamă maiorul.

— Fantastic ! adăugă adjutantul.

Ceilalţi se uitau, cu sentimentul că sînt nişte nevolnici şi nişte mizerabili. Apoi, ca să scape de obsesie, intrară pe rînd în cabină. Cînd ultimul ieşi, cei doi tot se mai uitau la cer. Colonelul n-o mai putea lungi cu încheiatul şireturilor ; văzuse cu coada ochiului că nu se întîmpla nimic deosebit în cabină ; îşi luă inima în dinţi, intră şi trase uşa în spate.

Nu există diviziune a timpului atît de infimă, ca să măsoare distanţa dintre acest moment şi clipa cînd se dădu alarma. Singurul mijloc potrivit aici este să negi scurgerea timpului. Alarma se produse deci instantaneu, simultan, multiplu şi înfricoşător. Sunete şi lumini se declanşară pe toată suprafaţa Bazei, relee automate blocară porţile, uşile, sertarele şi dulapurile, oamenii rămaseră imobili, fiecare în poziţia pe care o avusese înainte, ca nişte stane de piatră, numai cele trei avioane decolară şi prinseră să se învîrtească pe cer turbate, în vreme ce elicopterul stătea spînzurat deasupra camionetei. Pilotul lui fu singurul care înregistră ceva, datorită poziţiei sale, şi de la el este obţinută singura observaţie omenească. Aparatele înregistrară apariţia a trei puncte albe, în locul unde mai înainte erau

trei puncte negre, care marcau prezența a trei oameni. Oamenii dispărură, inexplicabil, și fără să lase o urmă ; mai exact, se evaporară.

Pe cînd își făcea depoziția, pilotul elicopterului se crucea, își scuipa în sîn și nu putea să-și revină :

— Deodată am văzut trei norișori care s-au înălțat de la pămînt ; pînă să mă dumiresc, i-a risipit vîntul, ori s-au topit. E o vrajă !

— Nu mai vorbi prostii !

Replica aparținea lui Erick, vechiul meu coleg de școală, care, fiind un spirit prea pozitiv, nu admitea să devii nerod din cînd în cînd.

Cercetările durară pînă la ora trei după-amiază. Era inutilă orice prelungire. Se trase concluzia că fuseseră pulverizați de un laser cu proprietăți necunoscute, pe care detectoarele nu-l înregistrau ; sau poate fuseseră răpiți de o farfurie zburătoare și duși în cine știe ce parte a galaxiei. Nu mai rămînea decît să fie înștiințate familiile, să li se prezinte condoleanțele și să li se înmîneze milionul, cît era valoarea asigurării.

Erick își puse fracul, mănușile albe, jobenul, și, instalat într-o limuzină de patru tone, merse la ferma colonelului.

Acestea se întîmplau în ziua de 3 mai ; e bine să se știe. Cînd ajunse, la ora patru, Erick rămase paralizat în ușa limuzinei. Colonelul, cu salopeta pe el, repara tractorul în curte. Socru-su scoase capul pe fereastră :

— Am terminat. Vin îndată să te ajut.

Pe ușa casei ieșiră cei doi zileri, apoi grădinarul, și în sfîrșit socrul colonelului, urmat de un om necunoscut, cu o servietă mare în mînă.

— Să fie cu noroc ! zise acesta, luîndu-şi bună ziua. Sper că la anul o să vă asiguraţi tot la mine !

Erick păşi năuc în curtea fermei şi merse pînă în locul umbrit unde era tractorul.

— Eşti colonelul (cutare) ?

— Doar mă cunoaşteţi foarte bine !

— Nu ţi s-a întîmplat nimic rău ? Nu eşti bolnav ? Nu ai vreo lovitură ?

— Nu, slavă domnului !

— ...Cum ai ajuns aici ? De unde ai venit ?

— Nu înţeleg. De la Bază. Am sosit acum o oră.

— Nu se poate ! Cine te-a adus ?

— Camioneta specială, ca în fiecare zi !

— Ai fost azi la Bază ?

— Doar am şi vorbit împreună !

— Azi ? Cu mine ?... Piei, drace !

Maiorul tundea gazonul în faţa casei. Funcţionarul municipal care reparase ţeava spartă, la bucătărie, tocmai ieşea pe poartă ; stăpînul casei îl cinstise cu un rachiu de cantus...

Adjutantul fugea spre parc, unde avea întîlnire cu fata. Întîrziase : agentul de librărie îi captivase pe toţi cu atlasul, le explicase deosebirea dintre Guiana şi Guineea, dintre Geneva şi Genova.

Ginevra, sora adjutantului, rămăsese acasă şi răsfoia atlasul. Ea dădu primele informaţii.

Pentru cei trei dispăruţi şi pentru familiile lor, pentru lucrătorii de la fermă, data zilei era nu 3, ci 2 mai ! Chiar şi calendarele din casă arătau la fel. Era de neînţeles ; rupseră fila şi o lăsară baltă.

19

REMEMORAM ACEASTĂ ÎNTÎMPLARE la cîteva zile după ce fusesem la directorul Bazei spațiale și ne înțelesesem să lucrăm împreună, dar ea se petrecuse de multă vreme, cînd nu exista a patra colină, cînd Baltazar nu o cunoscuse pe Aurelia, iar eu nu venisem în regiune.

Cum e ușor de bănuit și cum m-am convins pe bază de documente, cei trei indivizi care încercaseră să ia locul aviatorilor cu atîta îndrăzneală și dibăcie, nu erau alții decît Hangiul, Boiangiul și Brutarul.

— Eu unul, spuse Baltazar, nu mai am nici o îndoială că se trăgeau din spirite necurate!

— Nu există nici o dovadă. Și-apoi, repet, cu tehnica de astăzi, ce nu se poate ?!

— În ceea ce privește ziua aceea, reluă Baltazar, de la 2 la 3 mai, e un timp pierdut pentru cei trei aviatori, sau un timp cîștigat pentru restul oamenilor ?

— Tocmai aici e ciudățenia cea mai mare! Cele douăzeci și patru de ore n-au fost pierdute de primii, n-au fost cîștigate de ceilalți. S-a produs un decalaj, care continuă, cu toate că și-au acordat calendarele. Cei trei, în mod convențional, trăiesc în aceeași zi a săptămînii cu toată lumea, n-au nici măcar sentimentul că se află cu douăzeci și patru

de ore în urmă. Diferența va apare cînd vor fi pe patul de moarte ; atunci vor constata cu surprindere că le mai rămîne de trăit o zi.

— Eu, dacă s-ar putea, interveni Aurelia, aș sări cîte o zi în fiecare săptămînă. Le-aș trece în carnentul de economii, aș primi dobîndă, și le-aș scoate odată, cînd mi-ar conveni mai mult, cînd aș fi foarte fericită.

Se întoarse spre Baltazar, își lăsă capul pe umărul lui :

— Toate economiile ți le-aș da ție !

El îi mîngîie părul, dar gîndul i se concentra în altă parte.

— Ca să te întreb cum au procedat cu cele trei familii, ar fi o prostie. Desigur că s-au folosit de o băutură.

— Nu ; de un gaz care dă cu preciziune un somn de douăzeci și patru de ore și o totală amnezie asupra acestei perioade de vreme. Ei erau imuni, se înțelege de la sine, datorită unor antidoturi luate mai înainte.

— Cum nu se poate de limpede ! zise flăcăul. Dar dacă toate au reușit atît de bine, nu înțeleg ce s-a întîmplat că s-au împotmolit tocmai la urmă ?

— Pînă azi n-am știut nici eu. Ia ascultă : pe cînd Hangiul mai era aici, i-ai văzut vreodată dantura ?

— O singură dată ; stătea în ușa hanului, iar eu treceam pe drum. Nu știu ce nestăpînire l-a cuprins, simțisem de mult că nu-mi poartă simpatie, dar nu-și dăduse niciodată în vileag ura care am surprins-o pe chipul lui în clipa aceea. O cîtime

de secundă, am văzut limpede, a luat chip de fiară și parcă a dat să se năpustească spre mine, cu gura căscată, să mă sfîșie. Atunci i-am văzut dinții și măselele, pînă în fundul gurii.

— Îi lipsea vreun dinte ?

— Nu. Avea dantura întreagă și fioroasă ; chiar m-a făcut să simt un curent rece pe șira spinării.

— Dacă-i așa, ai să înțelegi restul fără nici o explicație. Știi care era rolul comparatorului și capacitatea lui de a înregistra schimbările survenite în structura umană. Ca să-ți dau un exemplu : odată, unul din aviatori, în așteptarea camionetei, s-a jucat cîteva clipe, în poartă, cu cățelul și, un sfert de oră mai tîrziu, aparatul îi descoperea un purice, refugiat tocmai sub guler. Nu-ți mai spun că, datorită acestui accident, a fost deparazitată toată Baza ; s-au folosit două cisterne de insecticid. Măsura nu era exagerată. Închipuie-ți că puricii s-ar fi prăsit și, în ziua zborului, ascunși prin combinezoanele cosmonauților, o pereche din ei ar fi ajuns în cer. O asemenea neprevedere ar fi echivalat cu o crimă. Și acum, află rezultatul ultimei mele investigații care, în paranteză spus, a fost foarte anevoioasă. Dar, în sfîrșit, am izbutit să pun mîna pe o fotocopie a unei anumite file din fișierul centrului stomatologic al Bazei. Colonelul are o mică plombă la al treilea molar superior, în partea dreaptă. Am văzut și radiografia. Cincizeci de miligrame de amalgam de plumb au provocat alarma.

— Și cei trei cum au dispărut ?

— Exact cum a declarat pilotul elicopterului : s-au prefăcut în fum !

— Deci, tot cum am spus eu : erau duhuri necurate !

Am clătinat din cap :

— Nu cred !

— Hai să economisim ziua de mîine, zise Aurelia, apăsîndu-şi capul pe umărul băiatului. S-o adăugăm la duminica viitoare, cînd mergem cu barca. Trebuie să fie ameţitor să trăieşti două zile deodată, bă încă pe mare !

— Cred că ai dreptate, i-am spus. Trebuie să fie ameţitor. Vrei să-ţi dau cîteva din zilele mele ? Tot nu prea am ce face cu ele, de la o vreme.

Ea întoarse capul, speriată.

— Îmi întinzi o cursă. Mi-e frică de zilele tale !

— Nu ţi-ar face nici un rău. Zilele mele sînt cu totul neînarmate.

— Dar nu pot ! Nu-i bine să trăieşti zilele altuia !

— O singură zi a mea te-ar face să ştii toate culorile, chiar pe acelea nevăzute de oameni.

Ispita o copleşea ; era gata să întindă mîna, cînd am sărit în picioare. Gîndul îmi venise deodată, ca o revelaţie. Dar, desigur, era rezultatul multor zile şi nopţi cînd cîntăream şi frămîntam faptele în cugetul meu, încercînd să ajung la un capăt. Mi-am adus aminte cum Aurelia îl alungase pe Baltazar de la poartă, a doua zi după ce îi făgăduise iubire veşnică, la prima lor întîlnire, relatată chiar de ei, şi deci foarte exactă. Nu mă interesa de unde pornise răceala aceea a ei, atît de aspră ; poate era un reflex de apărare — nu-mi pasă ! Important este că, alungat, Baltazar găsise

ceva din ea oglindit în fata Boiangiului. Era o tranzlaţie.

— Trebuie să-l urăşti ! am strigat imperativ, adresîndu-mă fetei. Să-l urăşti de moarte !

— Pe cine ?

Se trase înapoi, îngrozită ; arătam spre Baltazar, cu un gest irevocabil.

— Cum să-l urăsc, dacă ţin la el mai mult decît la mine ?

— Trebuie ! Fă un efort şi urăşte-l ! Am nevoie să fie liber de dragostea ta. Numai trei ore !

Era ceasul unsprezece ; soarele se apropia de înaltul cerului. De pe mare se ridica boarea violetă dinspre miezul zilei.

— Urăşte-l pînă la ora două !

Îşi acoperi faţa cu mîinile, începu să tremure, se strînse în sine, încovoiată, de parcă o gheară i-ar fi despicat pieptul şi i-ar fi sfîşiat inima.

— Te urăsc ! zise, cu un şuier. Te urăsc de moarte. Du-te de lîngă mine !

L-am luat pe Baltazar de mînă.

— Haide ! N-avem multă vreme !

Aurelia mai apucă să-mi spună :

— Să nu mă uiţi aici ! Vino de mă eliberează. Să nu mă laşi pradă urii !

Camioneta lui Baltazar aştepta în marginea şoselei, la o sută de metri. Am pornit repede spre colina Boiangiului. Pe drum i-am dat însoţitorului meu toate instrucţiunile. Am oprit cînd mai aveam un sfert de milă şi am tras într-o văioagă, printre cantuşi, ca să nu ne vadă jandarmii.

— Iată aparatul de fotografiat. Știi tot ce ai de făcut. Întoarce-te la vreme !

Socotisem o oră drumul, dus și întors. Îi rămîneau două ore pline. Aparatul de fotografiat, cu film de doi milimetri, era cît o rozetă, prins la butoniera cămășii, și putea face o sută de clișee. Speram să ajungă.

Flăcăul merse pe marginea șoselei, pînă la boiangerie. Fata stătea întinsă pe o bancă, s-o ardă soarele.

— Tata nu-i acasă, zise, cu ochii închiși, cînd auzi pașii. Dacă aveți ceva de vopsit, veniți luna viitoare.

Deodată tresări și se ridică în coate.

— O, tu erai ?! De ce n-ai venit atîta vreme ?... Dar nu-i nimic, am economisit zilele, am foarte multe, o să le trăiesc pe toate deodată. Am să mai păstrez două pe mîine, dacă vrei să mergem cu barca pe mare.

O arsese soarele, nu mai avea nici măcar pistruii, strălucea de bucurie și era iarăși neasemuit de frumoasă, cum mai fusese în după-amiaza aceea cînd Baltazar tăia lemne. El o privea vrăjit și se întreba : „Ce caut aici ? Ce se întîmplă cu mine ?“

Am ridicat mînios bancheta camionetei, am scos bumerangul pe care Baltazar îl purta totdeauna cu sine și i-am făcut vînt spre vîrful colinei.

Bumerangul se duse în salturi, de se izbi în ușa boiangeriei.

— Ce-i asta ? se miră fata. Ce vrei ? Tata nu-i acasă !

Bumerangul se întoarse.

— Știu că ai toc și hîrtie în casă ! zise Baltazar, regăsindu-se deodată.

Fata tresări.

— De unde știi ?

— Mai de mult, cînd am venit să-mi vopsesc o cămașă, dar nu s-a putut, fiindcă tatăl tău nu era aici, ți-am văzut degetele pătate cu cerneală neagră.

— E adevărat ! mărturisi ea, făcîndu-se palidă. Am un caiet, am scris în el ceva, dar nu știu ce, nu-mi mai recunosc scrisul.

Vorbea cu ochii în gol, de parcă ar fi fost în transă.

— Ai scris un vis, nu-i așa ?

— Nu știu... Ba da, era un vis, scriam ce-mi dicta nu știu cine, de departe.

— Un glas la radio !

— Da. Nu auzeam bine, erau pocnete și tunete. Și glasul venea din depărtări mari, de dincolo de lumea noastră. Mergem mîine cu barca ?

— Arată-mi caietul !

— Vino în casă !

Baltazar se întoarse la unu și jumătate. Părea abătut și se tot uita în urmă.

— E gata ! îmi spuse.

— Ai fotografiat tot ?

— Da ; nouăzeci și nouă de pagini.

Oftă din greu, cu ochii spre vîrful colinei. Fata nu putea să ne vadă, dar noi o vedeam făcînd semne cu mîna, nimănui — timpului și drumului pe unde plecase băiatul.

— De ce mă iei de aici ? întrebă Baltazar. Vreau să mă întorc la ea. E atît de singură !

— Te cred, i-am răspuns, dar nu se poate.

— Sufăr atît de mult c-am lăsat-o !

— Te rog să înduri. N-o să ţină decît jumătate de oră.

El protestă, cu mîhnire :

— Cum îţi închipui ?! O să ţină toată viaţa. Dacă nu mă întorc la ea, n-o să mai am nici linişte, nici bucurie.

Asta-i ! Era o tranzlaţie.

Aurelia rămăsese în acelaşi loc, încovoiată, tremurînd cu mîinile pe faţă. Îşi reveni cînd ne auzi paşii. O clipă am mai apucat să-i văd chipul crispat, unghiile parcă îi zgîriaseră obrazul, îl desfiguraseră. Pe urmă toată fiinţa ei se lumină, în ochi i se aprinsese o rază din soare, dezvelind o frumuseţe înmiită în cele trei ore. O asemenea frumuseţe nici nu putea să se tragă din lumea unde trăim cu toţii — venea din locurile îndepărtate ale cerului, filtrată de calea lactee.

Ea cuprinse mîinile lui Baltazar şi-i spuse :

— Am economisit trei ore. Te rog, ia-mi-le ! Sînt ale tale !

20

PÎNĂ SEARA filmul era developat, copiile mărite; cu excepţia cîtorva pagini neclare, sau parţial voalate, aveam în faţă întreg caietul, tot ce fata înregistrase din clipa cînd Boiangiul pornise în acel zbor care continua şi astăzi. În forma lor brută, comunicările par haotice în unele locuri, nu se leagă clar unele de altele, greu ar putea fi înţelese de cineva neavizat asupra împrejurărilor şi antecedentelor. Chiar mie, care cunoşteam mai toate datele, mi-a fost greu să transform scurtele informaţii, de atîtea ori parabolice, într-o naraţiune pe înţelesul tuturor oamenilor.

Dar înainte de a ajunge cu povestirea la ele trebuie să mă întorc iarăşi în urmă şi să arăt cum au decurs faptele, din clipa cînd încercarea de a se substitui aviatorilor eşuase, iar cei trei fuseseră nevoiţi să dispară, în împrejurările relatate mai adineaori, în capitolul al optsprezecelea, a cărui acţiune se petrece cu paisprezece luni înainte de venirea mea acolo.

Abia seara, pe întuneric, se duse fiecare la casa lui, liniştit, ca şi cînd ar fi fost să se plimbe pe cîmpurile de cantuşi. Din acest punct, cu totul nelămurit la vremea aceea, am început povestirea, bîjbîind în întuneric, neconvins uneori, foarte îndoit de puterile mele, temîndu-mă că n-am să ies

la lumină. Era în seara cînd la han, o dată cu întunericul, veni pasărea nemaivăzută, care zbura ca elicopterul, și aduse un mesaj din partea Brutarului. Tîrziu am dat peste acea hîrtie și i-am găsit locul în succesiunea de zile care la început, în fișele mele, se înfățișau ca niște demoralizante spații albe. Azi, cînd hîrtiile sînt înnegrite de însemnări, de calcule și de concluzii, văd întîmplarea în cu totul altă lumină. Mesajul Brutarului cuprindea numai două cuvinte: „Pierdut nădragii". Iar răspunsul Hangiului, transmis imediat cu ajutorul proiectilului care mergea pe sub pămînt, alegîndu-și singur drumul la douăzeci de centimetri adîncime, glăsuia: „Rămîi în izmene!" L-am găsit la brutărie, într-o firidă în spatele cuptorului de pîine, într-o zi cînd Brutarul se dusese la han, cu speranța că va afla vești bune.

Amîndouă mesajele mi s-au părut comunicări cifrate și m-am străduit să le descopăr cheia, pînă ce, o dată cu lămurirea altor mistere am descoperit ce copilăros judecasem. Însă era explicabil, date fiind împrejurările, să văd, în toate din jur, numai secrete și primejdii. Brutarul comunica, în limbaj direct că, aventura din dimineața aceea, cînd trebuise să se facă nevăzut din fața comparatorului, îl costase pantalonii. Nu-și dădea seama cum se pierduse această parte a îmbrăcămintii; probabil că, dezagregați în clipa cînd fusese nevoie să se întîmple astfel, pantalonii nu-și regăsiseră forța moleculară spre a se reface, și acum rătăceau în spațiu, praf și pulbere, împreună cu cozondracii.

În aceeași seară, folosindu-se iarăși de proiectilele subterane, care în primele săptămîni mi-au pă-

rut cea mai de nedezlegat taină, Hangiul își convocă asociații pentru miezul nopții, în centrul triunghiului alcătuit de cele trei coline, unde mai făcuse un drum, fără să-l știe nimeni, înaintea mesei de seară, și de unde se întorsese plin de satisfacție, ceea ce ar fi putut să pară cel puțin ciudat, după necazul de peste ziuă.

Cui a uitat, îi aduc aminte că la data aceea nu exista a patra colină. Despre întîlnirea lor am strîns destul de curînd date numeroase, dar multe mi-au lipsit pînă dăunăzi, cînd, pe deasupra, am mai aflat că Brutarul venise în izmene ; faptul însă nu-i decît un amănunt pe care îl amintesc numai ca să arăt că de multe ori am adunat detalii inutile, de teama să nu-mi scape ceva care ar fi ajutat, măcar cît o adiere de vînt, la dezlegarea enigmelor.

— O făcurăm ! zise Hangiul.

Deși n-aveau nici o vină, ceilalți stăteau cu capul în pămînt, obiditi și plini de rușine.

Spre nedumerirea lor, Hangiul nu părea furios ; dimpotrivă, rînjea și își freca mîinile.

— Nu-mi stați așa, ca boii la abator. Ne-a cam vînturat puțin, au cam curs fulgii din noi, dar aflați că n-am venit cu mîinile goale.

— Eu mi-am pierdut pantalonii ! se plînse Brutarul. De unde să găsesc alții aici ? Măcar dă-mi voie să mă duc pînă la vapor, că mai am o pereche în cabină.

Hangiul se mînie dintr-o dată :

— Ți-am spus că despre vapor n-ai voie să pomenești nici pe patul de moarte. Am să-ți tai limba dacă te mai aud o dată !

Replicile acestea m-au făcut să ciulesc urechile, dacă se poate spune astfel, fiindcă de auzit nu le-am auzit niciodată ; ele sînt doar o reproducere tîrzie, pe bază de documente și deducții.

Oricum, vaporul acela, amintit doar în treacăt, a fost un important punct de pornire spre ceea ce am descoperit mai tîrziu, în nebănuita mare inferioară.

După ce-l admonestă pe Brutar, cu multă brutalitate, Hangiul se adresă Boiangiului :

— Cînd vopsești negru ? În ce zi a săptămînii ?

— Vineri.

— Joi noapte să-i iei izmenele și vineri seara să i le aduci vopsite ; au să semene cu pantalonii.

Brutarul nu mai spuse nimic, deși tremura de mînie. Însemna să stea o zi întreagă pe jumătate în pielea goală, și încă jumătatea cea mai neconvenabilă. Era furios pe Hangiu că nu-i dăduse voie să-și ia cu el două rînduri de haine, și acum îl chinuia în pustietatea aceasta, punîndu-l să facă pantofi și să frămînte pîine, cînd nimeni nu cumpăra nici pantofii, nici pîinile. Cîrtise odată :

— Dacă e să mergem în cer, de ce trebuie să pîndim și să ne ascundem prin văioage ? De ce nu comandăm o rachetă, cu echipaj și cu de toate ? Nu stă în puterea noastră ?

Așa e ! Optzeci la sută din elementele navelor cosmice le furniza Uzina de ace, iar banca Hangiului acoperea nouăzeci la sută din cheltuiala zborurilor spațiale. În aceste condițiuni, viața lor aici era cel puțin bizară, iar nesfîrșitele tribulații umilitoare și primejdioase, cel puțin inexplicabile. Un

singur ordin — și ar fi putut să se îmbrace toți trei în haine elegante, cu umbrela pe braț și cu valize de piele, că doar le dădea mîna !

— Apăi dacă n-ai cap, ce-ți pot face ?! replicase Hangiul. Au, n-ai înțeles că nu trebuie să plecăm în văzul lumii ? Ar însemna să ne dăm planurile pe față ! Vom pleca fără să știe nimeni.

— Incognito ! adăugă Boiangiul, numai ca să-l umilească pe Brutar, căci altminteri n-ar mai fi fost nevoie de nici o lămurire.

Și cum spuneam, în noaptea cînd se întruniseră la locul dintre coline, Hangiul era în toane neobișnuit de bune.

— Ia uitați-vă ici ! zise, după ce porunci Boiangiului să vopsească ismenele.

În mînă avea o mașinărie, un biloi negru, atît de lustruit că lucea și pe întuneric ; biloiul se rotea într-una, scoțînd un șuier subțire.

— Ce-i asta ? întrebară.

— Îl am din cabina comparatorului.

— Cum de l-ai luat, că n-a fost timp nici să întinzi mîna ?

— Mi-a intrat în buzunar. E o mașinărie care se duce singură la cine simte că are nevoie. Chiar ea mi-a spus. Aude vorbele omului și răspunde la orice întrebare. E un detector de mistere.

Nu existau mistere la Bază ; totul se bizuia pe calcule. Detectorul stătea degeaba și începea să ruginească. Așa cum era ascuns sub capitonaj, în cabina comparatorului, oamenii nici nu știau de el ; nu ei îl comandaseră. Dar mașina trebuia să-și facă programul, și nu aștepta decît ocazia. Ea îl adu-

sese aici pe Hangiu, seara, indicîndu-i drumul, pas cu pas, ea îi dictase tot ce trebuia să facă.

Spre a se convinge mai bine, și ca să-i uluiască pe ceilalți, Hangiul puse biloiul pe pămînt și îi dădu drumul. Atunci, să vezi minune, născocirea aceea drăcească se rostogoli cîțiva pași prin țărînă, și se opri într-un loc unde începu să se rotească atît de repede, de parcă ar fi vrut să perforeze pămîntul, pînă în miezul lui de topitură fierbinte.

— Aici ? întrebă Hangiul.

— Aici ! răspunse mașinăria.

Mai tîrziu, intrat în posesia acestui obiect miraculos, prin îndemînarea lui Baltazar, care se strecurase în pivniță, și prin șiretenia Aureliei care o ținuse de vorbă pe Hangiță, i l-am dus lui Erick.

— Imposibil ! zise el, nevrînd să creadă.

— Du-te și vezi !

Detectorul lipsea ; dacă examinai și comparai, se vedea locul pe care îl ocupase, dar nimeni nu băgase de seamă.

— Nu puteam ști, se scuză savantul, fiindcă n-am nici un amestec în construcția aparatului. Toate datele sînt furnizate de computere, iar construcția se face cu totul automatic. Noi, oamenii de-aici, habar n-avem ce se ascunde în aparatele și mașinile noastre.

Un bec roșu începu să clipească deasupra biroului, și dintr-un difuzor invizibil se auzi o voce, alarmată :

— Avem o pierdere la congaz.

Îmi venea să rîd. Halal aparate! Congazul lipsea de treisprezece luni și mai bine!

Erick se făcuse roșu la față:

— Cît lipsește?

— Numai un litru, dar nu înțeleg cum a fost cu putință.

— Cercetează!

După ce dădu această dispoziție, Erick se întoarse spre mine, cu o figură foarte contrariată.

— Nu știu ce se întîmplă. Există un dereglaj în aparatele noastre. Un litru de congaz nu putea să se piardă, fără să se declanșeze sistemele de siguranță. Cu toate precauțiunile, s-a întîmplat ceea ce era și imposibil, și inadmisibil. Nu mai știu pe ce lume mă aflu!

Ascultîndu-l, mă simțeam puțin amețit, puțin obosit; aș fi vrut să se termine o dată cu toate și să-mi continui drumul, căci atunci cînd pornisem aveam în mine o țintă mult mai îndepărtată.

Ușa se deschise fără zgomot și o secretară simpatică, în minijup și cu cizme pînă la jumătatea coapselor, îmi puse în față o ceașcă. La privirea mea năucă, îmi răspunse cu o privire nedumerită:

— N-ați dorit o cafea, adineauri?

M-am uitat la Erick, fără să-mi ascund stupefacția.

— Într-adevăr, m-am gîndit că o cafea mi-ar face bine.

— Nu trebuie să te mire; e detectorul de dorințe, spuse fostul meu coleg de școală.

M-am înroșit pînă în albul ochilor.

— Vai de mine! Detectează toate dorințele omului?

Poate cei trei aveau dreptate. E din ce în ce mai greu să trăiești printre atîtea mașini magice!

Bidonul de congaz îl șterpelise Hangiul după ce intrase în posesia detectorului, și pare-se cu ajutorul acestuia. Dînd mînă liberă instrumentelor, să-i suplinească în preocupările lor cele mai variate, oamenii săvîrșiseră o greșeală primejdioasă. Foarte credincioase programelor date, funcționînd mai precis decît mașinăria umană și depășind-o în multe privințe, acestor instrumente le lipsea puterea de discernămînt moral și n-aveau sentimente.

21

— AICI SĂPĂM! hotărî Hangiul, arătînd locul unde se rotea biloiul.

Am crezut că atunci începuse perioada săpăturilor amintită altădată; mai tîrziu am descoperit o inexactitate. Toate s-au petrecut întocmai, pînă în seara cînd s-au luat hotărîrile, numai că săpăturile au început cu întîrziere. Ceva rămăsese neprevăzut, nu aveau scule, și le-au trebuit două luni pînă să le agonisească, în pustiul acela unde nu exista prăvălie.

— Și cum, se miră Aurelia, nu se găsea pe la casele lor o cazma, un tîrnăcop, o sapă și o găleată?

— Mă obligi la preciziuni inutile. Dacă ții neapărat, am să-ți spun că le aveau, ar fi fost imposibil altfel, dar le lipsea frînghia. O frînghie de șaptezeci și cinci de metri. Nimeni nu ținea așa ceva pe lîngă casă.

Aurelia tot nu vroia să înțeleagă.

— De ce n-au luat-o de pe vaporul lor? Pe vapoare sînt parîme cu mia de kilograme.

— N-ai reținut că Hangiul se înfuria din senin cînd venea vorba de vaporul acela?

— Bine, dar din ce cauză?

— Avea rău de mare.

Abia în septembrie anul următor au început treaba. Știam că vor să facă un puț, bănuiam și

o anumită intenţie, numai că presupunerea mea era cu totul greşită. Am crezut, cum a crezut şi Erick, în ziua cînd l-am dus să vadă, că rolul puţului era acela al unei rampe de lansare; neputînd să o ridice în aer, fiindcă ar fi fost în văzul oamenilor, au disimulat-o în adîncime, ceea ce, după chiar părerea fostului meu coleg de şcoală, era o idee originală. Avantajele deveneau importante, începînd cu economia şi terminînd cu posibilitatea de a face toate pregătirile departe de ochiul indiscret al reporterilor şi spionilor.

Dar atît n-ar fi fost de-ajuns. Lucrat din greu, centimetru cu centimetru, într-o zi puţul de lansare era gata. Şi pe urmă? De unde racheta, capsula şi modulul?

Ei bine, în locul acela, unde la venirea mea crescuse o colină plină de poezie, acoperită de leandri şi împodobită cu cămăşi colorate, se afla, după indicaţiile detectorului, cea mai importantă şi mai nebănuită lucrare de geniu a unei lumi dispărute, care existase pe la anul zece sau cincisprezece mii înaintea civilizaţiei egiptene. Despre această lume nu s-a păstrat nici o mărturie, nu s-a putut face nici o presupunere, n-a existat nici măcar o bănuială. Dar, aşa cum au fost civilizaţiile cunoscute de istorie, e mai mult decît sigur, după o logică elementară, că au fost şi altele, înşirate în lungul mileniilor din urmă, după cum se vor înşira alte şi alte civilizaţii, în lungul mileniilor viitoare.

Hangiul nu ştia nici istorie, nici arheologie, nu ştia mare lucru în nici un domeniu, cultura îi lipsea cu totul, ce mai încoa, încolo. Avea însă însuşirea să facă uşor sinteza faptelor care i se perin-

dau prin față, le simțea corelația și importanța, trăgea concluzii rapide ; spre a nu lungi vorba, avea o minte drăcească. Oricine, în fața comparatorului, bunăoară, și-ar fi pierdut firea, ceea ce ar fi fost destul ca să cadă în capcană. În acea scurgere de timp infinitesimală, el avusese sîngele rece și îndrăzneala să acționeze astfel încît să iasă cu fața curată, ba să-și salveze și asociații, iar pe deasupra, să se aleagă și cu o pleașcă, bidonul de congaz și detectorul.

Impulsurile acestui instrument se traduceau automat în toate limbile cunoscute de istorie, chiar și în acelea moarte, ba chiar și în limbi uitate, și încă în limbi despre a căror existență oamenii nu au nici măcar bănuială.

Se știe că limba engleză, spre a lua un exemplu, una din cele mai bogate din lume, folosește vreo douăsprezece mii de cuvinte, și este limba pe care a folosit-o Shakespeare, fără a face economie de expresii, ca să dea culori și nuanțe pieselor și sonetelor, neasemuite, și unele și altele. Cineva a izbutit să restrîngă vocabularul acesta atît de bogat la șapte sute de cuvinte, ceea ce poate să fie un prim pas în crearea unei limbi viitoare, vorbite de toate popoarele. Desigur, expresia apare sărăcită, în schimb înțelesul rămîne, și ajunge mai ușor la oamenii care nu cunosc cele douăsprezece mii de cuvinte.

Detectorul reducea toate limbile în care se exprima simultan, la numai două sute cincizeci de cuvinte pentru fiecare ; altfel, complicațiile deveneau colosale, ar fi trebuit de mii de ori mai mulți tranzistori, condensatori, rezistențe și relee și, în

loc de trei sute de grame, aparatul ar fi cîntărit vreo cinci tone.

Îndată ce-i dibui butoanele, în chiar seara zilei cînd îl agonisise, Hangiul apăsă pe cel care corespundea limbii sale materne, apoi îi dictă maşinii următoarea temă : „Cum să fac, în lipsa oricăror mijloace, în afara unui litru de congaz, să ajung în cer, împreună cu cei doi asociaţi ai mei, Brutarul şi Boiangiul ?“

Aici maşina îl întrerupse : „Nu !“

Hangiul repetă : „...Brutarul şi Boiangiul.“ Maşina protestă : „Nu !“

Avînd vocabularul redus, n-o puteai înţelege decît raportîndu-i vorbele la adevăruri pe care le ascundeai în tine.

— Fie ! încuviinţă Hangiul. Primul nu este brutar, după cum al doilea nu-i boiangiu, dar să trecem mai departe ; rămîne o convenţie, fiindcă nu-i pot numi altfel.

Aici, maşina spuse : „Pezevenghi !“

M-am întrebat, pe marginea acestui dialog reconstituit frază cu frază, dacă într-o limbă cu numai două sute cincizeci de cuvinte e loc pentru o vorbă de ocară, pe care n-o foloseşti toată ziua. Am făcut chiar o anchetă, interogînd mai mulţi oameni, şi am obţinut răspunsuri interesante. Întrebările mele sunau astfel : «De cîte ori în ultima lună aţi făcut pe cineva „pezevenghi“ cu glas tare ? De cîte ori aţi gîndit despre cineva că e pezevenghi, fără să-i spuneţi în faţă ? De cîte ori în aceeaşi durată de timp, aţi gîndit că pezevenghi sînteţi dumneavoastră ?»

— Ce-nseamnă pezevenghi ? a întrebat Aurelia, prima interogată.

Parohul s-a uitat la mine, nehotărît dacă să mă binecuvînteze sau să mă afurisească.

— Pezevenghi eşti dumneata, că pui astfel de întrebare !

— Da, părinte ! i-am răspuns cu sinceritate. Nici nu încerc să mă apăr.

— Atunci, fiule, fiindcă te văd om de treabă, am să-ţi spun că toţi enoriaşii mei sînt pezevenghi, unul mai mare ca altul.

— Acesta, părinte, constat că este răspunsul la a doua întrebare. Gîndiţi, dar nu le spuneţi în faţă.

— În faţă îi spun numai dascălului.

— De cîte ori pe lună ?

— De cinci : duminicile, la liturghie, şi de zintîi, cînd mergem pe la casele oamenilor.

— Bagă mîna în căldăruşă ?

— Zvîntă !

— Şi a treia întrebare, părinte ?

Parohul a început să rîdă :

— Eşti dat naibii ! N-am să-ţi răspund, nu-ţi fie cu supărare !

— Mulţumesc, dar mi-ai răspuns cît era nevoie.

— Am spus eu că eşti dat naibii ! Umblă cu bine, şi domnul să te aibă în pază.

Baltazar a venit la mine :

— Acum ce să-i spun ? Ai stîrnit-o, şi mă întreabă într-una.

— Spune-i ce-nseamnă pezevenghi. E bine să ştie.

— Dar nu ştiu nici eu !

— Sînteţi minunaţi ! Aş vrea să născocesc pentru voi o lume ireală, un vid fără altă viaţă decît a voastră. Poate duminică, dacă mă luaţi cu barca.

Lăptăreasa mi-a răspuns :

— Degeaba umbli cu fofîrlica. Ştiu ce vrei de la mine, dar află, domnule, că eu nu pun apă în lapte !

M-am dus în piaţă şi am stat un ceas lîngă taraba fructarului. În tirizia înaltă unde punea pungile, să le cîntărească, avea două mere, mari şi frumoase, căzute ca din întîmplare. Ele reprezentau paguba continuă, fixă şi sistematică a cumpărătorului, şi s-au perindat mulţi pe acolo. Pe urmă, a venit parohul, pe care abia îl interogasem.

— Sărut mîna, părinte ! l-a salutat fructarul.

— Lăudat fie Domnul ! Pune-mi vreo două chile !

— Poftiţi două, cu bătaie, să treacă de la mine.

Parohul era înalt, vedea în tirizie, şi-apoi cunoştea obiceiul fructarului.

— Nu, nu, fii bun dumneatale şi pune în pungă merele din tirizie, că sînt ale mele.

— Iartă-mă, părinte, n-am băgat de seamă !

Trecînd pe lîngă mine, parohul mi-a făcut cu ochiul şi mi-a şoptit, mulţumit că-l înfundase :

— Mare pezevenghi, şarlatanul !

După ce a plecat, fructarul a scuturat din cap spre mine :

— Văzuşi ce-i trece prin minte ? Pezevenghi părintele !

Aş fi putut să mă opresc aici, dar mi-am continuat ancheta. Am pus tripla întrebare primadonei de la operă şi basului care cîntau aria împreună. Abia sfîrşiseră, acoperiţi de aplauze, căzuse cortina şi intraseră năduşiţi fiecare în cabina lui, cu stea pe uşă, iar înăuntru cu zeci de becuri şi cu sute de buchete. Ne cunoşteam, altfel nu m-aş fi dus peste ei aşa, pe neanunţate. Îndată ce am intrat, vedeta s-a năpustit spre mine, pocnind de furie.

— Ai fost în sală ?

— Da !

— Ai văzut ce-a făcut pezevenghiul ?!

— N-am băgat de seamă !

— Atunci eşti mai pezevenghi decît el ! Ar trebui să te dau afară. Ştii la-ul meu din octava treia, la mijlocul ariei ?

— Cum să nu-l ştiu şi cine ar putea să-l uite cînd te aude o dată, ca astă-seară !?

— Nu mi-am închipuit că poţi să minţi cu atîta nevinovăţie ! Ce să auzi, dacă îl cînt piano, iar el rage ca măgarul !

Nu era nevoie să-i mai pun întrebarea a doua ; n-aveam decît să văd de cîte ori se reprezentase opera în ultima lună. Cît despre prima întrebare, mi-era de ajuns că mă făcuse pezevenghi pe mine. La a treia renunţasem mai de mult, nimeni nu vroia să-mi răspundă, dar încă de cînd cu parohul, ajunsesem la concluzia că nici nu era nevoie.

Basul mă întîmpină cu vorbe de ocară :

— Eşti un pezevenghi ! Ce-ai căutat la cabotină ?

Nu putuse să-i spună decît cabiniera. Și cînd te gîndești că îi pusesem în mînă o hîrtie de cincizeci, nouă-nouță.

— Am fost s-o felicit și să-i urez noapte bună.

— Pentru ce să o feliciți ? Că îmi mănîncă efectul ? Știi si-ul meu din contra octavă, în încheierea ariei ? Îl scot greu, se înțelege ; dificultatea o cunosc toți bașii din lume. De la Șaliapin n-a mai cîntat nimeni rolul, pînă la mine. Și tocmai atunci, dumneaei îi dă drumul la niște triluri de ciocîrlie, care nici măcar nu sînt în partitură. E o pezevenghe, află de la mine !

— Cum ai spus ?

— Pe-ze-ven-ghe ! Ce, nu știi ce înseamnă ?

— Ba da, dar uitasem femininul !

Pe coridor m-am întîlnit cu cabiniera.

— Bună seara, domnule ! m-a salutat ea, făcînd o plecăciune.

— Știi ceva ? Ești o pe-ze-ven-ghe ! i-am răspuns, cu voie bună.

Am mai pus întrebările cărturăresei, măcelarului, pivnicerului, orbului de la biserica Sfinții Voievozi, și altora, deși concluzia era trasă după primele cinci răspunsuri, iar după zece era cimentată. Cuvîntul își găsea cu mare necesitate locul în vocabularul restrîns al aparatului ; între anumiți oameni, devenea cu totul indispensabil.

După ce Hangiul repetă tema, răspunsul fu acesta : „Trei imposibil stop doi cer unul pămînt".

— De ce ? Trebuie să plecăm cu toții !

— Necesară manevră ! răspunse mașinăria.

— Ei, fir-ar a dracului !

— Pușche-ți pe limbă !

E imposibil ! mi-am spus, citind fişa. Primul cuvînt, cu folosinţă atît de rară, e inutil într-un vocabular construit cu extremă economie, şi într-adevăr, la examenul detaliat al detectorului, s-a constatat că nu avea nici un fel de contacte care să ducă la înşiruirea literelor citate ; mai tîrziu am descoperit că era o greşeală de transcriere ; dactilografa care copiase fişa, scrisese expresia aşa cum o cunoştea din vorbirea curentă. În realitate, aparatul spusese : „Împuşcă-ţi limba !“ pornind de la verbul „a împuşca“ a cărei necesitate nu trebuie demonstrată.

Hangiul se scărpină în cap. Hotărî să-l lase pe Brutar, ceea ce fu o mare nesocotinţă. Dar ce-i drept, el nu ştia atunci care era rolul exact al aceluia dintre ei însărcinat cu manevrele de lansare.

Aparatul rezumă datele şi dădu o soluţie nesperată : „Doi oameni pămînt cer posibil stop combustibil congaz simplifică stop există rampă şi rachetă stare bună stop civilizaţie pregătit zbor cer stop survenit cutremur stop lumea crezut mînia cerului stop, civilizaţia dispărută, şaptezeci şi cinci de metri sub nivelul solului stop urmează analiza chimică congaz pentru aflarea formulei“.

Acest mesaj, destul de inteligibil chiar pentru cineva străin de împrejurare, nu folosise decît vreo patruzeci şi două de cuvinte, abia cincisprezece la sută din vocabularul restrîns al detectorului ; el avea rezerve pentru toate instrucţiunile care au urmat după aceea, şi la sfîrşit tot îi mai rămăsese vreo sută de cuvinte neîntrebuinţate, ca de pildă : emisferă, coţofană, înger, xilofon şi altele.

A doua zi, după ce se roti în jurul bidonului de congaz și zbîrnîi vreo jumătate de oră, detectorul dictă formula, pe care însă n-am putut s-o aflu nici pînă astăzi. La baza combinației stătea, spre norocul Hangiului, vinul alb, aflat cu prisosință în pivnița hanului, și adus aici cu totul în alte scopuri. Să fi lipsit, desigur că mașina ar fi căutat altă formulă; e limpede că nu putea să rămînă niciodată în încurcătură.

Și Hangiul se apucă să pritocească vinul, avînd grijă ca între timp să-l pregătească pe Brutar pentru rolul lui.

— Să nu-ți fie teamă. Îndată ce-o să ajungem, fac eu ceva să vii și tu.

— Nu ți se pare ciudată poziția colinei a patra, față de celelalte? mă întrebă Baltazar, într-o zi cînd terminasem măsurătorile și aveam întocmită harta.

A patra colină, locul unde ne aflam cînd îmi punea această întrebare cu totul îndreptățită, era, cum am spus altădată, centrul triunghiului alcătuit de celelalte trei coline.

— Coincidența este ciudată numai în aparență, i-am răspuns, fără să ezit, ca unul care de mult îmi pusesem aceeași întrebare. Cele trei înălțimi marchează frontierele lumii din vechime; pe atunci statele aveau formă triunghiulară, ceea ce oferea o mare ușurință în fortificație și reducea numai la trei numărul turnurilor de observație. Înseamnă apoi că arhitecții din vremea aceea iubeau geometria, cum s-a văzut și mai tîrziu, de altfel, în civilizația egipteană, ca să mă refer la piramide, și încă mai tîrziu, în timpul lui Leonardo da Vinci și

Michelangelo. Epicentrul cutremurului a coincis cu centrul ţării, care astfel s-a prăbuşit conic, lăsînd deasupra o pîlnie, cu cercul însemnat de cele trei coline.

— Oare cei trei, continuă Baltazar, la venirea lor, aveau vreo cunoştinţă despre existenţa acelei lumi din vechime ? De ce s-au aşezat tocmai acolo ?

— Habar n-aveau ; îi interesa Baza de pe promontoriu. Desigur, au socotit că nu e bine să se strîngă toţi laolaltă ; şi-au ales locurile de casă pe singurele înălţimi din regiune, ca să se vadă, să ştie unul de altul.

— Va să zică, nu-i decît o coincidenţă ?

— Nici măcar atît ! Cred că lumi vechi, îngropate, se găsesc în orice punct al pămîntului.

22

RĂMĂSESE HOTĂRÎT ca duminică dimineața să ieșim pe mare și să nu ne întoarcem decît noaptea. În revărsatul zorilor ne-am întîlnit pe plajă; barca era ascunsă între dune, o găsisem acolo mai de mult, nu știam a cui este, o barcă de salvare, de aluminiu, cu motor diesel, cu chesoane pentru apă și pentru mîncare. Avea de toate, pentru vreo zece oameni și pentru timp de trei-patru zile: pesmeți, conserve de pui, pilaf, praf de supă, o tortă de migdale, apoi compot de ananas, banane și portocale, vin alb și negru, cîte o sticlă de rom, de gin, de whisky și de coniac, plus una de spirt alb, să fie la o nevoie. Nu lipseau nici busola, nici catargul, metalic, din bucăți vîrîte una în alta, și legat jos pe panouri, nici vela de ridicat pe vînt prielnic, ca să ajute motorul. Pe bordaje, de o parte și de alta a etravei, se vedeau rîcîituri destul de proaspete, în locul unde se scrie numele vaporului căruia aparține barca. Întrucît o astfel de operație n-o face nimeni la naufragiu, la mijloc nu putea să fie decît o lucrătură, al cărei scop rămînea învăluit în taină.

Barca părea nouă, vopsită cu grijă și suporta bine valurile; fusesem cu ea în mai multe rînduri, chiar pe mare furtunoasă.

Aurelia aducea un coș cu de-ale gurii și un braț de flori cum nu mai întîlnisem niciodată; ar fi

semănat cu macii, numai că aveau o culoare necunoscută, nu că ar fi fost nelimpede, sau ştearsă, dimpotrivă, era clară şi luminoasă, dar neînrudită cu nici una din culorile cîte văzusem în viaţă, sau le văzuseră alţii.

— Ce flori uimitoare ! am strigat, deşi de obicei îmi stăpînesc exclamaţiile. Spune-mi, ce culoare au, nu-mi dau seama, parcă mi se aşază o perdea în faţă şi îmi înşală ochii.

— Dar cum ?! se miră Aurelia. Nu vezi ? E culoarea fa major, cu un singur bemol.

Sfîrşise de mult cu învăţatul culorilor, le ştia pe toate cunoscute de oameni, şi născocise unele noi, care nu pot fi descrise, fiindcă nu se văd, ci se simt, culori de la ger la arşiţă. Le spunea după lunile anului, ianuarie, februarie, toate pînă la decembrie. Douăsprezece fiind prea puţine, născocise culorile care se datoresc miresmelor de pe cîmp şi din livezi, dar acestea aveau prea multe nuanţe, osteneau simţul mirosului, care începea să confunde sulfina sau iasomia, cu mătrăguna, oricîtă deosebire era între ele.

Cele mai multe culori obţinea, în ultima vreme, din sunete, şi nu se confundau între ele, fiindcă erau puse pe note, cu bemoli şi cu diezi la cheie. Începuse cu tonalităţile majore, nici nu ştia de altele, pînă într-o seară cînd Baltazar nu venise sub fereastră să-i ureze noapte bună, ca întotdeauna ; băiatul era cu mine, într-o recunoaştere neprevăzută, şi nu se întoarse decît înspre ziuă. Rămase sub fereastra ei pînă se ridică soarele peste ulucă

și începu să joace în perdele. Aurelia deschise fereastra.

— Am plîns toată noaptea și-am văzut în întuneric, printre lacrimi, o culoare nouă, pe care n-am putut s-o identific; n-avea miros, ci sunet, dar avea și gust, gustul frunzei de nuc, amestecat cu coajă de vișin; era curat, dulce și amar. Acum știu, e culoarea la minor. Ce bine că te văd! De cînd ai venit tu, tot cerul s-a făcut do major! Fără diezi și bemoli. Să nu mai pleci altădată!

Privindu-i florile necunoscute din brațe, am întrebat-o:

— Cum le stabilești tonalitatea?

— N-o stabilesc eu, fiindcă o au în ele, ci doar o identific. La început mă slujeam de un diapazon mic, cît un cercel; îmi dădea pe la de sus.

— L-am văzut, dar era chiar un cercel! M-am mirat că nu aveai doi, cum se obișnuiește.

— Nu era cercel! Îl purtam la ureche ca să-l aud încontinuu; aerul îl făcea să vibreze; așa descopeream culorile. Pe urmă n-am mai avut nevoie de diapazon, sunetul mi-a rămas în amintire. E o zi foarte frumoasă. Și ce neobișnuită e marea! N-am văzut-o așa niciodată.

Aurelia asculta marea, dar nu cum ascultă oricine; n-ar fi auzit decît valurile rostogolite pe plajă. Asculta adînc și departe, marea întreagă și deplină, cum n-o auzeam noi, și poate nimeni în afară de ea.

— Mi bemol major! zise pe urmă. Florile și apele sînt colorate cu bemoli. Diezii nu apar decît mai sus de nivelul mării; am descoperit pe colina noastră un re major, iar pe colina Brutarului un

la major. Cred că pe munte apar toţi şapte diezii — do diez major. Dar n-am văzut munţii niciodată.

I-am spus, cu puţină timiditate — cînd e vorba de presupunerile mele, nu-s prea încrezut, din păcate :

— Dacă n-am greşit calculele, şi dacă deducţiile sînt corecte, ai să vezi astăzi.

— Vrei să rîzi de mine ! După cîte am auzit, munţii cei mai apropiaţi de noi sînt la şapte sute de mile.

— Şi nu ţi se pare ciudat ca pe toată această întindere să fie numai şes, şi abia trei coline ?

Baltazar mă privea încruntat, cu o cută subţire între sprîncene. Nu ştia ce vreau să spun, dar îşi dădea seama că făcusem o descoperire, şi avea încredere în mine ; de cînd începusem cercetările împreună, nu greşisem niciodată, fiindcă nu mă pripeam, căutam zece mărturii unde altcineva s-ar fi mulţumit cu una, şi aşteptam zile, cu dovezile în faţă, ca să-mi spun părerea definitivă. Nici el nu greşise pînă astăzi, dar se bizuia mai mult pe instinct şi pe intuiţie decît pe observaţii şi calcule. De ce să mint, îl invidiam pentru însuşirile acestea şi regretam că n-o să le pot dobîndi niciodată, de vreme ce omul le are numai prin naştere.

Baltazar ducea două canistre cu motorină, şi acum se va înţelege de ce-i lăsase Aureliei coşul cu de-ale gurii.

În coş erau merinde pe toată ziua, socoteam că nu-i dreptul nostru să ne atingem de stocul bărcii de salvare. Pentru început aveam fileu de rechin afumat, aproape la fel de bun ca batogul, necunos-

cut în locurile acelea, unde nu s-a auzit niciodată de morun, nisetru sau păstrugă. Icre negre am mîncat de cîteva ori și mi s-au părut destul de bune, deși aflasem că sînt făcute din materiale plastice. N-am putut merge atît de departe cu mijloace proprii, dar batog am fabricat o dată, în timpul războiului, după o formulă proprie : pe o felie de slănină afumată, și fiartă pe îndelete ca să fie fragedă, se aplică pastă de pește, sărată. Dumicatul, bine mestecat, are gustul batogului, dacă adaugi puțină imaginație ; oricum, la o nevoie, combinația te scoate din încurcătură.

Nu sînt sclavul tradițiilor, admit că blana sintetică poate fi la fel de bună ca blana cea mai scumpă, poate fi în orice caz mai frumoasă, mai aproape de perfecțiune, și pe deasupra n-o mănîncă moliile. Dar oamenii, după ce au născocit atîtea, tind să se întoarcă la lucrurile lăsate în urmă. Și cînd industrii uriașe vor face să curgă în lume rîuri de icre negre, la îndemîna oricui, mai ieftine decît pîinea, și cu nimic mai prejos decît icrele adevărate de la Marea Neagră și de la Marea Caspică, probabil vor trebui arse, sau exportate în altă galaxie, ca să nu se dea peste cap finanțele și economia.

În afară de batog, mai aveam ca de-ale gurii un burdujel cu brînză de capră, gălbuie și foarte gustoasă, apoi pîine și o budincă rece, de orez, cu fructe de cantus.

Am tras barca dintre dune și am dat-o la apă, folosind o metodă ingenioasă, care nu știu dacă era invenția noastră ; poate o mai aplicaseră și alții, important era că nu trebuia să ne rupem șalele și

să ne risipim năduşala pe plajă, trăgînd cinci sute de kilograme numai cu braţele.

Am luat ancora, cu o parîmă lungă, şi-am aruncat-o în mare, cît s-a putut de departe. Parîma, odată întinsă, am răsucit-o de două ori pe axul elicei, apoi am pornit motorul. Barca aluneca pe nisip, lin, fără salturi şi fără smucituri, de parcă ar fi mers pe roţi pneumatice. Nu trebuia să avem decît o grijă, şi aceea era în sarcina mea, să adun parîma pe care axul elicei o depăna şi o lăsa în urmă. Aurelia şi Baltazar, cu cele două canistre goale, căci le deşertasem umplînd rezervorul, aduceau apă din mare şi-o turnau în cămaşa motorului, care nu era făcut să meargă pe uscat ca automobilele.

Cîteva minute mai tîrziu, ţărmul rămăsese în urmă, iar barca se îndrepta spre ieşirea golfului ţintind jumătatea distanţei între cele două promontorii. Se vedea în stînga rampa de lansare, lăsată în părăsire ; era în timpul cînd perturbaţiile atmosferice făceau imposibilă ghidarea unei nave interspaţiale. Înapoi, exact în prelungirea siajului făcut de barcă, se vedea colina Hangiului şi hanul, posomorît, lăsat parcă şi el în părăsire. Clădirea aceasta, deşi pusă acolo fără nici o noimă, nu avea nimic care să atragă o privire intrigată. Jandarmii îl bănuiau pe Hangiu de contrabandă ! Noi, care cunoşteam adevărul, simţeam că ni se face părul măciucă în cap, numai dacă ne uitam în urmă. Dar hotărîsem să ne înfrîngem frica, să înfruntăm toate primejdiile, chiar dacă ar fi fost ca unul din noi să-şi piardă viaţa, şi să mergem pînă la capăt.

În ceea ce mă priveşte, n-aş mai fi avut prea multe de regretat, şi apoi eram dator să accept

riscurile, fiindcă trăgeam un folos de pe urma lor, cartea aceasta. În schimb Baltazar, care abia își începea viața, și încă atît de promițător, se expunea din bravură și generozitate. La început, ce-i drept, îl mînase numai curiozitatea, ceea ce nu-i de loc condamnabil, mai ales la un tînăr. Pe atunci, cînd nu știa pînă unde ar putea ajunge faptele, în aparență numai ciudate, nu s-ar fi ostenit să deschidă ochii oamenilor, de teamă că nimeni nu l-ar crede. Nu-și schimbase această părere, prea erau de necrezut toate, chiar și el se întreba uneori dacă nu-i victima propriei lui imaginații ; dar cînd își dădu seama ce avea să urmeze, nu-i rămase decît să vină alături de mine.

Drumul nostru semăna cu un cablu întins peste prăpăstii. Cablul se putea rupe ; putea să-ți alunece piciorul. Cel mai primejdios, și cel mai probabil, era ca o mînă străină, mai mult ca sigur invizibilă și necruțătoare, să-ți facă vînt în abis, unde să pieri, neștiut de nimeni, decît de vulturi și de hiene.

Îmi părea rău că adesea o luam și pe Aurelia în explorările noastre ; n-o puteam lăsa totdeauna acasă și, pe deasupra, ne era de folos, cum am povestit, și am să mai povestesc la prima ocazie. Ea nu înțelegea prea bine ce gînduri avem, nici nu se prea interesa de scopurile noastre, poate nu-și dădea osteneala să le înțeleagă, mai mult o preocupau culorile, și zău că uneori mania ei ar fi devenit agasantă, dacă n-ar fi avut pentru ea atîta pasiune, unită cu atîta candoare și sinceritate. Deși aș fi vrut s-o cruț și s-o țin departe de primejdiile care ne puteau paște, trebuie să recunosc că da-

torită ei viața era mai frumoasă. Chiar cînd nu puteam să ascultăm ce spune, ne fermeca glasul, ca o melodie.

Acum, pe cînd studiam cu Baltazar harta, întinsă pe capota motorului, Aurelia stătea în picioare, pe bancul de la prova, și înregistra tonurile schimbătoare ale mării. Dincolo de promontorii se vedeau valuri de un albastru mai profund decît la adăpostul uscatului, înalte și cam zbuciumate, cu creste de spumă albă. Dinspre nord se pornea un vînt rece. Părul Aureliei începu să-i fluture pe spate, ca flamura din vîrful catargului.

— Vîntul e bun să ridicăm pînza, i-am spus lui Baltazar, care adulmeca în aer. Așa putem să ajungem în jumătate de oră.

Măsurasem pe hartă ; erau cinci mile. Insula trebuia să se vadă îndată ce treceam de promontorii.

— Ce mare ! exclamă Aurelia. Modulează tot timpul între fa major și mi bemol major. O, ia te uită, un diez în soare ! N-am crezut că există atîtea culori pe-o apă atît de monotonă !

Primul val de larg pe care îl întîlni etrava ridică prova bărcii pînă în soare.

— Sînt trei diezi !... Dar ce văd ? E o vrajă ! Veniți fuga ! O grădină pe apă !

Era insula, îmi dădeam seama fiindcă știam unde se află, dar nici pe departe nu mi-o închipuiam astfel. O grădină plutitoare e prea puțin spus, o jerbă de flori, uriașă, plutind pe apă, nu dă decît o imagine slabă. Tot ce se poate numi eflorescență se concentrase acolo, în atîtea culori, că nici Aurelia n-ar fi izbutit să le definească. Ea amuțise, de altfel, și privea fascinată.

— Simţiţi mirosul de chiparoase ? întrebă Baltazar, care începuse să adulmece în aer încă mai de departe.

Mirosul de chiparoase întrece toate parfumurile pe care le cunoşteam ; curînd însă, printre vălurile lui grele întinse pe apă, se strecurară alte miresme, peste putinţă să le deosebeşti şi să le spui după vreun nume dat de oameni florilor şi plantelor aromate. Mă întrebam cum oare nu se amestecă între ele şi nu se anulează, cum nu întunecă lumina soarelui şi cum de nu ne înăbuşă respiraţia.

Dimpotrivă, respiram mai uşor, simţeam o înviorare ciudată, şi chiar motorul începuse să tragă mai bine, fără să fi mărit acceleraţia.

— Nu mai pot ! gemu Aurelia. Sînt prea multe culori ! Legaţi-mă la ochi, altfel orbesc !

Credeam ; am legat-o la ochi cu batista, şi ea s-a aşezat pe banc, istovită. Iar miresmele între timp ne înconjurau tot mai dense şi mai multe, cu mult oxigen pare-se, căci simţeam tot mai multă înviorare. Cînd am acostat şi am pus piciorul pe plajă, parcă pierdusem trei sferturi din greutate ; un pas făcut înainte însemna o plutire prelungă şi lină ; poate c-ai fi plutit şi pe apă, poate să fi vrut ai fi făcut ocolul pămîntului într-o fugă.

Nu era vreme să ne extaziem, am pornit spre creastă, ţinînd-o pe Aurelia între noi, de un braţ şi de altul ; ea încă se temea să nu orbească, şi cred că avea dreptate. Urcam la deal fără nici o greutate, în schimb simţeam că ochii mă lasă. Din cînd în cînd strîngeam pleoapele. Făceam cu schimbul, eu şi Baltazar, şi de bine, de rău am ajuns la creastă.

Insula nu era prea înaltă ; să nu fi fost acoperită de flori, ar fi semănat cu niște locuri știute din altă parte, nu-mi dădeam seama de unde, pînă ce, deodată, ochii mi s-au oprit asupra uscatului.

— Iată cele trei coline ! Exact cum mă așteptasem !

La patruzeci și cinci de grade în dreapta se vedea colina Hangiului, ridicîndu-se peste plajă ; simetric, în stînga, era colina Boiangiului. Exact la jumătatea distanței între ele, dar departe în zare, se profila pe cer colina Brutarului. Dacă din acest vîrf al triunghiului coborai o perpendiculară pe țărmul mării, ea întîlnea a patra colină, care nu se vedea, fiind mai puțin înaltă ; iar dacă o prelungeai, linia dreaptă ajungea în locul unde ne aflam, la creasta insulei înmiresmate. Triunghiul devenea un romb, semănînd cu constelația Orion, răsturnată.

Totul se confirma, punct cu punct, așa că puteam merge mai departe. Mi-am scos carnetul cu notițe și calcule. În clipa aceea, Aurelia își smulse legătura de la ochi, expunîndu-se să orbească. Privea drept în față, extaziată.

— L-am simțit că-i acolo. E violet, cu urechile albe. N-am mai văzut niciodată !

Baltazar se mînie, și prima oară de cînd îl știam, ridică glasul, la mine, nu la fată :

— Nu se poate ! Înțeleg să recurgi la orice mijloace, în afară de vrăji. Nu-mi place !

— Dar nu-i nici o vrajă !

— Ei, asta-i ! De unde-a răsărit această vietate ?

În fața noastră, la zece pași, într-un boschet des de măceși galbeni, era măgarul, același, măgarul meu de altădată, dar colorat altfel. Aurelia avea

dreptate, mov, cu urechile albe. Ochii lui mă întîmpinară cu dragoste, apoi, după o clipă, se stinseră ; nu mai erau decît două globuri de sticlă, rece și opacă.

— Fă-l să dispară ! continuă Baltazar, întorcîndu-mi spatele.

— Dar nu l-am adus eu, și nici nu-i un măgar viu, dacă te uiți bine.

— Atunci ce este, și cum a apărut aici ?

— N-a apărut acum, ci de foarte mult timp. Ne așteaptă. (Ne apropiam de boschet.) Privește cum l-au decolorat soarele și vîntul ! Este un ghid !

M-am aplecat sub burta măgarului, care era o plăsmuire de pîslă. Am descoperit cheia, nici măcar nu era ascunsă, drept în mijlocul burții, o cheie asemănătoare cu cele care strîng arcul jucăriilor mecanice. Am învîrtit-o pînă la refuz : o dată cu ultima mișcare, măgarul a ridicat capul (avea o articulație foarte dibace) și, spre uimirea noastră, a scos din gît sunetul cunoscut, de tablă spartă, chemarea lui tristă și disperată, veche de două milenii, apoi s-a întors cam nouăzeci de grade și s-a înfundat într-un desiș de merișori sălbatici, cu florile roșii, de părea o flacără. Deoarece prevăzusem toate acestea, nu eram uimit, ci doar mulțumit în ascunsul inimii mele. În schimb Baltazar părea gata să-și piardă mințile, deși văzuse destule și pînă atunci. Aurelia, la rîndul ei, se îmbăta de culori și emitea octave de exclamații.

După cincizeci de pași (îi numărasem) măgarul se opri și întinse amîndouă urechile înainte ; era o indicație. Am urmat-o și am dat în lături rugurile

aprinse de merişori care închideau drumul mai departe. În faţă apăru un crater. Pe povîrnişul lui şerpuia o potecă, printre arbuşti în culorile mozaicurilor bizantine. Natura imita pe oameni, dar adăuga acestor culori o strălucire pe care n-o poate avea decît materia vie.

— Prea e de tot! exclamă Baltazar. Începe să miroasă a basm!

În acel peisaj fără oameni, oricît ar fi fost el de înflorit şi de înmiresmat, poteca nu putea să aibă nici o explicaţie. Cine o făcuse, cine o îngrijea, cui folosea, unde putea să ducă? Dacă florile din jur erau uimitoare, mai uimitor era amestecul de culori al criblurii de marmură care acoperea poteca şi lucea pînă în adîncimi, la cîte o cotitură unde bătea soarele.

Fermecată de toate acestea şi uitînd orice prudenţă, Aurelia se şi repezise la vale, cu braţele date în lături, cu părul fluturat pe spate. Să fi încercat în clipa aceea, cred că ar fi putut să planeze pînă unde se termina craterul.

— Stai! o opri Baltazar, nehotărît s-o urmeze.

Nu că i-ar fi fost frică de o capcană, dar încă nu înţelegea cum ajunsesem acolo şi în ce măsură ne aflam încă într-o lume reală.

— Vino! l-am îndemnat. Te asigur că are să te intereseze.

— Dar cît avem de coborît?

— Şaptezeci şi cinci plus şaisprezece, exact nouăzeci şi unu de metri!

Această preciziune putea să-l stupefieze pe tînărul meu prieten; dar cred că şi mai stupefiat poate fi cititorul. Am să-i dau explicaţii.

Aveam cu mine un altimetru portativ, nu mai mare decît un ceasornic. Nu-l păstram în taină, cu el stabilisem înălţimea celor trei coline cînd făceam măsurători topografice, să completez harta atît de vagă a regiunii. Dar acum, nu interesa înălţimea lor, ci a punctului central unde apăruse a patra colină. Acel punct se afla într-o depresiune, cu numai şapte metri mai sus de nivelul mării. Locul unde ne oprisem, în buza craterului, era, după cum arăta altimetrul, cu douăzeci şi şapte de metri mai sus decît marea. Restul nu-i decît puţină aritmetică. Douăzeci şi trei, minus şapte, plus şaptezeci şi cinci fac nouăzeci şi unu. Spre lămurire, şapte (metri) e înălţimea locului unde a apărut a patra colină, iar şaptezeci şi cinci, adîncimea puţului.

— Cu alte cuvinte, observă Baltazar, care ştia foarte bine ce reprezentau aceste cifre, presupui că adîncimea craterului coincide cu a puţului !

— Întocmai ! Dar nu presupun, ci sînt sigur.

Nu aştept laude de la nimeni pentru descoperirile acestea. Am altă meserie. Dar dacă m-am apucat de o treabă, chiar străină de preocupările mele, am înţeles s-o duc pînă la capăt şi am pus în ea toată ardoarea începătorului, care, de teamă să nu greşească, adesea merge mult mai departe decît ar fi nevoie. Recunosc că multe din eforturile mele rămîn inutile, după cum multe din paginile unde le relatez nu vor intra în povestire ; e de ajuns o măciucă la un car cu oale, şi poate uneori e prea mult. Însă, ca să nu se creadă că rămîn în pagubă, că am investit prea mult faţă de speratul cîştig, am să adaug că, oricît de mari ar fi fost eforturile puse în dezlegarea acestei istorii, ele sînt mult mai mici

decît cele care mi s-ar fi cerut ca să născocesc o istorie asemănătoare, și care nici măcar n-ar fi putut să fie la fel de interesantă.

În fundul craterului sticlea o apă ; n-ar fi uimit pe nimeni, s-au mai văzut lacuri de adîncime. Nemaiîntîlnitul începea de aici încolo.

— Imposibil ! izbucni Baltazar cînd ajunserăm lîngă apă. Am ieșit din lumea reală ! Așa ceva nu poate să existe în nici o parte a pămîntului ! E o închipuire !

— De ce ? Cărei legi contravine ?

Apa nu era un lac, ci o mare, la nouăzeci și unu de metri sub marea de sus, decît că n-avea culoare albastră, ci roz, străveziu și cald, pînă la zarea îndepărtată. Era și acolo un țărm, sub țărmul mării adevărate, de unde venisem cu barca. Iar la capătul potecii, unde ne oprisem toți cu gura căscată, în fața unui chei de marmură verde, aștepta, legat de țărm cu ghirlande de flori, un vapor, fără coșuri și fără catarge. Nu prevăzusem ; am căzut pe gînduri, îndată. Baltazar spumega de furie :

— Ei bine, cine a mai văzut mări etajate ?

Bănuiesc că nimeni, dar nu era un motiv să crezi că nici nu există. Mă nedumerea nu vaporul, care nu putea să lipsească de acolo, și chiar știam al cui este, ca și cititorul probabil, ci lipsa catargelor, și mai ales a coșului, atît de indispensabil. Am ridicat din umeri și m-am uitat la Baltazar cu o mimică dezarmată :

— Într-adevăr, e inexplicabil !

Deasupra acestei mări trandafirii și atît de transparente, că se vedeau peștii pînă la zeci de metri adîncime, se arcuia o boltă de piatră, nu prea sus,

căci trebuia să rămînă loc și pentru marea cealaltă. Roca însă, parcă șlefuită în miliarde de fațete, ca briliantul, emitea sclipiri colorate, și, datorită lor, înălțimea ei devenea impalpabilă, ca bolta cerească.

— E plină de diezi ! exclamă Aurelia. Auziți culorile ?

— Aud muzică adevărată. Sunete serafice ; s-ar putea să fie și sirene prin preajmă !

— Să lăsăm gluma ! mormăi Baltazar, mai puțin îndărătnic decît înainte.

Începea să creadă și să se minuneze.

— Nu-i muzică ! zise Aurelia. Sînt culori. Păcat că nu le auziți !

— Eu aud ! șopti băiatul. Aud șapte diezi : do diez major.

— Sînt paisprezece ! Do dublu diez ! Se înmulțesc diezii, simt că îmi vine amețeală !

— Nu mai asculta în sus ! Ascultă apa !

Un delfin auriu, cum nu mai văzusem pînă atunci și nici nu cred că putea fi întîlnit în altă parte, se oprise sub chei și se uita la noi prietenos, dînd din coadă, gata parcă să ne zîmbească.

— O, ce bine ! exclamă Aurelia, lăsîndu-și ochii pe marea roză. Acum mă odihnesc ; mă dureau ochii. Ce bemol profund !

Nu era timp să ne extaziem ; după umbrele de pe chei, soarele se apropia de zenit, dar nu-l vedeam, lumina lui venea indirect, de la un orizont subpămîntean care poate se unea cu cel de sus. Ne-am apropiat de vapor ; fără ca vreunul din noi să fi spus un cuvînt, fără să fi făcut un gest, scara, suspendată la înălțimea punții principale, începu să coboare spre chei, cu o mișcare măsurată ; în com-

paraţie cu precizia aceasta mecanică, făcea impresie stranie un scripete, care scîrţîia jalnic ; mi-am simţit pielea înfiorată, şi poate aş fi dat înapoi, să nu-mi fi fost ruşine de ceilalţi. Baltazar se repezi primul pe scară, şi din cîteva salturi era la puntea de comandă.

Nu am văzut niciodată un vapor ţinut cu mai multă îngrijire ; tabla, parcă vopsită proaspăt, nu avea nici o pată, nicăieri nu apărea o urmă de rugină sau o zgîrietură ; în locul alămurilor de altădată, care trebuiau frecate şi lustruite dimineaţa, luceau metale cromate ; lemnul balustradelor, de mahon şi palisandru, dădea impresia de bogăţie şi eleganţă, ca şi sticla hublourilor, care nu putea fi decît cristal, mai limpede decît lacrima.

Deşi avea peste treizeci de mii de tone, ca un transatlantic, era un yacht, cel mai mare şi luxos din cîte văzusem vreodată şi chiar din cîte îmi imaginasem.

L-am ajuns pe Baltazar din urmă, în clipa cînd vroia să intre în timonerie. L-am apucat de mînecă !

— Vezi ? Lipseşte o barcă !

Nu trebuia să-ţi forţezi prea mult capul ; se vedea dintr-o dată, prin comparaţie : barca de sus, pe care o descoperisem între dune şi de care ne folosisem toată vara, avea o soră geamănă aici, în babordul punţii de comandă.

— Cum or fi ridicat-o pînă acolo ? întrebă Baltazar. Pe potecă nu s-ar fi putut.

— Indiscutabil ! Există altă cale. Sau... Ştiu eu ? !

— Ce vrei să spui ?

— Cum or fi coborît vaporul ? Care o fi marea adevărată ? Cea de sus, sau cea de jos ?

Un ţipăt ne readuse pe puntea vasului. Aurelia privea pe geamuri, în timonerie, crispată de groază.

— Un om ! Priviţi ! Un om adevărat ! E mort !

Nu era mort, dormea, pe un scăunel, cu capul rezemat de timonă. În decorul modern, cu aparatele cele mai noi cunoscute în marină, pilot automat, sondă de adîncime, electronică, radar, goniometru şi toate celelalte, cu duzinile, omul aparţinea unui secol din urmă. Părea un pirat de pe vremea lui Nelson, bărbos, cu părul numai laţe, bandajat la un ochi, cu mîinile lungi şi răşchirate, şi, ca să nu lipsească nimic, cu un picior de lemn întocmai cum scrie la carte.

La strigătul fetei, se trezi, se ridică, se întinse de îi trosniră oasele, pe urmă se îndreptă spre noi, bocănind groaznic. Înlemnisem.

— Poftiţi ! zise arătarea, după ce deschise uşa timoneriei. Sînt comandantul. Am să vă arăt cabinele dumneavoastră.

Îmi recîştigam stăpînirea de sine, pe care mă făcuse s-o pierd nu această apariţie, ci ţipătul Aureliei. Mă aşteptam să-l întîlnesc pe comandant, chit că sub altă înfăţişare, mai acătării. Singura nedumerire care rămînea pînă la urmă era lipsa coşului şi a catargelor.

— Domnule, am spus, e inutil să coborîm în cabine ; avem de făcut un drum scurt şi vrem să pornim numaidecît.

— Cum doriţi !

Cu aceste cuvinte, comandantul trase fluierul. Marea hui ; după spusele Aureliei, sunetul născu sub bolta de pietre un curcubeu cu zeci de culori, cum nu mai văzuse în altă parte.

Pe vapor se trezi forfotă; echipajul ieşea din culcuşuri şi din tainiţe şi se repezea la posturi, unii la prova, să ridice ancora, alţii în borduri, să desfacă parîmele înflorate. Se auzeau paşi repezi pe scările de fier, interioare; în timonerie intră secundul şi cîrmaciul, iar radiotelegrafistul trecu în drum spre staţia de radio aflată alături. Am zărit în fugă chiar pe bucătar, cu halat alb şi cu bonetă, alergînd pe puntea de jos după o găină.

Nimic n-ar fi fost de mirare, nu era altfel de echipaj decît cerea un vapor de mărimea aceea; ciudăţenia e că toţi aveau înfăţişarea suspectă, care chior, care şchiop, bărboşi şi lăţoşi, cu pantaloni de catifea strînşi pe picior, cu cămăşi îndantelate, cu jabouri şi jiletci de epocă, dar ferfeniţite şi răpănoase, să zici că dormiseră cu ele prin peşteri. Parcă mai văzusem undeva pe aceşti oameni, dacă nu vii, măcar la panopticum. Cu toată înfăţişarea, care nu era plăcută şi îţi stîrnea nelinişte, îşi făceau foarte bine meseria, cu disciplină şi pricepere; într-un minut, manevrele erau gata şi vaporul se desprinse de chei, uşor şi sigur, de parcă ar fi fost o barcă.

— Încet, înainte! porunci comandantul.

Cui? Nu-mi dădeam seama, n-avea microfon în faţă, nici alt aparat, nici nu apăsă pe vreo pîrghie. Dar nu-şi sfîrşi vorba, că se auzi maşina în cală, duduind cuminte şi harnică.

— Domnule, am întrebat, găsind momentul prielnic, dacă vaporul nu are coş, pe unde iese fumul maşinii?

— Ce fum?! Maşina merge cu pilă atomică. O sută de mii de mile!

Mă făcusem de rîs ! Ce să mai întreb despre catarge ? Noroc că tocmai intră bucătarul, cu găina rumenită, pusă pe un platou de faianţă străvezie, prin care se vedea culoarea roză a mării, difuzată în toate ungherele. Vaporul făcuse un rondou de o sută optzeci de grade şi mergea în linie dreaptă spre ţărmul care se vedea la şapte-opt mile. Cum de putuse să fie gata aşa de repede friptura de găină ? Nu l-am întrebat pe bucătar, de teamă să nu fac altă prostie ; oare nu găseam în jurul meu altceva, să mă mire ?

Secundul aduse o masă pliantă, radiotelegrafistul veni cu scaune, le puse în faţa timonei şi ne aşezarăm cu toţii să prînzim, inclusiv cîrmaciul ; pilotul automat îl dispensa de orice osteneală. Comandantul destupă o sticlă mare, pîntecoasă, cu un lichid alb care părea să fie un rachiu grecesc, tare şi limpede. Ne turnă tuturor, fără risipă, dar nu cu zgîrcenie.

După atîtea văzute, tînjeam după un strop de rachiu, să-mi înzdrăvenesc inima.

— În sănătatea dumneavoastră, domnilor ! am spus bucuros, ridicînd paharul.

Mai-mai să-mi vină rău cînd am sorbit prima înghiţitură. Băutura din sticlă, atît de promiţătoare, nu era decît apă goală, pe deasupra stătută şi caldă, cum beau bieţii marinari pe corăbiile de odinioară.

— Nu aveţi în cambuză ceva mai cumsecade ? l-am întrebat pe bucătar, care tocmai venise în spate să-mi scoată friptura în farfurie.

— Avem două capre congelate.

— Nu ; ceva de băut, un coniac, un rachiu, sau măcar o litră de vin.

— N-avem nici un fel de alcooluri, răspunse comandantul, destul de aspru. Trăim auster.

Am tăcut ; nu trebuia să mă mir de nimic. După găină am scos din coşul nostru cu merinde budinca de orez şi cantus. S-au înfruptat cu toţii, şi cred că le-a plăcut, dar n-au spus nimic ; mîncau şi pe urmă tăceau, ca nişte momîi. Nu sfîrşisem bine prînzul, că şi ajunsesem în faţa uscatului. Aici era un port mare, dar pustiu. Se vedeau cheiuri, bazine, magazii, silozuri şi macarale, fără nici un vapor, fără nici un om. Căpitănia, în faţa căreia acostaserăm, avea uşile şi ferestrele acoperite cu scînduri bătute în cuie, semn că oamenii plecaseră pentru mult timp, sau pentru totdeauna.

Cînd să pun piciorul afară, comandantul îmi întinse o condică.

— Fiţi bun şi semnaţi ! spuse.

În condică era trecută data zilei, ora plecării, ora sosirii, milele parcurse, starea vremii şi a mării ; urmau alte cîteva rubrici, neidentificate. În capul ultimei, unde comandantul îmi arătă cu creionul să-mi pun iscălitura, scria : „Semnătura beneficiarului".

— E ora douăsprezece şi patruzeci şi cinci, spuse el, închizînd condica. Vă rog să nu întîrziaţi ; am dispoziţiuni să aştept pînă la ora optsprezece fără un minut. La ora optsprezece fix trebuie să fiu pe drum.

Odată pe chei, Baltazar se uită la mine, prostit.

— De ce nu mi-ai spus nimic ? Ce mister se ascunde aici ? De la cine dispoziţiuni ?

— Crede-mă că nu ştiu ! Poate că ne confundă. Dar haideţi repede, că nu-i timp de pierdut !

Ne confunda ; e sigur !

23

SFÎRȘISEM TOTUL cu bine; comandantul ne așteptase, de unde la un moment dat mă temusem că era posibil să ni se fi întins o cursă. Nu, nu descoperisem nici o rea voință la nimeni din echipaj; cinasem în timpul drumului, tot friptură de găină, dar la început pusesem pe masă batogul de rechin; îl găsiră foarte gustos, și mai cerură o dată. N-am ce să adaug decît că se apropia seara și marea devenea violetă. Merita să treci prin orice primejdii s-o vezi astfel, fremătînd, catifelată și caldă.

— N-am putea să facem o baie? l-am întrebat pe comandant.

Îmi venise inima la loc și mă ispitea apa aceea ca nici o alta.

— De ce nu?! răspunse comandantul.

— Nu întîrziați?

— Nu-i nevoie să opresc. O să vă țineți după mine.

Putea să fie primejdios, în sfîrșit, putea să fie o cursă. Cea mai elementară prudență îmi cerea să mă abțin, să-i opresc și pe ceilalți, să nu săvîrșim o nesăbuință, măcar să facem cu rîndul, să rămînă cel puțin unul din noi pe bord.

Se născuse însă în toți trei o dorință irezistibilă să ne aruncăm în apă, culoarea violetă era o is-

pită cu care nu puteai să te lupţi ; am înţeles cum se pierd unii oameni într-o clipă de nestăpînire şi de nesocotinţă, dar degeaba îmi aduceam în minte întîmplări nenorocite ale altora. N-aveam voinţa lui Ulyse ; ceva în mine îmi spunea : „O astfel de apă şi-o asemenea clipă n-ai să mai întîlneşti niciodată !“ Puteam să apelez la orice raţiune, dar dacă nu mă supuneam ispitei, aş fi rămas umilit. Probabil la fel se gîndeau Baltazar şi Aurelia, fiindcă peste o clipă ne aruncam toţi trei în apă, de la înălţimea punţii de comandă. Comandantul ne dăduse costume de baie, nu ştiu de unde le scosese, al meu era cum era, al lui Baltazar atîrna pe el cam şleampăt, un costum ieftin de aţă ; în schimb al Aureliei cred că era împletitură de lînă cu mătase, atît de înrudită cu pielea ei, că ar fi părut despuiată, să nu fi avut culori diferite ; pielea avea culoarea mării de la prînz, iar costumul a mării de seară ; roz şi violet, toţi bemolii şi toţi diezii deodată !

Am o deformaţie profesională, care mi-a adus mult cîştig în viaţă, dar şi pagubă. Că aş fi vesel, că aş fi trist, că mi-ar fi cald sau că mi-ar fi frig, că aş iubi un om sau că l-aş urî, mă întreb totdeauna de ce-i aşa şi nu-i în alt fel. M-am aflat în primejdii şi, în loc să mă feresc, să mă apăr sau să fug, am stat să văd de unde vine frica şi pînă unde mă poate coborî. Dacă mi-a fost bine într-o zi, în loc să mă bucur direct şi prelung, m-am întrebat ce e bucuria şi întrucît am dreptul la ea, întrucît nu sînt victima unei amăgiri, întrucît sînt sigur că se cuvine să rîd şi să nu hohotesc în plîns.

Nu m-am ales cu o plăcere deplină de pe urma băii în marea aceea ca nici o alta de cînd mă ştiu ; drept compensaţie, pot să povestesc limpede tot cum a fost şi tot ce-am simţit.

Mai întîi, am avut impresia nu a căderii în gol, ci a unei plutiri, ca în clipa cînd am debarcat pe insulă dimineaţa ; parcă îmi pierdusem o parte a greutăţii din trup, de data aceasta mult mai mult. Plutirea a durat astfel prelung, vedeam marea venind, nu ca o apă, ci ca un văl străveziu şi simţeam dorinţa să mă duc pînă la fund, pînă la o a treia mare, aflată mai în adînc.

În clipa cînd apa mi s-a lipit de trup şi culoarea aceea violetă m-a cuprins, am simţit furnicături, miliarde de ace mi se plimbau pe piele, descărcînd scîntei mici, cu pocituri de bici, dar reduse la o scară de sunete apropiată de infinit, că nici nu le-ai fi perceput, să-ţi fi lipsit puterea de a ţi le închipui. Ele ajungeau în inimă după ce treceau prin plămîni, şi împrospătau sîngele, neîntrerupt : te simţeai odihnit, cu puteri necunoscute pînă atunci, nimic nu te împiedica să stai la fund cît ai fi vrut, la orice adîncimi.

Am trecut întîi pe sub carena vaporului, m-am oprit la pupa şi am privit elicea ; mă aşteptam să crească turaţia, ceea ce ar fi dovedit intenţia comandantului de a se descotorosi de noi : elicea se învîrtea constant, trei sute şaizeci de rotaţii pe minut (am numărat), iar mai tîrziu, studiind cartea tehnică a vaporului, am descoperit că era turaţia maximă admisă în mările inferioare, deci, şi să fi vrut, comandantul nu putea să ne piardă pe drum. După vîjîitul pe care mi-l stîrnea apa

în urechi și după vîjîitul pe care îl lăsam în urmă, o dîră înspumată ca de torpilă, mi-am dat seama că înotam cu peste zece mile pe oră, viteză neatinsă de oameni nici măcar pe distanțe mici ; iar noi mergeam așa de peste o jumătate de oră, fără să simțim nici o oboseală ; pot vorbi și-n numele celorlalți, deoarece îi vedeam lîngă mine jucîndu-se ca delfinii. Exista totuși o primejdie în această desfătare, și începeam s-o simt pe propria mea piele, dorința de a te da la fund și a încerca o viață nouă, în lumea aceea subacvatică, liniștită, plină de făgăduinți și atît de uluitor colorată. Nu se auzea nici o cîntare, dar nu m-ar fi mirat ca starea aceasta să se datoreze unei altfel de vrăji, pornită de la sirenele mării. Așa că m-am rupt de mine însumi, cu un efort mult mai mare decît s-ar crede, le-am făcut semn prietenilor mei să mă urmeze și ne-am urcat unul după altul pe scara atîrnată deasupra apei.

Sînt dator să spun încă o dată că n-am observat nici cea mai mică rea intenție din partea comandantului, a bucătarului și a întregului echipaj, deși cu toții făceau impresie proastă. Comandantul ne-a dat halate de baie și a pus pe timonier să ne bată pe spate, ca să nu răcim, deși nu era nevoie, atmosfera fiind caldă și numai bine prevestitoare.

A trebuit să iscălesc din nou în condică, la sfîrșitul drumului, și, cu prilejul acesta, am observat că la rubrica „Observații“ era trecută baia noastră în mare. Mi s-a părut o formalitate exagerată și cam caraghioasă, dar am iscălit, știind că n-o să am nici o pagubă. (Era exact ; nimeni nu mi-a cerut socoteală mai tîrziu, și nu-mi rămîne decît

să mă bucur în amintire de baia aceea ameţitoare, cum probabil nimeni n-a mai cunoscut pînă astăzi.)

Începusem să urcăm poteca din crater, spre marea superioară, cînd Baltazar se opri deodată. Pe chipul lui se vedea o mare tulburare.

— N-am putut să spun cît eram acolo ; m-am temut că au mijloace să ne audă chiar şoapta. Am făcut mai multe descoperiri. Întîi am văzut-o pe fata Boiangiului ! Era într-o cabină şi lucra la gherghef, gînditoare, cu ochii departe.

— Nu te-a văzut ?

— Nu ; cred că nu vedea pe nimeni.

— Eşti sigur că era ea ?

— Doar o cunosc ! Mi-am vopsit zeci de cămăşi la ei.

Aureliei nu-i plăcea convorbirea, mi-am dat seama că se frămîntă, deşi încerca să se ascundă în sine. Nu exista nici un motiv, dintre noi trei eu ştiam cel mai bine, dar poate nu avea un gînd, ci o presimţire.

— Acum m-am convins că vaporul este al lor, reluă Baltazar, pe cînd ne continuam drumul. Într-o cabină, lîngă a fetii, am văzut fotografia Hangiţei, cu voal de mireasă şi cu diademă, iar în salonul cel mare un portret în ulei, în mărime naturală, al Hangiului ; era în frac, împodobit cu fel de fel de decoraţii şi de colane.

Descoperise şi cabinele celorlalţi doi, iar într-una din ele văzuse chiar o pereche de pantaloni agăţaţi în cui ; nu puteau fi decît ai Brutarului.

Sus, măgarul nu mai era, dar nici nu mai aveam nevoie de el acum, la înapoiere.

Am ajuns la ţărm o dată cu întunericul. După ce am tras barca între dune, i-am lăsat pe Baltazar şi pe Aurelia acolo, să mă aştepte, iar eu m-am repezit cu camioneta pînă la boiangerie. Exact în clipa cînd tăiam contactul, am auzit zgomot de motor înspre partea mării. Nu era motocicleta jandarmilor, îi cunoşteam sunetul, şi nici n-ar fi avut ce să caute pe plajă. Dar altcineva, cine să fie ? De cînd mă oprisem în locurile acestea, nu văzusem trecînd nici un automobil, decît cisternele de la Bază, numai că ele circulau abia după miezul nopţii.

Pe cînd trăgeam cu urechea la zgomotul care se auzea tot mai incert, făcîndu-mă să mă întreb dacă nu fusese doar o închipuire, am auzit paşi foşnind în nisip. Tocmai răsărea luna, şi în lumina ei sîngerie am recunoscut-o ; era copia Aureliei, la o scară puţin mai mică, o siluetă firavă, dar foarte armonioasă. I-am ieşit în întîmpinare, ceea ce a făcut-o să stea locului, cu un uşor strigăt de spaimă ; nu se aşteptase să găsească pe cineva acolo, la ora aceea. Camioneta, pe care o cunoştea, a făcut-o să se apropie, intrigată.

— Cine eşti ?

O ştiam, dar ea nu mă văzuse niciodată ; mă ferisem, ca să nu-i stîrnesc bănuieli care mi-ar fi îngreuiat treaba. Acum însă, cercetările noastre erau aproape de capăt, puteam să mă arăt fără teamă şi, să fi vrut, aş fi putut chiar să-i dezvălui gîndurile mele, pînă la unul. Mă mulţumeam să-mi zîmbesc mie însumi, cu satisfacţie. Fata avea pe ea un halat de baie, pe care îl cunoşteam, îl văzusem

acum două ore ; îl purtase Aurelia pe puntea vasului.

— Am un cuvînt pentru dumneata, i-am spus pe cînd o studiam în lumina lunii. Tînărul pe care îl ştii va fi aici mîine seară. Ai făcut baie în mare ?

Nu mi-a fost greu să observ că tresărise ; să fi fost mai multă lumină, sînt sigur că aş fi văzut cum pe obraz îi trecea un val de roşeaţă. Putea să mintă, dar ar fi fost zadarnic, fiindcă avea părul uscat şi într-o mînă ţinea un obiect pe care n-ar fi avut de ce să-l ia pe malul mării ; era ghergheful amintit de Baltazar mai devreme. Spre surprinderea mea, nici nu încercă să ascundă adevărul.

— Ştii foarte bine de unde vin, spuse, cu un amestec de tristeţe şi ironie.

— Ce-ai căutat acolo ?

— Nu aştept să-mi mulţumeşti. Am dat dispoziţii comandantului.

— Să ne primească ? De unde ai ştiut că o să venim ?

— Am visat astă-noapte.

— Pot să aflu ce te-a îndemnat să ne ajuţi ?

— Niciodată !

— Nu vreau să-ţi rămînem datori. Cum să te răsplătim pentru această faptă mărinimoasă ?

— Am să-ţi spun, într-o zi.

M-a salutat cu mîna şi s-a dus, cu luna într-o coastă.

24

ÎN ACEEAȘI SEARĂ, tîrziu, stăteam la sfat cu prietenii mei, în jurul unui morman de jăratec; cît lipsisem, făcuseră focul pe plajă, să coloreze puțin noaptea care, cu toată luna plină, era cam amorfă, cu atmosfera netransparentă, cu orizontul sumbru, părînd de aceea foarte aproape și comprimînd peisajul pînă la senzația lipsei de aer. Focul restabilise dimensiunile naturii, așa că respiram cu toții în voie, fără nici o apăsare.

— Așa m-am dumirit, zise Baltazar, după ce judecasem întîmplările zilei. Va să zică, puțul le trebuia nu ca să ajungă sub pămînt, ci ca să plece.

Acum toate mi se păreau simple, uitînd că nu mai de mult decît azi după-amiază, cînd știam atîtea și nu ne lipsea decît foarte puțin ca să ajungem la capăt, o parte a enigmei părea că va rămîne nedezlegată. Cît privește portul din marea inferioară, unde se refugiase vaporul, e sigur că-i era necunoscut Hangiului și celorlalți. Îl descoperise comandantul; în marea de jos nu bîntuiau niciodată furtunile.

— Și crezi, reluă Baltazar, chinuit încă de o îndoială, că în toată istoria aceasta, cu detectorul, cu congazul, cu zborul în cosmos, nu se ascunde o mînă ciudată ?

— Sînt sigur ! E un amestec de tehnică și de imaginație. Dacă au putut să existe urmele unei lumi și să rămînă necunoscute, la numai șaptezeci și cinci de metri sub luntrea noastră, de vină sînt cei care nu și-au imaginat-o și cărora nu le-a dat prin minte să construiască instrumente care să le suplinească imaginația. Sînt sigur că *oricine* e capabil să facă o descoperire *oriunde* își propune să caute. Necunoscutul nu se poate epuiza, după cum nu se poate epuiza aerul necesar respirației.

— Dar fata Boiangiului ce căuta pe vapor astăzi ? întrebă Baltazar, dintr-o dată.

— Pe tine te căuta ! răspunse Aurelia, destul de nervoasă.

Chiar să fi fost așa, el n-avea nici o vină. Dar fă-o să înțeleagă !

— Nu-l necăji degeaba ! i-am spus, dornic să fie dreptate.

Le-am povestit întîmplarea de pe plajă. Aurelia nu vroia să creadă.

— E o mincinoasă !

— N-o învinui, dacă nu ai dovadă. Și ține seama că pînă nu se termină totul, sînteți în primejdie de moarte !

— Dacă murim, aș vrea să ne îngroape între flori, pe insula unde am fost astăzi.

Nu s-a putut să-i îndeplinesc dorința ; destinul lor era altul.

— O să ne mai întoarcem acolo ? continuă fata. De ce nu mi-ai dat voie să iau brățara verde ?

Îmi părea rău, i-ar fi stat foarte bine pe mîna bronzată, mi se părea însă că, întorcîndu-ne din

lumea aceea cu un obiect, oricît de neobișnuit, dădeam un înțeles prea pămîntesc explorării de astăzi. Era acolo o realitate pe care puteam s-o regăsim oricînd, dacă mai sacrificam un filon din imaginația noastră. Dar nu trebuia s-o epuizăm verificînd-o inutil și comentînd-o cu prea multă rațiune. Brățara, așa cum o țineam minte, îmi spunea mult mai multe decît mi-ar fi spus dacă era acum pe brațul Aureliei.

— Am să te despăgubesc ! i-am făgăduit, ca să nu rămînă cu o nemulțumire. Am să-ți dăruiesc cea mai frumoasă brățară pe care am s-o găsesc la giuvaergiu.

— Cum îți închipui că aș primi-o ? Într-o zi, cînd n-au să mai fie primejdii, am să merg cu Baltazar, s-o iau pe cea de acolo.

Era o brățară dintr-un metal probabil dispărut astăzi, fiindcă nu i-am găsit nici o asemuire, de un verde instabil, ca raza care se iscă uneori cînd ultima scînteie a soarelui apus se stinge în apa mării. Alt obiect nu se mai vedea în vitrina aceea, părăsită din alte ere, și nici în alte vitrine. Orașul se păstrase aproape intact, casele aveau uși și geamuri. În prea puține locuri se vedea tencuiala căzută, vreun burlan spart sau vreun acoperiș năruit. Pagubele nu creșteau, din cerul de piatră nu cădeau intemperii, orașul putea să se conserve, alte ere, poate chiar infinit. Fusese un port bogat, după toate semnele ; primele case mărgineau cheiul, alcătuind un front bine zidit, echilibrat, cu ferestre ogivale, cu balcoane de piatră sculptată, cu vitrine imense la parter, unde vor fi fost sediile negoțurilor dispărute fără nici o urmă, căci în

afară de brățara verde n-am găsit nici un alt obiect, în tot portul și în tot orașul, dar nimic, nici o mobilă, nici o unealtă, nici o podoabă, nici un indiciu despre felul de viață al oamenilor care trăiseră aici odată. Măcar dacă am fi descoperit o frescă sau o inscripție cît de ștearsă !

Din port, străpungînd frontul de case, porneau trei străzi perpendiculare pe malul mării, și, după ce se întretăiau cu șapte bulevarde, alcătuind patrulatere perfecte, într-un stil citadin prea uniform și lipsit de fantezie, dar odihnitor și confortabil, se sfîrșeau în centura de forturi din partea cealaltă a orașului. Am nădăjduit că aici vom găsi arme, ca să ne facem o idee despre felul de luptă și de apărare al vremii, dar n-am descoperit nimic, ceea ce dovedea că toate obiectele fuseseră distruse sistematic, sau ascunse, ca să nu rămînă nici o mărturie istorică. În acest gol plin de mistere, existența obiectului unic care era brățara verde cu sclipiri instabile rămînea misterul cel mai mare.

Cum dispăruse acea lume ? O molimă care să fi secerat toată suflarea orașului n-ar fi lăsat timp să se ascundă mărturiile, pînă la ultima. Că fusese un cutremur nu mai încăpea îndoială, cum spunea și detectorul Hangiului ; pămîntul se afundase, împreună cu orașul, iar deasupra se născuse bolta de piatră, dar tot atît de neîndoios era că nu făcuse nici o victimă omenească — altfel ar fi rămas oasele. Înseamnă că, în clipa cataclismului, lumea plecase. Se putea crede că dispariția fusese premeditată, pregătită și pusă în practică meticulos și cu sînge rece, după cum cutremurul fusese

prevăzut cu mult timp înainte, datorită probabil unor instrumente inexistente astăzi.

— Eu cred că au evadat ! spuse Aurelia.

Ne-am oprit locului. Într-o clipă mi-am dat seama, și Baltazar s-a asociat ideii, că omenirea de aici fugise, după ce ștersese orice urmă care ar fi putut să-i trădeze direcția. Se dusese într-o lume mai sus, sau mai jos decît lumea ei părăsită ? Simțeam că brățara ar fi putut să dea o indicație. Putea să fie folositoare, după cum putea să creeze și-o amăgire. Rămînea timp să gîndim asupra ei, și pînă atunci n-avea s-o ia nimeni.

Dincolo de porțile cetății, se întindea un podiș de piatră, ruginiu, fără nici o vegetație ; l-am străbătut numărînd pașii, fiindcă trebuia să reperez punctul unde răzbătea puțul pornit din lumea cealaltă, a noastră. Din tot ce fusese uimitor pînă acum, nimic nu putea să egaleze priveliștea care se deschidea în jos, la marginea podișului.

Ne-am oprit cu toții, și fără voia noastră am scos exclamații de uimire și admirație.

Pătrunsesem în acea lume subpămînteană prin zona ei cea mai înaltă ; ne aflam, împreună cu orașul lăsat în urmă, cu portul și cu marea roză, pe un platou, în creierii munților. Bănuiam, și chiar o prevenisem pe Aurelia despre existența lor, dar nu-i bănuiam de proporțiile acestea. Aveau, cred, pe puțin trei mii de metri și jos se vedea un deșert de nisip portocaliu, cu dune aliniate de vînt, o plajă care se sfîrșea într-o altă mare, nebănuită, al treilea etaj sub marea noastră de sus. Aurelia gemu, extaziată :

— Nu mai pot ! Nu mai am nici o tonalitate. Sînt prea multe culori !

Lîngă nisipul portocaliu, marea, de un galben sticlos, părea un aliaj de crom și argint. Deasupra orizontului ei se ridicau neguri indigo. În tot acest peisaj pustiu nu creștea decît un copac, înalt ca un turn, la poalele munților, și umbra lui se întindea pe nisip, bine desenată și prelungă, ceea ce însemna că soarele abia răsărise, sau se pregătea să apună, dar nu se vedea unde-i, așa că nici nu puteai să-ți dai seama dacă era soarele adevărat, pătrunzînd printr-o tăietură sub bolta de piatră, sau un alt soare, necunoscut.

Depășindu-le pe toate — muntele, deșertul și apa mării — mai tulburătoare erau în acest decor tăcerea și nemișcarea. Valurile înspumate, în nesfîrșite tonuri de galben, inexistente în lumea de sus, stăteau pe loc, ca prin vrajă, nu se rostogoleau pe nisip, nu se fugăreau unul pe altul ; păreau, în altă culoare, prelungirea dunelor de pe plajă.

Dar timpul trecea și pînă la ora șase mai aveam de văzut și altele, trebuia, mai ales, să ajungem la ținta principală a explorării noastre.

— Ce păcat că nu putem coborî, să vedem marea de aproape ! zise Baltazar, cu o părere de rău incurabilă. Sîntem primii oameni care pătrundem în această lume ciudată ! E nedrept să plecăm așa, fără să fi descoperit totul !

— Mîngîie-te cu gîndul că există nenumărate lumi necunoscute, pe cine știe cîte etaje, în aer, sub pămînt sau sub ape. Noi, cel puțin, am văzut mai mult decît alții.

— O să ne întoarcem ! hotărî Aurelia. La sfîrșit. Cînd nu ne va zori nimeni. Să stăm aici o vară, să înotăm pînă departe.

Repetă, cum ar fi vrut să convingă pe cineva, sau să-și avertizeze soarta :

— Trebuie să ne întoarcem !

S-au întors, dar altfel. Într-o zi de doliu. Cele trei mări etajate s-au vărsat una în alta și s-au pus să jelească.

25

DE LA LOCUL UNDE DESCOPERISEM marea colorată în galben am mers o milă, pe creastă, și am găsit fără nici o greutate ceea ce căutam în lumea aceea. Bolta cobora pînă la doi metri, de-o puteai atinge cu mîna; la atmosfera tot mai apăsătoare adăugîndu-se și întunericul, am zărit de departe fasciculul de lumină care cădea vertical și părea o coloană albă de marmură. Nu mai văzusem alb de cînd coborîsem în crater; acum îmi dădeam seama că lumina subpămînteană, deși foarte clară, avea fel de fel de nuanțe amestecate și schimbătoare, și lor se datora, cred, impresia că aici nimic nu e sigur pentru omul venit din lumea noastră, că prezentul e o incertitudine, între un trecut și un viitor inversate. S-ar putea ca aici să fi existat viața aceea ciudată, care începea cu bătrînețea și se sfîrșea cu tinerețea. Într-o astfel de viață, omul, cînd se naște, n-are nevoie de ajutorul nimănui ca să trăiască, iar cînd moare nu-i o povară pentru aproapele său.

Pe locul unde cădea lumina se vedea o escavație, un puț, prelungirea celui de sus, cu același diametru, dar cu pereți groși, metalici. Semăna cu un mortier de proporții gigantice.

— Acum înțelegi? m-am adresat lui Baltazar.

N-aveam cum spune altfel, cel care dă explicații devine totdeauna didactic și chiar caraghios cîteodată. Cred că Baltazar înțelesese cel puțin în același timp cu mine și nu era nevoie să-i adresez lui întrebarea, pe care de fapt mi-o adresam mie.

— Ceva, totuși, nu înțeleg, spuse el, fără să protesteze că îl dăscăleam de pomană, ceea ce însemna că nu era vanitos și nici nu dădea importanță cuvintelor goale din frază. Cînd s-a lăsat pămîntul și s-au prăbușit munții deasupra, cum de au rămas aceste spații goale ?

— Ca să-ți răspund, îți propun să te faci mic cu închipuirea, cît o gînganie, și să te strecori într-o grămadă de pietre căzute din munți ; ai să găsești înăuntru spații pentru multe lumi de dimensiunile tale. Toată bolta care ne acoperă nu-i decît o lespede colțuroasă, sprijinită pe alte lespezi la capete, sau pe bolovani gigantici. Deasupra s-a așternut pămînt cu anii, s-au umplut spărturile, s-au nivelat depresiunile și a luat naștere cîmpia. Din munți, au rămas cele trei coline. Acolo există o singură lume, a noastră, știută prea bine. S-ar putea ca sub ea să fi existat o lume egală ca dimensiuni, dar la fel s-ar putea să fi existat mai multe, și ele nici măcar să nu fi știut una de alta.

— O să ne întoarcem și-o să le descoperim pe toate ! spuse Aurelia.

Baltazar îmi respinse ideea :

— Nu se poate ! Era o singură lume, care se contopise cu toți vecinii, pînă la marginea spațiului. Altfel n-ar fi avut nevoie să se etajeze.

— De ce ? S-ar putea să fi avut atrofiată noțiunea întinderilor orizontale ; spiritul lor să aspire

la verticală. Un coş de fabrică îşi pierde înţelesul şi încetează să funcţioneze, adică să fie el însuşi, dacă îl culci la pămînt ; la fel se întîmplă cu o conductă, dacă o ridici în picioare.

Vorba lungă, sărăcia omului !

— Taci ! şopti Baltazar, trăgîndu-se înapoi, cu degetul la gură.

În cercul de lumină proiectat pe sol, în jurul puţului metalic, apăruse o umbră ; curînd se ivi încă una, apoi a treia. După o clipă de buimăceală, mi-am dat seama că nu puteau fi decît trei oameni, aplecaţi pe gura puţului, sus, în lumea de afară.

— Crezi că ne-au auzit ? şopti Baltazar.

— Nu ştiu ; vorbeam cam tare, şi presupun că puţul captează sunetele.

Nu ne puteam uita în sus ; ar fi însemnat să ne trădăm, dacă nu ne trădasem cu discuţia noastră.

— Cine-ar putea să fie ? Jandarmii sînt numai doi, şi nici nu cred că au descoperit colina.

Întrebarea era a mea. Baltazar răspunse :

— Ştiu cine-s ! În afară de noi, în tot ţinutul nu există decît trei fiinţe vii care ar putea să vină aici, şi sînt cu atît mai sigur de ceea ce spun, cu cît au venit toate trei împreună ! Ia ascultă !

Ne-am ascuţit auzul şi am deslușit vorbă omenească. Nu era greu să recunoaştem glasurile. Puţul capta sunetele, într-adevăr, fiindcă am auzit toată conversaţia, dar probabil le capta de sus în jos şi le respingea pe celelalte, altfel convorbitorii

ar fi știut de existența noastră și s-ar fi îndepărtat grabnic.

M-am întrebat mai tîrziu ce-ar fi pus la cale după aceea, și mi s-a înfiorat pielea de groază. Nimic mai ușor decît să arunce în puț un bidon de congaz cu capsa amorsată ! Înainte de a ne carboniza, ne-ar fi făcut fărîme !

— Ce-i congazul ? întrebă Aurelia.

— Un gaz cu o forță fantastică. Aprins, își mărește volumul de un miliard de ori, instantaneu sau progresiv, după cum reglezi capsa.

— Cum îl poți recunoaște ? E colorat în vreun fel ?

— Are toate culorile, dar topite una în alta.

— Atunci e alb !

— Nu, fiindcă nu sînt amestecate, ci topite la mii de grade. Așa se obține o culoare invizibilă și necunoscută ; culoarea neființei.

— Odată mi-ai vorbit de un alb al neantului. E același ?

— Evident. Culoarea a tot ce nu există.

Cei de sus plecaseră și din partea lor nu ne mai pîndea nici o primejdie. Puteam zăbovi acolo încă o jumătate de oră ; am avut timp să studiem blindajul puțului ; pe ghinturile afumate se mai vedeau urmele de oțel alb și aschiile lăsate de capsula expulzată.

Am intrat și în galeria de comandă ; am găsit toată aparatura, intactă, de o simplitate extremă, nu mai complicată decît un aragaz cu trei ochiuri, care ar fi uimit încă o dată pe prietenul meu Erick, și care funcționase fără greș, dovadă că nava plecase ; căci, dacă nu ajunsese pînă la capăt, greșala

era în altă parte. O tot căutam, făceam presupuneri, se născuseră chiar unele bănuieli, dar mai aveam pînă la certitudine.

Și iată că certitudinea venise deodată, datorită convorbirii pe care o ascultasem. Toate minunile descoperite în ziua aceea, craterul, mările etajate, vaporul, orașul, brățara, munții și instalațiile de lansare valorau abia a zecea parte din ceea ce aflasem. Aveam cheia ultimei enigme, știam și drumul de urmat ca să ajungem la capăt. Cei trei de sus erau Brutarul, Hangița și fata Boiangiului, dar convorbirea se dusese numai între primii doi ; fata tăcuse tot timpul, de parcă ar fi avut gura cusută cu ață.

26

AM RĂMAS PE PLAJĂ pînă s-a stins jăraticul.

— Dacă fata Boiangiului se afla acolo la ora cinci, cum a putut ajunge pe vapor pînă la şase ? întreabă Baltazar, pe bună dreptate.

Aurelia replică, îmbufnată :

— Te obsedează !

Am mustrat-o :

— Nu fi absurdă ! E într-adevăr ciudată prezenţa ei în amîndouă părţile, la un interval de timp în care nimeni nu putea să străbată această distanţă, dar el n-are nici un amestec.

— Dacă mai vorbiţi de ea, vă las singuri !

Am tăcut amîndoi ; preferam să lăsăm enigma nedezlegată. Între timp se întunecase.

— Acum putem merge !

Stabilisem tot ce aveam de făcut şi de spus, pas cu pas, cuvînt cu cuvînt. Era imposibil să nu reuşim. N-aveam de mers mult. Peste o jumătate de oră băteam la uşa hanului. Ardea felinarul care dezvăluia firma ; înăuntru se vedea doar o luminiţă, la mansardă. În depărtare se auzea motocicleta jandarmilor ; veneau de la Boiangerie, îşi făceau rondul, dar nu aveam grija lor, pusesem la cale o şotie, ştiam că n-au să ajungă la han, că au să se împiedice la jumătatea drumului şi au să zăbovească multe ore acolo, proferînd blesteme.

Hangița scoase capul pe geamul de deasupra noastră.

— Am închis, domnilor; veniți mîine dimineață.

Nu știu dacă mă mai ținea minte; mă ferisem să trec ziua prin fața hanului. Pe Baltazar și pe Aurelia îi știa bine; veneau acolo să bea cîte o cană de vin măcar o dată pe săptămînă.

Baltazar arătă cu mîna spre mine.

— Doamnă, rogu-te să deschizi în interesul dumitale. Acest om îți aduce o veste importantă.

— De unde?

— De unde nici nu gîndești.

Peste cîteva minute ne aflam așezați la o masă, lîngă vatra din sala de mîncare a hanului. Nu se schimbase nimic de cînd fusesem aici prima dată, decît că televizorul avea ecranul spart și pisica Hangiței slăbise groaznic; părea o arătare zgîită și prăpădită, dar se uita la noi curioasă. Era cuibărită pe umărul stăpîne-sii, iar aceasta stătea în picioare, în fața noastră.

— Ce veste îmi aduci, domnule, și de la cine?

— De la soțul dumitale.

Femeia căzu pe scaun, foarte palidă. După o clipă își reveni și începu să rîdă, în vreme ce pisica, zburlită, scuipa spre mine cu dușmănie.

— Glumești! Pe soțul meu nu poate să-l vadă nimeni.

— Nici n-am spus astfel. Nu l-am văzut, dar vestea o am, și n-o să-ți pice bine.

Se uită la însoțitorii mei.

— Trebuie să știe toată lumea?

— Știu de pe acum, tot cît mine.

Tremura; după o tăcere destul de lungă, bîigui:

— Spune!

— Am să-ţi spun mai întîi că ne aflăm aici fiindcă îţi vrem binele. Dacă ne asculţi, putem să te scăpăm de la chinuri şi de la moarte. Ştim cine este soţul dumitale, ştim unde se află şi ştim mai ales de ce se află acolo, şi nu unde scontase. Într-o noapte te-a luat cu el în tunelul de piatră!

Nu mai putea să nege. Mă privea răpusă şi înspăimîntată.

— Eşti Necuratul!

— Nu, închipuie-ţi! Dar le-am aflat pe toate. Acolo ţi-a spus povestea cu prima lui moarte.

— Ce vrei de la mine?

— Lipsea un litru de congaz! L-ai pus la loc?

— Nu era chip altfel!

— Dar cu această ocazie ai observat că soţul dumitale poate să greşească. Fiindcă luaseşi nu un litru, ci doisprezece, pe care i-ai înlocuit cu vin de o calitate neadmisă în formula congazului. Nu era vorba de calcule; n-ar fi fost în stare să le facă nici pînă la jumătate. Rezultatul i-l dicta detectorul, şi acesta nu putea să greşească. De emoţie, bărbatul dumitale a scris cifra anapoda, cum am mai spus o dată, cînd nu eram lămurit decît în parte. Poţi să-mi spui acum ce urmăreai făcînd toate acestea?

— De ce mă mai întrebi? Înseamnă că le ştii pe toate!

— Urmăreai să nu ajungă, dar nici să se poată întoarce.

— Da! Trebuia să mă eliberez odată!

— Numai că ai săvîrşit o greşală, de care nu ţi-ai dat seama, şi ai făcut un mare rău oamenilor. Cînd s-a spart ecranul televizorului ?

— Aseară. Dar nu s-a spart, a fost altceva !

Se vedea că e gata să spună tot. Ce păcat că trebuise să treacă atîta vreme, iar noi să adunăm atîtea dovezi de care n-ar fi fost nevoie, dacă vorbea de la început, bunăoară din seara cînd am venit prima oară la han, şi mi-a dat să beau mătrăgună ! Am întrebat-o, deşi cunoşteam răspunsul dinainte şi chiar eram nevoit să-i dau dreptate :

— De ce-ai tăcut ? De ce nu le-ai spus jandarmilor ?

— Fiindcă m-ar fi socotit nebună. Nu vroiam să mă închidă la balamuc ; nu mă mai scotea nimeni !

— Poate ar fi fost mai bine. Acolo măcar erai în siguranţă !

— Te înşeli. Oamenii lui de încredere împînzesc lumea.

— Ştiu ! Dar sînt gata să-l trădeze şi să se facă nevăzuţi. Le ajunge ! Mă gîndesc, bunăoară, la echipajul vaporului. Comandantul este atît de dezorientat şi de sastisit, încît îi e totuna de la cine primeşte porunci. Cred că nici nu mai recunoaşte glasul stăpînului, nici nu mai ştie dacă are un stăpîn. Nu mai ştie nimic, nici ce are de făcut, nici cînd s-a născut, nici cînd a venit aici. Dovadă că a pierdut orice noţiune a timpului, poartă haine din secolul trecut şi chiar un picior de lemn cioplit, cînd în cabină are o proteză modernă, cu articulaţii mecanice, comandate electronic la impulsurile creierului. Nu mai ştie nici cum îl cheamă, a uitat chiar şi numele vaporului pe care îl comandă,

și dacă vrei să-ți spun tot, nu-și dă seama unde se află, pe pămînt, sau în cer. De fapt îi atribui încă prea mult, fiindcă în realitate nu mai știe nici ce-a fost pămîntul, nici ce-ar putea fi cerul. Cred că în curînd va deveni nebuloasă, împreună cu tot echipajul.

Mă privea neîncrezătoare.

— Brutarul însă e omul lui, pînă la moarte!

— Minți! Chiar astăzi v-am auzit vorbind; e omul dumitale, nu al lui! Așteaptă să-i spui doar un cuvînt, ca să trădeze și să se lepede, după cum tot un cuvînt e deajuns, ca să se sperie și să rămînă credincios. Avem nevoie de el. E singurul de care ne putem folosi spre a ne îndeplini planul. Trebuie să ne ajuți.

— Ce să fac?

— Întîi să-i mărim spaima. Ce s-a întîmplat cu televizorul?

— De ce mă întrebi, o dată ce știi? Văd că mai întîi urmărești să mă înspăimînți pe mine!

— Vreau să-mi spui unde te aflai în clipa aceea.

— La doi metri de ecran; priveam cu atenție, cînd am auzit un țipăt și am simțit o gheară în ceafă; am căzut pe spate.

— Spre norocul dumitale! N-ai mai fi fost în viață acum, dacă rămîneai la înălțimea ecranului!

Ea începu să tremure.

— Crezusem că și-a pierdut puterea. Într-o vreme mă ținea din scurt, vorbea în televizor, mă amenința c-o să mă strîngă de gît. Acum, dac-am văzut că tace, ziceam că se apropie de sfîrșit.

— Nu tace de loc, dar nu mai poți să-l auzi, fiindcă atmosfera este din ce în ce mai bruiată,

datorită lui, dacă n-ai ştiut, ceea ce dovedeşte că i-a rămas destulă putere. Atît că n-a găsit încă mijlocul să se întoarcă pe pămînt.

— Înseamnă că nu mai am nici o scăpare ! bîigui Hangiţa, cu ochii în lacrimi îngheţate de groază.

— Ba da ! Să devii aliata noastră. După ce s-o termina, ai să poţi trăi în orice ţară din lume ; unde ţi-o place.

— În insulele greceşti ; sau în Bermude. Să mănînc ananas şi banane de-a dreptul din pom ! Mi-am dorit toată viaţa !

Îşi ascunse faţa în mîini şi începu să plîngă. Aurelia se apropie de ea, s-o mîngîie ; nu putea suferi lacrimile.

— Las-o ! i-am spus. Are să se liniştească. De mulţi ani tot vrea să plîngă şi nu poate.

— Dar ce s-a întîmplat cu televizorul ? întrebă fata.

— A făcut explozie. Dacă nu cădea pe spate, i-ar fi ars faţa şi ar fi iradiat-o ; ar fi murit în chinuri îngrozitoare.

— Era cineva străin aici ? De unde a venit ţipătul şi cine a lovit-o în ceafă ?

— Nimeni altcineva decît pisica. Animalele simt primejdiile înaintea oamenilor.

— Şi cum de ştii toate acestea ?

Aurelia mă privea mai degrabă uimită decît neîncrezătoare. Hangiţa uitase de noi, plîngea aplecată pe genunchi, cu faţa în palme. Pe umărul ei pisica torcea, neliniştită, se agita, încerca să-i mîngîie obrazul cu capul. M-am ridicat.

— Priveşte ! i-am spus Aureliei.

Pe ceafa hangiţei, firavă, desenată cu o blîndeţe gingaşă, cum era dezgolită, căci tot părul căzuse în faţă, ca un val negru dus de vînt într-o noapte albastră, se vedeau cinci linii însîngerate, alcătuind o haşură roşie, un portativ muzical, fără note.

Mă împac bine cu animalele, chiar şi cu pisicile, deşi le ştiu egoiste şi prefăcute. M-am apropiat, pisica a dat să mă stupească, am mîngîiat-o sub maxilare şi, cînd am simţit-o că se înmoaie, i-am apucat laba ; ea şi-a scos ghearele, nu ca să mă zgîrie, ci să se fudulească.

— Iată ! i-am spus Aureliei.

Era de-ajuns şi prea mult. Ghearele se vedeau imprimate pe grumazul Hangiţei. Nu trebuia să adaug nici un cuvînt, dar rămăsesem dator altă lămurire. Am mers la tejgheaua de zinc, aflată exact în faţa televizorului. O rază incandescentă trecuse pe deasupra tablei şi o părpălise, iar în continuare, în raftul de după tejghea, se vedeau sticlele deformate, pe jumătate topite, contorsionate, suprarealiste ; n-ar fi fost de ajuns poate, dacă n-ar fi rămas, drept dovadă deplină, băutura închegată, ca o pastă, semn că o forţă exterioară, fantastică, îi schimbase structura moleculară.

— Groaznic ! murmură Aurelia.

Hangiţa sări în picioare. Nu ştiam ce o apucase ; avea faţa crispată şi udă de lacrimi, şi în ochii ei se citea o îndîrjire sălbatică.

— Nu ! zise, fulgerîndu-ne cu privirea incendiată. Nu-i adevărat nici un cuvînt ! Aţi vrut să-mi întindeţi o cursă, şi v-am minţit, să văd ce ştiţi. Nu ştiţi nimic. Altfel n-aţi fi aici. Nimeni nu poate

ști, nici din cer, nici din pămînt. Plecați, mi-e de ajuns !

Am scos din buzunar un teanc de hîrtii și i le-am arătat liniștit. Erau cele nouăzeci și opt de fotocopii, pe care le făcuse Baltazar la Boiangiu.

— Ce-i aici ?

— Mesajele ! Citește, și ai să le recunoști. Doar și dumneata le-ai primit ! Știm și unde le-ai ascuns. Știm mai multe decît crezi, mai multe decît știi dumneata, decît Brutarul care așteaptă porunci, înnebunit. Mai multe chiar decît cel care ar trebui să dea acele porunci. Vom porunci noi, în numele lui. Dar trebuie să ne ajuți.

— Nu vă cred ! Plecați, că de nu, asmut pisica și vă scoate ochii la toți !

— Pisica doarme, și n-are să se trezească decît peste vreo trei zile.

Așa e, dormea întinsă pe umerii ei și prin somn torcea mulțumită.

— Ce i-ai făcut ?

Am arătat o mică fiolă pe care o aveam încă în mînă, deși aș fi putut s-o arunc.

— Nimica toată ! Nu sînt prestidigitator, dar nu mi-a fost greu să-i trec pe la bot acest flaconaș, în timp ce-o mîngîiam sub maxilare, iar ea se alinta, credulă și lacomă.

— Ce-i acolo ?

— A fost ! O substanță despre care au cunoștință unii oameni, dar cu siguranță e cu totul necunoscută pisicilor. Nu sînt adeptul dictonului cinic care spune că scopul scuză mijloacele ; n-am avut încotro, asta e ! Substanța datorită căreia pisica dumitale

toarce atît de mulţumită, visînd şoareci graşi şi cisterne de smîntînă, se numeşte marihuana !

— Eşti un monstru ! În afară de ea, nu mai am pe nimeni.

— Şi-aşa, într-o zi, are să te părăsească. N-o să mai poată trăi printre oameni. Dar atunci o să ai o insulă, cu livezi de ananaşi şi bananieri, cum ţi-ai dorit toată viaţa.

— În Egee ? Sau în Bermude ?

— Cu totul în altă parte. Vei avea şi un port, cu cheiuri de piatră şi chiar un drapel propriu. Acolo va veni un armator, cel mai bogat din cîţi se află, şi te va cere de nevastă. Va trebui să-ţi schimbi numele, să-ţi iei unul sonor, de ambasadoare, sau de împărătească. Iar acum, ca să te convingi cîte ştim, am să-ţi spun o poveste pasionantă. Nu am născocit-o eu ; e construită pe baza mesajelor pe care le ţii în mînă. Urmăreşte-le, ca să vezi că nu pun nimic de la mine. Dar mai întîi, adă-ne o oală cu vin şi ceva de mîncare.

★

Şi aşa, după ce ne potolirăm foamea cu coaste de berbec afumate, cu clătite reci umplute cu homar proaspăt, iar la urmă cu plăcinte scăldate în smîntînă cu zahăr, după ce ne-am potolit setea cu vin negru din singura bute nemăsluită, o bute de cincizeci de vedre, căci mi se pare de prisos să precizez ce fusese în celelalte, după ce-am băut în tihnă şi cîte o cafea neagră, mi-am început povestirea, în timp ce Hangiţa aştepta încremenită, cu fotocopiile pe genunchi, iar pisica dormea în spinarea ei, făcînd prăpăd printre şoareci.

27

ACESTEA SE ÎNTÎMPLAU în ziua pe care oamenii au numit-o ziua J. Păstrez aceeași denumire, ca să se poată face oricînd o paralelă între zborul celor două nave. Îndată după lansare, racheta numărul unu s-a înscris pe o traiectorie oblică față de orizontul pămîntului și primele cinci minute a fost urmărită de obiectivele și teleobiectivele de pe elicopterele și avioanele aflate de multă vreme în aer, la înălțimi succesive. Timp de cinci minute, televizoarele din amîndouă emisferele au transmis imaginile captate astfel. În acest timp, scurt de altfel, nici o privire și nici un obiectiv nu s-au întors în altă parte a cerului, cu o excepție. În grupul de ziariști aflați la fața locului, pe al doilea promontoriu, era unul, trimis al revistei ilustrate „Cosmos", răspîndită în toată lumea ; confrații acestui om nu dădeau mulți bani pe el, fiindcă avea păreri personale și uneori se pomenea visînd, treaz, ziua în amiaza mare. Cu ani înainte, cînd era foarte tînăr, făcuse războiul în aviație, iar spre sfîrșit trecuse în marină. Fusese doborît de șapte ori, rănit grav o dată, iar mai ușor nu se mai știa de cîte ori, căci își îngrijea rănile singur, fără să le declare. Devenit marinar, trecuse de cinci ori Atlanticul, escortînd convoaie de sute de vase ; torpilorul lui distrusese opt submarine inamice, victorii omologate,

dar se ştia că pe deasupra mai fuseseră vreo şapte, pe care le dăruise generos vecinilor din escadră, mai nenorocoşi sau mai neîndemînatici. Cît despre submarinele avariate, care nu reprezintă dovezi sigure şi nu sînt trecute în palmaresul soldatului, se presupunea că sînt nenumărate. Mutat în flota Pacificului, vasul lui fusese scufundat de către un avion încărcat cu dinamită, care îl percutase dintr-o coastă. După o asemenea lovitură, dată în plin şi cu multă furie, nimeni nu mai poate rămîne viu, de o parte şi de alta... Trecuseră trei ani de la încheierea războiului, cînd un grup de turişti îl găsiră la o vahinee din Haway, unde tînărul trăia departe de lume. Cineva îl recunoscu, şi cum era dat mort, făcu un denunţ, urmat de o extrădare şi de un proces infamant, urmărit de toată omenirea. Tînărul era acuzat de dezertare, fără dovezi şi fără martori, de vreme ce nu supravieţuia nimeni din tot echipajul. Faptul că se afla în viaţă, şi încă refugiat între sălbatici, arăta că în timpul atacului nu se afla pe bord, cu alte cuvinte că îşi abandonase vasul, plecînd probabil cu o barcă de salvare şi lăsîndu-şi oamenii în voia soartei.

Refuzase să-şi pună avocaţi, îl refuzase chiar şi pe cel desemnat din oficiu, care n-ar fi făcut decît să recunoască învinuirea, pe tăcute, şi să ceară mila justiţiei. Socotea că era de ajuns să amintească bătăliile aeriene şi navale la care luase parte, şi, cel mult, să-şi arate rănile, bineînţeles pe cele care pot fi dezvelite într-o sală cu lume, de unde nu lipsesc nici femeile.

În judecători dăinuia încă spiritul războinic, şi cum nu mai exista un inamic la frontierele statu-

lui, trebuia să se lupte cu interiorul. Pe bietul tînăr îl aştepta dezonoarea şi ocna pe viaţă, dacă nu chiar eşafodul. Îl părăsise mai toată lumea, foşti colegi de şcoală nu-l mai ţineau minte, foşti camarazi de război îi întorceau spatele, unii spuneau că, de fapt, nu se luptase niciodată cu bravură, avioanele doborîte fuseseră lovite de alţii, care căzuseră în flăcări, torpilorul lui nici nu se întîlnise cu submarinele, poate o dată lovise unul, cu torpila lansată de la distanţă, după care fugise cu coada pe spinare şi, cînd auzise detunătura în urmă, leşinase de spaimă.

Grozavă plăcere să loveşti în unul legat la zid şi fără apărare! În cel din urmă laş se naşte atunci curajul lui Ulise şi cel din urmă slăbănog se transformă în Hercule.

Singurul noroc al nefericitului, procesul se prelungea cu lunile, nu fiindcă apărarea, de altfel inexistentă, s-ar fi căznit să facă şicane justiţiei. Chiar judecătorii dădeau termene peste termene, sub cuvînt că la dreptate se ajunge cu osteneală.

*

Iar în acest timp, peste mări şi ţări venea o biată fiinţă slabă şi neajutată de nimeni, să depună mărturie. Cînd îl ridicaseră de lîngă ea, ştia că nu-i a bună, dar nu se aşteptase ca silnicia să meargă atît de departe. Aflînd din ziare, căci doar oamenii acolo nu erau chiar sălbatici şi nici chiar neştiutori de carte, aflînd cum merge procesul şi ce primejdii cad asupra nevinovatului, vahineea se îmbarcă pe un schooner care transporta copra, apoi pe o barcă polineziană, pe un vapor japonez, lucrînd ca bucă-

tărească, pe o joncă, și merse din insulă în insulă, pînă la Indochina, de unde străbătu jungla, cu piciorul, hrănită din mila oamenilor. Într-un sat zăcu de malarie și nu se înzdrăveni decît datorită forței pe care o avea în sine. Străbătu țări încăierate în fel de fel de războaie, trecu prin nordul Indiei în timpul cînd încă o expediție se pregătea să cucerească Himalaia, luă în lat deșerturile Arabiei și ținuturile orientale, apoi Europa întreagă, de la Bosfor pînă la Canalul Mînecii, și, după ce trecuse trei mări, două oceane, trei continente și o sută de frontiere, ajunse în fața judecătorilor. Nu mai era decît o umbră, și nu mai avea pe ea decît zdrențe. Dar purta o legătură pe care nu o lăsase din mîini tot drumul, nici o clipă, nici atunci cînd zăcea în delir, zgîlțîită de friguri. Și ea depuse această mărturie :

— Într-o zi a războiului, în fața satului nostru, un avion a căzut peste un vapor și nu s-a mai văzut nimic decît fum și țăndări. Cînd s-a risipit fumul, marea era goală. Atunci eu, cu surorile mele, patru, mai mici și mai frumoase decît mine, ne-am dus cu barca în larg, și-am găsit pe acest om, fără cunoștință, printre sfărămături, în haina de salvare. Iat-o !

Tînăra femeie își desfăcu legătura pe care o purtase tot drumul. Pe haina de salvare scria numele torpilorului.

— Nu-i o probă ! răcni procurorul. Nimeni nu-l împiedica pe dezertor să fugă cu centura de salvare !

— Hainule ! zise femeia.

Procurorul sări pînă în tavan.

— E un ultragiu. Arestați-o !

Mulțimea însă, pînă atunci pornită împotriva acuzatului, începu să murmure. Cineva strigă :

— Lăsați-o să vorbească !

— Nu știu cum să vorbesc. Noi avem alte obiceiuri ; ne spunem gîndurile pe față. Domnule procuror, mă siliți să fiu mincinoasă în vorba cu dumneavoastră, și să spun că sînteți omul cel mai bun din cîți știu pînă astăzi. Dar mărturia mea este adevărată. Haina de salvare e găurită de schije. Puneți-o pe el, și o să vedeți că rupturile se potrivesc cu rănile pe care le are în coaste, și pe care le-am vindecat eu cu surorile mele și cu vraciul satului. Iar dacă tot nu vă este de ajuns, iată încă o dovadă. Nici un dezertor nu ia cu el pînza aceasta frumos colorată !

Spunînd astfel, femeia scoase din sîn drapelul torpilorului și-l desfășură, să se vadă. Lumea, și chiar judecătorii, se ridicară în picioare.

— Nu admit astfel de probe ! strigă procurorul. Și cer arestarea martorei, pentru defăimarea simbolurilor naționale. Ea socotește că drapelul statului e pînză colorată !

Mulțimea începu să-l huiduiască. Dar să nu credeți că dreptatea se cîștigase. S-au făcut expertize peste expertize, drapelul a fost supus la examene de laborator, s-au chemat specialiști și noi martori, și poate tot n-ar fi fost destul, dacă analiza chimică n-ar fi dovedit pînă la urmă că găurile făcute de schije în centura de salvare se datorau unui oțel pe care nu-l avusese decît inamicul. Ei bine, chiar după această dovadă, procurorul tot nu vroia să se dea bătut și cerea capul.

— În insula noastră, i-a răspuns atunci femeia venită atîta cale, a trăit o dată un balaur cu șapte capete. Fiindcă făcea prăpăd, flăcăii noștri s-au pus pe el cu paloșele. Cînd a rămas doar cu un cap, balaurul, văzînd că nu mai scapă, s-a aruncat în ocean și-a pornit înot spre o lume îndepărtată. Credeam cu toții că s-a înecat. Văd că trăiește. Și-acum, fiindcă nu mai am de spus altceva, vă rog să mă închideți pentru ultragiu !

— De ce-mi povestești toate acestea ? întrebă Hangița.

— Doar așa, ca să ne treacă vremea !

— Minunată ființă ! murmură Aurelia. Ce s-a întîmplat cu vahineea ?

— A ascultat sentința de achitare, pe urmă s-a dus la boxa acuzatului și s-a prăbușit în fața celui pe care îl apărase. „Întoarce-te acolo ! i-a spus. Surorile mele te așteaptă !“ A ridicat ochii și a zîmbit celor din preajmă. „Toate sînt mai frumoase decît mine !“ Ar fi fost cu putință ? Cu toate că nu mai rămăsese decît o umbră, frumusețea ei nu cred că avea asemuire în lume.

Aurelia întrebă în șoaptă, înecată în lacrimi :

— Cîți ani avea ?

— Abia nouăsprezece.

— Și pe urmă ?

— Nu s-a mai ridicat în picioare. A murit după două zile.

— Dar nu era bolnavă !

— Nu.

— Doar istovită !

— Da.

— Îmi vine să urlu ! spuse Aurelia.

28

PENTRU A LĂMURI întîmplarea aceasta, pe cît de tristă pe atît de frumoasă, care, dacă te amărăște, te și îmbărbătează, dezvăluind pe lîngă ură și răutate atîta noblețe umană, nu ascund că am mers în Haway și am stat de vorbă cu mulți oameni din satul vahineei, cu vecinii și cu surorile. Erau una mai frumoasă ca alta, dar, așa cum bănuisem, nu o întreceau pe sora plecată ; cel mai bine să spun că frumusețea lor era egală, și neegalată de altele.

Cineva are să creadă că pentru locul ocupat în povestire de biata mea vahinee n-ar fi fost nevoie de atît drum și de atîta osteneală. Am să răspund că așa e, dar că aceasta era regula jocului, că nu-i de loc singura dată cînd am procedat astfel. Ba am să adaug că nu m-am mulțumit cu atît, că am căutat urmele fetei pe aproape tot drumul, egal cu diametrul pămîntului, decît că nu l-am făcut ca ea, sărmana, ci slujindu-mă de toate înlesnirile vremii. Pentru liniștea conștiinței mele aveam nevoie de cît mai multe mărturii, spre a fi sigur că nu sînt părtinitor și, mai ales, spre a mă feri de exagerare, sau, mai rău, de neadevăruri. Așa, am putut scrie cu inima împăcată. Iar dacă se va spune iarăși că osteneala e prea mare pentru cîteva pagini, n-am să ascund că istoria vahineei, rezumată aici cît era

nevoie, face subiectul unei povestiri viitoare, de-mi va rămîne timp și putere s-o pun pe hîrtie.

Tînărul nu s-a întors în Pacific, și oricine poate să-l înțeleagă, după cum va înțelege, de asemeni, fără ca totdeodată să-l și aprobe, cum de a căzut la darul beției. A umblat beat multă vreme pînă i s-a vindecat inima. Om întreg însă n-a mai fost niciodată, în inimă a rămas cu o cicatrice, pe toată viața. Nu mai bea de mulți ani, dar fiindcă fugea adesea cu gîndul departe, lăsînd neterminată o convorbire, puținii prieteni, cunoscuții și colegii de meserie îl socoteau cam într-o ureche și nu puneau prea mult preț pe vorbele sale.

În al cincilea minut după lansare, pe cînd toți ochii erau țintuiți într-o singură direcție și nimeni nu s-ar fi uitat în spate, măcar să fi venit de acolo prăpădul lumii, el singur a întors capul, doborît de dezgust și de amărăciune, zicîndu-și că nici o ispravă a omenirii nu justifică răutatea, trădarea, dușmănia și minciuna. El singur a descoperit a doua rachetă, în ultima secundă cînd mai putea fi văzută cu ochiul liber, și, fiindcă avea aparatul de fotografiat la îndemînă, a izbutit să-i prindă imaginea pe clișeu, cu destulă claritate ca pentru noi să fie dovadă destulă. Fiindcă, bineînțeles, am obținut fotografia, cu eforturi pe care mă feresc să le descriu, între ele ascunzîndu-se șiretlicul și chiar înșelătoria. Sper să mă înțeleagă cine trebuie și să mă absolve de o vină care în nici o altă împrejurare n-ar trebui iertată de oameni. Tînărul păstra fotografia ascunsă și nu vroia s-o arate nimănui, de teamă că toți ar fi socotit-o trucată. Dacă e păcat, rămîie al meu : la capătul unui șir de mași-

naţii, am furat-o ! Fără ea, Erick n-ar fi convenit să mă urmeze la a patra colină, şi, pe bună dreptate, n-ar fi crezut în descoperirile noastre.

La ora H plus cinci minute, racheta numărul doi (nu ştiu cum s-o numesc altfel) şi-a schimbat traiectoria, pentru a evita mai tîrziu o întîlnire cu racheta numărul unu.

— Ca să te încredinţezi, doamnă, i-am spus Hangiţei, vezi mesajul al treilea !

Într-adevăr mesajul confirma vorbele mele, deşi în termeni destul de laconici şi cu totul neştiinţifici : „Racheta lor mai mare decît a noastră stop nu-i a bună stop o luăm puţin mai la stînga". Comunicările anterioare erau şi mai laconice. Prima, la ora H plus treizeci de secunde, spunea : „Pornirea bună stop BO (Boiangiul) tremură de frică". Iar a doua, în minutul următor, întărea prima afirmaţie : „Dificultăţi la emisie stop BO dîrdîie atît de tare că vibrează cabina stop sper să-şi revină".

N-am să reproduc toate mesajele, unele destul de banale, şi apoi scopul nostru principal era atins : Hangiţa se uita în hîrtii încremenită, şi probabil convinsă. Ea mai trăise o dată încercarea, aplecată pe aparatul de radio şi notînd comunicările, aşa cum făcuse şi fata Boiangiului, dar cu alte simţăminte. Aceasta din urmă, deşi speriată, spera că taică-su să revină pe pămînt, teafăr, şi să-i cumpere o casă de filme la Hollywood, pe cînd Hangiţa dorea ca amîndoi cei plecaţi să-şi frîngă gîtul în spaţii. Ea îşi ascunsese dezamăgirea şi groaznica spaimă care o cuprinsese în faţa deznodămîntului altfel decît îl prevăzuse. Aştepta urmările, cu teroarea în suflet, dar nici jandarmii, nici noi, care o urmărisem, n-am

descoperit ce avea ea în minte, chiar dacă de la un timp se născuse bănuiala. După cum se vede însă, afirmaţia clară şi definitivă n-am făcut-o decît în clipa cînd, cu mesajele în faţă, încremenirea ei, echivalînd cu o mărturisire deplină, ne confirma toate supoziţiile.

Săr peste multe detalii ale zborului, identice cu cele ale rachetei numărul unu, care sînt cunoscute, fiindcă televiziunea le-a difuzat pe tot pămîntul. La ora H plus cincizeci şi nouă de minute, comunicarea Hangiului devenea lirică : „Minunată privelişte asupra pămîntului stop se văd continentele stop îndreptăţită intenţia de a ne extinde afacerile în spaţiu stop pămîntul meschin stop perspectivele cosmosului nelimitate". Mesajul se adresa deopotrivă Hangiţei, fetei Boiangiului şi Brutarului, care însă, la ora aceea, era încă leşinat în galeria de comandă de sub a patra colină, unde leandrii se ofileau, atinşi de flacără, iar cămăşile colorate, atît de frumoase mai înainte, fluturau în vîrf ferfeniţite şi afumate.

— Cînd a ieşit Brutarul din puţ ? mă întrebă Hangiţa.

Adică mai era cu putinţă să se îndoiască de informaţiile noastre, cînd îi spusesem atîtea ?

— A doua zi la prînz ; sau, dacă vrei ora foarte precisă, la douăsprezece treizeci şi trei şi opt secunde, socotind nu clipa cînd a pornit, ci cînd a pus piciorul pe pămîntul de sus.

— Şi cum a ieşit ?

— Cel mai bine ştii dumneata, doamnă ! Şi ca dovadă că ştim ce ştii, sub tejghea e frînghia pe

care i-ai întins-o și pe care apoi ai tras-o din greu, cu propriile dumitale mînușițe.

(Nu-mi place diminutivul, dar mi s-a părut că face un efect mai sigur asupra Hangiței.)

Ea tot nu se dădea bătută :

— Și vrei să spui că Brutarul, care abia poate să se iscălească, ar fi fost în stare să controleze zborul rachetei ?

— Nu te mai preface că nu știi ! Zborul era calculat și toate elementele erau puse în mașina aceea cît aragazul. Lui nu-i rămînea decît să apese pe o pîrghie, ca s-o pornească.

Nu mai avea ce spune.

— Nu ! N-am greșit ! Ești Necuratul ! Belzebut, talpa iadului ! El e Scaraoschi, iar ea Gașperița !

— Te înșeli ! E fata împăratului.

— Da, confirmă Aurelia. Tatăl meu are o împărăție mare, la marginea pămîntului. Acolo de unde a venit vahineea și unde a trăit balaurul cu șapte capete ! Și Baltazar nu-i Scaraoschi, ci un wiking care a coborît din mările nordului, să se încălzească, și a tăiat capetele balaurului.

— Nu, rectifică Baltazar, în șoaptă. Am venit din Bizanț cu o corabie plină de smaralde.

— Ca să te cred, arată-mi unul ! zise Hangița.

— I le-am dăruit ei, cu grămada.

Aurelia întinse mîna ; avea un inel cu o piatră verde, cît nuca necoaptă.

— E cel mai mic dintre toate !

Hangița ne privi speriată ; ochii ei luceau în flacăra de pe vatră.

— Și ochii tăi ar fi smaralde, i-am spus, dacă s-ar preface în piatră !

— Nu mă blestemaţi ! Hotărîţi ce vreţi cu mine şi lăsaţi-mă.

Am liniştit-o :

— O să-ţi spunem ce vrem şi-o să-ţi dăm pace, cînd o să avem şi noi pacea noastră.

Ea trase cu urechea afară.

— De ce n-or fi venit jandarmii, toată seara ?

— Nici n-au să vină !

— Cum poţi să ştii, dacă n-ai legătură cu dracul?

— Poate că am, dar nu mi-am vîndut sufletul !

Baltazar se ridică în picioare, cuprins de o bănuială :

— Unde este iedul ?

— A fugit de trei zile.

— Nu te cred !

Flăcăul se uită prin toate ungherele, se duse şi-n pivniţă, dar veni cu mîinile goale.

— Nu-ţi dau voie să intri în odaia mea ! strigă Hangiţa, văzîndu-l că urcă scările. Nu vreau să-mi vezi patul şi cămaşa de noaptea.

— Mă duc eu, zise Aurelia.

Se întoarse cu iedul în braţe. Era plăpînd şi ne privea pe toţi, somnoros şi plin de mirare.

— Dormea în mijlocul patului ! Hai, dormi mai departe !

Iedul se cuibări în braţele ei, îi puse capul gingaş pe umăr, cu botul rece şi umed, şi adormi, după un suspin de mulţumire.

29

NU SPUN CĂ OMUL poate să țină minte toate prostiile. Unde să le pună, împreună cu tot ce învață la școală și împreună cu ce vede apoi o viață întreagă ? Dar mă mir că ani și ani după ce-a uitat o întîmplare, sau o vorbă neînsemnată, poate neserioasă, ea îi vine în cap așa, dintr-o dată, cînd are nevoie de ea, fără ca măcar să-și dea seama.

Cu două seri înainte de-a se fi întîmplat acestea, adică pe cînd abia puneam la cale plimbarea cu barca și Aurelia pregătea merindele, zăbovisem cu Baltazar în fața mesei încă nestrînse, căci abia ne sfîrșisem cina. Neliniștit de toate cîte gîndea și toate cîte se strîngeau în jurul nostru, tînărul meu prieten făcea nervos gogoloașe de pîine. Și deodată mi-am adus aminte că, pe cînd eram mic, de nu mergeam încă la școală, un frate mai mare avea obiceiul să se joace după-masă cu miez de pîine ; nu făcea gogoloașe, ci mici figuri geometrice, ca niște piramide ; acestea, oricum le-ai fi aruncat, rămîneau cu un vîrf în sus, bine așezat pe baza lor triunghiulară. Mama mea, care de mici ne-a învățat să respectăm pîinea, mai ales că n-o dobîndeam încă prin sudoarea frunților noastre, îl mustra destul de aspru. Iar el spunea : „Dacă și pe Napoleon l-ar fi mustrat maică-sa că se juca într-o seară cu

miez de pîine, a doua zi n-ar mai fi cîştigat bătălia...“ (Nu mai ţin minte care.) Atunci eu începeam să fierb de curiozitate, căci sora mea îmi citise, dintr-o carte cu ilustraţii, toată istoria Împăratului. Parcă îl văd, cum n-aş putea să-l uit nici pe patul de moarte, pe un cal alb, cu bicornul în cap, cu o mînă pe frîu, cu alta la spate, avînd de o parte marea piramidă a lui Keops, iar de alta armatele. Sub ilustraţie erau două rînduri, şi le învăţasem pe dinafară, deşi nu ştiam să citesc nici măcar pe silabe : „Soldaţi, proclama Împăratul, patruzeci de secole privesc în jos la voi !“ Îmi îngheţa spinarea şi-mi ardea faţa. Şi cum povesteam, fratele meu făcea piramide, după modelul celei din ilustraţie. „Ia spune, îl rugam cu sufletul la gură, cum a cîştigat Napoleon bătălia ?“ „Păi, iată cum : Aflîndu-se seara la masă, în ajunul atacului, împreună cu generalii şi cu aghiotanţii, Împăratul frămînta miez de pîine între degete, foarte îngrijorat şi cu fruntea încruntată, fiindcă inamicul, după informaţii, avea forţe mai mari decît ale sale ; cu pedestrimea s-ar fi descurcat într-un fel sau altul ; primejdioasă din cale-afară rămînea cavaleria. Şi tot frămîntîndu-şi mintea şi frămîntînd pîinea între degete, s-a luminat deodată la faţă. În mînă avea o figură ca asta, pe care, oricum o aruncai pe masă, stătea cu un vîrf în sus, şi nimenea nu putea s-o răstoarne. Ce-i o piramidă, ştia Împăratul, dacă nu de la şcoală, măcar din Egipt, căci doară fusese acolo, ba chiar şi pozase alături. Şi-atunci a dat doar un ordin, iar toată noaptea, pînă spre ziuă, turnătoriile din împrejurimi au făcut, în oţel şi în fontă, piramide

cît gogoloşul de pîine. În zori, furgoane întregi cu aceste fiare s-au deşertat la o margine de pădure, pe unde trebuia să vină cavaleria. Iar cînd a început atacul, caii, cu copitele rănite, înţepate şi sfîrtecate, au căzut grămadă, şi nici cei din spate n-au mai putut să treacă. Şi aşa a cîştigat bătălia Împăratul, deşi avea forţe mai slabe, iar cavaleria nici nu putea să fie pusă la socoteală."

Mai tîrziu, cînd am învăţat în şcoala militară războaiele lui Napoleon, de le ştiam ca pe apă, cu toate manevrele, cu numele generalilor, cu numărul tunurilor, al oamenilor şi al cailor, n-am aflat de-o întîmplare ca aceea, şi n-am identificat bătălia în care cavaleria inamică fusese distrusă datorită gogoloaşelor de pîine. După o vreme am uitat povestea, şi cum n-am obiceiul să mă joc cu miezul de pîine, nu mi-am adus aminte de ea pînă în seara pomenită mai adineaori.

— De ce rîzi ? m-a întrebat Baltazar.

— Fiindcă ştiu cum să scăpăm de jandarmi, cînd o să fie nevoie, serile următoare. Hai fuga la turnătorie !

Era tîrziu, dar din amiciţie pentru Baltazar, care îi aducea fiare vechi din drumurile sale, meşterul se învoi să ne toarne pînă la miezul nopţii vreo mie de colţi ca aceia din povestea cu Împăratul ; cu toţii încăpeau într-o băsmăluţă şi nu atîrnau peste cinci kilograme.

A doua seară cînd ne-am întors de pe mare, după ce am aşteptat pe plajă să se facă întuneric şi-am mers apoi s-o caut pe fata Boiangiului, am aruncat pe şosea, la jumătatea drumului, o bună parte din

încărcătură. Restul am păstrat într-un fund de buzunar, așa, să fie.

Cînd ne-am ridicat să plecăm de la han, iedul tot mai dormea în brațele Aureliei.

— Ce să fac? Mi-e milă să-l trezesc.

— Îl luăm cu noi.

Hangița ne privea năucă, dar nu mai avea ce spune; eram înțeleși. Frunzărisem toate mesajele, reconstituisem zborul și, citind printre rînduri, cunoșteam chiar impresiile celor din nava cosmică, evoluînd pe măsură ce se îndepărtau de lumea noastră. Mesajul de la pagina douăzeci și opt, transmis în a doua zi de zbor, aproape de prînz, era semnat de Boiangiu: „Suportăm bine imponderabilitatea stop nu mai știu unde mi-e capul stop Hi (Hangiul) bolnav de stomac (stop) nu priit caltaboșul". Mesajul următor, la o jumătate de oră, avea aceeași semnătură și un ton mai neliniștit: „Dat ceai de ismă stop inutil stop crampe groaznice." Iar următorul, după altă jumătate de oră spunea scurt: „Dat curățenie stop nu se putea altfel stop dar nu știu ce ne facem".

Abia în al cincilea mesaj de la acest punct, apărea semnătura celuilalt: „Imbecilul cît pe ce să mă otrăvească stop restabilit stop suportăm greu mirosul".

Cineva ar putea spune că aceste mesaje nu aduc nici o lumină și, reproducerea lor, inutilă, nu-i decît o batjocură. Dar cum aș fi putut dovedi că Hangiul nu era decît un om de pe pămînt, și nicidecum Necuratul?

La acest punct, Hangiţa recunoscu :

— Ştiam că o s-o păţească. Nu stă bine cu stomacul, şi pe deasupra mai e şi lacom.

Spre sfîrşitul celei de a doua zile de zbor, mesajele începeau să fie cam alarmante : „Pămîntul foarte mic stop cerul negru stop teamă stop nu ştim unde ne aflăm".

Aparatele în galeria de comandă înregistrau zborul şi dădeau în orice clipă coordonatele navei, dar Brutarul nu ştia să le citească, şi chiar dacă ar fi ştiut, nu era acolo, ci dîrdîia de frică în mijlocul casei, incapabil măcar să frămînte aluatul.

A treia zi, sosi pe neaşteptate o veste proastă : „Micşorat viteza stop inexplicabil". Un ceas mai tîrziu mesajul glăsuia astfel : „Combustibil denaturat stop arde prost scoate pocnete şi fum".

— Ce puseseşi în vinul care înlocuia cei doisprezece litri de congaz ? am întrebat-o pe Hangiţă.

Nu mai avea rost să ascundă nimic. Mi-a răspuns, cu ochii în pămînt :

— Zahăr tos.

— Ce-ai urmărit ?

— Să se prăbuşească ! Nu puteam să scap altfel. Eram în mîinile lui pe toată viaţa, şi dacă mai există alte vieţi, ar fi venit după mine, dintr-una în alta.

Pe măsură ce scădea viteza navei, şi numai ea cunoştea cauza, în loc să-i crească speranţele, îi creştea groaza. Adevărul este că falsificase combustibilul în chip nesăbuit, la nimerală, fără nici un calcul ; ştia de la un jefuitor de camioane, care rămăsese la han într-o noapte, că e de ajuns să

pui o linguriță de zahăr în rezervorul de benzină, și motorul nu mai pornește, orice i-ai face, chiar și farmece. Era adevărat, numai că în cazul congazului socoteala stătea altfel; zahărul nu-i micșora puterea decît pe jumătate, pentru un succes deplin era nevoie de puțin lapte, care se coagula și astupa tubulatura de aspirație. Acestea le-am aflat noi a doua zi, cînd am făcut experiențe cu un bidon pe care ni-l încredințase Hangița, după ce stabilisem pactul.

Astfel, efectul se produse numai pe jumătate, căci nava, în loc să se prăbușească înainte de a intra în imponderabilitate, mersese încă o zi, destul ca să nu mai poată reveni în zona de gravitație a pămîntului.

Povestind toate acestea, am ajuns la ultimele trei mesaje care marchează deznodămîntul. De fapt exprimau o singură idee, întreruptă de două ori, prin pauze de cîte cincisprezece secunde. Primul dintre ele aducea o exclamație de teamă și de mînie: „Mii de fulgere". Următorul completea ideea: „Mii de tunete". Iar ultimul era un scrîșnet de moarte și de furie, care putea fi descifrat în aceste cuvinte: „Afurisenie stop dar-ar ciuma în lume stop pierdut viteza stop intrat pe orbită stop devenit satelit al pămîntului".

— Cum poate să se răzbune? întrebă Hangița, tremurînd de frică. Are vreun mijloc să revină pe pămînt?

— Nici unul! Se vor învîrti așa ani și mii de ani, cît e lumea. Dar te vor chinui de pe orbita pămîntului, fiindcă îi vei ști acolo, vii și încărcați de o ură adîncă, și niciodată nu vei avea liniște.

— Am să înnebunesc !

— Nici măcar atît ! Ai să trăiești cu ochii pe cer, îngrozită, și fiecare stea necunoscută are să ți se pară un călău și pămîntul are să fie pentru tine o temniță, iar cerul o fereastră zăbrelită, în care n-ai să vezi altceva decît propria ta imagine descompusă. Ai să îmbătrînești, au să-ți cadă dinții din gură, părul ți se va preface în cînepă, creierul în tărîțe, carnea în glod, sîngele în mătasea broaștei, oasele în fluiere găurite, și n-ai să poți închide ochii, pleoapele îți vor rămîne înțepenite, și zadarnic vei aștepta sfîrșitul, fiindcă răbojul tău va rătăci și el pe orbita pămîntului, și fără el moartea nu te va găsi și nici nu va primi poruncă.

— Cruț-o ! șopti Aurelia, îngrozită.

Iedul deschise o clipă ochii, o privi cu recunoștință, apoi se cuibări mai bine în brațele ei, și adormi din nou, cum îi puse capul pe umăr.

— Nu există decît o scăpare ! zise Baltazar, văzînd că tăcusem.

L-am îndemnat să vorbească pînă la capăt, eram înțeleși, aveam aceleași gînduri, aceleași planuri, mult chibzuite. Mă simțeam obosit, scosesem prea multe din minte, și imaginea pe care i-o înfățișasem la urmă Hangiței mă doborîse, o trăisem în locul ei, ca să i-o pot traduce. Nu urmăream s-o înspăimînt, ci doar îi dezvăluisem ursita. Iar salvarea plănuită de noi nu era o cursă, ca să ne atingem scopurile, sacrificînd-o pe dînsa.

— Singura salvare, a tuturor care se află în primejdie, este să-i aducem înapoi și să-i facem inofensivi.

— Peste putinţă ! răspunse Hangiţa. Au puteri neînfrînte şi neîntîlnite. Au să nimicească toată suflarea pămîntului !

— Ar fi putut altădată ! Astăzi le cunoaştem toate tertipurile.

Era ora unu după miezul nopţii cînd am ieşit în drum. Hangiţa convenise să ne ajute.

30

LUNA, ÎN AL DOILEA PĂTRAR, lumina destul noaptea ca să vedem la o sută de metri. Am mers în lungul șoselei, pe lîngă șanț, călcînd în iarbă, să nu facem zgomot.

— Numai de nu s-ar trezi iedul, să ne dea de gol ! zise Aurelia.

— Nu ; doarme adînc. Vezi să nu-l zdruncini.

După o milă am descoperit două umbre, în mijlocul șoselei. Întocmai cum prevăzusem, jandarmii se chinuiau să umfle cauciucurile. Pocniseră toate trei, unul după altul. Nădușiseră demontîndu-le și punîndu-le la loc, iar acum dădeau pe rînd la pompă, sergentul de o sută de ori, caporalul de două sute.

Ne-am tupilat prin șanț și i-am spionat de la zece metri ; le auzeam limpede gîfîitul.

— Domnule sergent, zise caporalul, dă-mi voie să-mi scot centironul, că îmi sugrumă burta.

— Cum ai să-l scoți ? Ar însemna să batjocorești uniforma și jurămîntul !

Aruncasem fiarele în două locuri, despărțite de vreo sută de metri. Sfîrșiră, de bine de rău, strînseră sculele bombănind și porniră la drum. Dar abia apucaseră să simtă pe obraz răcoarea nopții, că iar pocniră cauciucurile.

— Toate trei ! strigă caporalul.

— La război ar fi fost mai greu ! zise sergentul.

— Dar e pace, şi ar fi trebuit să fim acasă ; a trecut de mult miezul nopţii.

— Hai să reparăm cauciucurile, şi ne întoarcem ; e prea tîrziu să mergem mai departe.

I-am lăsat să se chinuiască şi am pornit spre colina Boiangiului. După cîteva sute de metri am aruncat în şosea pumnul de fiare pe care le oprisem. Baltazar m-a dezaprobat ; socotea că-i o răutate.

— Acum ce mai ai cu ei, dacă ne-am ajuns scopul ?

— N-am nimic, ba chiar îmi sînt simpatici, şi mai ştiu că fără ei s-ar umple lumea de răufăcători. Dar fiindcă în clipa de faţă nu-i nici un răufăcător în tot ţinutul, lasă-i să facă şi ei o treabă.

Am mers pînă la Boiangerie, unde ne-am uitat pe geam ; fata dormea în patul de sub fereastră şi luna îi lumina obrazul. De-acolo am tăiat-o peste cîmp, şi-am mers la Brutar ; n-a fost nevoie să ne apropiem prea mult, fiindcă l-am auzit sforăind.

— Toate sînt bune, va să zică !

Ne-am întors spre şosea, dar n-am ieşit la vedere, fiindcă se lumina de ziuă, ci ne-am oprit pe a patra colină, printre leandri ofiliţi. De acolo îi vedeam pe jandarmi, chinuindu-se să repare a treia oară cauciucurile. Erau în drum spre casă, cînd iar pocniseră, toate deodată.

— Domnule sergent, zicea caporalul, îngăduie să-mi scot eghileţii !

— Vrei să-ţi necinsteşti insignele, neisprăvitule ?!

Caporalul se bălăbănea pe deasupra roţilor demontate, şi cum făcea o mişcare, cum simţea în ochi fiarele de la capul eghileţilor. Se mîndrise cu

ei, îi purtase cu ifos pe stradă, se fudulise prin fața fetelor. Erau frumoși și buni la multe, dar acum i-ar fi aruncat în drum.

— Domnule sergent, ce-avem nevoie de ei ? Nu puteam să ne facem meseria doar în tunică ?

— Noi sîntem urmașii aghiotanților împărătești, și lumea trebuie să vadă. De aceste șireturi purtau aghiotanții agățate condeile, ca să fie gata de scris cum le-ar fi dictat împăratul. Scrie ce-ți dictez eu !

Caporalul scoase condica din coburul motocicletei și luă de după ureche creionul chimic. Sergentul îi dictă : „Raportul numărul șaisprezece. În sectorul meu toate au decurs bine peste noapte, în afară de trei pene de cauciuc, una după alta, la toate trei roțile, în total nouă reparații..."

— Domnule sergent, să nu încheiem raportul. Poate mai plesnesc o dată pînă acasă.

— Împușcă-ți limba !

Nu, această notație este reminiscența unei speculații filologice pe care am făcut-o altă dată. De fapt, sergentul spusese corect : „Pușche-ți pe limbă !"

Iedul tot mai dormea în brațele Aureliei, cînd porniram spre casă. Baltazar vru s-o ajute.

— Dă-mi-l să-l mai duc și eu. Te-or fi durînd brațele.

— Nu ; îmi ține de cald. Și e atît de gingaș !

Era ziuă cînd ne-am despărțit în fața casei. Nu venise niciodată chiar atît de tîrziu. Mă gîndeam că au s-o certe, și aș fi intrat să dau explicații.

— Nu mi-ai spus ce fel de om e tatăl tău. Ce face ?

— Cum nu ți-am spus ? Are o împărăție, departe !

31

IATĂ CE S-A MAI ÎNTÎMPLAT cu jandarmii, după cum am aflat din relatările ziarelor de după-amiază. Degeaba spusese sergentul „Puşche-ţi pe limbă !“ Nu făcuseră nici zece paşi, cînd cauciucurile îi lăsară încă o dată. Abia acum îşi dădură seama că o asemenea întîmplare nu era firească ; nu înţelegeau cum, dar li se întinsese o cursă : nu mai puteau merge nici înapoi, nici înainte. Cerură ajutor, prin radio. Într-un ceas sosi maşina comandantului, care, după cum se ştie, era şi şeful vămilor.

Se luminase de-a binelea ; fiarele străluceau risipite din loc în loc pe asfaltul şoselei. De unde proveneau ?

— N-aţi simţit nimic suspect, nici o mişcare ? Nu s-a apropiat vreun vapor ?

— L-am fi văzut, că era lună.

— Vreun submarin ?

— Asta nu mai ştim.

— N-a trecut nici un avion? Sau vreun elicopter?

— Am fi auzit motorul.

— Sau poate un balon ?

— S-ar putea, că nu face zgomot, zise sergentul.

— Dar face umbră, interveni caporalul. E prea mare să poată trece nebăgat în seamă.

— Aşa e ! N-a putut fi decît o farfurie zburătoare.

Înseamnă că fiarele risipite pe şosea proveneau de pe altă planetă. Le dădură la analiză şi se constată că era oţel comun, de pe pămînt. Comunicatul : „În milenii foarte îndepărtate s-a întîmplat un fenomen din cele mai tulburătoare în istoria civilizaţiilor. Două ipoteze se impun, din care e valabilă sau prima, sau a doua, dar mai sigur sînt valabile amîndouă. La o dată încă nestabilită, o parte din oameni au migrat spre alte planete, unde au întemeiat o nouă societate, prosperă şi avansată, dovadă că au avut mijloace să se întoarcă. Rămîne de văzut dacă au rămas pe pămînt, şi unde sînt în clipa de faţă, sau dacă nu s-au întors pe planeta lor, după o noapte ; nu se impune ideea spionajului interspaţial ; în acest caz ar fi evitat să lase urme. Ne referim la obiectele de oţel, care fac dovada ipotezei noastre... Este tot atît de posibil nu ca pămîntenii să fi migrat cîndva, lipsindu-le mijloacele la vremea aceea, ci fiinţe de pe altă planetă să fi ajuns pe pămînt, de unde să fi luat oţelul, fie cu anasîna, fie ca dar din partea localnicilor. Fapt sigur este că oţelul acesta, provenit de pe pămînt, a făcut o călătorie lungă în cosmos, ajungînd poate în altă galaxie decît a noastră, iar acum ne-a fost restituit, în scopuri încă necunoscute, sperăm că paşnice. Excludem presupunerea că ar putea fi vorba de o provocare şi sfătuim populaţia să nu intre în panică... Dar cum spuneam, s-ar putea ca amîndouă ipotezele să fie întemeiate, şi anume, cînd o parte a omenirii emigra dintr-o emisferă, luînd cu ea oţelul, emisfera cealaltă primea vizita fiinţelor de pe altă planetă ; enigma persistă şi astăzi deoarece nu au ştiut unii de alţii“.

Cu tot tonul calm şi ferm al comunicatului, lumea începea să fie tot mai neliniştită, în afară de acei gură-cască pe care nu-i interesează nimic din cîte se întîmplă şi cîte se află. Incidentul de pe şosea, unit cu perturbaţiile atmosferice, din ce în ce mai accentuate, făceau pe mulţi să prevadă dezastre cosmice, sfîrşitul civilizaţiei, poate sfîrşitul omenirii şi chiar al Universului.

Dar, în definitiv, de unde proveneau perturbaţiile ? La data aceea se învîrteau mulţi sateliţi în jurul pămîntului şi nici unul nu făcea pagubă. Printre ei treceau emanaţii vijelioase, provenite de la capsula Hangiului, şi se materializau, ca nişte fire lungi de staniol, putînd chiar să fie fotografiate. Ele se înmulţeau, împletind în spaţiul cosmic o urzeală care în curînd avea să fie impenetrabilă. Originea ei nu putuseră s-o găsească laboratoarele spaţiale, tot datorită perturbaţiilor, şi iarăşi se vorbea, tot mai mult şi cu mai multă crezare, despre o invazie apropiată, pornită din Venus, din Marte, poate chiar din Saturn şi Uranus.

Nu-i de mirare că emanaţia misterioasă nu-şi găsea explicaţia, atîta timp cît nu avea o origine materială ; părerea noastră, a mea şi a lui Baltazar, pe care pînă la urmă o adoptase şi Erick, fiind peste putinţă să crezi în alta, era că emanaţiile nu reprezentau decît valuri de furie. Ele străbăteau pereţii capsulei şi, întîlnind temperaturi scăzute, se închegau, prefăcîndu-se în fire metalice ; încetul cu încetul acestea aveau să umple tot spaţiul, să întrerupă orice zbor şi orice comunicare între aştri, pînă ar fi înăbuşit soarele şi ar fi prefăcut pămîntul într-o planetă moartă, de gheaţă.

Trecuseră şapte luni de cînd capsula rătăcea bezmetică, pe o orbită capricioasă. Era foarte greu să fie urmărită, fiindcă traiectoria se schimba de la o zi la alta, probabil influenţată de umoarea echipajului.

Eram în ziua cînd trebuia să se ia hotărîrea finală. Consiliul îi dăduse lui Erick mînă liberă, pentru orice investiţii, oricît de importante, dar, cum era de aşteptat, ca om de ştiinţă, el nu se hazarda, ci vroia ca fiecare cheltuială să fie justificată, să nu rămînă putinţă nici de risc, nici de pagubă.

Aş fi vrut să-l întreb, dar era mai bine să tac din gură : „Ce te-ai fi făcut, dacă pe vremea anilor noştri de învăţătură, mama ta ţi-ar fi cerut socoteală de banii pe care îi investeai în artificii, în loc să-ţi cumperi caiete de şcoală ?“

În primul consiliu, propusesem, ceea ce n-am dezvăluit cititorului, să se recurgă la soluţia cea mai simplă, pe care o socoteam rapidă şi radicală : o rachetă să fie dirijată în spaţiu, să intercepteze capsula şi s-o pulverizeze în aer, împreună cu ocupanţii.

— Nu se poate să condamnăm la moarte doi oameni, mi-a obiectat Erick, şi să-i executăm, fără judecată. Lumea ne-ar dezaproba, iar noi am rămîne cu conştiinţa încărcată, toată viaţa.

Obiecţiunea lui Baltazar fusese alta ; pe vremea aceea el înclina să creadă, cîteodată, că ocupanţii capsulei nu erau oameni, ci duhuri necurate. Nu se gîndea deci că am face o crimă ; se temea de ineficacitatea măsurii propuse de mine.

— Zadarnic am pulveriza capsula ; ei ar rămîne teferi şi ar zbura mai departe. Trebuie să-i adu-

cem pe pămînt; aici poate am găsi mijlocul să le anihilăm forţa. Poate să-i închidem într-un glob de sticlă şi să-i ţinem sub pază.

Erick n-avea nici o îndoială că erau oameni ca toţi oamenii, dar ideea cu închiderea lor într-un glob de sticlă i se părea admirabilă.

— Aşa ne-am putea scoate şi cheltuielile. I-am pune la expoziţie cu taxa de intrare de două ori cît la teatru. Sînt sigur că ar veni să-i vadă toată lumea. Mai tîrziu am face un turneu cu ei, pe celelalte continente. Şi poate că într-o zi i-am expune chiar în lumi mai îndepărtate. Nu strică să ai o sursă de valută, mai ales că nu se ştie cum va fi schimbul bancar între planete.

Deşi raţiunile lor erau diferite, ei alcătuiau majoritatea şi nu mă puteam opune. Am rămas cu o strîngere de inimă, cu o presimţire proastă, care s-a adeverit spre marea mea tristeţe, prilejuindu-mi zile de doliu şi lacrimi.

Iar acum după ce trecuseră luni şi întregisem toate golurile cîte erau atunci în planurile noastre, ne aflam la ultimul consiliu, a doua zi după ce luasem consimţămîntul Hangiţei şi pe la ora cînd apărea comunicatul cu privire la obiectele de oţel trecute prin altă planetă.

— Un singur amănunt v-a scăpat! zise Erick deodată, cu o figură rece şi circumspectă. Cu ce s-au hrănit aceste şapte luni de cînd se învîrtesc pe orbită?

Mi-a venit sîngele în obraz, şi greu m-am stăpînit să salvez politeţea.

— Asta te interesează, după ce am dezlegat enigme de o mie de ori mai mari? E oare posibil să ne faci şicane pentru un amănunt rămas fără lămurire? Ce mîncau?... Apoi atunci trebuie să ne întrebăm şi ce beau! Şi ce respirau! Poftim: mîncau plăcinte, beau vin cu sifon şi respirau oxigen, ca toate vieţuitoarele! De unde toate acestea? Ei, asta-i! Crezi că mi-ar fi fost greu să spun? Bunăoară că recuperau aerul expirat şi-l regenerau cu o substanţă din care aveau rezerve pentru zece ani. Sau pentru o sută! Ce-ţi pasă? Şi că la fel recuperau şi celelalte? Nici n-ar putea să existe altă soluţie! Socoteşti că era nevoie să fie savanţi? Pe naiba! Aparatele le îndrumau fiecare mişcare şi le dădeau totul de-a gata. Nu era nevoie să se priceapă nici cît o ajutoare de bucătăreasă.

— Bine! conveni Erick, dîndu-şi seama că o nimerise ca Ieremia cu oiştea în gard. În trei zile capsula şi tunelul de trecere vor fi instalate, combustibilul va fi transportat. Ne luăm sarcina să ghidăm nava, să conducem joncţiunea şi întoarcerea pe pămînt, dar de lansare trebuie să vă ocupaţi voi, în aşa fel ca să nu treziţi bănuiala Brutarului. Vom lua în primire racheta cînd se înalţă la o sută de metri; din clipa aceea misiunea voastră e terminată.

Se înşela, din nefericire. Ceva nu fusese prevăzut, cu toată puzderia computerelor. Misiunea noastră avea să continue pînă la ultima consecinţă a faptelor, spre a sfîrşi tragic.

32

TOATE ERAU PREGĂTITE ; greutatea rămăsese transportul. Comandantul vaporului dormea ca și rîndul trecut ; ai fi zis că de atunci dormea neîntrerupt. Nu se miră să ne vadă cu atîta încărcătură, decît că trecu în condică tonajul și mă puse să iscălesc, descifrabil. Mai greu fu cu echipa de la Bază, care nu contenea să se minuneze. În alcătuirea ei intra și un inginer care zburase de trei ori în cosmos ; m-aș fi așteptat ca măcar el, fiindcă văzuse atîtea, să-i tempereze pe ceilalți. De unde ! O ținea tot în exclamații :

— Cum e cu putință să fie două mări, una sub alta ?

— Stai să vezi că este încă una, mai mare, și tocmai la trei mii de metri sub a doua !

— Dar cum se leagă între ele ?

— Prin ecluze ! E la mintea cocoșului !

El se crucea într-una.

— S-ar putea orice ! De nimic nu m-ar prinde mirarea !

Nu mai spun cît îi uimea vaporul, cu pilă atomică, și echipajul, care dormea ca și comandantul, și nu se trezea decît dacă trăgeai de fluier. Barem cînd veni bucătarul cu găina friptă, îl apucă amețeala. De data aceasta, fiindcă eram mulți, bucăta-

rul aduse o găină atît de mare, că abia o cărau patru oameni.

— E struț ! exclamă cosmonautul.

— Nu, găină ! răspunse bucătarul.

— Poate curcan ! Asemenea găină nu se află pe lume !

— Gustați-o, și spuneți pe urmă !

Am gustat cu toții ; era găină, ce să faci șicane !?

— Dar de unde, omule, o găină atît de mare ?

Bucătarul ridică din umeri, iar eu mi-am lămurit omul, stăpînindu-mă din greu să nu-mi ies din fire, căci doar nu venisem aici să ne minunăm lîngă o găină :

— După ce-ai văzut atîtea, te-ai mira să fie o găină adusă din altă lume, unde trăiesc oameni cît catargele vaporului ? (Nu vaporul nostru, acela nu avea catarge.) Pentru asemenea oameni, o găină de-a noastră n-ajunge nici pe o măsea ! Dă-ți și dumneata socoteala !

Pe cînd vaporul, cu toată încărcătura, se dezlipea de chei, Baltazar se apropie de mine și-mi spuse în taină :

— Fata Boiangiului e aici ! Am văzut-o pe geamul cabinei.

— Știam dinainte !

— Nu crezi că ne spionează ? Ar putea să ne trădeze.

— Nici nu-i trece prin gînd, și nici n-ar mai avea timp.

Nu mă temeam nici de oamenii de la Bază, că ar fi printre ei vreo iscoadă, sau vreunul căruia îi plăcea să trăncănească ; primul n-ar fi avut cînd să dea de veste, al doilea zadarnic ar fi bătut toba.

Acestea se întîmplau în ajunul zilei alese. Pînă să ne sfîrşim treaba, cădea întunericul. Unde să te duci cu vorbele, cui să i le mai spui într-o noapte ?

Îmi era însă necaz că fusesem nevoiţi să dezvăluim secretul craterului şi-al mărilor suprapuse. Crezusem că au să rămînă numai ale noastre, şi chiar plănuisem să mai întîrzii aici şi să-mi petrec vara, cu Baltazar şi cu Aurelia, pe cea mai de jos plajă. Să ne facem un cort cu trei camere, fiecare colorată în alt fel, şi toată marea să ne aparţină, cu nisipul, cu valurile închegate, cu scoicile şi cu crabii. Seara am fi mers cu barca, pînă departe, şi poate odată am fi descoperit o insulă, şi-n mijlocul ei o prăpastie, iar jos, încă o mare, a patra.

— Sau al treilea pol al pămîntului ! spunea Baltazar, care nu renunţase să-l caute, numai că n-avea timp deocamdată. Simt că e pe undeva pe aproape.

E adevărat că busola lui se rotea cu violenţă, supramagnetizată. Dar la fel de adevărat este că busola mea rămînea liniştită, arătîndu-mi nordul atît de constant şi interminabil că te apuca plictiseala. Ciudăţenia devenea astfel mai mare şi mai inexplicabilă.

— Există un pol numai al lui ! socotea Aurelia.

S-ar fi putut să aibă dreptate, şi mi se părea uimitor şi de mii de ori minunat ca pe un pămînt cu atît de mulţi oameni să ai un pol al tău, iar tuturor celorlalţi să le rămînă numai două !

— Nu-i adevărat ! spunea Baltazar. Fiecare poate găsi un al treilea pol, care să fie numai al lui !

S-ar fi putut să aibă şi el dreptate, dar atunci eu cum nu-l găsisem pe-al meu niciodată ?

— Oho ! De cîte ori vei fi trecut pe lîngă el ! De cîte ori îl vei fi găsit !

— Dacă-i aşa, cum de nu-l am astăzi ?

— L-ai părăsit, fiindcă polul se uzează şi trebuie să cauţi mereu altul.

Aceasta era părerea lui Baltazar. Aurelia credea altfel :

— Nu se uzează ; cum o să se uzeze un pol al pămîntului, cînd e făcut numai din platină ? Dar e prea greu, nu poţi să-l porţi tot timpul cu tine ; te frînge. Şi dacă-l laşi jos o clipă, ţi-l ia altcineva. Apucă-te pe urmă de-l caută !

Îmi era necaz că în lumea aceasta descoperită de noi, şi încă neexplorată, intraseră oameni străini. Primejdia era nu să ne trădeze, ci să năvălească peste noi, cu neveste grase şi mîncăcioase, cu mătuşi gălăgioase, cu soacre cicălitoare şi acre, cu unchi care tot timpul dau sfaturi, dar nu ştiu cine a făcut acul — ce să spun mai departe ? — cu copii smiorcăiţi, repetenţi, cu negi pe mînă şi cu pistrui pe faţă.

— Nu te teme ! mă îmbărbătă Baltazar, căruia îi împărtăşisem în şoaptă temerile acestea. Cei de care spui sînt prea puţini. Lumea e mai degrabă frumoasă.

— Îmi pare rău, dar pentru mine sînt urîţi toţi care îmi iau bucata de plajă !

— N-ai decît să-ţi cauţi polul pămîntului la care ai dreptul, şi atunci n-o să-ţi mai pese de nimeni, interveni Aurelia. Pe doi metri pătraţi unde îţi întinzi cearceaful, ai jumătate de emisferă. Trebuie să te mulţumeşti cu atît ! Amîndouă emisferele nu se poate !

N-a fost timp să mergem prin toate locurile pe unde fusesem odată, nici să vizităm orașul. Am văzut doar, în treacăt, că brățara era în vitrină, așa cum o lăsasem.

— La întoarcere pot s-o iau ? mă întrebă Aurelia.

— Nu. Peste două zile. Așteaptă să terminăm mai întîi treaba !

Am debarcat cisternele, și au pornit înainte, călăuzite de Baltazar, care ședea în cabina șoferului. Acesta era un flăcău roșcovan și voios și cînta tot timpul cît îl ținea gura, de întrecea huruitul motorului. Purta o salopetă galbenă, foarte curată, cu o monogramă pe buzunarul de deasupra inimii. Într-o vază mică, prinsă cu un ineluș pe tabloul de bord, avea o floare de culoarea salopetei, alături se vedea fotografia unei fete în trening. Pe banchetă, lîngă el, era o chitară electrică, legată la acumulatorul mașinii. Baltazar o luă, îi încercă strunele, pe urmă, după ce găsi tonul, începu să acompanieze cîntecul șoferului. Printr-un difuzor aflat deasupra cabinei, lîngă triunghiul galben al vehiculelor cu remorcă sau care depășesc lungimea obișnuită, muzica se ducea în lungul galeriei, se lovea de pereți, amplificîndu-se și, după ce făcea un vîrtej, o lua în sus pe puț, de unde vîntul o purta la malul mării. Căci era și aici o ciudățenie : puțul capta vorba de sus și-o aducea în jos, cum constatasem ascultînd cu atîta claritate convorbirea Brutarului cu Hangița. Dar cîntarea o capta și-o ducea invers.

Jandarmii care se aflau în patrulare, tocmai desfundau carburatorul motocicletei, în mijlocul dru-

mului. Să fi mers motorul, n-ar fi auzit nimic, dar așa, caporalul ciuli urechile.

— Ia ascultă ! Ce-o fi ?

Sergentul nu auzea bine.

— Ce ți se năzări ?

— E o cîntare cum n-am auzit niciodată. Parcă duce o vrajă prin aer. Domnule sergent, nu simți amețeală ?

— Acum aud și eu ceva, spuse sergentul, cu mîna la ureche. Termină repede și să mergem. Mi-e teamă că sînt sirenele.

Porniră îndată ce reparația, făcută cam în grabă, fu gata. După vreun kilometru, carburatorul începu să tușească. Opriră.

— Nu se poate ! zise deodată caporalul, pe cînd scotea șurubelnița. Domnule sergent, după cîte știu eu, sirenele nu trăiesc pe pămînt !

— Absolut ! Numai în apă.

— Ori, vraja venea din partea uscatului !

— Ei, asta-i ! Știi că ai dreptate ! ? Hai fuga !

Cînd ajunseră, cîntarea nu se terminase. Opriră în marginea șoselei și traseră cu urechea.

— Sînt ielele ! socoti sergentul.

— Nu se vede nici una.

— Stau ascunse după colină.

Caporalul își clătină capul și făcu ochii cît cepele.

— Dar colina asta de unde-a răsărit, că n-o știu ?

— Oho, să fii sănătos ! Nu m-am jucat eu pe-aici cînd eram copil ? Mă dădeam iarna cu sania !

— Nu-i posibil ! spuse Aurelia, căreia îi relatam întîmplările. Pe-aici nu ninge niciodată, altfel n-ar trăi cantușii.

— Ai dreptate... Sergentul vorbea anapoda.

— Dar ce s-ar fi întîmplat dacă se duceau să vadă ielele ? Descopereau puţul şi încurcau toată treaba.

— Nu te teme ! I-aş fi împiedicat, într-un fel sau în altul.

— Mai bine îl opreai pe şofer să cînte !

— Era tînăr şi n-avea altă distracţie ; fata în trening nu era iubita lui, nici nu ştia cine este ; tăiase fotografia dintr-o revistă ilustrată.

— Parcă avea şi o minge de fotbal !

— Da, aluneca pe podeaua cabinei, se încurca în picioarele lui Baltazar.

Acesta lăsă chitara şi-l întrebă pe şofer :

— Nu te-a atacat nimeni noaptea ?

— O singură dată.

— De ce porţi monograma tocmai pe inimă ? E o ţintă prea bună !

Şoferul se bătu cu pumnul în piept ; sub salopetă avea armură.

— Aşa mai înţeleg ! convenî Baltazar.

— Să nu crezi !... Într-o noapte, acum mai bine de un an, mergeam pe autostradă, prin tunelul betonat de lîngă ţărmul mării. Duceam douăzeci de tone de congaz. Îţi dai seama ? Un singur glonţ ricoşat în armură, o singură scînteie, şi m-aş fi dus în aer, cu tunel cu tot. Într-o firidă mă pîndeau doi, cu pistolul mitralieră îndreptat în parbriz. M-am făcut că nu-i văd şi am început să cînt.

— Dar n-au tras ?

— Nu ştiu ce să spun. Cînd am ajuns acasă şi m-am dezbrăcat, armura era găurită la mijloc şi-am găsit în piept o săgeată.

Baltazar îl privi uimit. Să fi fost un fricos ar fi coborît să-i aştepte pe ceilalţi.

— O săgeată ? !

— Da, e aici, nu pot s-o scot. Era o femeie, înţelegi ? Ce-am putut să văd ? Numai ochii ! Nici n-aş recunoaşte-o dacă aş întîlni-o din nou. Ba nu, aş simţi-o. Şi m-a săgetat, asta e ! Ochii ei au trecut prin armura de bronz.

— Dacă am înţeles bine, era într-o firidă prin care se vedea marea.

— Da.

— Nu putea fi decît Loreley. Am bănuit mai demult că a fost pe aici. Dar ai s-o regăseşti, pe Rin. Să te faci marinar, cîrmaci, şi să treci pe sub stînca ei.

Cu aceste ultime cuvinte ajunseră şi dădură drumul combustibilului să curgă pe gura rampei de lansare, prelungirea puţului de lîngă a patra colină. Sosiră pe rînd şi celelalte cisterne, cu toatele — cinci. Veneam ultimul, cu o platformă dublă, cu macarale, pe care se aflau instalate capsula şi tunelul de legătură. A fost o glumă să le instalăm în puţul ghintuit. Specialiştii mai aveau de făcut legăturile, de amorsat încărcătura, şi pe urmă nu mai rămînea decît de apăsat o pîrghie la momentul hotărît. Rolul acesta revenea Hangiţei, nu se putea altfel ; Brutarul s-ar fi speriat de un necunoscut.

Pe cînd făceam drumul înapoi, spre vapor, mi-am amintit obiecţiunile lui Erick, cu privire la operaţia pe care tocmai o sfîrşisem.

— Toate le înţeleg, spunea el, dacă ai un vapor la îndemînă, dotat cu macarale puternice.

— De cîte treizeci de tone !

Le examinasem rîndul trecut, din simplă curiozitate, cum fac totdeauna, dar uite că, măcar o dată, curiozitatea se dovedise folositoare, după ce de atîtea ori îmi adusese numai întîrziere.

— Bine, dar cum ai să cobori cu cisternele în crater ?

Și cînd te gîndești că omul acesta deschisese drumul în cosmos ! Dar oare, cînd trimiți o rachetă în jurul pămîntului și nădăjduiești să trimiți alta în cer, te mai întrebi cum are să coboare un convoi de cisterne de cîte două vagoane pe o potecă abruptă și nici de un metru lățime ?

Trecînd prin oraș am privit încă o dată brățara din vitrină.

— Peste două zile are să fie a ta ! i-am spus Aureliei, repetîndu-i făgăduiala.

33

A DOUA ZI DIS-DE-DIMINEAȚĂ, Hangița, care nu dormise toate trei nopțile, de cînd făcusem pactul, bătea în ușa Brutăriei. Brutarul, crezînd că sînt jandarmii, fiindcă era ziua cînd aveau obiceiul să-și facă drum pe acolo, ca să-și repare cizmele și să ia cîte două pîini, fără plată, deschise, cu un pantof în mînă. Se prefăcea că tocmai lucra la el, să-i pună pingea nouă. Perechea era de mult gata, dar dacă jandarmii l-ar fi întrebat ai cui sînt, n-ar fi știut ce să spună, decît că o cucoană necunoscută îi lăsase într-o seară, și nu se mai întorsese.

— Bună ziua, vecine ! zise Hangița.

— Bună ziua, vecină ! răspunse Brutarul.

Salutul acesta se schimbase în ușă, ca să-l poată auzi orice iscoadă s-ar fi aflat prin preajmă. Îndată ce intrară, și după ce aruncă o privire bănuitoare în jur, Brutarul schimbă glasul :

— Ce veste ?

— Apăi, răspunse Hangița, a venit ziua. Primii poruncă pentru dumneata, să mergi acolo.

— Dar pe ce cale ? bîigui Brutarul, făcîndu-se galben.

— Cum a fost înțelegerea. Îți trimiseră o capsulă nouă-nouță, chiar astă-noapte. Toate sînt pregătite și te așteaptă.

— De unde să fi luat capsula şi cum de a venit singură ?

— Ce mai întrebi de pomană ? ! Ştii că nu-i nimic pe lume, şi mai departe, ca el să nu poată !

— D-apoi o să-mi fie urît să plec singur...

— Te codeşti ! De ce nu i-ai spus de la început, cînd făcurăţi planul, şi rămase hotărît ca, în ziua cînd va veni poruncă şi vei avea mijloace, să pleci în cer, cu ce-o mai fi de dus ?

— Numai că una-i să te duci în cer, şi alta-i să bîjbîi pe întuneric, ca să-i cauţi la jumătatea drumului...

— De ce-i fi vorbind atît ? Au nu ştii că nu ţi-e în putinţă să treci peste cuvîntul lui ? Cînd erai sărac şi flămînd ţi-a convenit să te chivernisești din nimic ! Ţine-ţi legămîntul, că altă scăpare nu-i !

Brutarul căzu în genunchi.

— Vecină dragă, pînă azi n-am îndrăznit să-ţi mărturisesc că de mult m-ai scos din minţi. Nu dorm noaptea, nu mănînc ziua, mă gîndesc la dumneata necontenit. Hai să fugim în lume şi-o să fim fericiţi.

— Mă duci într-o insulă ?

Hangiţa îl luă de mînă şi-l trase în colţul odăii, după moara de pîine, unde era o oglindă.

— Vecine, îi zise pînă să ajungă acolo, şi pe cînd el, neînţelegînd-o ce urmăreşte, şi simţindu-i doar mîna peste a lui, credea că-i înmuiase inima şi nu-i rămînea decît a face restul, a lua bilete pentru vapor, a comanda verighete şi vin pentru nuntă. Vecine, nu te-oi ţine de rău că îţi calci cuvîntul cu atîta uşurinţă ; mi l-am călcat şi eu, de multe ori, numai fiindcă nu am fost fericită. Nu spun că între

noi doi oi fi eu cea mai bună, și dumneata cel mai rău. S-ar putea, în această privință, să ne potrivim și să fim perechea cea mai izbutită de pe pămînt. Dar, vecine dragă, necazul este că nu ne potrivim la chip !

Obrazul Hangiței se arătă în oglindă și — de ce aș ocoli să spun ? — odaia se lumină de parcă afară ar mai fi răsărit un soare, de la apus, înmulțindu-și razele cu ale celui dinspre răsărit. Deși istovită după multe nopți nedormite, nepieptănată și nedichisită, tot ce era al ei răsfrîngea în oglindă strălucirea proaspătă a fructelor pîrguite, abia luate din pom, pline de culoare, de arome și sucuri. Își mușcă buzele, însîngerîndu-le cu dinții, și atunci gura se prefăcu într-o flacără, de care nu te-ai fi putut apropia, decît să fi avut virtuțile tuturor voinicilor cîți au colindat pămîntul să învingă pe zmei și pe căpcăuni. Își flutură genele, lungi și negre ca o noapte de veghe, și oglinda se clătină în cui, gata să cadă sub atîta greutate. Iar cînd își scoase basmaua și părul se aprinse în lumina celor două răsărituri, în jurul frunții ei, pe tîmple, peste urechi și-n lungul obrazului se născu o aureolă ca a sfinților, avînd pe ea și nestemate, iar afară parcă se mai ivi un soare, nu se putea ști de unde, poate dinspre al treilea pol al pămîntului.

— Vino, vecine, și te uită !

Zîmbea, și dinții ar mai fi făcut să răsară un soare, dacă trei n-ar fi fost destul.

Chipul Brutarului se ivi lîngă al ei, în cadrul oglinzii, și atunci se văzu ce întuneric ar fi pogorît în odaie, dacă lipseau al doilea și al treilea soare. Nu s-a spus niciodată pe larg cît era Bru-

tarul de hîd. El luase în ochi toată gheața morților pe care îi îngropase, iar pe chip purta rînjetul celor cărora le răscolise mormîntul noaptea, să-i prade. Peste acestea, în ochiul drept avea albeață, iar în cel stîng gălbeneață, de aceea purtase ochelari de soare toată viața. Părul, ca un ghem din pînze de păianjeni, era plin de muște moarte, de gîndaci și de gîze, dintre care unele se mai zbăteau să scape. Erau în părul lui și furnici cu aripi, și țînțari, și cărăbuși, și păianjeni. Din urechea stîngă îi creștea un vrej, și de el atîrna un dovleac; în dreapta își avea cuibul o coropișniță, iar în nas trăia o colonie dublă de șvabi, unii în nara dreaptă, alții în stînga, și cîteodată se încăierau. Din cîți dinți avusese în gură la naștere, îi mai rămăsese un colț în față, un dinte lat, găunos și galben, care se clătina, plin într-una de sînge vînăt.

— Mai ai ceva de spus? întrebă Hangița.

Brutarul scoase pe furiș, din carîmbul cizmei, cuțitul de cizmărie.

— Da! zise, țintindu-i inima. Cine a făcut lumea și cum a împărțit bogățiile?

Înlemni, pe cînd tocmai ridicase cuțitul mai sus de umeri. Hangița îl privea calmă, cu un zîmbet de ironie. O izbitură în ușă făcuse să vuiască odaia.

— Cine o fi? bîigui Brutarul.

— Du-te și deschide!

Se supuse. Pe ușă se năpusti pisica; era a treia zi — se trezise, nu-și găsise stăpîna, îi luase urma, fugise pe cîmp, prinsese un șoarece, dăduse s-o înhațe un vultur. Dacă-l văzu pe Brutar rătăcit și cu cuțitul în mînă, îl stupi furioasă, se duse la stă-

pînă-sa, mieună, fluturîndu-și coada înfoiată, îi sări pe umăr și începu să toarcă.

Brutarul lăsă cuțitul.

— Și cînd are să fie plecarea ?

— Astăzi, la miezul zilei.

— E nevoie de ceva merinde ?

— Poate să iei o pîine proaspătă. De rest n-avea grijă.

— Bine ! zise el.

Și se apucă să frămînte pîinea, la repezeală.

34

ERICK FUSESE DE PĂRERE să provoace o falsă lansare la Bază, ca să disimuleze lansarea adevărată, cum făcuse la timpul ştiut Hangiul, cu mintea lui dedată la rele.

— Nu-i nevoie, i-am spus. Scuteşte o cheltuială zadarnică. Surpriza are să fie atît de mare, că nimeni n-o să înţeleagă ce se întîmplă, sau o să creadă că-i halucinaţie. Şi-apoi, chiar dacă s-ar stîrni bănuieli, acum nu mai au nici o importanţă. De ce să mai păstrăm secretul ? O dată cu capturarea capsulei (înadins n-am spus „recuperarea") tot va trebui să dezvăluim publicului întîmplările !

— Te aşteaptă gloria ! spuse el, cu o invidie pe care nu şi-o putea ascunde.

Oare nu-i ajungea gloria lui, neegalată niciodată de oameni, nici de sfinţi, nici de profeţi, ca să nu mai amintesc vedetele filmelor ? ! De unde să ştie că nu doream altceva decît să stau o vară pe malul mării mele de sub marea cealaltă, şi că îmi sacrificasem pînă şi această răsplată construită de mine, fără nici un ajutor de la alţii şi fără să păgubesc pe nimeni ; spaţiul meu se afla pe verticala spaţiului stăpînit de oameni, deci nu le ştirbeam suprafaţa, ci doar adîncimea necăutată.

— Cel puţin, stărui Erick, să alegem miezul nopţii. Buimaci de somn, oamenii au să creadă că tună.

— Îţi faci griji de prisos. Crede-mă !

Rămase hotărît ora douăsprezece ziua. Pe la unsprezece, Hangiţa reveni să-l ia pe Brutar. Pîndeam de după un dîmb. Pisica o urma; cu ochii după şoareci şi nevăstuici. Cînd ajunse în dreptul meu, se opri. Ne răspîndisem în trei puncte ale drumului, eu, Baltazar şi Aurelia, ca să-i sărim în ajutor dacă Brutarul ar fi avut vreo bănuială sau i-ar fi venit cine ştie ce gînd.

Pisica se apropie de mine cu prietenie şi cu complicitate, trăgînd cu coada ochiului, să n-o vadă stăpîna. Iar cînd fu aproape, începu să mi se frece de haine, torcînd şi alintîndu-se, dezgustător de linguşitoare, cu botul pe la buzunarul unde ţinusem rîndul trecut sticluţa cu marihuana. Dar nu mai aveam nici o picătură, aruncasem sticluţa în mijlocul şoselei, poate o găseau jandarmii şi intrau la o bănuială.

M-am luptat mult să scap de linguşelile mîţei, nu se mai dezlipea de mine, şi cînd înţelese că zadarnic aştepta balsamul, începu să miaune isteric, pe urmă stupi şi o luă la goană după stăpînă-sa, dar se ducea de-a latul, că poate nu-şi dădea seama unde îi era coada şi unde capul.

Toate merseră bine şi de data aceasta ; Brutarul trecu prin faţa mea, îl vedeam de la zece paşi, în vreme ce el nu putea nici măcar să mă bănuiască. Se dichisise puţin, se pieptănase, rupsese vrejul dovleacului, lepădase coropişniţa din ureche, îşi suflase nasul, cu tot cu şvabii. Avea cu el o desagă, şi în loc de pantaloni, tot izmenele vopsite în negru.

— Ce-ai luat acolo în afară de pîine ? îl întrebă Hangiţa, observînd că povara era cam mare.

— Păi am mai luat cîte ceva de-ale gurii. Așa-i omul cînd pleacă la drum.

Coborîră pe frînghie. (Pe Hangiță o trase Baltazar, mai tîrziu.) Jos, Brutarul își îmbrăcă haina de zbor, cizmele, își mai suflă o dată nasul, apoi își puse casca.

— Dar oare am să știu ce să fac, cucoană dragă ?

— Să n-ai nici o grijă. Au să te conducă ei tot timpul, că doar sîntem înțeleși și te așteaptă.

— Ce să le spun ?

— Să vină sănătoși ; le pregătesc plăcinte.

Era ora douăsprezece fără cinci minute. Hangița închise hubloul capsulei, intră în galerie și se așeză în fața declanșatorului, cu ochii pe televizor, cu casca la ureche. Acul ceasornicului intrase în ultimul minut și sărea din secundă în secundă, către cifra zero.

*

Cît duraseră toate acestea, avusesem timp să ajung la Bază, cu un elicopter care mă luase de pe cîmp, și acum mă aflam în fața pupitrului de comandă, cu limonadă rece în dreapta, cu wisky sub scaun, cu termosul plin cu bucățele de gheață în stînga ; mă lăfăiam după atîta alergătură și cazină, iar în față, pe ecran, vedeam pînă și picăturile de sudoare cum curgeau pe obrazul Brutarului. Se înțelege că îi era cald sub cască. Îmi părea rău că nu-i luasem și pe prietenii mei cu mine, dar era nevoie să rămînă afară, să supravegheze împrejurimile. Și-apoi, spre revolta mea ascunsă, mă tem că Erick nu i-ar fi primit ; regulamentele

erau categorice. În ce mă privește, ceruse pentru mine aprobarea consiliului și o obținuse după multă deliberare și după ce fel de fel de oameni îmi luaseră nenumărate interogatorii. Nimeni nu se gîndea că, fără noi trei, zborurile în cosmosul haotic, răvășit de capsula Hangiului, ar fi fost compromise multă vreme, dacă nu cumva pentru totdeauna.

Sala de control a zborului era un amfiteatru semicircular, cu șaptesprezece rînduri de pupitre etajate, luminată de o cupolă de sticlă, prin care se vedea cerul, gol și fără importanță. Atenția tuturor era îndreptată spre aparate. Se aflau acolo o sută nouăzeci și cinci de oameni, și fiecare avea un rol, nici unul n-ar fi putut să lipsească. Alături, într-o încăpere oarbă și capitonată, unde nu pătrundea nici o rază de lumină și nici un zgomot, se odihneau alți o sută nouăzeci și cinci de oameni, așteptînd să intre în a doua tură. Fire electrice trecute prin dușumele îi legau pe unii de alții, și aparate speciale transmiteau celor dintîi starea de odihnă a celorlalți, iar celor de-ai doilea starea de oboseală a primilor. Dispozitive ingenioase și aproape diabolice făceau ca în cazul unui accident organic, de orice natură, la inimă, plămîni, rinichi, ficat, creier, auz, văz, miros, suferit de oricare membru al echipei, funcția periclitată să fie suplinită, de la distanță, de înlocuitorul aflat în camera de odihnă. Iar după ce acesta își lua în primire postul la pupitrul de comandă, în locul lui venea, în camera de odihnă, un al treilea om, din altă rezervă de o sută nouăzeci și cinci de oameni, aflați într-o a treia cameră, unde însă erau rigori mai puține ; aici se putea face lectură, dar nu se îngăduiau decît cărți cu cowboy sau

cu dansatoare ; se puteau bea alcooluri slabe, ceai și cafele, se juca biliard și remy, bridge niciodată — într-un cuvînt, oamenii duceau viață de vilegiatură. Strict interzis era să se urmărească zborul și să se facă orice comentarii despre șansele de izbîndă. Între timp, omul cu sănătatea periclitată era transportat la spitalul Bazei, pe o bandă rulantă, și în cursul drumului, selectoare electronice stabileau diagnosticul, indicau patul unde să fie depus bolnavul, prescriau tratamentul, regimul, durata spitalizării și făceau pronosticuri generale. Se înțelege că, date fiind instalațiile, nu era nevoie de infirmerie. Medicii, în număr redus, nu aveau decît să șteargă aparatele de praf și să le ungă o dată pe săptămînă. Din cînd în cînd făceau cîte o operație simplă, o apendicită, o hernie, deschideau cîte un furuncul, numai ca să-și păstreze mîna, pentru cazul greu de prevăzut că într-o zi instrumentele ar putea să nu funcționeze. Cît despre operațiile mai complexe și mai delicate, la inimă sau la creier, se făceau numai pe cale electronică, fără greș și cu mare rapiditate.

Cei o sută nouăzeci și cinci de oameni aveau în față cadrane și ecrane, și fiecare urmărea un grup de funcțiuni ale instalațiilor, dar atenția lor se suprapunea parțial pe funcțiunile încredințate vecinilor, astfel încît controlul avea o dublă acoperire. Pe un ecran cît peretele din față, împărțit în șaisprezece careuri, apăreau simultan imagini din interiorul capsulei, din ambianța ei imediată și de pe traiectoria zborului. Alături, pe o diagramă fluorescentă, se citea pulsul și presiunea arterială a zburătorului, precum și celelalte date privind starea lui

organică. În difuzoare sensibile i se auzeau respirația și bătăile inimii.

Pulsul Brutarului, în minutul dinaintea lansării, cînd am apucat să-mi iau locul în sală, ajunsese la o sută patruzeci și nouă, iar respirația se auzea ca a unui taur încolțit de picadori în arenă.

Pe cînd acul ceasornicului se apropia de secunda zero, am văzut paloarea oamenilor din jurul meu crescînd, în vreme ce mîinile aproape că le tremurau pe aparate, iar fruntea, cu vinele proeminente și încrucișate, părea gata să pocnească. Emoția aceasta, nemicșorată și nealterată, deși fiecare trecuse prin zeci de experiențe similare, mă tulbura pînă în fundul inimii. Mi-am dat seama astfel, cu o bucurie care m-a răsplătit de multe dezamăgiri trecute și viitoare, că inima omenească face parte dintr-o eternitate pe care aparatele nici măcar n-o vor putea măsura vreodată, necum s-o anuleze sau s-o înlocuiască.

Am mai apucat să-l văd, la pupitrul central, cît o locomotivă de cale ferată, numai că albă și nichelată, pe Erick, autorul tuturor acestor vise materializate și, uitînd micile ciocniri dintre noi, am simțit pentru el o admirație care a făcut să-mi dea lacrimile. Mi-am amintit tinerețea noastră, și drumurile noastre în viață, și, pe lîngă mîndria de a-l fi avut coleg de bancă, m-a prins rușinea pentru anii mei irosiți în altfel de vise, care nu se pot materializa niciodată, cînd aș fi putut face o treabă mai serioasă. Asupra acestor gînduri, acul a înțepat liniuța numerotată la zero, și atunci ecranul s-a umplut de spumă albă. Înăuntrul capsulei, Brutarul răgea măgărește, se auzea limpede în difu-

zoare, şi probabil că răgea groaznic, dacă sunetul trecea şi prin cască.

Mă durea inima de atîta încordare şi, dacă m-aş fi aflat cu un rol acolo, şi aş fi avut un înlocuitor în camera capitonată, probabil firele de legătură l-ar fi alarmat, pregătindu-l să mă înlocuiască. În a cincisprezecea secundă, peste tot ce înregistrau aparatele, pereţii începură să vibreze, prin cupola de sticlă se vedea aerul învîrtejindu-se, se porniseră uragane care parcă vroiau să sfîşie cerul. În a şaisprezecea secundă, ajunse la urechile noastre detunătura, prelungă ca un pîrîit de mitralieră, grea şi parcă interminabilă. Pereţii clădirii, care începeau să se clatine, înăbuşeau vuietul, şi totuşi, prin beton şi prin sticlă, vibraţiile făceau să ne zbîrnîie timpanele.

Chipurile oamenilor din jur începeau să se destindă; în ochii lui Erick se citea liniştea şi satisfacţia; fără să interpretez diagramele, mi-am dat seama că lansarea izbutise; mai rămîneau trei momente critice: joncţiunea celor două nave, ieşirea de pe orbita pămîntului şi intrarea în atmosferă.

Pînă la primul moment urmînd să treacă treizeci şi şase de ore, şi neprevăzîndu-se nici o dificultate, am socotit inutil să urmăresc zborul în faza lui cea mai monotonă. Înainte de a mă ridica şi a ieşi fără zgomot, am mai privit o dată ecranul care reda interiorul capsulei, un prim plan prins cu preciziune geometrică; dacă ai fi tras diagonalele cinescopului, ele s-ar fi întretăiat exact între ochii Brutarului.

Cînd vaca mănîncă lucernă iar pe urmă bea apă, se umflă pînă ce-i plesneşte burta, dacă nu se gă-

seşte un om pe aproape, s-o încingă tare cu betele. Am văzut o dată asemenea scenă şi mi-au rămas în amintire ochii bietei dobitoace înainte de agonie. Ei nu exprimau nici panică, nici suferinţă, ci numai nedumerire, şi, cu toată tristeţea întîmplării, privirea aceea mi-a dat putinţa să-mi fac în minte imaginea stupefacţiei, pe care nu izbutisem s-o concretizez mai înainte. Era atît de stupefiată fizionomia Brutarului în clipa cînd l-am privit ultima oară, încît semăna cu o vacă gata să crape. Dar respiraţia i se liniştise şi inima bătea bine. I-am făcut lui Erick un semn de prietenie şi am ieşit pe uşa care mi s-a deschis singură înainte.

35

ÎN ORAȘ detunătura trecuse aproape neobservată. Cei care se aflau pe stradă și simțiseră vibrația aerului în propriile lor timpane maltratate puneau fenomenul pe seama „bang"-ului transmis de un avion supersonic, de la înălțimi unde nu l-ar fi putut vedea nimeni. Jandarmii, în schimb, din întîmplare se aflau pe aproape ; erau în patrulare și trecuseră de colina a patra, cînd suflul îi prinse din spate și împinse motocicleta pînă la frontieră, unde abia izbutiră să frîneze. Cînd priviră în urmă, racheta se pierduse pe cer, iar pe pămînt nu mai rămăsese decît o urmă destrămată de fum, ca o ceață.

— Ce-o fi fost asta ? întrebă sergentul.

— Parcă a tunat ! răspunse caporalul.

— De unde să tune ? Nu vezi că-i senin ?

Merseră să vadă. Pînă să ajungă, Baltazar o scoase pe Hangiță din puț, avu timp să strîngă și frînghia și se ascunseră fuga într-o văioagă, la o sută de pași, fiindcă se auzea motorul motocicletei. În acel adăpost aștepta și Aurelia ; era locul de unde urmăriseră lansarea, imprudent de aproape ; spre compensație, văzuseră mai bine decît putea să arate televizorul clipa cînd racheta ieșise din pămînt, înconjurată de flăcări, destul de lent la început ca să distingă pînă și vibrația oțelului. Spectacolul merita orice risc, dar, după propria lor mărturisire,

n-ar mai fi făcut la fel a doua oară. De la distanţa aceea li se păruse că pămîntul se rupe în două, îl simţeau trosnind, cu sunetul pe care îl face cuţitul în pepene, dar bineînţeles nu la aceeaşi scară, şi nu le era de alta, decît că despicătura s-ar fi putut să treacă printre ei, făcîndu-i să rămînă pe emisfere diferite, să nu se mai regăsească. Se apucaseră strîns în braţe şi înfruntaseră zmucitura, cu gîndul că mai bine să moară împreună decît să se despartă. Trecuseră peste ei şi tunetul, şi flacăra, şi, după o jumătate de minut groaznic, se regăsiseră împreună, strînşi tare unul în altul, ceea ce compensa din plin spaima şi jocul cu moartea.

Jandarmii opriră motocicleta în şosea şi se apropiară.

— Aici a fost ! zise sergentul.

— Dar ce-a fost ? întrebă caporalul.

— Ceea ce a fost ! răspunse sergentul.

Cantuşii fumegau pe o rază care acoperea şi văioaga de unde Baltazar asculta conversaţia. În aer se simţea miros de gaz, de praf de puşcă, de ierburi pîrlite.

— Ce-o fi cu cămăşile acestea ? întrebă caporalul.

— Sînt sperietori de ciori, răspunse sergentul.

— Nu se poate ! observă Aurelia, mai tîrziu, cînd îi povesteam întîmplarea. Aici nu trăiesc ciori. Avea dreptate !

— Ce-s acelea ciori ? întrebă caporalul.

— Care ciori ?! se miră sergentul.

Se priviră unul pe altul.

— Domnule sergent, ia uite : o groapă !

Se apropiară.

— E un puţ ! constată caporalul.

— M-aş fi mirat ! zise sergentul. Cine să fi săpat aici o groapă ? ! Hai să mergem !

Pe drum caporalul întrebă :

— Dar puţul cine să-l sape ?

— Puţul nu se sapă, răspunse sergentul. Puţul există !

— Rîndul trecut nu exista !

— N-ai văzut bine ! Avea şi cumpănă.

Caporalul se gîndi amărît : „N-am să ajung niciodată sergent". Apoi întrebă :

— Şi acum unde-i cumpăna ?

Sergentul se bătu cu palma în frunte.

— Asta a fost ! Au furat cumpăna !

Se puseră pe cercetări, prinseră hoţii şi-i băgară la arest. După o săptămînă, arestaţii nu mai avură încotro şi făcură mărturisiri : furaseră toate cumpenele din ţinut.

— Erau multe puţuri cu cumpănă ? mă întrebă Aurelia.

Puţuri nu erau de loc ; numai cumpene. Dar acum, dacă le furaseră, nu mai rămăsese nici una.

36

NE APROPIAM de sfîrşit şi gîndeam că pînă atunci rămîneau cîteva răgazuri destul de lungi. Cînd colo — abia trecuse un ceas de la lansare — Erick ne convocă grabnic; era palid şi confuz.

— Nu ştiu cum să ieşim din încurcătură, spuse, gîfîind. Toate merg bine, dar recuperarea de pe mare n-o poate face decît Flota; ei dispun de portavioane, de elicoptere şi echipe de scufundători, exersate.

— Apelează la Flotă. Nu văd unde-i dificultatea.

— Flota nu poate interveni fără aprobarea Marinei, şi nu mai avem cînd s-o cerem. Formalităţile durează o săptămînă, iar pe urmă trebuie să voteze parlamentul. Ori, parlamentul este în vacanţă.

— Şi cum? Computerele voastre nu v-au semnalat această dificultate?

— Ştii bine că toate funcţionează anapoda.

M-am uitat la Baltazar şi am fluierat a pagubă. În patru zile, capsula cu captivii trebuia să amerizeze şi, dacă nu puneam mîna pe ei, cine ştie ce nenorociri mai pîndeau omenirea!

— Fiţi liniştiţi! zise Aurelia. Există o scăpare! Scoateţi barca şi haideţi!

Nu bănuiam nimic, nu mă bizuiam pe altceva decît pe intuiţie, dar eram sigur că ştie ce vrea şi că vom reuşi să ieşim din încurcătură.

Iedul venea după noi, zburdînd printre dune. Cînd i se făcea somn, dormea în brațele Aureliei, cu gîtul pe umărul ei.

Am scos barca din ascunziș, am lansat-o și am pornit în recunoaștere. Cînd ne-am întors, mai era mult pînă seara.

— Hai cu noi la cinematograf, mă îmbie Baltazar.

— E un film în culori, adăugă Aurelia.

— Pentru cine ?

— A, n-ai aflat ? Începînd de astăzi oamenii la noi văd toate culorile !

— Se anunță o încheiere frumoasă ! am spus, cu melancolie. Duceți-vă singuri.

Am ieșit pe cîmp ; simțeam că se clatină ceva în mine. Am scos busola și am privit-o multă vreme. Acul nu mai stătea la nord ; oscila nedecis într-o parte și-n alta. Măcar dacă s-ar fi oprit într-un loc !

Am mers un kilometru pe șosea ; m-am oprit în ușa hanului, m-am uitat la firma de fier forjat și mi-am adus aminte seara cînd am ajuns aici prima oară. De ce mă oprisem ? Da, știu, busola nu mai arăta nordul. Ca și atunci, am intrat, m-am așezat la masa de lîngă vatră și am cerut o cană cu vin. După ce mi-a adus băutura, Hangița a rămas în picioare, lîngă mine. Părea tare descumpănită.

— Unde-i pisica ? am întrebat-o.

— A fugit de azi dimineață.

— Și iedul ?

— I l-am dat Aureliei.

— Pentru totdeauna ?

— Da. De ce te-ai întristat ?

Nu ştiam ; era o presimţire. S-a aşezat lîngă mine şi mi-a luat mîna.

— Vreau să-ţi ghicesc în palmă.

— Mai bine întreabă-mă pe mine. Ce vrei să ştii?

— Ce-ai căutat aici ?

— Cînd ?

— La început, şi mai tîrziu. Şi ce cauţi acum ?

— Nu ştiu sigur. Poate nu vreau decît să bem o cană de vin împreună.

— N-am băut niciodată.

— Bea acum !

A băut, ezitînd şi cu înghiţituri mici, prima jumătate de cană. În jumătatea cealaltă a avut mai multă încredere.

— Ce simţi ? am întrebat-o.

— Îmi vine să rîd !

— Rîzi ! Cred că am urmărit să te văd o dată rîzînd.

— Dacă vrei să rîd mult, trebuie să mai beau o cană.

— Bea-o, şi hai afară. Aici e întuneric şi frig.

Am urcat pe tăpşanul din spatele hanului. Soarele cobora spre apus şi marea se făcea sîngerie. Hangiţa zîmbi, cu faţa în lumină ; i se desena o durere în colţul gurii, dar dinţii erau atît de albi, că durerea putea să nu se vadă. Era o bucurie să-i vezi faţa, pe care soarele pîlpîia ca o torţă. Avea în ochi o lacrimă, una singură, mare şi străvezie — ce dacă ? — trebuia să rîdă, nu se putea altfel !

— Rîzi ! am îndemnat-o.

S-a întors cu spatele şi a început să rîdă, cu marea într-o coastă ; i se legănau umerii, ca valu-

rile. Rîdea cu fața în mîini, să nu se vadă, și rîsul se auzea, ca o muzică zbuciumată, amestecînd tonurile profunde cu cele înalte, și din ea se isca peste cîmpul de cantuși o adiere cu miresme de plante amare.

Am pornit încet, să nu-mi simtă pașii, am coborît de partea cealaltă a tăpșanului și-acolo am mai ascultat-o. Rîdea pe alte tonuri, mai aspre, dar cu multă putere, și rîsul trecea de mine, îl simțeam cum se duce departe. M-a urmărit astfel pînă ce am ajuns la jumătatea colinei, de unde am privit în urmă. Se vedea bine, îngenunchease, își lăsase capul în poală, și rîdea cu părul în țărînă de i se zgîlțîiau umerii.

Am mers, pînă am ajuns la casa Brutarului. Era o clădire joasă, de piatră, învelită cu ardezie neagră, ca plăcuțele școlarilor. Cu cele două pante ale acoperișului, prelungite cu șoproane, casa părea un crocan rănit de moarte. În vîrful hornului stătea pisica de la han, cu spinarea arcuită în sus, cu părul zbîrlit și cu coada înfoiată. În gură ținea un șobolan viu, care se zbătea să scape.

M-am întors și am tras cu urechea în urmă; parcă se mai auzea rîsul Hangiței. Soarele avea numai puțin să dea în valuri și marea se despica, roșiatică.

Hanul semăna cu brutăria, tot cu ziduri de piatră, tot cu acoperiș negru în două pante, numai că avea o mansardă.

În depărtarea ei insula nu se vedea, soarele stins îmi bătea în față, dar o ghiceam și mi se strîngea inima la gîndul că aveam să plec și să n-o mai văd niciodată.

Din această reverie puţin întristată m-a trezit o izbitură în umăr şi un miorlăit care a făcut să mi se înfioare pielea de groază. Semăna cu miorlăitul acela ameninţător pe care îl auzisem în prima seară cînd am intrat în odaia hanului.

Am simţit o vietate fugindu-mi pe la picioare, dar mi-a trebuit timp să mă dumiresc că era şobolanul, pe care pisica îl aruncase în mine. Să fi avut o piatră la îndemînă, aş fi chitit-o cu sete de răzbunare, aşa cum stupea spre mine, neîmpăcată, din înălţimea hornului. N-aveam cum s-o răzbesc, trebuia să-i îndur stupiturile; nu-mi rămînea decît să strîng din dinţi şi să-i întorc spatele. Cînd m-a văzut că plec, a început să miorlăie, mai furioasă, zbătîndu-se parcă de moarte. Soarele apusese; am privit-o în lumina ruginită a crepusculului care se stingea şi el repede, prilejuind pădurilor de cantuşi să se umple de fantasme. Stătea tot acolo, neagră şi zbîrlită, în vîrful hornului. Şi-apoi, treptat, fără să înţeleg ce se întîmplă, a început să se înroşească, de la picioare în sus, spre şira spinării; mi s-a părut că ia foc şi fumegă, pînă ce mi-am dat seama că în spatele ei răsărea luna, tăcută şi furişată.

Şobolanul chiţcăia într-o groapă; fugise ce fugise, şi-apoi pierduse puterile; avea în el o ruptură, şi acum trăgea să moară.

Am mers la a patra colină, cu luna în spate; încă nu se ridicase bine pe cer, nu se limpezise şi lumina ei pe cîmp era ruginită. Am luat din fiecare cămaşă cîte o fîşie, de la mînecă. (Le mai

păstrez și acum, într-o cutie ; le scot și mă uit la ele cînd încep să uit culorile.)

Aurelia avea ochi negri, cu răsfrîngeri albastre, cum se văd mările adînci noaptea.

Cînd am ajuns în șosea, luna se albise și lumina împrejurimile de la o colină la alta. Am auzit tropot pe asfalt și-am așteptat să văd cine vine. Erau jandarmii, cu motocicleta în pană, trasă de un măgar mov cu urechile albe ; nu-și schimbase culorile de la ultima întîlnire.

— E măgarul meu, am spus.

Sergentul m-a recunoscut.

— Știu !

— Am nevoie de el !

L-am deshămat și mi l-au dat în primire. Caporalul a trecut în locul lui.

— Trage ! i-a poruncit sergentul.

— Sînteți pe la vamă zilele următoare ? am întrebat eu, pe cînd caporalul bombănea vorbe neînțelese, probabil sudalme.

— Negreșit ! răspunse sergentul. Sîntem totdeauna.

— Bine !

I-am lăsat să se îndepărteze, apoi am pornit încet spre colina Boiangiului. Măgarul venea după mine. Casa se vedea între mare și drum, cu zidurile de piatră, cu acoperișul de ardezie, în două pante, prelungit cu un șopron în față. Fuioarele de lînă care atîrnau la streașină se decoloraseră. În ușă rămăsese anunțul atît de inutil astăzi, care anunța ce se vopsește în zilele săptămînii.

M-am apropiat de geam și am privit înăuntru ; fata Boiangiului dormea, cu obrazul luminat de

lună, în patul de lîngă fereastră. I-am ciocănit încet, și cînd a deschis ochii i-am făcut semn să vină.

Am mers pe plajă și m-am așezat în nisipul umed. Măgarul și-a făcut loc lîngă mine. Curînd a venit și fata, îmbrăcată subțire.

— De ce m-ai chemat ?

— Să ne sfătuim. Ce-ai vrea să faci pe urmă ?

— Pe urmă, cînd ?

— Cînd va fi pe urmă !

— Parcă-i după mine ! Nu mi-ai arătat simpatie !

— N-a fost cu voia mea. Cîteodată sînt rău fără să-mi dau seama.

— Aș vrea să joc în filme, spuse fata. Poți să pui o vorbă bună ?

— Da. Însă la urmă.

— Mi-e cam frig !

— Așează-te lîngă el ; are să-ți dea căldură.

S-a cuibărit jos, lipită de burta măgarului, care și-a pus botul cald pe picioarele ei goale. Curînd au adormit amîndoi, iar eu i-am vegheat pînă la ziuă.

— Acel măgar te însoțea totdeauna ? mă întrebă Aurelia.

— Nu. Cînd mă lovea o nevoie, sau o amărăciune, venea dacă mă gîndeam la el toată ziua. Trebuia să se reîntrupeze, fiindcă murise de multă vreme. Fusese al meu în copilărie și îl călcase trenul. Oricum, nu m-a lăsat niciodată în încurcătură.

Pe la ceasul nouă, măgarul a plecat singur spre sud ; l-am urmărit cum mergea pe marginea șoselei, cu capul în pămînt, cu coada plină de ciulini.

În dreptul colinei a patra s-a oprit puţin, s-a uitat înapoi, şi-a bălăbănit urechile lungi pe cerul albit, şi s-a dus. L-am mai zărit la han, unde iar a stat puţin ; pe urmă a pornit din nou şi s-a tot dus, s-a făcut tot mai mic, ca un iepuraş, ca un şoricel, ca un fir de nisip.

Fata dormea încă, şi, fără adăpostul măgarului, tremura de frig. Am învelit-o cu haina mea, iar eu m-am dus la ţărm unde am adunat scoici cu perle. După vreun ceas a venit şi ea, somnoroasă, a pus haina jos, şi-a dat pe faţă cu apă de mare, m-a salutat cu mîna şi s-a dus, fără un cuvînt.

A trebuit s-o iau la fugă ca să nu întîrzii.

37

DACĂ N-AȘ FI VĂZUT cu ochii mei, dacă dincolo de ceea ce se vedea n-aș fi știut totul, apariția capsulei misterioase, ieșind încet, incert din nebuloase mi s-ar fi părut un trucaj cinematografic. Timp de aproape opt luni de zile acest corp pornit de pe pămînt, dintr-o dorință diabolică, și rătăcit în spații, răscolise eterul emițînd unde de toate lungimile, amestecate, răsucite, încălecate, cu o ură și cu o ferocitate care chinua întreaga boltă cerească.

Dar dacă perturbațiile acestea periclitau zborul altor nave cosmice, în cazul nostru se constată că ne ajută ; ajunsă la înălțimea de o sută de mii de kilometri, capsula Brutarului se îndreptă singură spre capsula Hangiului, atrasă magnetic, iar ghidarea de jos deveni și imposibilă, și inutilă. Jonțiunea se făcea de la sine ! Numai că astfel se semnala încă o primejdie. În clipa cînd capsula trimisă de noi își schimbă traiectoria, fără ca de jos să se fi dat vreo comandă, cei de la Bază înțeleseră, stupefiați, că la fel s-ar fi întîmplat cu orice navă cosmică. Nici o rachetă trimisă de oameni spre poarta cerului de atîta timp căutată, n-ar fi putut să se sustragă atracției violente exercitată de capsula necunoscută, care astfel făcea blocada văzduhului.

Acum, ocupanții acesteia nu-și dădeau seama ce era nava străină, înțelegeau doar că aveau să-i abordeze inevitabil. În zborul dezordonat, așa cum li se imprimase din clipa cînd se sfîrșise ultimul gram de combustibil, ei nu puteau face nici o manevră, nici să schimbe direcția, nici să mărească viteza. Nu le rămînea decît să aștepte. Era o navă de pe pămînt, trimisă să-i captureze, sau o navă de pe alți aștri ? De oriunde ar fi fost, și cu orice intenție ar fi venit, aveau cu ce să se apere !

De la acest punct înainte, cînd nava următoare se afla la mai puțin de cinci metri și se apropia centimetru cu centimetru, receptoarele ei de radio începură să prindă convorbirile de pe nava cealaltă, astfel că, la imaginea prinsă de celulele televizorului, acum se adăuga și sunetul.

Dialogul care urmează este rezultatul unei descifrări migăloase, înregistrarea fiind în mod explicabil neclară, cu multe goluri, însoțite cînd de hîrîituri, cînd de pocnete, cînd de scrîșnete și de sudalme.

Primul glas care se auzi spuse :

— Mii de fulgere !

L-am identificat ușor ca fiind al Hangiului. Boiangiul completă :

— Mii de trăsnete !

Recunoșteam vocabularul. De dincoace, Brutarul strigă la ei, prin microfoane :

— Sînt eu. Să nu trageți !

— Ei, drace ! exclamă Hangiul. Tu erai ? Cine te-a trimis aici ?

— Cucoana.

Urmau imagini, zgomote şi cuvinte confuze. Cunoscătorii îşi dădeau seama că se făcea joncţiunea între cele două nave. La prima atingere izbucniră fulgere, o forţă se descărcă în spaţiu, şi îndată Baza regăsi controlul zborului, pierdut o vreme. Se auziră metale lovite, scîrţîiră şuruburi, urmară gîfîieli şi bombăneli ; Hangiul şi Boiangiul treceau în capsula Brutarului. Apoi capsula cealaltă fu decuplată şi se văzu limpede cum se ducea în spaţiu.

— Nu-i o imprudenţă ? mă întrebă Aurelia. N-o să producă în continuare aceleaşi perturbaţii ?

— Nu ! Perturbaţiile nu le producea capsula, ci ocupanţii ei. Odată singură, are să se învîrtească liniştită şi inofensivă pe orbita pămîntului.

— Pînă cînd ?

— Pînă la infinitul timpului. Fără nici un sfîrşit.

— Îmi vine ameţeală ! zise fata.

— Şi mie. De aceea nici nu mă gîndesc.

În capsulă, conversaţia continua astfel :

— Ei, bată-te să te bată ! exclamă hangiul bucurîndu-se cu o inocenţă inexplicabilă. Ce ai în traistă ?

— O raţă friptă şi o felie de brînză, răspunse Brutarul. Mă gîndeam că poate rîvniţi.

— Ptiu ! Pînă acum am mîncat tot raţă friptă. Dă-mi o bucată de brînză.

— Fata mea ce face ? întrebă Boiangiul.

— De cînd ai o fată ?

Hangiul întrerupse conversaţia, cu o înjurătură :

— Brînza asta e groaznic de sărată !

— Te întreb de fata mea, continuă Boiangiul. Spune-mi ce face.

— Dă-mi un pahar cu apă ! strigă Hangiul.

— Apa e caldă. Mai bine să-ţi dau vin.

— Fie, dar haide odată, că mă arde beregata !

— Să fie din cauza imponderabilităţii ? se întrebă Boiangiul, întrebîndu-i pe ceilalţi şi fixîndu-l în ochi pe Brutar. Nu mai ţii minte nimic ? Ştii cine sînt eu ?

— Poate e mai bine să mă fac că nu ştiu !

— Dar mă cunoşti !

— Ca pe un cal breaz.

— Şi cum, pe fata mea ai uitat-o ?

— Nu-i fata ta, ci a mea, dacă vrei să ştii !

— Cu siguranţă că-i din cauza imponderabilităţii ! zise Boiangiul.

Hangiul interveni :

— Ia, nu vă mai certaţi, că n-avem spaţiu !

Se priviră o vreme, apoi Brutarul constată :

— N-aţi slăbit prea mult ! Cum aţi dus-o ?

— Aşa şi-aşa. Cînd mai bine, cînd mai rău, răspunse Hangiul. Dar ia povesteşte-ne cum ai ajuns aici şi cum ne-ai găsit atît de uşor. Cine ziceai că te-a trimis ?

— Cucoana, ce, n-ai auzit ?!

Hangiul făcu ochii mari ; începea să se dezmeticească. Boiangiul, care se uita la aparate, scoase o exclamaţie :

— Ne îndreptăm spre pămînt. Sîntem salvaţi !

— Sîntem trădaţi, nenorocitule ! strigă Hangiul. Ticăloasa ne-a prins în cursă ! Iar tu (acum se

adresa Brutarului) eşti un netot fără pereche în cosmos !

Urmau urlete, din care nu se mai deslușea un cuvînt, şi o învălmășeală aproape imposibil de urmărit. Unind imaginile neclare cu deducţiile, se putea spune că Hangiul îl înghesuise pe Brutar într-un colţ al capsulei şi-l burdujea cu pumnii ; să nu fi fost casca, l-ar fi strîns de gît.

38

LUMEA NU CUNOSCUSE NICIODATĂ un asemenea spectacol. Timp de treizeci de ore, pînă ce emisiunea fu suspendată, chipurile celor trei personaje care veneau din neant ocupară ecranele televizoarelor de pe toate cinci continentele. Publicul se pomenise cu ei în față prin surprindere, aventura lor nu se cunoștea bine, ziarele nu erau informate, radiourile asemeni, și chiar posturile de televiziune care emiteau imaginile se mărgineau să descrie faptele, fără să arate originea lor, și astfel totul plutea în fantastic. Imaginile nu erau nici continui, nici foarte clare; închipuirea fiecăruia le completa, dîndu-le înțelesuri de basm sau de mitologie. Unii, ale căror televizoare deformau chipurile, făcîndu-le cînd prea lungi, cînd prea late, ba supte, ba fălcoase, cu nasul în diagonală, cu gura în afara obrazului, cu urechile înnodate la ceafă, văzură cu uimire că personajele aveau cîte un singur ochi, și duseră vestea că fusese capturat un trib de căpcăuni, care trăiau ascunși printre stele, de unde unelteau cum să facă rău oamenilor. Cu atît mai ușor născoceau basme cei care nu aveau televizoare sau nu urmăreau emisiunile și auzeau cîte o vorbă, în tramvai sau la coadă. Ei se jurau, mai tare decît ceilalți, cum că au văzut cu ochii lor pe Lucifer cu aripile tăiate și pus în

lanţuri, iar lîngă el era Ptolomeu, astronomul, chemat să dea socoteală, fiindcă de la el se trăgeau toate, altfel pămîntul n-ar fi fost rotund niciodată şi lumea ar fi trăit în pace. O femeie se jura, în faţa măcelăriei, că o văzuse chiar pe Sfînta Vineri, în rochie maxi, tunsă scurt şi cu aluniţă în colţul gurii.

— Care era aia, se miră altă femeie, că doar mai adineauri închisei televizorul ? Pe căpcăuni i-am văzut, dar unde să fi fost Sfînta Vineri ?

— A venit la urmă şi-a spus : „Continuăm emisiunea la ora nouăsprezece".

Oamenii mai instruiţi şi cu mai mult discernămînt, care citeau ziare şi reviste ilustrate, socoteau că se făcuse o greşeală, că nimic nu trebuie forţat în natură şi în istorie. Întrucît personajele ciudate nu erau altceva decît fiinţe de pe alte planete, de ce să le capturezi şi să le aduci pe pămînt cu sila, din moment ce nu au călcat nici o graniţă, cosmosul fiind al tuturora ? „Dacă iese de aici vreun conflict, ce ne facem ? Sîntem în stare să ne apărăm de o invazie spaţială ?"

Iar în acest timp nava străbătea eterul, se apropia de pămînt şi chipurile de sub cască apăreau tot mai clare, pînă ce putu să se vadă că semănau cu toţi oamenii. Şi deodată, spre uimirea privitorilor de pe întreg globul, cel din mijloc se ridică în picioare şi spuse răspicat, de-l auzi toată lumea :

— Protestez ! Sîntem cetăţeni paşnici, ne plătim impozitele şi respectăm legile. Nimeni nu are dreptul să se amestece în treburile noastre, de vreme ce nu păgubim statul şi nu călcăm morala so-

cietății. Ni s-a răpit libertatea și ni s-au adus pagube. Vinovații să răspundă și să plătească !

Un fior trecu printre oamenii de la televizoare.

Două ceasuri mai tîrziu, Erick mă convocă grabnic. Soseau telegrame din toată lumea, de la personalități mondiale, savanți și vedete, de la organizații de toate culorile și de toate nuanțele, cerînd explicații. Unii protestau, fără să aștepte justificările noastre. Și era abia începutul. Se apropia o furtună groaznică.

— *Ai* greșit, într-adevăr ! îmi spuse Erick, palid la față.

— Dar ai avut aprobarea Consiliului !

— A Consiliului tehnic ! Mai adineauri s-a întrunit Consiliul juridic, și, după dezbateri sumare, au hotărît că, fără o sentință a tribunalului, nu *aveai* dreptul să *recurgi* la privarea de libertate. Înțelegi în ce situație *te* afli ? *Ai* sechestrat trei oameni, și nu *ai* nici măcar posibilitatea să *le* dai drumul.

— Dar cum, am întrebat, strîngînd pumnii și ridicînd glasul cu indignare, perturbațiile cunoscute de toată lumea, cu primejdiile incomensurabile care decurgeau din ele, această crimă împotriva omenirii nu reprezintă o justificare suficientă pentru operațiunea noastră ?

— Folosește mai cu prudență pluralul ! mă avertizează Erick, privindu-mă pe sub sprîncenele încruntate. Cît privește justificarea, ea s-a pulverizat în clipa de față, așa că nu o poți invoca în fața judecătorilor. Din moment ce perturbațiile au în-

cetat, nu există nici o posibilitate să li se stabilească originea, şi deci nu pot fi puse în sarcina nimănui. Sînt savanţi care de pe acum le atribuie o origine strict cosmică. Mai bine gîndeştete ce ai să răspunzi Consiliului juridic, care te aşteaptă să dai explicaţii.

Era prea de tot, dar nu mi se întîmpla prima oară în viaţă. Odată, pe stradă, am luat apărarea unei femei pe care o bătea bărbatul. Cu el m-am împăcat foarte bine pe urmă, şi chiar am ajuns la cîrciumă, unde ne-am cinstit unul pe altul. Dar de nevastă n-am scăpat cu una cu două, că de ce m-am amestecat în socotelile ei casnice, că nu-i treaba mea dacă o bate bărbatu-su, şi că, mai la urma-urmelor, ce dovadă aveam că o bătuse ? Aşa e, n-aveam nici o dovadă, dar nu înseamnă că de atunci m-am învăţat minte să-mi pun capul între umeri şi să-mi caut de treabă cînd văd o gîlceavă.

Altă dată, pe vreme de război, într-o iarnă geroasă, plină de sărăcie, de foame şi de teamă, mergeam cu un tren prăpădit, noaptea, într-o înghesuială că nici măcar n-ai fi putut să-ţi scoţi batista din buzunar, să-ţi ştergi nasul. La o gară au dat să se mai urce vreo cinci călători, albiţi de zăpadă, dar cei dinăuntru, înghesuiţi, ce-i drept, se lăţeau în uşă, că aşa e omul, într-un fel judecă de pe scara vagonului, şi într-altul cînd s-a văzut înăuntru la căldură. Şi dîndu-mi seama că pleacă trenul şi bieţii călători rămîn agăţaţi pe scară, în noaptea aceea îngrozitoare, n-am mai putut să rabd — să mă ierte cititorul, că nu fac pe grozavul — şi deschizîndu-mi drum anevoie printre cei care se umflau cît puteau în spaţiul îngust al

coridorului, am ajuns la ușă, unde am pus mîna pe clanță strigînd cu indignare :

— Nu vă este rușine să lăsați oamenii afară ? Vă convine să faceți pe muții și pe surzii la adăpost și la căldură, dar cum v-ar veni dacă ați fi în locul lor pe scară ?

Nu mi-a fost ușor să-i împing într-o parte și în alta și să deschid ușa vagonului, îndesînd-o în pîntecele lor revărsate și în șoldurile osoase, în vreme ce îi tot dădeam cu gura, ca să-i scot din înțepeneală. Și ce să vezi atunci, primul care s-a năpustit în vagon, un cîrciumar rumen la față, că așa se întîmplă, cei rumeni la față intră primii, mi-a pus mîna în piept și a început să răcnească :

— De ce faci gălăgie, cetățene ? Adică așa, vrei să stăm pe scară ? — că uite colea și o femeie bătrînă, nu te gîndești că ar putea să înghețe ?

Femeia bătrînă s-a urcat ultima, sărmana, iar eu tot n-am învățat nimic, și am pățit multe după aceea.

Așa, m-am dus la circ într-o după-amiază, și nimerind acolo mai devreme, stăpînul circului, un om voinic, cu fața roșie și cu părul ca platina, vestit între toți circarii, că fusese în turneu prin toată lumea, își adunase plasatoarele în fața intrării, pe două rînduri, și le mustruluia cu vorbe care au făcut să-mi crape obrazul de rușine, mai ales că eram cu o fată și îmi ziceam că trebuie să-i apăr urechile de orice grosolănie. Femeile, vreo douăsprezece, în halate cenușii, ponosite, stăteau pe două rînduri, cum spusei adineauri, și primeau sudalmele fără să crîcnească. Atunci n-am mai putut să rabd și, lăsîndu-mi fata în bancă, m-am dus

întins la stăpînul circului cu părul ca platina. Și i-am spus, înfruntîndu-l cu tot curajul, dar fără nici o apărare, că putea să asmută asupra mea pe cine ar fi vrut, și pe trapeziști, și pe jongleri, și pe clowni, ba chiar leii și tigrii din menajerie :

— Cum îți îngădui, domnule, să jignești niște femei, care sînt surorile și mamele cuiva, așa cum avem fiecare o soră și-o mamă ?

La aceste vorbe, cu totul neașteptate, stăpînul circului, cît era el de voinic și învățat cu lumea, a rămas țeapăn, cu gura căscată. Dar o femeie din rînduri, cea mai vîrstnică, amărîtă și uscată (poate mai era și bunică, nu doar soră și mamă), a sărit cu gura pe mine, cum a făcut și nevasta bătută, că de altfel cele două pățanii se aseamănă. Și mi-a spus astfel, în vreme ce eu mă duceam rușinat spre banca unde mă aștepta fata :

— Ce te bagi dumneata, musiu, unde nu-ți fierbe oala ? Dumnealui ne înjură, dumnealui ne dă de mîncare !

Am călcat cu stîngul de mic, la ce m-aș plînge de necazurile următoare ? Aveam un pedagog la școală, venit de curînd, om bun, cu o inimă caldă, cum am simțit din primele zile. Și acest om, ori nu și-a dat seama că nu sînt prea dus la biserică, ori s-a făcut că nu vede, vorba e că s-a pus cu bunătatea pe mine. Îl respectam atît și-i păstram atîta recunoștință, încît nu dormeam noaptea, gîndindu-mă cum să mă pont a doua zi, să nu fac vreo năzbîtie. Această dragoste a protectorului, care îmi mergea drept la inimă, ar fi făcut poate altfel de om din mine, și poate toată viața mea ar fi fost alta, dacă nu s-ar fi ivit o dilemă tristă, prima și

cea mai grea ciocnire cu viața, a cărei amintire mă urmărește și astăzi.

Într-o zi, nu mai țin minte cum, pesemne scos din fire de un școlar care era pramatia clasei, omului meu i-a scăpat o sudalmă, neîngăduită celui pus să se îngrijească de niște minți și niște suflete așa-zicînd fragede. Dar se întîmplă, și într-o asemenea împrejurare gîndesc că e bine să uiți cît mai degrabă. Uitasem, așadar, și toate mergeau cum nu se poate mai bine, și pedagogul probabil regreta vorba aceea, că uneori îl simțeam copleșit de rușine, cînd ne-am pomenit cu anchetă și cu inspecție. Pramatia se plînsese acasă, și tatăl lui era un om cu vază. Și-a început inspectorul să întrebe pe școlarii cîți fusesem de față, vreo cinci sau șase, dacă e adevărat ce se întîmplase și ce se spusese. Toți, unul după altul, au pus capul în pămînt și au socotit să nu recunoască. Și doar nici unul nu se bucura, în aceeași măsură ca mine, de dragostea vinovatului! Iar eu, cînd mi-a venit rîndul să depun mărturie, m-am aflat în acea dilemă îngrozitoare. Dar, după ce am judecat, prin chiar mintea celui care ne făcea educația, m-am gîndit că eram dator să declar adevărul, cum învățasem, că, ascunzîndu-l, aș jigni chiar pe protectorul meu, l-aș rușina, și n-ar mai putea să se uite în ochii mei niciodată. Că, orice ar fi spus tinerii martori, el trebuia să recunoască. Și m-am socotit alături de el cînd, cu capul în pămînt de tristețe, i-am declarat inspectorului: „Da, domnule!“

În visele mele de mai tîrziu, cînd de atîtea ori m-am silit să înfrumusețez viața, am imaginat sfîrșitul care l-ar fi făcut pe omul meu egal cu el

însuşi, justificînd şi explicînd dragostea şi recunoştinţa ce-i purtasem. Îl vedeam apropiindu-se de banca mea, unde stăteam frînt în două de nedumerire şi de tristeţe, la o vîrstă atît de fragilă, punîndu-mi mîna pe umăr şi spunîndu-mi : „Nu se putea altfel !“

De multe ori îmi închipui că s-a întîmplat astfel, în momentele de seninătate şi de speranţe. Dar pe urmă revin la viaţă şi îmi amintesc parabola pe care pedagogul nostru, pedepsit doar cu mustrări pare-se, ne-o spunea de la catedră, despre şarpele încălzit la sîn — eu adică, păcatele mele !

Înarmat cu aceste aduceri aminte m-am prezentat în faţa Consiliului juridic. Recunosc că oamenii, toţi tobă de legi şi de jurisprudenţe, mi-au arătat bunăvoinţă, că în sinea lor mă înţelegeau şi-mi dădeau dreptate, că nici nu se gîndeau să mă acuze şi să mă lase în voia soartei. Fapt este că provocasem o încurcătură, şi trebuia negreşit să găsim scăparea, să născocim o învinuire pe care s-o putem susţine, dacă n-aveam nici un mijloc să susţinem vina reală.

— Dar învinuiri se găsesc cu sutele, nu trebuie să le născocim, am spus, abia stăpînindu-mi furia.

Şi începurăm să le discutăm în Consiliu : de unde combustibil, de unde rachetă, de unde atîtea şi atîtea — ce să le spui pe toate ?!

— Din moment ce nu există nici o plîngere că s-ar fi sustras carburant din depozitele statului, din moment ce n-a dispărut nici o rachetă, lasă-te păgubaş ! mi-a răspuns preşedintele. Să căutăm altceva, ca să putem funda o acuzaţie.

Deşi mi-era ciudă şi ruşine, m-am resemnat, înţelegînd că aşa era situaţia.

— Pot fi învinuiţi, bunăoară, de trecere frauduloasă a frontierei.

Se sfătuiră în şoaptă, apoi îmi răspunseră astfel :

— Afară de cazul cînd au paşapoarte asupra lor, ceea ce e foarte probabil.

După un timp de gîndire, un consilier tînăr aduse o obiecţie care elimina pînă şi atît de modesta mea propunere :

— Chiar în lipsa paşapoartelor, învinuirea nu poate sta în picioare, deoarece cosmosul nu are încă frontiere. Cred însă că am găsit soluţia şi o expun spre aprobarea Consiliului : deoarece, după ştiinţa mea, capsula delicvenţilor nu e înmatriculată nicăieri şi îi lipseşte numărul de ordine (Erick confirmă : „Aşa e !") putem să-i acuzăm de contravenţie la Legea Circulaţiei.

Consiliul aprobă, în unanimitate.

M-am pus pe rîs, şi am rîs de mă durea ceafa.

39

MERGEAM CU BARCA spre insulă, pentru ultimul act, sigur cel mai greu dintre toate. Aveam mîngîierea că peste cîteva ceasuri puteam să-i dau Aureliei brățara pe care o dorea de atîta vreme.

Cînd am pus piciorul pe țărm, între tufele de penelopsis pline de miresme, m-au prins o oboseală grea și o tristețe de moarte. Toate mi se păreau inutile, fiindcă nu puteau fi înțelese de nimeni, și ne aflam mai rău decît bietul don Quijotte în lupta lui cu morile de vînt invincibile.

M-am uitat la însoțitorii mei, în lumina bogată a soarelui ; era ora zece dimineața și, așa cum strălucea ziua aceasta finală, străluceau și ei de tinerețe. Știau ce sînt în stare inamicii, dar mergeau să lupte cu ei, și nici măcar n-aveau arme. Aureliei vîntul îi flutura părul pe spate...

— Ce căutați cu mine aici ? am spus, lovit de o presimție. Lăsați-mă să mă descurc singur, și duceți-vă ! Aveți ce să faceți, și vă așteaptă o viață atît de frumoasă !

Pe chipul lui Baltazar se ivi atunci o încordare și el răspunse, scuturînd capul :

— Așa nu se poate !

Aurelia întări spusele lui, cu o privire care vorbea de la sine.

Ce căutau aici ? Îi cunoscusem pe cînd culegeau fructe de cantus. Îmi erau dragi, fiindcă mă ur-

maseră într-o aventură primejdioasă, fără să aştepte un cîştig pentru ei, şi fără să fie siguri de cîştigul altora. Mi se păruse că îi mîna curiozitatea tinerească şi dorul lor de locuri necunoscute, de al treilea pol al pămîntului, devenit prin ei o nevoie chiar pentru mine însumi. Îmi dădeam seama că datorită lor inima mea se îmbogăţise, şi atunci m-am gîndit că un om nici nu osteneşte, nici nu îmbătrîneşte, dacă poate să simtă în el şi să înţeleagă năzuinţele tinereţii.

Mă fermeca şi mă înduioşa pînă ce mi se umezeau ochii, felul cum Aurelia ţinea în braţe iedul Hangiţei. Pentru un om trecut prin multe întîmplări grele, cîteodată urîte, o asemenea idilă dă încă o dată un sens existenţei lui chinuite.

Mă fermeca şi mă înduioşa dragostea lui Baltazar pentru a patra colină, împodobită cu cămăşi colorate şi cu tufe de leandru ; din acest peisaj se întrupase Aurelia şi luase viaţă — şi parcă îmi rămăsese şi mie o parte. Oriunde aş fi mers cu ei pe faţa pămîntului, lumea mi s-ar fi părut mai frumoasă, şi poate, prin ei, deşi obosit de viaţă, aş fi vrut să trăiesc încă o dată.

Dar atît nu aşteptasem de la ei, să dea aventurii noastre sensul de astăzi. Stăteau mînă în mînă, n-aveau nici o cută pe faţă şi deveniseră maturi de la o clipă la alta.

— Cum crezi că te-am putea lăsa singur ? zise Baltazar, gînd în gînd cu fata. Sîntem prea tineri ca să îngăduim făţărnicia. Aşa nu se poate ! O să facem noi dreptate, cu mîinile noastre !

★

Erick ne dăduse coordonatele locului unde avea să cadă capsula, la douăzeci de mile de coastă. Restul trebuia să-l facem cu puterile noastre.

Am coborît încă o dată poteca în crater, am găsit vaporul cum îl lăsasem, pe comandant dormind ca de veacuri. Am tras fluierul, s-a trezit echipajul și a început să ridice ancora.

— Unde mergem ? întrebă comandantul, cu condica gata.

— În marea superioară.

Nu mă temeam că are sa ne refuze, și datorită Aureliei știam că există un drum de ieșire ; ea ne dusese în recunoaștere.

— Cine plătește ecluza ?

Nu mă așteptasem, nu aveam nici un ban la mine ; mă mînca pielea de furie. Comandantul repetă întrebarea. Am răspuns legănîndu-mă ca pe valuri, deși vaporul stătea țeapăn, legat de babale :

— Plătește stăpînul !

— Cel bătrîn, sau cel tînăr ?

— Pe din două.

— Bine ! încuviință comandantul.

În fața ecluzei, se auzi un glas, venit prin megafoane :

— În ce monedă plătiți ?

Comandantul își duse microfonul la gură.

— Nu știu. Plătește stăpînul.

— Cel bătrîn sau cel tînăr ?

— Pe din două !

— Bine !

Într-o jumătate de oră eram sus și navigam spre largul mării. Nu bătea vîntul, nu erau valuri, ziua

făgăduia să rămînă frumoasă. Mă apuca spaima gîndindu-mă ce ne-am fi făcut pe furtună, cum am fi pescuit capsula cu mijloacele noastre? După teama de la început, după îngrijorare, începeam să simt îndoiala. Mă gîndeam: „Așa se năruiesc visele cele mai frumoase, așa se naște neîncrederea!“ Dar Baltazar și Aurelia rămîneau o consolare capabilă să umple tot golul inimii mele. Și m-am gîndit mai departe că totdeauna se va găsi o consolare, la necaz și la dezamăgire, că altfel de mult s-ar fi dus dracului simțirea umană, și, o dată cu ea, lumea în întregime.

Baltazar, care inspectase vaporul, îmi șopti la ureche:

— Fata Boiangiului nu-i în cabină.

— Știu. S-a dus pe plajă, spre nord, dar are să se întoarcă la vreme.

În starea lui vegetativă de somn continuu, nu cred că i-ar fi stat în putință comandantului să facă un punct onorabil pe bază de observație astronomică. Mă și îndoiesc că mai știa să umble cu sextantul și cu logaritmii. Noroc că radarul, care arăta ca la televizor coasta lăsată în urmă și pe care de mult n-o mai vedeam cu privirea, ne indica poziția vaporului fără nici un calcul, de parcă fața mării era împărțită în carouri, ca foile caietului de aritmetică. În locul știut s-au oprit motoarele și am rămas în derivă; nu puteam să aruncăm ancora, fundul mării se afla la opt mii de picioare, nu există pe nici un vapor lanț de atîta lungime, ar însemna să nu mai poată lua altă încărcătură.

Ca să nu stîrnească mai multe nedumeriri, televiziunea își încetase emisiunile, nu mai aflasem

nimic de soarta capsulei, ştiam doar că trebuia să apară dintr-o parte a cerului, în jurul orei unu — poate puţin mai tîrziu, poate puţin mai devreme.

Odată motoarele oprite, echipajul se dusese la culcare, ca şi comandantul, care însă, conform regulamentului, dormea cu capul rezemat de timonă. Nu eram decît noi trei, şi ne împărţisem cerul, cîte o treime de fiecare. Soarele, abia trecut de zenit, ne orbea şi făcea să sticlească orbitor faţa mării. Ne usturau ochii şi ne durea ceafa, şi nici unul nu ne puteam îngădui o clipă de repaus. Îmi venea să scîncesc, mă simţeam părăsit împreună cu tinerii mei prieteni.

Mi-era teamă că am putea să intervenim prea tîrziu, şi mai teamă îmi era de întîlnirea cu adversarii noştri, înarmaţi bine, iar pe deasupra înnebuniţi de mînie.

Indicaţia lui Erick era să-i aducem la Bază, să le dăm mîncare aleasă şi cabinele cele mai luxoase, să-i bărbierim, să-i tundem, să le facem baie, să-i parfumăm şi să le pomădăm părul. Umilinţa ar fi fost insuportabilă ! Dar îmi aminteam vorbele lui Baltazar : „Aşa nu se poate !“ şi din ele se năştea un început de speranţă.

Credeam că am să paralizez de încordare şi aşteptarea în nesiguranţă o să mă înnebunească, în clipa cînd se auzi strigătul Aureliei :

— Iată-i !

Comandantul sări speriat în picioare şi trase fluierul. Echipajul năvăli la posturi ; bucătarul ieşi pe punte, să jumulească găinile.

În înălţimea sticloasă a cerului izbucnise o flacără care învingea soarele şi ne ardea ochii. Era un arc voltaic, din el ţîşneau lumini albe şi violete, întinse în urmă, ca o cometă. Nu mai puteam să rabd, îmi venea să plîng în hohote, să-mi dau cu pumnii în cap, să strig, să-mi scuip plămînii pe punte, să-mi deschid arterele, incapabil, după atîtea luni de aşteptări, să mai aştept cele cîteva minute finale.

Baltazar se dezmetici înaintea mea şi-i porunci comandantului :

— Cîrma la dreapta şi toată viteza înainte !

Flacăra se stinsese, un timp nu se mai văzu nimic pe bolta cerului, pînă începu să se deslușească un fuior vînăt care se răsucea în aer. Cum eram cu nervii încordaţi şi cu privirea obosită, mi s-a părut că descopăr silueta unei vrăjitoare, călare pe coada de mătură ; pe urmă mi s-a năzărit un armăsar năzdrăvan, din cei hrăniţi cu jăratic, un Pegas al unui poet mort tînăr, rătăcind dezolat în spaţii, în căutarea stăpînului, şi mi s-a părut chiar că văd inima poetului, despicată, împrăştiind pe cer sîngele coagulat şi simţirea lui închegată. Şi cînd n-am putut merge cu închipuirea mai departe, că ar fi însemnat să leşin, istovit de prea multe şi prea de toate, s-a deslușit o sferă neagră, căzînd vertical, cu atît de mare viteză, că lăsa în urmă, ca o dîră, propria ei imagine. Cădea departe, dar prin iscusinţa lui Baltazar, prin minunata lui prezenţă de spirit, vaporul se îndrepta într-acolo, cu toată viteza, şi speram să ajungem la vreme.

În ultima fază, aşa cum aşteptam toţi trei, într-o încordare bolnavă, în urma capsulei explodară pe

rînd opt norișori albi, care se destrămară, și din ei se născură opt parașute, alcătuind toate o floare de păpădie.

Ajunsesem doar cu un minut de întîrziere, însă cu inimile sfîșiate. Parașutele pluteau pe apă, iar în mijlocul lor se legăna pe valuri capsula. Singurul meu simțămînt, la această întîlnire atît de greu pregătită, a fost groaza.

40

SCRIU ÎNCHEIEREA cinci zile mai tîrziu, cînd mă pregătesc de plecare. După ce a oscilat un timp, acul busolei mele s-a așezat fix și hotărît spre sud. E drumul unde s-a dus măgarul; am să-l ajung în curînd. Înainte de plecare va trebui să trec pe la casa Aureliei, să iau iedul cu mine; ar fi crud să-l las fără nimeni.

Mă mai ține aici o încurcătură; am scris și am telegrafiat prietenilor și datornicilor, cerîndu-le bani cu grămada. Am nevoie de o sumă imensă. E absurd, dar trebuie să depun valoarea capsulei, împrumutată de Bază, și care s-a pierdut în adîncul mării. Nu poate fi scăzută din inventar! Nu are importanță că o dată cu ea au pierit trei genii rele; ar fi fost altceva dacă piereau trei cosmonauți; atunci scăderea se făcea de la sine.

N-am mai încercat să aduc dovezi de vinovăție. Știu că Hangița și fata Boiangiului ar fi refuzat să vorbească, și n-am să le țin de rău pe ele, mai mult ca pe alții. În privința hanului, se găseau destule obiecte și hîrtii care să devină capete de acuzație, dar nu mai speram că experții ar crede în ele. Am fost sfătuit să renunț; date fiind împrejurările atît de fantastice, unii spuneau că e mai bine să așternem tăcerea peste fapte. S-a recunoscut că ne aflăm în legitimă apărare, și astfel s-a închis

dosarul. Capsula, însă, n-a putut să-mi fie scoasă din socoteală.

Gravura, fotografia, cinematograful ne-au deprins cu imaginile în alb și negru. E o convenție; lucrurile înfățișate astfel, oameni, animale și peisaje nu ni se par mai puțin vii, dacă le lipsește culoarea. Dar nimeni nu a încercat sentimentul de spaimă pe care ți-l dă imaginea unui om viu, care se uită la tine și îți vorbește, dar pare o fotografie.

Mă aflam în unghiul mort de sub centura capsulei; legam barca, în vreme ce Baltazar sărise deasupra și desfăcea șurubul hubloului, care se deschidea numai pe dinafară. Ne bizuiam că prin trecerea aceea îngustă nu puteau ieși toți trei deodată. În îndrăzneala lui, căci el făcuse planul, Baltazar socotea că îi avem în mînă. N-am chibzuit prea mult, și ar fi fost inutil; eram singuri, fără nici o armă și fără nici un ajutor, de la nimeni. Nu se putea ca vreunul din noi să rămînă pe puntea vasului; și așa trei eram prea puțini pentru a ne desăvîrși planul. Întocmai cum prevăzusem, îndată ce dădurăm la apă barca de salvare, se auzi fluierul, și în clipa următoare vaporul porni spre coastă, lăsîndu-ne în largul mării. Dacă nu era nimeni să-i ordone, comandantul trăgea la țărm, cum trage pasărea la cuib și calul la iesle. Știam, și ne acceptasem soarta. Vîslind restul zilei și toată noaptea, ajutîndu-ne și cu motorul, puteam să ajungem a doua zi dimineață.

Era ora două după-amiază, soarele abia depășise înaltul cerului, mă aflam în umbra capsulei, unde

marea părea de smoală. Şi deodată, pe cînd terminam de înnodat barbeta, am văzut cum brusc apa, atît de întunecată în partea aceea neatinsă de soare, se făcea violetă, parcă luminată de o descărcare electrică, la o tensiune nemaiîntîlnită. Ceea ce spun se petrecu în două sau trei secunde, cum am judecat mai tîrziu, fiindcă în acest timp am avut cînd să ridic ochii, să-l văd pe Baltazar cu faţa în mîini, căzînd pe spate, pe Aurelia sărind să-l apuce în braţe, amîndoi îmbrăcaţi în lumina aceea de fulgere descărcate unul în altul. Cred că am mai apucat să strig : „Daţi-vă la fund şi înotaţi pe sub apă !“ — dar s-ar putea să fi fost doar o intenţie. Timpul, măsurat mai tîrziu cu oarecare luciditate, atunci mi s-a părut doar o scurtă străfulgerare. Pe hubloul deschis ţîşnea un fascicol de lumină violetă care, după ce străpungea cerul, cădea în falduri, de jur împrejur, pe faţa mării.

Presupun că nu am judecat cele ce urmară ; nu era timp nici măcar să trag aer în plămîni ; probabil că trăsesem mai înainte, din întîmplare, aşa că am zvîcnit din toate puterile, cu o disperare încă nelămurită, mai mult instinctivă şi, lipsit de orice gînduri şi de orice sentimente, m-am adîncit sub capsulă. N-aveam nici un plan, dar eram sigur, precum se vede, pe ceea ce trebuia să fac, singurul gest posibil între viaţă şi moarte. Mîinile mi s-au oprit în pîrghiile ferestrei unde fusese tunelul, trecerea dintr-un spaţiu în altul, opus cu exactitate hubloului de la suprafaţă, pe unde ţîşnea lumina aceea stranie şi blestemată. N-am făcut altceva, decît să trag disperat fereastra, luptîndu-mă cu presiunea apei. A fost de ajuns s-o deschid de un

deget, și restul a venit de la sine. Marea a năvălit înăuntru, înspumată, în vîrtejuri care ar fi putut să străpungă chiar pereții de tablă. Și iarăși nu aveam nici un gînd, și nici un sentiment, nici spaimă, nici speranță. Deși sub apă, am apucat să aud urlete în capsulă și zbateri de moarte. Cred că se loveau între ei, se strangulau, își spărgeau capetele. Mai tîrziu mi-am imaginat în amănunt scena aceea fioroasă și mi-am dat seama că faptele nu se puteau petrece decît într-un singur fel, indiferent cine ar fi fost cei trei oameni, chiar dacă ar fi avut virtuți supranaturale. Toți trei s-au repezit spre hublou, să iasă afară, s-au întîlnit în deschizătura îngustă și s-au încleștat unul în altul, făcînd un singur trup, unit prin convulsiuni de neputință și moarte.

Cînd am ieșit deasupra, aproape fără viață, orizontul se legăna, urcîndu-se pînă la jumătatea cerului și apoi prăbușindu-se în apă, iar urletele încă se mai auzeau, dinăuntrul capsulei care se scufunda, aruncînd prin hublou o jerbă de spumă albă.

Ca o înviere din morți să poată fi intuită de un om care n-a murit niciodată, el trebuia să treacă prin încercările descrise aici, dar duse pînă la ultima lor treaptă, pe care am ocolit s-o spun, cu reținere și decență ; unele senzații și simțăminte trebuie să rămînă numai ale noastre. Am simțit că înviu din morți nu cînd am deschis ochii asupra unei lumi care exista aproape cum o lăsasem, ci cînd i-am descoperit alături pe Baltazar și Aurelia, înotînd teferi. Toți trei am strigat unul la altul, privindu-ne cu îngrijorare :

— Ce ţi s-a întîmplat ? Nu te doare nimic ? Te simţi bine ?

Capsula nu se mai vedea, dar de sub faţa apei încă ţîşnea o jerbă de spumă albă.

— Barca ! strigă Baltazar deodată.

Legată de capsulă, barca se ducea la fund, prova se şi scufundase, pupa se legăna în aer şi dispărea repede. O priveam paralizat, nu mai aveam nici judecată, nici forţă să fac o mişcare ; ştiam doar că pînă la ţărm erau peste douăzeci de mile. Nu apucasem să înţeleg situaţia noastră fără speranţă, condamnaţi să ne înecăm după o agonie prelungită poate zeci de ore, cînd am descoperit că nici Baltazar nici Aurelia nu mai erau lîngă mine. Se scufundaseră, îmi dădeam seama, dar nu mă simţeam în stare să le vin în ajutor, şi probabil nici n-ar fi fost nevoie ; ne-am fi încurcat unul pe altul, căutînd să desfacem barbeta, în vreme ce capsula trăgea barca spre fundul mării. Nu mai rămăsese nimic deasupra, decît jerba de spumă care continua să ţîşnească încărcată de furie. Nu pot să spun că au trecut minute ; măsura timpului nu mai avea importanţă ; puteau să fi fost ore. Mă gîndeam cum se chinuiau să desfacă nodul şi îmi aminteam că îl strînsesem bine. Măcar să fi avut un cuţit ! N-aveam nimic, nici unul din noi, pornisem cu mîinile goale.

Întîi a ieşit Aurelia, la doi paşi de mine, şi, pe cînd trăgea aer în piept, în spasmuri care îi crispau obrazul, am văzut prima oară culoarea cenuşie. Ochii ei nu mai aveau nimic din nuanţa albastră, ci semănau cu pajiştile ofilite de brumă, peste care

bate un vînt rece și vînăt, de iarnă. Ciudat însă, privirea lor avea parcă mai multă căldură.

Se înțelege că în clipele acelea n-am stat să judec ceea ce aveam în față, n-am făcut nici o legătură cu tot ce se întîmplase, am socotit că poate era urmarea oboselii, și la ea, și la mine.

Curînd a răsărit și Baltazar lîngă noi, palid și fără răsuflare, și iarăși, înainte de toate am descoperit în ochii lui culoarea cenușie. Îndată a ieșit și barca la suprafață, domol dar fără să șovăie; chesoanele cu aer o făceau să plutească, deși era plină de apă.

Abia după ce ne-am văzut în barca inundată, pe cînd o goleam cu pumnii, ne-am privit unii pe alții, uluiți, întrebîndu-ne din ochi ce se întîmplase. Nu puteam deocamdată nici să ne bucurăm, nici să ne fie groază.

— Înțelegi ? mă întrebă Baltazar, arătîndu-mi jerba de spumă.

— Nu. Mi se pare inexplicabil. Capsula trebuie să fie de mult plină cu apă și cred că a ajuns la sute de metri adîncime. De unde mai țîșnește tromba de aer ?

— Bineînțeles că nu poate să fie aerul. E o efervescență. Altă explicație nu există. Se întîmplă o dezagregare. N-o să rămînă nici urmă, nici din ei, nici din oțelul capsulei.

Seara, cît nu căzuse de tot întunericul, marea se mai vedea încă fierbînd în urmă. Ne îndepărtasem abia vreo trei mile, mergeam încet, cu o singură ramă, pe care izbutisem să o pescuim din apă, celelalte se pierduseră, luate de curent sau de valuri. Motorul, înecat, nu vroia să pornească ; n-a-

veam nici catarg, nici velă — le luase marea. Trăgeam cu rîndul la ramă, cîte un ceas fiecare. Noroc că în chesoanele bărcii găsisem băutură și merinde, neatinse de apă. Ne uscasem hainele, cît mai fusese soare, și acum înzdrăveniți, eram gata să trecem noaptea fără vreo teamă. Ce-avea să fie mai tîrziu nu îndrăznea să vorbească nici unul. Ne părea rău, cu mult amar în inimi, că lumea nu mai avea cum să afle ce făcusem și nimeni nu putea să ne spună o vorbă de mulțumire. Oricîtă satisfacție ar simți în sine pentru o datorie împlinită cu multă strădanie, și înfruntînd primejdii, omul are nevoie, dacă nu de recunoștință, măcar de o recunoaștere. Îi simțeam nevoia, fiindcă știam că am să plec din locurile acestea, și nu aveam ce să duc cu mine, ca o dovadă că tot ce se întîmplase nu fusese decît închipuire. Dar ne bucuram în tăcere că izbutisem și eram toți trei împreună.

Începea să se lase amurgul, și în lumina lui puțin sîngerie, cum stăteam cu fața în soare, am văzut deodată că din ochii lui Baltazar și ai Aureliei culoarea cenușie se întindea de o parte și de alta, încercuindu-le fața ca o banderolă.

— Ce ciudat ! spuse Aurelia. Soarele e alb ! Nu l-am mai văzut așa de multă vreme. Parcă din altă viață...

Pe chipul lui Baltazar se citi puțină neliniște.

— Ai dreptate ! Soarele e alb, și marea neagră. Îți aduci aminte cum era înainte ?

— Da, semăna cu o cămașă pe care mi-ai arătat-o. Dar am uitat cum se cheamă culoarea aceea.

Se priveau, și nu păreau să vadă unul la altul cum banda cenușie li se lățea pe față, acoperind

cîte puţin din frunte şi din pomeţii obrajilor. Aş fi vrut să mă uit într-o oglindă, să văd dacă nu se întîmpla la fel şi cu mine. Dar culoarea soarelui, a mării şi cerului le înregistram la fel ca mai înainte, poate mai vii în lumina apusului.

— Priviţi raza verde ! am exclamat, în clipa cînd partea de sus a soarelui se scufunda în apă.

Era o scînteie de jad şi smaralde.

— Ce înseamnă verde ? întrebă Aurelia.

Baltazar răspunse, senin şi cu gîndul parcă dus departe, spre un cîmp unde-şi pierduse amintirile :

— E ciudat cum am putut să uit. Şi sînt sigur că ştiam adineauri !

Am simţit cum mă cuprinde tristeţea, neliniştea şi presimţirile negre. A căzut însă repede întunericul, sub un cer care se înnorase, şi în jur n-a mai rămas decît o culoare. A urmat o noapte grea şi mai lungă ca nici o alta. Înaintam încet şi nădăjduiam că în direcţia bună, luîndu-ne după valuri, căci n-aveam alt mijloc de orientare ; pe cer nu se vedea nici o stea, iar busolele noastre începuseră să oscileze, în direcţiile opuse, ca şi cînd s-ar fi respins una pe alta.

De cîteva ori, fiind rîndul lor să tragă la rămă, i-am surprins şi pe Baltazar şi pe Aurelia încetinindu-şi mişcările, apoi contenind şi rămînînd astfel, nemişcaţi, ca nişte umbre cenuşii pe fondul negru al mării.

La prima licărire de dimineaţă nu mi-am dat seama ce se întîmplase, toate erau încă neclare în jur, cenuşii şi amorfe, pînă ce s-a înroşit cerul la răsărit şi apa a început să se coloreze. Atunci am văzut, cu o groază care nu ştiu dacă acoperea ne-

dumerirea din mine, că amîndoi erau cenușii cît li se vedea pielea din haine, amestecul de alb și negru al fotografiilor și filmelor. Erau vii, dar păreau niște fantome, și am înțeles dintr-o dată că fascicolul violet care țîșnise pe hubloul capsulei fusese o iradiație, le neutralizase culorile, pînă și pe cele din amintirea lor siderată, și, fiindcă era așa, nici sîngele nu mai putea să aibă globule roșii, ceea ce se și vedea pe față. Scăpasem, fiindcă mă aflam sub adăpostul capsulei, pe cînd legam barca. Dar nu era în mine nici măcar bucuria trecătoare și inconștientă a celui care supraviețuiește în urma unei omeniri scufundate. Salvarea mea era o pedeapsă, poate pentru păcate din urmă, fiindcă aici nu făcusem nici unul.

Aurelia se întinse pe bancul îmbrăcat în lumina caldă a soarelui.

— Mi-e frig ! zise. Lăsați-mă să dorm o oră. Nu știu de ce mă simt istovită.

Baltazar o înveli cu haina lui și se întinse pe bancul de alături, după ce îmi aruncă o privire.

— Iartă-mă ! zise. Nu știu ce am. O să-mi revin cît mai degrabă.

Știam ce au, și nu le puteam veni în ajutor, iar țărmul abia se ghicea în zare. Am vîslit din greu toată ziua, sub soarele care dogorea fără milă. Ar fi trebuit să mă bucur că-i simt căldura, în vreme ce ei tremurau de frig, ținîndu-și una în alta mîinile fără culoare. Dar știam ce are să urmeze și nu puteam simți nici o bucurie.

— Încotro mergi ? mă întreba Baltazar, din cînd în cînd, fără să deschidă ochii. Vrei să te uiți la busolă ?

Pe măsură ce ne apropiam de țărm, busola lui se mișca tot mai neliniștită. Ai fi spus că acul căuta un loc pe fața pămîntului, unde să se odihnească. Spre seară am ajuns la insulă; mă gîndeam să-i debarc aici, să-i las între tufele albe de penelopsis, să caut pe comandantul vaporului, să ne ducă într-un port, la un spital, cu speranța dinaintea înfrîngerii, că ar mai putea să existe o salvare. Acul busolei prinse însă să tragă spre dreapta atît de agitat, că Baltazar simți, fără să-l vadă.

— Nu te opri! spuse, în șoaptă. Mergi mai departe! Ia-te după busolă!

Pînă la miezul nopții, abia ocolisem insula. După ultimul istm, am zărit o umbră gigantică pe țărm, și trecînd pe aproape am văzut vaporul, culcat pe o coastă. Era eșuat, și după toate semnele echipajul îl abandonase. Alături se vedea ecluza, surpată; în jurul ei fierbea apa. În primele clipe mi s-a părut că marea de sus se revărsa în marea a doua, prin stăvilarele fărîmate, pînă ce mi-am dat seama că se întîmpla altfel, ceva care putea și să te minuneze, și să te sperie. Mă minuna, nu mai exista pe fața pămîntului nimic să mă sperie. Insula se scufunda încet, lin, fără trosnete și cutremure, susținută parcă de cricuri uriașe, și masa ei imensă împingea în sus apa mării de jos, făcînd-o să se reverse în marea superioară. Probabil marea a treia de mult se ridicase la nivelul celei de a doua, și-acum se uniseră și urcau mai departe. Orașul de jos era inundat astfel, și brățara pierdută pentru totdeauna sub ape.

Aurelia șopti, aproape fără viață:

— Astăzi trebuia să-mi dai brățara făgăduită. N-ai să știi cît mi-am dorit-o și cît am suferit că nu o aveam atunci cînd simțeam nevoia s-o pun pe mînă. Acum știu că nu se mai poate. Sînt o fată nenorocoasă !

— Ești minunată ! Și am să mă învinuiesc mereu că te-am împiedicat s-o iei de la început, cînd ai văzut-o.

— Dacă poți, amînă necazul și amărăciunea, murmură Baltazar, atît de stins că abia ghiceam ce spune, și ghiceam poate fiindcă gîndul lui era și în mine. Dar bucuria de azi nu o lăsa pe altă dată. Mai ales cînd e a altuia !

Am ajuns la vechiul țărm o dată cu zorii zilei, după ce vîslisem din greu toată noaptea. Numai că osteneala aceasta nu făcea să uit regretele, și mă durea inima rău după brățara Aureliei.

Insula dispăruse cu totul, în locul ei se mai vedea o ușoară învîrtejire ; dincolo de orizont, unde se înecase capsula, încă mai țîșneau spre cer trombe de spumă.

Cu apele venite de jos, marea crescuse, dăduse peste țărm, inundase șoseaua și era la poalele colinei a patra. Gura puțului fierbea, ca un gheizer, aruncînd afară apa sub presiune, val după val, din mările noastre subterane, altfel colorate decît marea tuturor oamenilor.

Busola se liniști dintr-o dată.

— Aici ! zise Baltazar.

Am înțepenit barca într-o tufă de leandri și le-am ajutat să coboare. Abia își mai tîrau pașii, dar nu s-au oprit pînă la creastă. De jur împrejur era

apă ; colina devenise o insulă singuratică. Se vedeau cămășile, marcîndu-i conturul, ca niște geamanduri colorate.

Aurelia se uită de jur împrejur, cu ochii de ceață.

— Oare odată lumea a fost altfel ? Mai mare și mai frumoasă ?

— Nu ! răspunse Baltazar. Frumusețea lumii e în tine. Poate ai uitat-o. Vrei să ne-o amintim împreună ?

Erau istoviți, se întinseră pe spate, unul lîngă altul, mînă în mînă, pe pămîntul de unde odată culeseseră diamante.

— Închide ochii ! șopti băiatul. Ceva a trecut peste viața noastră și a lăsat o dîră cenușie. Trebuie să învățăm iar culorile !

— Mi-e foarte frig ! murmură Aurelia.

— Știu ! suspină Baltazar. Dar n-o să mai țină multă vreme. Îți amintești prima culoare pe care ai învățat-o ?

— Nu ! De ce mă chinuiești ? N-o să mai fie nevoie !

— Ba da. Fără ele nu există trecere, nici izbăvire. Prima culoare era albastrul. Amintește-ți-l !

— Nu pot !

— Încearcă ! Întoarce puțin privirea în tine !

— Nu pot ! Sînt sfîrșită.

— Închipuie-ți roșul ! Și violetul !

— Nu pot !

Aurelia își ridică puțin capul și deschise ochii.

— Dar văd ultima culoare, vine peste noi, din cer și din largul mării. Mai știi ce nume are ?

— Negru ! răspunse Baltazar. Culoarea definitivă. Vino și dormi lîngă mine !

Cînd am pus urechea pe pieptul lor, să ascult dacă mai respiră și le mai bate inima, erau prefăcuți în marmoră albă. Nu mai păstrau nici urmă din veșmintele oamenilor și aș fi zis că sînt numai statui cioplite, că niciodată nu avuseseră viață în ei, dacă n-ar fi stat mînă în mînă.

Marea creștea, smulsese barca din tufa de leandri și-o aducea aproape. Am așteptat pînă în ultima clipă, agățat de copastie. Apa le-a urcat încet peste glezne, peste genunchi, peste șolduri, peste umeri, peste față, și ei au rămas alături unul de altul, ținîndu-se de mînă.

41

CÎT A ŢINUT ZIUA am mers cu barca pe acolo pe unde înainte fusese uscatul. Nu puteam să plec pînă nu aruncam o privire în urmă. Dispăruse a patra colină, care nici n-ar fi avut de ce să rămînă ; celelalte trei erau prefăcute în insule, despărţite de lume. Numai colina Boiangiului se mai lega de uscat printr-un istm îngust, o fîşie de nisip pe care avea s-o acopere marea curînd.

Fata Boiangiului stătea sub şopron, cu bocceaua gata făcută, şi nu aştepta decît un cuvînt. Numai în două rînduri mai fusese la fel de frumoasă, şi dacă înainte de a ieşi din casă se uitase în oglindă, îşi văzuse frumuseţea şi ştia de unde este împrumutată.

— Acum s-a terminat, i-am spus. Poţi să te duci.

— Unde ?

— La Hollywood.

— Ce să-ţi dau în schimb ?

— Fuioarele de lînă. Tot nu mai folosesc la nimic.

A desprins lîna de pe prăjină şi mi-a întins-o. Avea multă căldură în ochii azurii, şi dacă aş fi ţinut-o de mînă poate ar mai fi stat puţin. Dar creştea apa, şi i-am spus să se ducă.

M-a salutat cu braţul, ca într-o dimineaţă cînd ne-am despărţit pe plajă, şi s-a dus, fără un cu-

vînt, ca și atunci. Soarele o bătea dintr-o parte și ea se ducea pe fîșia îngustă de plajă, iar apa creștea în urma ei și îi ștergea pașii. Așa s-a dus, și s-a tot dus, către lumea neinundată, făcîndu-se tot mai mică, întîi ca o iadă, pe urmă ca o veveriță, ca o lăcustă, ca un fir de nisip.

★

Am navigat spre colina Brutarului ; fiind cea mai înaltă, alcătuia insula cea mai întinsă din toate. Ca să ajung aproape de casă, am debarcat și am mers cu pasul. Pisica era în vîrful hornului, nu că aștepta acolo de rîndul trecut, ci poate se temea că au să crească apele. Îmi dădeam seama că nu mai puteau crește mult, nu o lăsam în primejdie și — Dumnezeu să mă ierte ! — chiar dacă aș fi știut că toată colina are să cadă sub apă, poate tot nu aș fi luat-o cu mine. Dar, după felul cum mă stupea și mă batjocorea pe limba ei furioasă, mai mult ca sigur că, și să fi vrut eu, nu m-ar fi urmat și nu s-ar fi urcat în barcă. Am plecat deci fără să-mi fac scrupule, zicîndu-mi că nu-i va plînge nimeni de milă, dat fiind că toți șobolanii de pe văile inundate se aflau acum refugiați pe colină.

★

Pămîntul fiind mai frămîntat în jur, colina Hangiului se transformase într-o insulă cu golfuri, fiorduri, istmuri, și avea în jur chiar cîteva insule mai mici, unde puteai să ajungi cu apa doar pînă la brîu. Pe locul cel mai înalt, tăpșanul unde lăsasem pe Hangiță rîzînd, se ridica un stîlp de doi

stînjeni, și în vîrful lui flutura un steag necunoscut ; se vedea că este o improvizație, cusut din cîrpe colorate, cum se găsiseră prin casă, dar îmbinarea lor dovedea un noroc puțin obișnuit, dacă nu era chiar o inspirație. Avea forma unui triunghi, cu una din laturi lipite de stîlp, iar cîmpul înfățișa romburi, unele în altele, ca o tablă de șah alungită pe diagonala pătratelor. Cum razele soarelui, căzînd asupra lui, se împleteau cu fuioarele unei brize proaspete, drapelul, luminat, colorat și fluturat părea o pasăre măiastră, venită din țările basmelor.

Mai jos de han, în marginea apei, Hangița muncea din greu, cu fusta în brîu, cu mînecile sumese, punînd piatră pe piatră, să facă un zid, al cărui rost mi se părea de neînțeles, de vreme ce curînd marea avea să bată în el, chiar dacă n-ar fi ajuns să-l treacă.

— Ce faci aici ? am întrebat-o din barcă.

— Fac un port. Nu se vede ?

— Și la ce o să-ți trebuiască ?

— Unde vrei să tragă vapoarele ?

— Ai de gînd să rămîi aici ?

— Se înțelege ! Aici e insula mea. Mi-am ridicat și steagul. Îți place ?

— Mi-ar fi plăcut mai mult rochiile din care l-ai făcut ; dar n-am avut parte.

Am schimbat vorba repede, de teamă că ar fi putut să întrebe ce înțelegeam spunînd astfel.

— În pivniță a intrat apa ?

— Nu ; și nici nu e primejdie.

— Atunci să nu prăpădești lucrurile de pe acolo. Poate într-o zi o să ți le cumpere vreun muzeu din America.

— Le-aş da de pe acum, pe ananaşi şi bananieri, că nu vreau să plantez altceva pe insulă.

★

Cînd am trecut ultima oară pe deasupra colinei a patra, brăzdînd marea nouă ca să ajung şi eu la un loc de odihnă, apa crescuse de doi metri, era limpede, şi la fund, printre tufele de leandri inundate, se vedea busola, cu acul frînt în două, dovadă că avusese de luptat cu forţe venite din toate punctele cardinale. Atunci nu m-am mai îndoit că aici era acel al treilea pol al pămîntului pe care Baltazar visase să-l descopere. Şi poate de aceea, spre a se împlini ultimul dintre canoane, apa creştea deasupra, tot mai înaltă, fiindcă nici unul din polii pămîntului cunoscuţi pînă astăzi nu se află pe partea uscatului.

— SFÎRŞIT —

DE ACELAŞI AUTOR

ULTIMA POVESTE
— ed. a II-a. Ed. Tineretului, 1964

TOATE PÎNZELE SUS
— ed. a V-a, Ed. Tineretului, 1967

O LUME ÎNTREAGĂ
— ed. a II-a revăzută,
Ed. Tineretului, 1969

AL OPTZECI ŞI DOILEA,
E.P.L., 1966

DUNĂREA REVĂRSATĂ,
— ed. a III-a, E.P.L., 1967

OGLINDA RETROVIZOARE,
Ed. Eminescu, 1969

FLĂCĂRILE
— ed. definitivă, Ed. Minerva, 1971

ANOTIMPURI
— ed. revăzută, Ed. Albatros, 1971

Lector : DELIA DAMIRESCU
Tehnoredactor : VALERIA POSTELNICU

Apărut 1971. Comanda nr. 263. Coli de tipar 20.

Tiparul executat sub comanda
nr. 1524 la
Intreprinderea poligrafică
„13 Decembrie 1918"
Str. Grigore Alexandrescu nr. 89–97,
București
Republica Socialistă România

Al treilea pol al pămîntului
este acel ceva ce fiecare năzuim
să descoperim nou și neprevăzut,
în lumea înconjurătoare sau în noi înșine.
Este o aspirație.
În cartea aceasta o ilustrează un băiat și o fată.
legați printr-o dragoste tăcută,
dar patetică sub haina ei de gingășie
și discreție —
și mai puternică decît toate adversitățile,
ultima dintre ele fiind
cea invincibilă, moartea.

RADU TUDORAN

EDITURA
ION CREANGĂ

5
Lei 7,25